

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

Innkalling

Utvalg: Formannskapet
Møtedato: 22.01.2020
Møtested: Kommunestyresalen, Rådhuset
Møtetid: 10:00

Ved eventuelt forfall, er representantene selv ansvarlig for å innkalle vara.

Varamedlemmer møter kun etter nærmere innkalling.

Møtet starter med følgende orienteringer:

1. Økonomirapportering v/økonomisjef Svanhild A. Lande
2. Samarbeid Norge-Kina v/ordfører Rune Rafaelsen
3. Oversiktsbilde over helsetilstand og påvirkningsfaktorer v/Kjerstin Møllebakken
(15 minutter til sak 001/20)

Kirkenes, 16.01.2020

Rafaelsen, Rune Gjertin
ordfører

SAKSLISTE:

Saksnr.:	Sakstittel:	Arkivsa k:	U.off:
001/20	OVERSIKTSBILDE OVER HELSETILSTAND OG PÅVIRKNINGSFAKTORER 2020-2024 Saksordfører: Nina Danielsen, post@ninadanielsen.no , tlf. 41697782	19/3358	
002/20	TILPASNING TIL NY KOMMUNELOV - SAMARBEIDSAVTALE MED ØST-FINNMARK REGIONRÅD FRA 2019 Saksordfører: Kurt Wikan, kurt.wikan@ffk.no , tlf. 90032225	19/3236	
003/20	HANDLINGSPLAN MED BUDSJETT FOR 2020 FOR SØR-VARANGER UTVIKLING AS Saksordfører: Eilif Johannesen, eilif.johannesen@airservice.no , tlf. 90580920	15/3691	
004/20	INNSPILL TIL HØRINGSUTTALELSE TIL NASJONAL TRANSPORTPLAN (NTP) 2022-2033 Saksordfører: Lena Norum Bergeng, noruberg@online.no , tlf. 47977054	19/3259	
005/20	SØKNAD OM ØKONOMISK STØTTE - JUSSHJELPA I NORD-NORGE Saksordfører: Gunn-Bodil Mathisen, gunnbodil@gmail.com , tlf. 90762093	19/3050	
006/20	SELSKAPSAVTALE VARANGER MUSEUM IKS Saksordfører: Pål K. Gabrielsen, pkg@svk.no , tlf. 95277335	20/160	
007/20	SAMFUNDSHUSET SA: SØKNAD OM ØKNING AV TILSKUDD Saksordfører: Odne Harald Stunes, ost@svk.no , tlf. 41489888	20/47	
008/20	SØKNAD OM STØTTE TIL KONFIRMASJONS-UNDERVISNING I REGI AV HUMANETISK FORBUND Saksordfører: Mariann Wollmann Magga, mariann.magga@gmail.com , tlf. 97702350	20/47	

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Kjerstin Møllebakken Enhetsleder: Kjerstin Møllebakken, tlf.	Dato: 17.12.2019
Arkivsak: <arkivsaksnr>	
Saksordfører: Danielsen, Nina	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Eldrerådet	001/20	20.01.2020
Formannskapet	001/20	22.01.2020
Kommunestyret	001/20	05.02.2020
Råd for personer med funksjonsnedsettelse	001/20	27.01.2020
Samisk råd	001/20	20.01.2020
Utvalg for levekår	001/20	28.01.2020
Utvalg for plan og samferdsel	001/20	21.01.2020

Oversiktsbilde over helsetilstand og påvirkningsfaktorer 2020-2024

Vedlagte dokumenter:

Oversiktsbilde helsetilstand og utfordringsfaktorer 2020-2024 - HOVEDDOKUMENT
Oversiktsbilde helsetilstand og utfordringsfaktorer 2020-2024 - KORTVERSJON
Rapport prosessmøte Sør Varanger 22.11.2019

Kort sammendrag:

Sør-Varanger kommune har utarbeidet et datagrunnlag som omfatter helsetilstand og påvirkningsfaktorer på 87 sider. Arbeidet med dette oversiktsbildet/databasen har fulgt Helsedirektoratets veileder. Dette arbeidet skal rulleres hvert fjerde år (jfr Folkehelseloven

§§5-6, jfr Plan og bygningsloven §10-1).

Kommunen har også laget et oversiktsbilde - Utfordringsfaktorer 2020-2024 på grunnlag av grunnlagsdokumentet/databasen på 18 sider. Denne oversikten bør rulleres årlig i forkant av kommunens budsjettprosess, som en del av det løpende oversiktsarbeidet og inngå som en del av kommunens øvrige planarbeid (jfr. Forskrift om oversikt over folkehelsen §4).

Dokumentet skal brukes som grunnlag for planlegging og styring for å forankre det langsiktige folkehelsearbeidet gjennom kommunal planstrategi.

Faktiske opplysninger:

Samhandlingsreformens forventninger stiller nye krav til kommunene som samfunnsaktører og samarbeidsarenaer, med blant annet større satsing på forebyggende og helsefremmende arbeid for å skape gode levekår og avlaste helsetjenestene. I henhold til folkehelseloven og plan- og bygningsloven skal kommunene sørge for helseoversikter, prioritering av innsatsområder og hensiktsmessige tiltak. Folkehelsearbeid berører alle sektorer i kommunen, og å utarbeide en helseoversikt berører flere ansatte fra ulike tjenesteområder.

God oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer er en forutsetning for å beskrive folkehelseutfordringer og ressurser, og nødvendig for å kunne planlegge og gjennomføre tiltak. Oversikten skal være grunnlag for beslutninger i folkehelsearbeidet som utøves «fra dag til dag» og skal også utgjøre grunnlaget for beslutninger i forbindelse med langsiktig planlegging av folkehelsearbeidet, knyttet opp mot prosessene i plan- og bygningsloven.

Folkehelseloven med forskrift §5 stiller krav til kommuners og fylkeskommuners oversiktsarbeid. Det er et krav at oversikten skal inngå som grunnlag for planstrategien, og ved fastsetting av mål og strategier. Videre skal kommunen i sitt arbeid med kommuneplaner og andre strategiske dokumenter, fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor med utgangspunkt i oversiktsbildet.

Med oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer menes oversikt over helse på befolkningsnivå og de positive og negative faktorer som kan virke inn på befolkningen og grupper i området. Med helsetilstand menes befolkningens helse målt ved ulike indikatorer, for eksempel risikofaktorer, forebyggbare sykdommer, trivsels og mestringsressurser eller mer indirekte mål som sykefravær o.l. Opplysninger fra statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen som gjøres tilgjengelige for kommunene, kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene og kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse.

For Sør-Varanger kommunes vedkommende, er dette andre gang vi utarbeider det lovpålagte fireårsdokumentet. Det første var utferdiget i 2016. Som forskriften tilsier skal dette oversiktsdokumentet være med å danne kunnskapsgrunnlaget for planstrategien som vil ferdigstilles i løpet av 2020. Planstrategien definerer hvilke planer kommunen skal ha.

Oversiktsdokumentet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer er resultat av et systematisk og langsiktig arbeid.

I arbeidet med oversiktsbildet, stiller folkehelseloven krav til annen folkehelsekompetanse i kommunen enn kommunelege/samfunnsmedisinsk kompetanse. Rådmann har derfor nedsatt en tverretattlig folkehelsegruppe som har bidratt slik at oversikten skal være faglig fundert. Med faglighet menes krav til nødvendig kompetanse til å utføre analyser. Med

analysekompetanse menes det å foreta en vurdering av informasjonen og kunnskapen som er hentet inn, sette den inn i en (lokal) kontekst og kunne gi forklaringer på sammenhenger i datamaterialet. Med bakgrunn i lovens prinsipp om helse i alt vi gjør, har det vært av stor betydning og hensiktsmessig å involvere flere sektorer inn i arbeidet med oversikt. Kunnskapen om den enkelte sektor og om utfordringer og muligheter er nødvendig for å kunne sette informasjonen inn i en lokal kontekst.

Folkehelseoversikten er utarbeidet av denne tverrsektorielle arbeidsgruppen (folkehelsegruppen), og omfatter de 23 viktigste utfordringene innen folkehelse i Sør-Varanger kommune.

I og med at Folkehelselovens §6 (jfr. Plan og bygningslovens §10-1) stiller krav om at folkehelseoversikten skal inngå som et grunnlag for kommunens planstrategi, ble representanter for folkevalgt og administrativ ledelse, sammen med representanter fra sivilsamfunnet, invitert til en bred drøfting av Folkehelseoversikten. Oversiktsbildet denne gang har derfor vært gjenstand for en bredere prosess når det gjelder utvelgelsen av utfordringsfaktorer. Man har, ved hjelp av eksterne prosessledere, invitert til prosessmøte for vektning og utvelgelse av utfordringsfaktorer. Hensikten har vært å få til en bred drøfting og involvering rundt Folkehelseoversikten for på den måten å kunne krystallisere ut viktige strategiske områder for folkehelsearbeidet.

Sør-Varanger kommune inviterte 40 personer til prosessmøte den 22.11.2019 for å gjennomføre prioriteringen av de overnevnte områdene i oversiktsbildet. Prosessmøtet ble ledet av eksterne prosessledere, finansiert av Finnmark fylkeskommune.

33 representanter fra administrasjonen, politikere, organisasjoner, frivillige og elevrepresentanter møtte opp for å delta på denne prioriteringen. I tillegg deltok kommunens folkehelsegruppe med 9 representanter.

Indikatorer

Av oversiktsbildet framgår det at de viktigste indikatorene for folkehelsearbeidet er knyttet til utfordringene i tabellen nedenfor (listen er ikke i prioritert rekkefølge).

Imidlertid vil samtlige 23 utfordringsbilder være gjenstand for de totale sett av utfordringer som Sør-Varanger kommune skal ha fokus på.

1	Lav tilflytting til kommunen, endring i befolkningssammensetning (antall yngre synker og eldre øker)
2	Rekruttering av kvalifisert personell til kommunale fagstillinger, samt til kommende nye næringer (være i forkant)
3	Geografisk store avstander gir ressursmessige utfordringer til tjenesteutøvere og service for brukere
4	Integrering av mange og ulike nasjonaliteter, ressurskrevende for tjenesteytere (barnehage, skole, helsestasjon)
5	Økende andel barn i husholdninger med lavinntekt (barnefattigdom)
6	Høy andel eneforsørgere, og barn av eneforsørgere
7	Høyt sykefravær i Sør-Varanger kommune (som organisasjon), og høy andel uføre kvinner 45-66 år.
8	Høy arbeidsledighet 15-29 år
9	Utenforskap, frafall og manglende inkludering, på bakgrunn av økende forskjeller i elevmassen (faglig, fysisk, psykisk, sosioøkonomisk), og foreldres bakgrunn.
10	Mye ressurser til spesialundervisning til få elever (andel med spesialbehov er på landsgjennomsnittet)
11	Høyt frafall i videregående skole og integrering av borteboende elever
12	Manglende reservevannsløsning for vannforsyning for en stor andel abonnenter
13	Dårlig inneklima i eldre kommunale bygg
14	Mangel på parkeringsbestemmelser i sentrum vanskeliggjør forsvarlig brøyting (skille mellom vei og fortau)
15	Ikke tilstrekkelig veivedlikehold på kommunale veier/fortau sommerstid.
16	Mangel på frivillige innen helse, omsorg og velferd
17	Mangel på møteplasser for ungdom, samt tilbud og tilgjengelighet på kollektivtransport.
18	Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet og andel voksne og barn som er fysisk aktive minimum 30/60 min per dag, samt inaktivitet og skjermtid
19	Sosiale risikomiljøer (rus blant unge, og vold generelt).
20	Høy overvekt i befolkningen med påfølgende livsstilssykdommer (diabetes type 2, hjerte/kar).
21	Til dels alvorlige fysiske og psykiske helseproblemer hos flykninger, og sen avdekking
22	Økende andel eldre med store hjelpebehov, eksempelvis demensutvikling
23	Psykisk helse hos ungdom: stress og slitenhet (spesielt jenter VGS)

Verktøy for prioritering av utfordringer

Som hjelp for å gi deltakerne mulighet å påvirke utvelgelsen av de viktigste områdene for kommunens satsing på folkehelsen, ble det benyttet en metode hvor hver deltaker skulle markere på egne skjemaer de utfordringene som ble oppfattet som viktigst. Dette gir en rangering av utfordringene som i neste omgang danner grunnlag for en drøfting. Verktøyet er blitt brukt i flere kommuner i Norge med god tilbakemelding. Dette er ytterligere beskrevet i vedlagte rapport fra prosessmøte 22.11.19

Sammenstilling

På bakgrunn av prosessmøtet 22.11, har folkehelsegruppa utarbeidet en oversikt over utfordringsområder med strategiske mål. Denne sammenstillingen er som følger:

Indikator <i>(Indikatorer med grå skrift er lavere prioritert. Nummerering er ikke relevant, kun til oppfølging)</i>	Tema	Strategisk mål
8. Høy arbeidsledighet 15-29 år 11. Høyt frafall i videregående skole og integrering av borteboende elever 9. Utenforskap, frafall og manglende inkludering, på bakgrunn av økende forskjeller i elevmassen 17. Mangel på møteplasser for ungdom, samt tilbud og tilgjengelighet på kollektivtransport. 23. Psykisk helse hos ungdom: stress og slitenhet (spesielt jenter VGS) 19. Sosiale risikomiljøer (rus blant unge, og vold generelt).	Trivsel, livskvalitet og tilhørighet	Sør-Varanger kommune skal ha et godt og inkluderende samfunn, og preges av trivsel, læring og mulighet for arbeid.
4. Integrering av mange og ulike nasjonaliteter, ressurskrevende for tjenesteytere (barnehage, skole, helsestasjon) 5. Økende andel barn i husholdninger med lavinntekt (barnefattigdom) 6. Høy andel eneforsørgere, og barn av eneforsørgere 21. Til dels alvorlige fysiske og psykiske helseproblemer hos flykninger, og sen avdekking	Sosial ulikhet	Sør-Varanger kommunes innbyggere skal ivaretas og inkluderes, for å redusere sosiale ulikheter.
1. Lav tilflytting til kommunen, endring i befolknings sammensetning (antall yngre synker og eldre øker) 2. Rekruttering av kvalifisert personell til kommunale fagstillinger, samt til kommende nye næringer (være i forkant) 3. Geografisk store avstander gir ressursmessige utfordringer til tjenestutøverne og service for brukere 16. Mangel på frivillige innen helse, omsorg og velferd 22. Økende andel eldre med store hjelpebehov, eksempelvis demensutvikling 10. Mye ressurser til spesialundervisning til få elever (andel med spesialbehov er på landsgjennomsnittet)	Kompetanse og rekruttering	Sør-Varanger kommune skal til enhver tid ha kompetent fagpersonell og legge til rette for større grad av frivillig arbeid.
7. Høyt sykefravær i Sør-Varanger kommune (som organisasjon), og høy andel uføre kvinner 45-66 år.	Sykefravær og uførhet	Sør-Varanger kommune skal ha et inkluderende arbeidsmiljø som bidrar til å redusere sykefravær og uførhet hos våre ansatte.
18. Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet og andel voksne og barn som er fysisk aktive 20. Høy overvekt i befolkningen med påfølgende livsstilssykdommer (diabetes type 2, hjerte/kar).	Helsefremmende livsstil	For Sør-Varanger kommune er fysisk aktivitet og friluftsliv en viktig ressurs, sammen med en helsefremmende livsstil, fysisk og psykisk.

Her er de 14 områder som fikk flest stemmer tatt med inn i en matrise, og sortert på 5 strategiske hovedsatsingsområder. Indikatorer med svart skrift er de indikatorer som ble høyest prioritert i prosessmøte.

Kommuneplanens hovedmål:

Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12.000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.

Hovedmålet vil være retningsgivende for de politiske og administrative prioriteringer i hele den kommunale organisasjon i planperioden. Ut fra dette, skal det gjøres vurderinger i forhold til følgende satsingsområder:

Næringsutvikling:

Som ett av utfordringsbildene tilsier i oversiktsdokumentet, er utvikling av kompetanse og fagkunnskap til kommende nye næringer avgjørende for Sør-Varanger kommune og i tråd med kommuneplanens samfunnsdel.

Infrastruktur:

Oversiktsbildet peker på utfordringer med kommunens infrastruktur knyttet til veivedlikehold,

universell ferdsel og likeså beredskap for god vannforsyning.

Barn og ungdom:

Barn og unge er godt ivaretatt i oversiktsbildet ved å peke på oppvekstmiljø i form av manglende møteplasser, fysisk aktivitet, frafall og utenforskap samt økende antall barn i lavinntektsfamilier.

Folkehelse:

Oversiktsbilde over helsetilstand og påvirkningsfaktorer er kommunens samlede viktigste dokument i arbeidet med å koordinere det systematiske og langsiktige folkehelsearbeidet, samt videreføre folkehelsearbeidet inn i kommunens øvrige plan og styringsdokumenter.

Kompetansebygging:

Oversiktsbildet påpeker utfordringer med kommunens endring i befolkningssammensetning og tilkjenner utfordringer som definerer at vi må fokusere på nåværende og kommende fagkompetanse, samt ha fokus på frafall og utenforskap i skolene.

Økonomi:

Systematisk og langsiktig folkehelsearbeid er økonomisk besparende ved å være i forkant og tenke helsefremmende framfor å reparere i etterkant.

Universell utforming, jfr bestemmelser i plan og bygningslov:

I et folkehelseperspektiv er alltid helsefremming satt inn i et universelt perspektiv og følger folkehelseloven og Plan og bygningsloven.

Alternative løsninger:

Alternativ til vedtak:

Forslag til innstilling:

Kommunestyret tar oversiktsbilde over helsetilstand og påvirkningsfaktorer 2020-2024 med kortversjon til orientering.

Kommunestyret vedtar følgende temaområder beskrevet i oversiktsbildets sammendrag. Disse temaområder vil ligge til grunn for Sør-Varanger kommunes strategiske planlegging framover.

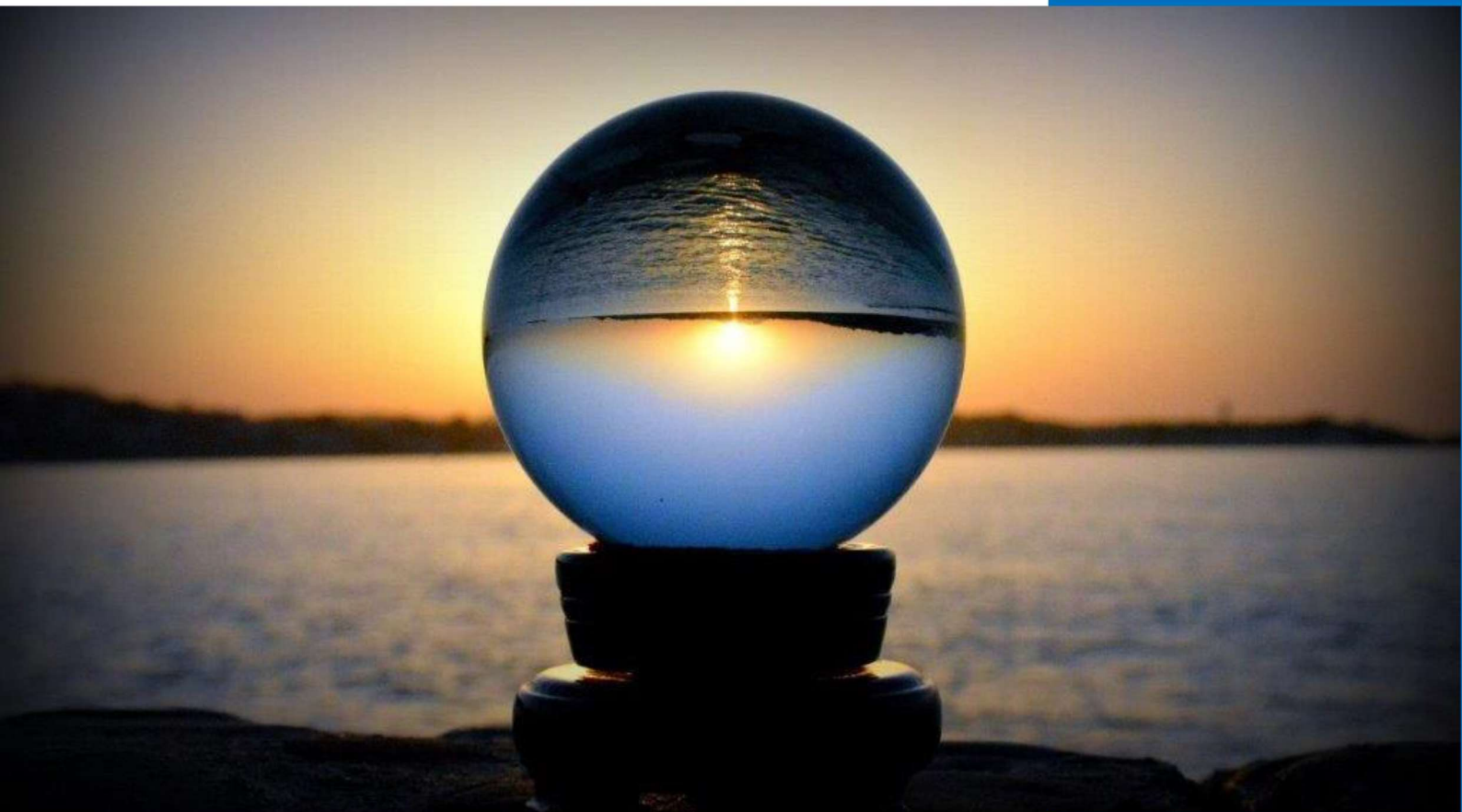
- Trivsel, livskvalitet og tilhørighet
- Sosial ulikhet
- Kompetanse og rekruttering
- Sykefravær og uførhet
- Helsefremmende livsstil

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

- Dette dokumentet er godkjent elektronisk i Sør-Varanger kommune og har derfor ingen signatur. -

Sør-Varanger kommune

**Oversiktsbilde,
Helsetilstand og påvirkningsfaktorer
Sør-Varanger kommune 2020 - 2024**

Sammendrag

Arbeidet med oversiktsbildet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer 2020-2024, består primært av tre dokumenter og tre prosesser. Hoveddokumentet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer utgjør hoveddokumentet på 87 sider, som beskriver en oversikt over kommunen på følgende seks store temaområder; Befolkningssammensetning, oppvekst og levekår, miljø, skader og ulykker, helserelatert atferd og helsetilstand. Helsedirektoratets veileder anbefaler i tillegg 63 undertema til disse seks områdene.

Folkehelsekoordinator og samfunnsplanlegger, delvis sammen med kommunens tverrsektorielle folkehelsegruppe, har vurdert hvilke undertema som er relevante for kommunen, og deretter innhentet data som har gjort det mulig å vurdere hvilke konsekvenser disse gir. Dette hoveddokumentet danner grunnlaget for en full helseoversikt, dette dokumentet.

Etter at den tverrsektorielle folkehelsegruppen så har gjort en rangering og valgt ut de viktigste utfordringsbilder, har vi sammenstilt disse i en kortversjon av helseoversiktens utfordringsbilder.

Folkehelsekoordinator har så, sammen med folkehelsegruppen, innkalt relevante aktører i sivilsamfunnet, relevante folkevalgte og relevante personer fra administrasjonen, til et prosessmøte for prioritering av 23 utfordringer som ble vurdert som viktigste (se nederste tabell i sammendraget).

Som hjelp for å gi deltakerne mulighet til å påvirke utvelgelsen av de viktigste områdene for kommunens satsing på folkehelse, ble det benyttet en metode hvor hver deltaker skulle markere på egne skjemaer de utfordringene som ble oppfattet som viktigst. Dette gav en rangering av utfordringene som i neste omgang dannet grunnlag for en drøfting.

Drøftingen hadde i noen grad et fokus på hvorfor de enkelte områdene var viktig, samt om kommunen allerede hadde satt inn innsats på områder. Etter poenggiving ble listen rangert og prioriteringsmøtet drøftet et mulig oppsett for sammenstilling av de utfordringene som var blitt prioritert. Etter en ny gjennomgang i folkehelsegruppen ble sammenstillingen som følger:

Indikator <i>(Indikatorer med grå skrift er lavere prioritert. Nummerering er ikke relevant, kun til oppfølging)</i>	Tema	Strategisk mål
8. Høy arbeidsledighet 15-29 år 11. Høyt frafall i videregående skole og integrering av borteboende elever 9. Utenforskap, frafall og manglende inkludering, på bakgrunn av økende forskjeller i elevmassen 17. Mangel på møteplasser for ungdom, samt tilbud og tilgjengelighet på kollektivtransport. 23. Psykisk helse hos ungdom: stress og slitenhet (spesielt jenter VGS) 19. Sosiale risikomiljøer (rus blant unge, og vold generelt).	Trivsel, livskvalitet og tilhørighet	Sør-Varanger kommune skal ha et godt og inkluderende samfunn, og preges av trivsel, læring og mulighet for arbeid.
4. Integrering av mange og ulike nasjonaliteter, ressurskrevende for tjenesteytere (barnehage, skole, helsestasjon) 5. Økende andel barn i husholdninger med lavinntekt (barnefattigdom) 6. Høy andel eneforsørgere, og barn av eneforsørgere 21. Til dels alvorlige fysiske og psykiske helseproblemer hos flykninger, og sen avdekking	Sosial ulikhet	Sør-Varanger kommunes innbyggere skal ivaretas og inkluderes, for å redusere sosiale ulikheter.
1. Lav tilflytting til kommunen, endring i befolkningssammensetning (antall yngre synker og eldre øker) 2. Rekruttering av kvalifisert personell til kommunale fagstillinger, samt til kommende nye næringer (være i forkant) 3. Geografisk store avstander gir ressursmessige utfordringer til tjenestutøverne og service for brukere 16. Mangel på frivillige innen helse, omsorg og velferd 22. Økende andel eldre med store hjelpebehov, eksempelvis demensutvikling 10. Mye ressurser til spesialundervisning til få elever (andel med spesialbehov er på landsgjennomsnittet)	Kompetanse og rekruttering	Sør-Varanger kommune skal til enhver tid ha kompetent fagpersonell og legge til rette for større grad av frivillig arbeid.
7. Høyt sykefravær i Sør-Varanger kommune (som organisasjon), og høy andel uføre kvinner 45-66 år.	Sykefravær og uførhet	Sør-Varanger kommune skal ha et inkluderende arbeidsmiljø som bidrar til å redusere sykefravær og uførhet hos våre ansatte.
18. Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet og andel voksne og barn som er fysisk aktive 20. Høy overvekt i befolkningen med påfølgende livsstilssykdommer (diabetes type 2, hjerte/kar).	Helsefremmende livsstil	For Sør-Varanger kommune er fysisk aktivitet og friluftsliv en viktig ressurs, sammen med en helsefremmende livsstil, fysisk og psykisk.

Her er de 11 indikatorene (svart skrift) som fikk flest stemmer tatt med inn i en matrise, og sortert på 5 temaområder med tilhørende strategiske mål. Hovedsatsningsområdene som vil ligge til grunn for Sør-Varanger kommunes strategiske planlegging framover er:

- Trivsel, livskvalitet og tilhørighet
- Sosial ulikhet
- Kompetanse og rekruttering
- Sykefravær og uførhet
- Helsefremmende livsstil

De 23 indikatorene som var vurdert som viktigst av folkehelsegruppen og dannet grunnlaget for prosessmøte (uprioritert rekkefølge):

1	Lav tilflytting til kommunen, endring i befolkningssammensetning (antall yngre synker og eldre øker)
2	Rekruttering av kvalifisert personell til kommunale fagstillinger, samt til kommende nye næringer (være i forkant)
3	Geografisk store avstander gir ressursmessige utfordringer til tjenesteutøverne og service for brukere
4	Integrering av mange og ulike nasjonaliteter, ressurskrevende for tjenesteytere (barnehage, skole, helsestasjon)
5	Økende andel barn i husholdninger med lavinntekt (barnefattigdom)
6	Høy andel eneforsørgere, og barn av eneforsørgere
7	Høyt sykefravær i Sør-Varanger kommune (som organisasjon), og høy andel uføre kvinner 45-66 år.
8	Høy arbeidsledighet 15-29 år
9	Utenforskap, frafall og manglende inkludering, på bakgrunn av økende forskjeller i elevmassen (faglig, fysisk, psykisk, sosioøkonomisk), og foreldres bakgrunn.
10	Mye ressurser til spesialundervisning til få elever (andel med spesialbehov er på landsgjennomsnittet)
11	Høyt frafall i videregående skole og integrering av borteboende elever
12	Manglende reservevannsløsning for vannforsyning for en stor andel abonnenter
13	Dårlig inneklima i eldre kommunale bygg
14	Mangel på parkeringsbestemmelser i sentrum vanskeliggjør forsvarlig brøyting (skille mellom vei og fortau)
15	Ikke tilstrekkelig veivedlikehold på kommunale veier/fortau sommerstid.
16	Mangel på frivillige innen helse, omsorg og velferd
17	Mangel på møteplasser for ungdom, samt tilbud og tilgjengelighet på kollektivtransport.
18	Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet og andel voksne og barn som er fysisk aktive minimum 30/60 min per dag, samt inaktivitet og skjermtid
19	Sosiale risikomiljøer (rus blant unge, og vold generelt).
20	Høy overvekt i befolkningen med påfølgende livsstilssykdommer (diabetes type 2, hjerte/kar).
21	Til dels alvorlige fysiske og psykiske helseproblem hos flykninger, og sen avdekking
22	Økende andel eldre med store hjelpebehov, eksempelvis demensutvikling
23	Psykisk helse hos ungdom: stress og slitenhet (spesielt jenter VGS)

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	1
1.0 Innledning.....	6
1.1 Informasjon om kilder og statistikk.....	7
2.0 Befolkningssammensetning	7
2.1 Folketall som helhet, med kjønns og aldersgruppering	8
2.1.1 Endring i folketall, siste 10 år	9
2.1.2 Befolkningsframskriving eldre	10
2.2 Fødselsrater siste 5 år	10
2.3 Andel enpersonshusholdninger	11
2.4 Etnisk sammensetning.....	11
2.4.1 Innvandrere	11
2.5 Inn- og utflytting.....	15
3.0 Oppvekst- og levekårsforhold	16
3.1 Andel med lavinntekt.	17
3.1.1 Økende andel barn i husholdninger med lavinntekt.....	17
3.2 Tilgjengelighet til boliger (for ulike grupper).....	19
3.3 Andel eneforsørgere og barn av eneforsørgere.....	21
3.4 Andel med boligsosiale ordninger	22
3.5 Antall i arbeid og antall uføre i forhold til folketallet.....	22
3.6 Sykefravær, trend de siste år	24
3.7 Andel arbeidsledige	24
3.7.1 Arbeidsledige, andel under 30 år	25
3.8 Endringer i arbeidsmarkedet.....	26
3.9 Er det variasjon mellom ulike næringer?	26
3.10 Skolestrukturen (antall, geografisk spredning)	26
3.10.1 Utvikling av elevtall og befolkningsgrunnlag.....	27
3.10.2 Hva er trekk ved læringsmiljø og elevprestasjoner?	28
3.10.4 grunnleggende ferdigheter 8. trinn.....	31
3.10.5 Eksamensresultater 10.trinn	34
3.10.6 Skolebidrag.....	36
3.10.7 Gjennomsnittlig tidsbruk på lekser	38
3.10.8 Hvor mange elever fullfører videregående skole?	38

3.11 Barnehagemiljø	41
3.12 Tilgjengelighet til helsestasjons- og skolehelsetjeneste.....	44
4.0 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø	45
4.1 Omfang av smittsomme sykdommer	46
4.2 Drikkevannskvalitet	46
4.3 Forekomst av radon.....	47
4.4 Risiko for legionella	47
4.5 Omfang av områder utsatt for støy.....	48
4.6 Omfang av områder utsatt av luftforurensning	48
4.6.1 Forurensning fra nikkerverkene i Russland.....	48
4.6.2 Støvforurensning i Kirkenes.....	49
4.6.3 Forurensningssituasjonen i norske byer – vurdering av Kirkenes	49
4.6.4 Overvåking av radioaktivitet i omgivelsene - DSA.....	50
4.6.5 Andre typer luftbåren forurensning	50
4.7 Omfang av områder utsatt for annen forurensning.....	50
4.8 Inneklima i skoler, barnehager og offentlige bygg	50
4.9 I hvilken grad er skoleveger trygge?.....	51
4.9.1 Farlige skoleveier i Sør-Varanger.....	51
4.10 Gang- og sykkelveger, turstier osv.	52
4.11 Omfanget av områder for rekreasjon og friluftsliv	52
4.11.1 Tilgjengeligheten til områder for rekreasjon og friluftsliv	54
4.12 Tilbud og tilgjengelighet til kollektivtransport	56
4.13 Omfang av grøntarealer	56
4.14 Frivillige organisasjoner	56
4.15 Valgdeltakelse	57
4.16 Omfang av kulturtilbud	57
4.17 Omfang av sosiale møteplasser, aktivitetsparker, lekeplasser	57
4.18 Sosiale nettverk og tilhørighet	58
4.19 Sosial støtte	59
5.0 Skader og ulykker	60
5.1 Antall personskader behandlet i sykehus.....	60
5.1.1 Barsedødsfall som skyldes skader, Finnmark	60
5.1.2 Snøscooterulykker, Nord-Norge.....	61
5.2 Antall hoftebrudd behandlet i sykehus	61
5.3 Spesielle ulykkespunkter eller strekninger.....	62
5.5 Antall fallulykker i sykehjem.....	62

6.0 Helsereelatert atferd	62
6.1 Deltakelse i organisert fysisk aktivitet	62
6.2 Deltakelse i uorganisert fysisk aktivitet	63
6.3 Fysisk aktivitet hos voksne og barn	64
6.4 Omfang av fysisk aktivitet i skolen	65
6.5 Tilgang til områder for aktivitet	66
6.6 Omfang av elever som går eller sykler til skolen	66
6.7 Dagligrøyking (unge/voksne/gravide)	67
6.8 Antall skjenkesteder, serverings- og åpningstider for alkoholsalg	67
6.9 Alkoholkonsum, tobakksbruk og annen rusmiddelbruk hos voksne	67
6.9.1 Alkoholkonsum, tobakksbruk og annen rusmiddelbruk hos ungdommer	68
6.10 Seksuell helse	69
6.12 Tilgang på frukt og grønt i skolen	71
6.13 Måltider på skolefritidsordninger/aktivitetsskoler	71
6.13.1 Tilbud i skolekantiner	72
6.14 Søvn	72
6.15 Skjermtid barn og unge	73
6.16 Vold og kriminalitet	73
7.0 Helsetilstand	75
7.1 Forekomst av livsstilssykdommer	77
7.2 Befolkningens trivsel, mestringsnivå og selvopplevd helse	83
8.0 Sosial ulikhet i helse	86
9.0 Kilder	87

1.0 Innledning

Valg av satsingsområder, strategier og tiltak knyttet til det systematiske folkehelsearbeidet må være basert på kunnskap om helsetilstand, påvirkningsfaktorer og de folkehelseutfordringer kommunen står overfor. Kommunens plikt til å ha oversikt over helsetilstand og faktorer som kan påvirke befolkningens helse er todelt og hjemlet i Lov av 24. juni 2011 om folkehelsearbeid. Forskrift av 28. juni 2012 om oversikt over folkehelsen regulerer nærmere oversiktsarbeidet etter folkehelseovens §5. Kommunen skal:

1. Ha løpende oversikt over helsetilstand og faktorer som kan bidra positivt eller negativt på befolkningens helse. Det løpende oversiktsarbeidet skal danne grunnlag for arbeidet med den samlede oversikten som skal utarbeides med 4-års intervaller.
2. Lage en samlet og skriftlig oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer hvert 4. år, der hovedutfordringer er årsaks- og konsekvensvurdert. Dokumentet skal foreligge når arbeidet med planstrategien starter opp.

Dette oversiktsdokumentet er Sør-Varanger kommunes andre samlede dokument og kunnskapsgrunnlag for langsiktig planlegging og valg av innsatsområder i folkehelsearbeidet. Oversiktsdokumentet danner grunnlag for kommunens planstrategi for 2020-2024 slik folkehelseoven §6. krever. I periodene mellom planlovgivningens fireårsintervaller vil et løpende oversiktsarbeid fange opp forhold av betydning for det langsiktige folkehelsearbeidet. Det er altså en nær sammenheng mellom løpende oversiktsarbeid og oversiktsdokumentet som skal utarbeides hvert fjerde år. Sør-Varanger kommunes oversiktsdokument baserer seg på statlige og fylkeskommunale statistikker og opplysninger og har innhentet kunnskaper bredt og fra de fleste kommunale fagenheter. På bakgrunn av oversiktsbildet foretas det en vurdering og prioritering av hva som er de viktigste folkehelseutfordringene for Sør-Varanger kommune å ta tak i for kommende planperiode.

Sør-Varanger kommune har iverksatt mange viktige prosjekter, strategier og tiltak for å møte folkehelseutfordringer som kommunen står overfor. Men selv om kommunen er kommet langt og det er stor aktivitet i alle sektorer, er det å definere hvilke utfordringer kommunen har i et folkehelseøyemed, en viktig oppgave. Dernest å målrettet få satt inn samlede tiltak i flere tjenester med det for øyet å redusere negative faktorer som påvirker folkehelsen.

Oversiktsbildet på helsetilstand og påvirkningsfaktorer skal nettopp gi oss denne oversikten, samt bistå kommunale enheter og politisk ledelse i sine prioriteringer og tiltakskjeder. Gjennom tverrsektoriell innsats og kommunens plansystem skal folkehelseovens mål om å redusere sosiale helseforskjeller omsettes til kommunale styringsdokumenter og forpliktende handling. Sosiale ulikheter i helse er systematiske variasjoner i befolkningens helse som følger utdanning, yrke og inntekt. For hvert steg man beveger seg oppover den sosioøkonomiske stigen, jo bedre levevaner og helse, og jo høyere levealder. Sosiale ulikheter i helse er både et rettferdighetsproblem og et folkehelseproblem, og kommunene har en lovfestet plikt til å påvirke denne utviklingen med de virkemidler kommunen er tillagt. Årsakene til sosiale ulikheter i helse er sammensatte og det finnes ingen entydige svar på hvordan denne utfordringen skal møtes. Men kommunene har gjennom sine tjenester store muligheter til å påvirke utviklingen i positiv retning. Et annet sentralt moment i folkehelsearbeidet er medvirkning. Medvirkning betegnes som et bærende prinsipp i folkehelsearbeidet både når det gjelder medvirkning fra befolkningen i folkehelsearbeidet, i planprosesser og i ulike aktiviteter og tiltak. Mange har vært medvirkende i arbeidet med oversiktsdokumentet; ressursgruppen for folkehelse, de enkelte fagenhetene i kommunen, nasjonale statistikker og lokale og fylkeskommunale rapporteringer.

1.1 Informasjon om kilder og statistikk

Folkehelseloven angir noen bestemte kilder til kunnskap som skal benyttes i oversikten:

- a) Opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig.
- b) Kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene.
- c) Kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og samfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse.

Nasjonalt folkehelseinstitutt (FHI) sender årlig ut folkehelseprofiler til alle kommunene som skal inngå som en del av den lovpålagte oversikten. I tillegg er Kommunehelse statistikkbank en viktig kilde til oversiktsarbeidet. I tillegg til nevnte kilder er det gjennom møtevirksomhet og via fagenhetenes folkehelse rapportering innhentet erfaringsbasert kunnskap fra kommunens helse- og omsorgstjenester, fra kultursektoren, foretaket Barentshallene, skoler, barnehager, teknisk drift, havnevesen og kommuneplanens samfunnsdel. Samlet sett har kommunen en omfattende kunnskap om barn, familier, oppvekstforhold og nærmiljø, og om fysiske miljøfaktorer som arealdisponering, infrastruktur og bebyggelse.

Også utenom kommunal forvaltning finnes viktige kilder til kunnskap, for eksempel frivillige organisasjoner og institusjoner som sykehus, politi, lokalt mattilsyn og næringsliv. Både offentlige og private organisasjoner og institusjoner er ikke bare viktige kilder til kunnskap, men også viktige medaktører på tiltakssiden.

Statistikk og helseoversikter kan ha stor nytteverdi i folkehelsearbeidet, men det er viktig å være oppmerksom på utfordringer knyttet til bruk og tolkning av statistikk. Opplysninger fra statlige helsemyndigheter sier ikke noe konkret om landsgjennomsnittet, og det er heller ikke definert konkrete nasjonale mål for ønsket nivå på helseutfall knyttet til forebyggbare sykdommer eller påvirkningsfaktorer. På noen områder har landet som helhet store utfordringer og negativ utvikling. Det understrekes at selv om Sør-Varanger kommune ligger bedre an enn landsgjennomsnittet på et område, kan det likevel innebære en viktig folkehelseutfordring for kommunen fordi landnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Det er også viktig å være oppmerksom på at statlige helsemyndigheter av og til bruker statistikk som viser gjennomsnitt over flere år. Videre mangler det i stor grad statistikk som gjør at kommunen klarer å ivareta følge-med-ansvaret når det gjelder det nasjonale målet om å redusere sosiale ulikheter i helse. Ofte mangler det bakgrunnsvariabler som utdanningsnivå/foreldrenes utdanningsnivå eller familieøkonomi, og det blir vanskelig å vite om valgte innsatsområder og tiltak i folkehelsearbeidet har effekt. Indikatorer som grunnleggende ferdigheter, deltakelse i ulike aktiviteter og frafall i videregående skoler er eksempel på statistikkområder der det er vanskelig å ivareta følge-med-ansvaret når det gjelder sosiale ulikheter.

Som sammenlikningsbare kommuner, er det i oversiktsdokumentet noen steder brukt andre Finnmarkskommuner med tilnærmet likhet i størrelse og innbyggertall. Grunnlaget for sammenlikning med andre kommuner er ikke minst geografisk beliggenhet og livsgrunnlag. I tillegg er sammenlikninger trukket opp mot Finnmark som fylke samt nasjonale tall og statistikker.

2.0 Befolkningssammensetning

Med befolkningssammensetning menes grunnlagsdata om befolkningen som kan omfatte antall innbyggere, alders- og kjønnsfordeling, sivilstatus, etnisitet, flyttemønster osv. Denne type informasjon er viktig i vurderingen av øvrig informasjon, men kan også være vesentlig i seg selv som del av utfordringsbildet for folkehelsen i kommunen/fylket. Ikke minst vil utviklingen i befolkningssammensetningen kunne påvirke strategiske veivalg, som inkluderer folkehelse.

Hovedinntrykk

Per 01.01.2019 hadde Sør-Varanger kommune 10 156 innbyggere og i overkant av 80 % av disse bodde på Kirkeneshalvøya. Fram mot 2016 har det vært en vekst i innbyggertallet, men i årene etter har tallet flatet ut og hatt en svak nedgang. Dette skyldes hovedsakelig utflytting, som i stor grad skyldes konkursen ved Sydvaranger Gruve AS i 2015, som gjorde at flere hundre personer mistet jobben. I følge SSB sine befolkningsframskrivninger vil befolkningen i kommunen gå noe ned mot år 2025 (10 094 innbyggere) og etter det stige noe mot 2040 (10 326 innbyggere). Framskrivningen tar hensyn til tidligere utvikling, fødselsrater og flyttemønster, men tar ikke hensyn til samfunnsmessige endringer om kan føre til større befolkningsvekst. I Sør-Varanger er det stor utskifting av befolkning, og om lag 500 personer flytter ut og 500 personer flytter inn hvert år. Dette kan føre til blant annet en lite stabil arbeidsstokk og vanskeligheter med å rekruttere kvalifisert fagpersonell. Framover vil andelen eldre over 67 år øke betraktelig, som vil gi økende utfordringer for helse- og omsorgstjenestene. Sør-Varanger har stor spredning antall nasjonaliteter. Kommunene har også de siste årene tatt imot en del flykninger som vi ser har utfordringer knyttet til blant annet integrering, økonomi og fysisk og psykisk helse.

2.1 Folketall som helhet, med kjønns og aldersgruppering

Folketall i Sør-Varanger, per 01.01.2019 etter aldersgruppe	
	2019
0-5 år	565
6-15 år	1119
16-19 år	536
20-66 år	6376
67 år eller eldre	1560
Totalt	10156

Tabell 2.1: Folketall i Sør-Varanger, per 01.01.2019 etter aldersgruppe. Kilde: SSB

Folketall i Sør-Varanger fordelt på kjønn, per 01.01.2019	
	2019
Menn	5083
Kvinner	5073
Totalt	10156

Tabell 2.1b: Folketall i Sør-Varanger fordelt på kjønn, per 01.01.2019. Kilde: SSB

Tabellen over viser folketallet i Sør-Varanger per 1. januar 2019. Antall innbyggere i kommunen var da 10 156. Litt over 80 % av disse bor på det som kalles Kirkeneshalvøya, som omfatter tettstedene Kirkenes, Hesseng, Sandnes og Bjørnevatn. Avstanden på strekningen er om lag 10 km. I kommunesenteret Kirkenes bor cirka 3500 personer. Dette betyr at den største andelen av befolkningen i kommunen bor relativt konsentrert, selv om kommunen har en geografisk stor utstrekning. Blant annet utgjør kommunens geografisk store utstrekning økt ressursbruk i mange kommunale tjenester. Kommunens areal er 3967 km². Kjønnfordelingen i kommunen er nesten helt likt fordelt.

Andelen barn (0-17 år) i kommunen er lavere enn landet som helhet.

År			2014	2015	2016	2017	2018	2019
Geografi	Alder	Måltall						
Hele landet	0-17 år	andel (prosent)	22,0	21,8	21,6	21,5	21,3	21,1
Finnmark Finnmark	0-17 år	andel (prosent)	21,7	21,3	20,9	20,7	20,5	19,9
Sør-Varanger	0-17 år	andel (prosent)	20,8	20,6	20,1	19,7	19,5	19,1

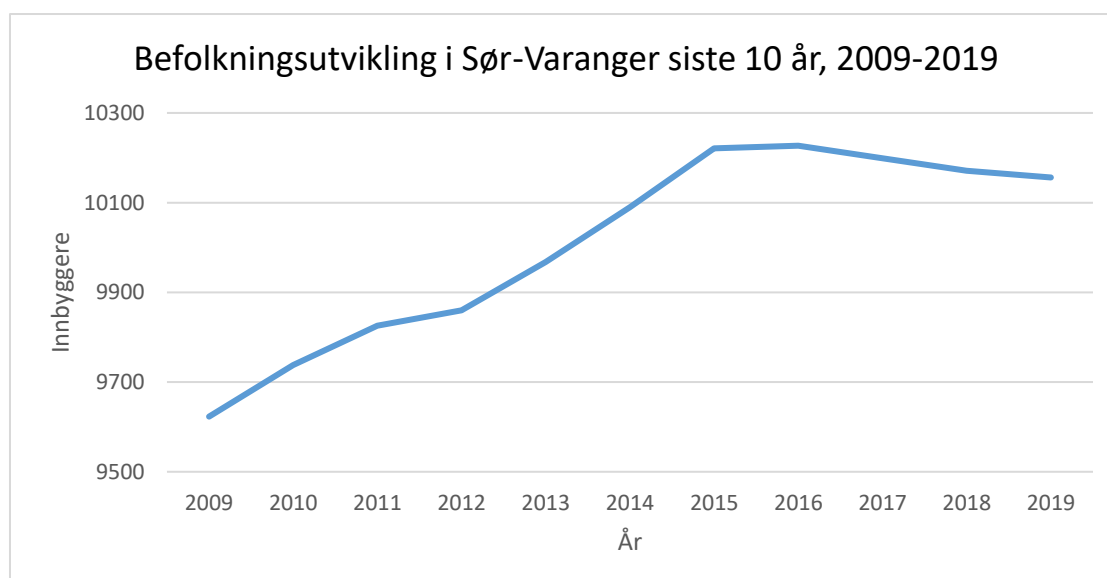
Kilde: FHI, Befolkning (antall og andel).

2.1.1 Endring i folketall, siste 10 år

Befolkningsutvikling i Sør-Varanger siste 10 år, 2009-2019	
	Personer
2009	9623
2010	9738
2011	9826
2012	9860
2013	9968
2014	10090
2015	10221
2016	10227
2017	10199
2018	10171
2019	10156

Tabell 2.1.1: Befolkningsutvikling i Sør-Varanger siste 10 år, 2009-2019. Kilde: SSB

Tabellen over viser befolkningsutviklingen i Sør-Varanger de siste 10 årene. Det har vært en positiv vekst i innbyggertallet fram mot 2016 med en topp på 10 227. I årene etter har veksten flatet ut, og hatt en svak nedgang. En stor del av årsaken til denne er konkursen ved Sydvaranger Gruve AS høsten 2015, som gjorde at mange mistet jobben, og flere flyttet ut av kommunen. Nedenfor vises en grafisk fremstilling av befolkningsutviklingen fra 2009-2019.

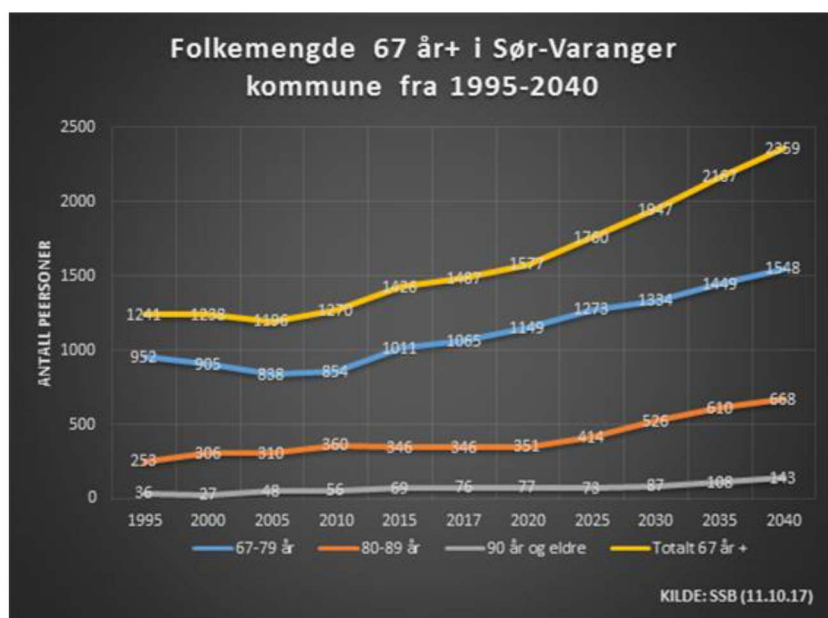

Tabell 2.1.1b: Befolkningsutvikling i Sør-Varanger siste 10 år, grafisk fremstilt. Kilde: SSB

2.1.2 Befolkningsframskriving eldre

Vi lever lenger og blir eldre. Aldersgruppen 67+ år vil vokse mest og nesten fordoble seg frem mot 2040. Flere eldre medfører et endret sykdomsbilde og omsorgsmengde. Blant annet viser nasjonale tall at 80% av sykehjempasienter er demente. Prioritering av eldres helse og levekår gir stor gevinst i et samfunnsøkonomisk perspektiv. Flere eldre medfører også at det er viktig å ha fokus på denne gruppen, spesielt i utformingen av sentrumsområdet hvor de fleste bor. For eldre på institusjon er det begrenset mulighet til å delta i det kulturelle liv. De har i tillegg et begrenset aktivitetstilbud. Det er viktig at folkehelsearbeidet også blant eldre dreier mot økt grad av helsefremmende arbeid slik at den store gruppen av eldre kan holde seg friske og bo hjemme lengst mulig.

Kost-rate tall fra Sør-Varanger kommune viser at 20,3% av Sør-Varangers innbyggere over 80 år har heldøgns omsorgstjenester fra kommunen, mens Nasjonale tall viser 16%.

Befolkningsframskriving av eldre mot 2040, Kilde; SSB

2.2 Fødselsrater siste 5 år

Fødte, døde og fødselsoverskudd i Sør-Varanger siste 5 år			
	Levendefødte	Døde	Fødselsoverskudd
2014	107	93	14
2015	83	97	-14
2016	91	85	6
2017	95	99	-4
2018	101	83	18

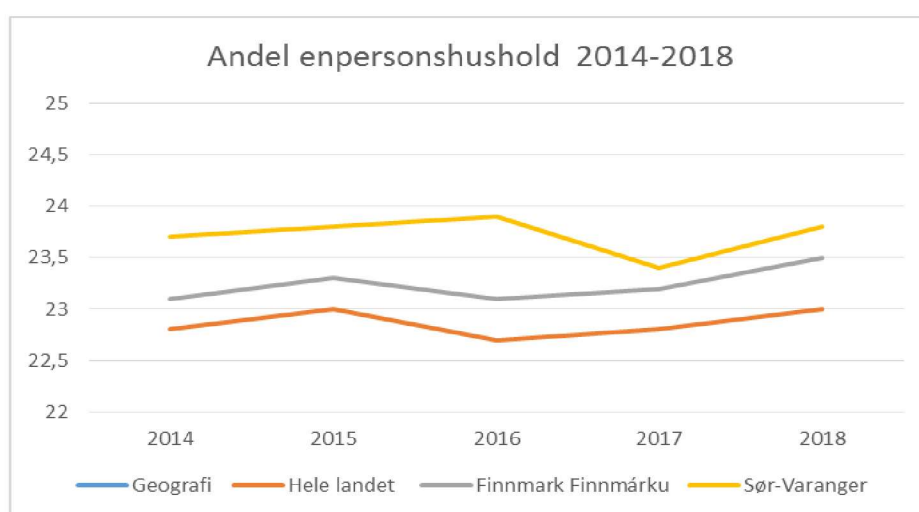
Tabell 2.2: Fødte, døde og fødselsoverskudd i Sør-Varanger siste 5 år. Kilde: SSB

I løpet av de siste 5 årene har antallet fødte og døde ligget mellom 80 og 110, og i gjennomsnitt over tid er fødselsoverskuddet positivt med tanke på innbyggertallet i kommunen.

2.3 Andel enpersonshusholdninger

Aleneboende antas å være en potensielt utsatt gruppe -både økonomisk, helsemessig og sosialt. Blant aleneboende i alle aldersgrupper er det en høyere andel som sliter med psykiske plager sammenlignet med de som ikke bor alene. Aleneboende som gruppe har en høyere uføregrad og er oftere uførepensjonert enn de som ikke er aleneboende. Sammenlignet med de som bor sammen med noen, har de som er langvarig aleneboende hatt en mer uheldig utvikling i dødelighet. Det foreligger en høyere grad av helseproblemer blant kvinner og personer midtveis i livet som bor alene sammenlignet med andre.

I Sør-Varanger kommune er andelen enpersonshushold, altså husstander der det kun bor én person, 23,8 %, og i Sør-Varanger utgjør dette 1991 husstander. Dette tallet skiller seg ikke spesielt fra landet som helhet eller Finnmark som har holdt seg på et jevnt nivå de siste årene.

Andel (i prosent) enpersonshushold 2014-2018 (Kilde: FHI) Alle aldre

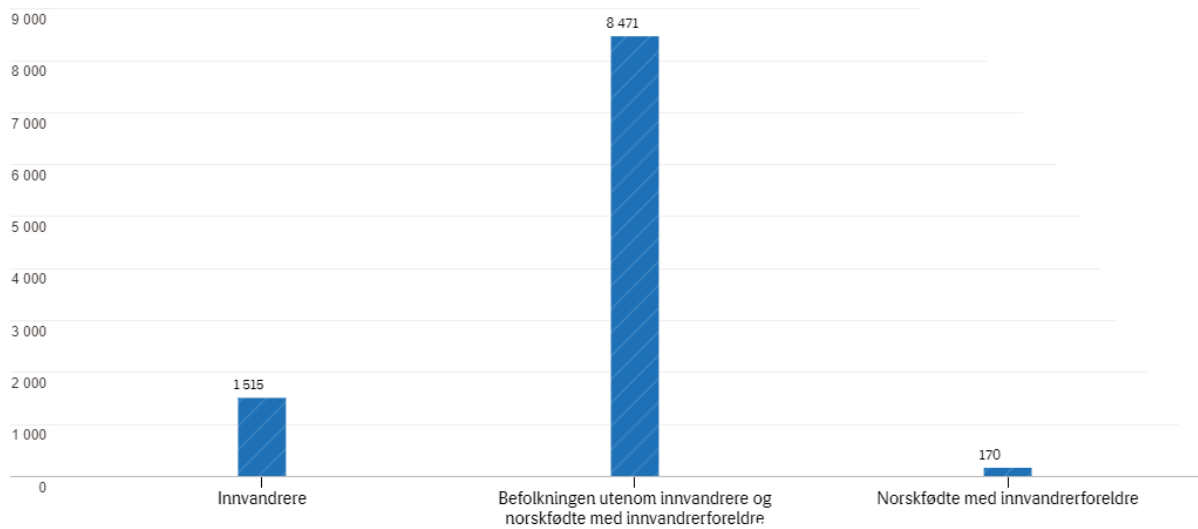
År	2014	2015	2016	2017	2018
Geografi					
Hele landet	25,6	25,7	25,3	25,3	25,4
Finnmark Finnmarkku	27,6	27,7	27,1	26,9	27,0
Sør-Varanger	27,5	28,0	27,8	27,1	27,0

Andel Personer som bor alene 45?, Kilde; FHI

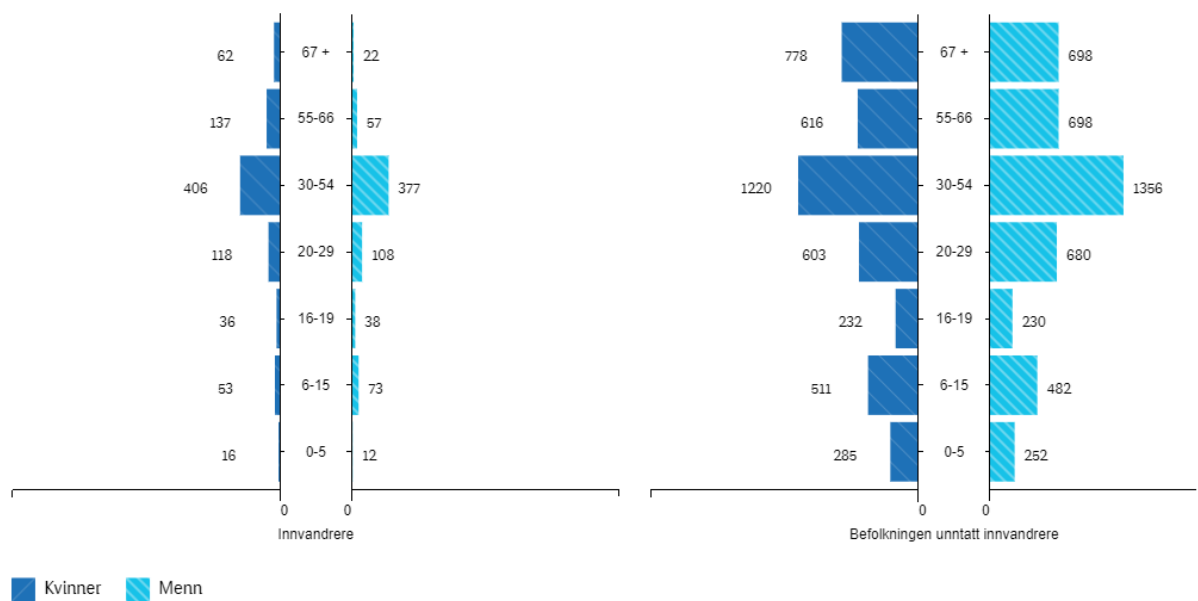
2.4 Etnisk sammensetning

2.4.1 Innvandrere

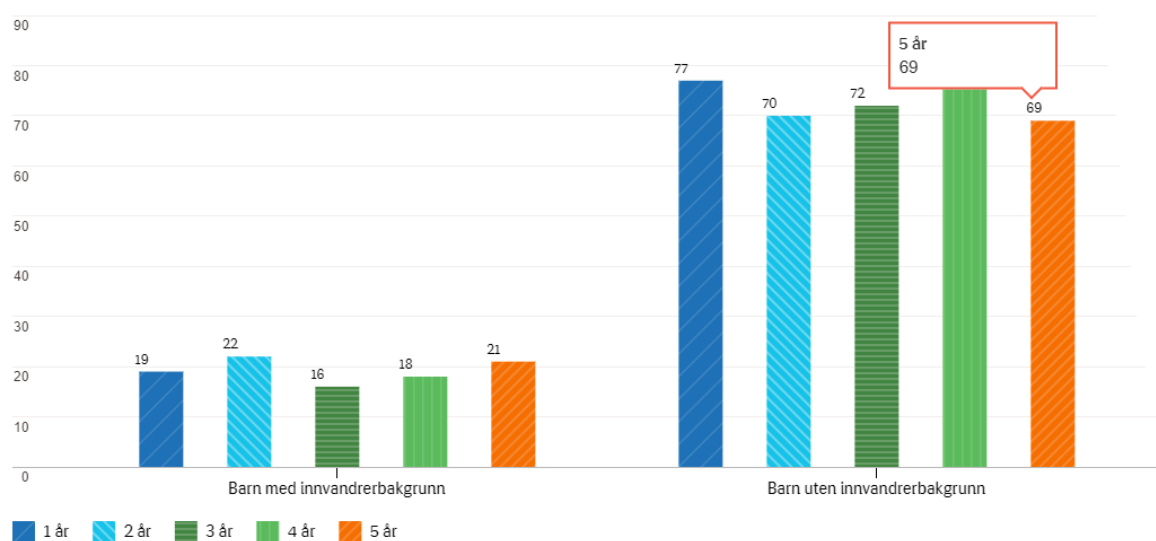
Grupper som flytter fra et land til et annet utgjør ofte en minoritet som skiller seg fra majoritetsbefolkningen både fysisk og kulturelt. Disse gruppene vil kunne møte sosiale og økonomiske utfordringer og vanskeligheter uavhengig av årsakene til migrasjon. Mange mangler kunnskaper og ressurser, språklige og kulturelle koder og annet som den etniske befolkningen tar for

Figuren viser antall personer fordelt etter bakgrunn i 2019 i Sør-Varanger. Kilde: SSB, sist målt: 01.01.2019

Figuren viser antall personer fordelt etter bakgrunn, kjønn og aldersinndeling i 2019 i Sør-Varanger. Kilde: SSB, sist målt: 01.01.2019

Barn med innvandrerbakgrunn og barn uten innvandrerbakgrunn. Statistikk, Imdi, SSB

Flyktninger

Av innvandrerne utgjør flyktningene i kommunen 9 nasjonaliteter; Syria, Kongo, Afghanistan, Eritrea, Etiopia, Irak, Iran, Somalia og Sudan, samt de statsløse som en nasjon.

I 2018 tok Sør-Varanger kommune imot 29 personer inkludert to familiegjenforente, som kom som flyktningekvoterte. Det flyttet elleve personer, med flyktningstatus, fra kommunen det samme året.

Oppvekst- og levekårsforhold

Alle bosatte flyktninger i alderen 18-55 år har tilbud om introduksjonsprogram, eller er ivaretatt i annet system (NAV). Etter intro fortsetter noen videre på utdanning eller i jobb, mens noen har tiltak i NAV.

Alle bosatte 0-6 år får automatisk barnehageplass når de kommer til kommunen. Bosatte mellom 6-18 år får grunnskole og skoletilbud i videregående skole ut fra alder. Mange barn har lite eller ingen skolegang fra hjemlandet. Dette er spesielt utfordrende når barnet kommer til kommunen i ungdomsskolealder. Noen voksne har grunnskole som høyeste fullførte utdanning. Mange har ingen eller mangelfull grunnskole.

Mange av dagens flyktningfamilier har flere enn to barn, vanligvis fire til seks barn. Dette medfører at mange barn bor i husholdninger med lav inntekt. Det er sannsynlighet for barnefattigdom.

Det er sosiale helseforskjeller blant flyktningene. Flere har sviktende helse og alvorlige sykdommer. Mange er traumatiserte. Fra Syria kom det tidligere ressurssterke individer med høy utdanning. Nå er det flere som kommer etter å ha sittet lenge i flyktningleir, og har mange flere traumer med seg.

Flyktninger som kommer nå har større utfordringer, kvoteflyktninger har ekstra utfordringer. Det er kjent at de som er plukket ut er de som har størst behov for hjelp, og da gjerne har behov for mye tverrfaglig hjelp når de kommer hit. Barn av flyktninger blir for sent oppdaget i forhold til store psykiske problemer og traumer. Det er hverken ressurser eller kompetanse i hjelpeapparatet til å hjelpe.

Det er vanskelig å si noe generelt om diskriminering, «generell opplevelse av maktesløshet» og lite fysisk aktivitet blant «innvandrergupper» da dette er den minst homogene gruppen mennesker vi har i Norge. Ref. Utrop 15:30 side 22. Likevel har vi ut fra vår erfaring belyst følgende:

Viktige psykososiale forklaringsfaktorer på manglende integrasjon i Sør-Varanger kommune:

Boligmarkedet

Kirkenes flyktning- og kompetanseenhet opplever huseiere som leier ut i Sør-Varanger, som positive til å leie ut til innvandrere. Flyktingetjenesten finner bolig i forkant av ankomst og etablering, og har et godt samarbeid med huseiere i Sør-Varanger. Flyktingetjenesten er kontaktledd mellom huseier og leietaker i perioden når flyktinger ankommer og til de begynner i Introduksjonsprogrammet. Det skrives da en kontrakt mellom huseier og leietaker.

Generell opplevelse av maktesløshet

De aller fleste som kommer som flyktinger til vår kommune ønsker å jobbe og gjøre nytte for seg. Gjennom Introduksjonsprogrammet skal alle prøve seg ute i arbeidspraksis. Det er mange arbeidsplasser, både private og kommunale, som er positive til å ta imot deltakere i praksis. Dessverre er det ikke så ofte at disse praksisplassene fører til en fast ansettelse. Maktesløsheten kan ha sammenheng med manglende norskkunnskaper, og eller manglende formell kompetanse. I Norge og i vår kultur, er det krav til kompetanse i de fleste yrker. Denne kompetansen mangler våre flyktinger. Kulturelle koder og forskjeller er en annen grunn til at mange føler seg maktesløs i starten, eller i perioder. Alle som kommer har plikt og rett til å delta i Introduksjonsprogrammet med norskundervisning. Flere har aldri gått på skole, og i deres kultur er det ikke vanlig at voksne går på skole og utdanner seg. Her spiller også den kulturelle forskjellen mellom deres syn på kvinner og menn og deres oppgaver i familien inn.

Lite fysisk aktivitet

Av flyktingene generelt er mennene mer aktive enn kvinnene. Mennene går i bassenget og trener på treningssenter. Også dette er nok kulturelt styrt. Kvinnenes oppgaver i hjemmet med matlaging og ansvar for mange barn, gjør at egentrening og tid til seg selv ikke prioriteres av kvinnene og heller ikke aksepteres av mennene. Kvinnene beskriver at de ikke har overskudd til fysisk aktivitet.

Kvinnenes bekledning i enkelte kulturer gjør fysisk aktivitet vanskelig. Flyktingetjenesten har forsøkt å legge til rette for egen fysisk aktivitet for kvinner i introduksjonsprogrammet, men det har vært vanskelig.

2.5 Inn- og utflytting

Inn- og utflytting i Sør-Varanger siste 5 år			
	Innflytting	Utflytting	Nettoinnflytting
2014	626	507	119
2015	568	548	20
2016	561	594	-33
2017	487	513	-26
2018	507	541	-34

Tabell 2.5: Inn- og utflytting i Sør-Varanger siste 5 år. Kilde: SSB

Tabellen over viser inn- og utflytting i løpet av året. Sør-Varanger kommune hadde en positiv nettinnflytting til og med 2015, men fra 2016 har trenden vært negativ, mye grunnet konkursen ved Sydvaranger Gruve AS som nevnt ovenfor. I forhold til fødselsoverskuddet, har den store utflyttingen av innbyggere i større grad påvirket den negative befolkningsutviklingen de siste årene. Imidlertid har den nye gruppen innvandrere fra Syria, flere barn 4-6, enn tidligere flyktninger som hadde rundt 2 barn.

3.0 Oppvekst- og levekårsforhold

Oppvekst og levekår er viktige premisser for helse og livskvalitet. Med oppvekst- og levekårsforhold menes for eksempel økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold, og utdanningsforhold. Økonomiske forhold kan omfatte andel med lavinntekt og inntektsforskjeller. Arbeid omfatter bl.a. tilknytning til arbeidslivet, sykefravær og uføretrygd. Utdanningsforhold omfatter f.eks. andel med høyere utdanning og frafall fra videregående skole. Levekår defineres i et samspill mellom individuelle faktorer og ressurser og de muligheter en har til å realisere disse på arenaer som skole, arbeid osv.

Hovedinntrykk

Som trend ser vi en bedring på noen tall og statistikker der Sør-Varanger har ligget dårligere an tidligere, der det kan nå se ut som om trenden er i ferd med å snu. Eksempelvis ser vi at fysisk aktivitet hos barn og unge er noe økende siste to år. Det er også noe mindre ensomhet hos ungdom, sammenliknet med ungdomsundersøkelser 2016. (Jfr. Ungdata 2018).

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Geografi							
Hele landet	12,9	12,9	12,9	13,2	14,1	13,6	13,8
Finnmark Finnmarku	:	:	:	15,8	18,6	17,6	17,3
Sør-Varanger	19,9	..	14,6

Ungdomsskoleelever som er lite fysisk aktive, Kilde; Ungdata 2018

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Geografi							
Hele landet	18,1	18,1	18,1	18,2	18,3	19,1	19,8
Finnmark Finnmarku	:	:	:	22,6	23,6	23,5	22,9
Sør-Varanger	23,9	..	19,2

Andel prosent av ungdomsskoleelever som er plaget av ensomhet, Kilde; Ungdata 2018

Imidlertid ser vi at andelen lavinntektshusholdninger er sterkt økende siste fire år. Fra å ha ligget langt over landsgjennomsnittet, ligger kommunen nå under landsgjennomsnittet i andel lavinntekt i husholdninger. Noe som kan føre med seg sosiale ulikheter og barnefattigdom.

3.1 Andel med lavinntekt.

År	2013	2014	2015	2016	2017
Geografi					
Hele landet	7,9	8,3	8,5	8,8	9,2
Finnmark Finnmarku	6,2	7,6	7,9	8,7	9,5
Vadsø	10,6	13,2	16,5	15,0	16,7
Hammerfest	7,1	8,4	9,2	9,5	9,5
Alta	4,7	5,2	4,3	4,7	5,5
Sør-Varanger	4,8	6,9	6,8	8,4	9,9

Lavinntekt (husholdninger ekskl. brutto finanskapital over 1G) (B) – EU60, 0-17 år, andel (prosent) Kommunehelsetatistikkbank

Tabellen over viser at andelen personer i husholdninger med lav inntekt er høyere i Sør-Varanger sammenlignet med både landsgjennomsnittet og tall for fylket som helhet, bortsett fra Vadsø. Sør-Varanger kommune kommer spesielt dårligere ut på grunn av mer enn dobling i prosentvis lavinntektsfamilier siden 2013.

Likhet i fordelingen av økonomiske ressurser påvirker antakelig andre samfunnsmessige forhold positivt. Man kan anta at stor økonomisk ulikhet i et samfunn kan lede til økt kriminalitet, kulturelle forskjeller og politiske konflikter mellom ulike grupper i samfunnet. Stor inntektsulikhet i en kommune kan være en pekepinn på at det også er store sosiale helseforskjeller i kommunen.

NAV opplever en økning blant lavinntektsfamilier der forskjellene øker og skaper ulikheter. Blant lavinntektsfamilier er særskilt flyktninger med mange barn men også Russiske familier der bare en jobber og den andre velger å være hjemmeværende.

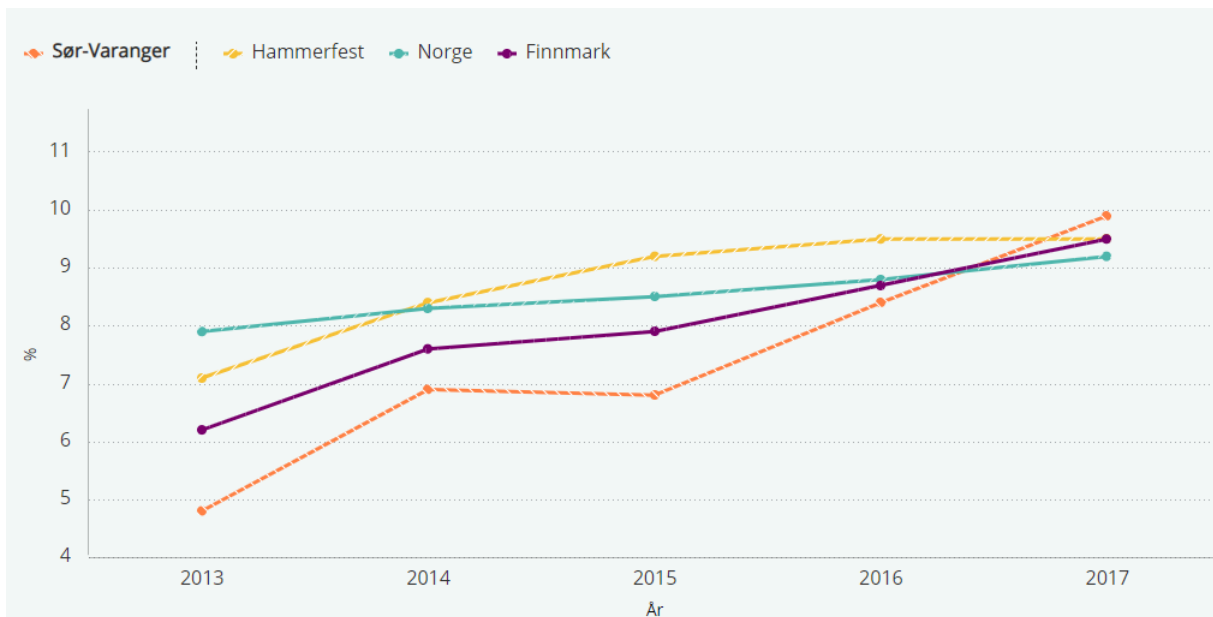
NAV Ser også at det er flere andre årsaker, men mangler dokumentasjon. Økt kredittkortgjeld, økt utstyrskrav allerede fra tidlig barn osv., kan bidra til at lavinntektsfamilier blir en marginal gruppe med økt risiko for utenforskap.

Som tiltak har NAV fått prosjektmidler fra Fylkesmannen og har ansatt en person fra og med 1 desember for å jobbe med lavinntektsfamilier.

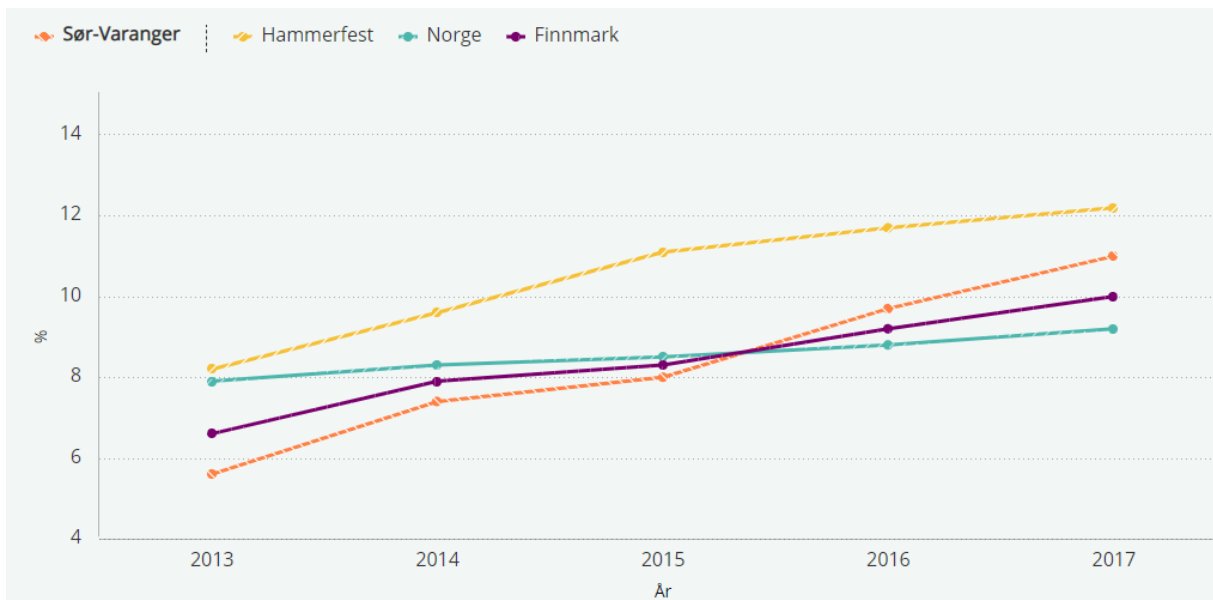
3.1.1 Økende andel barn i husholdninger med lavinntekt

Et relativt fattigdomsbegrep setter vanligvis grensen for fattigdom ved at et individ har en inntekt som ligger under en gitt prosentandel av landets medianinntekt.

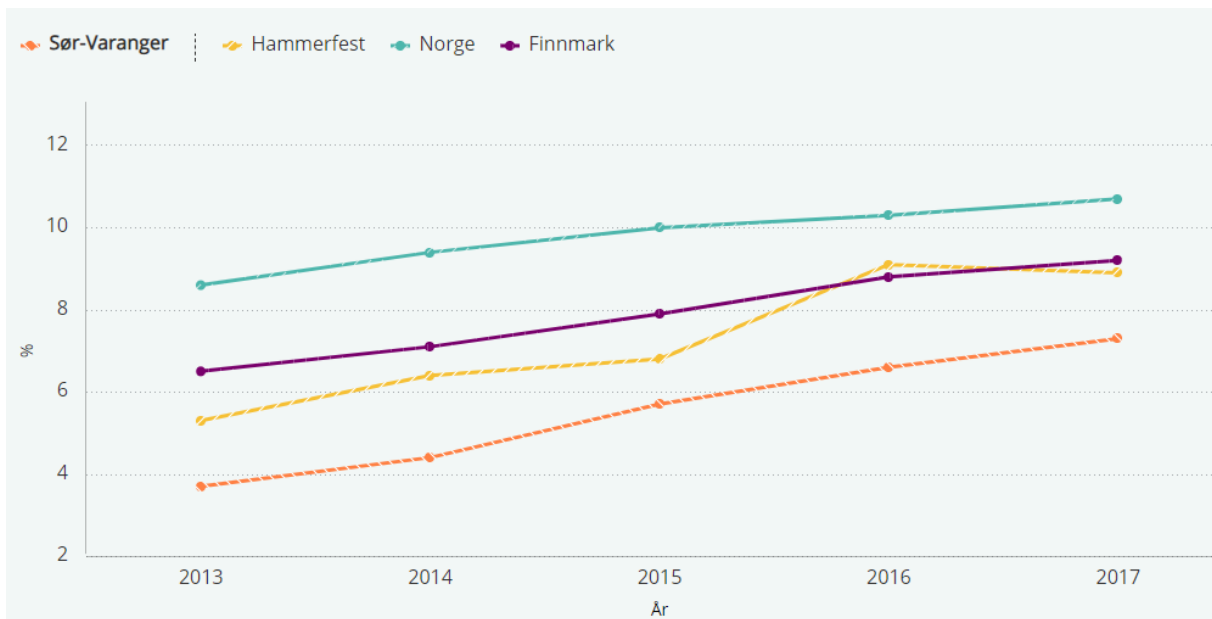
Kilde: politisk-ordbok/hva-er-fattigdom

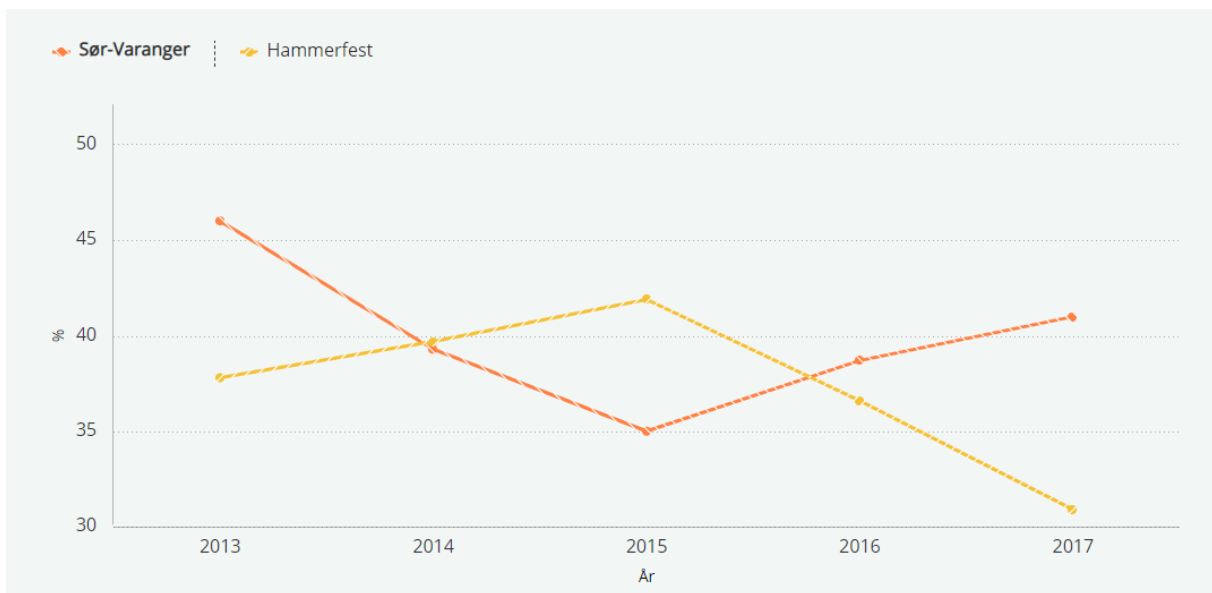
Barn i husholdninger med lavinntekt siste år (2017) Kilde; Bufdir

Barn i husholdninger med lavinntekt siste år etter lokale lavinntektsgrenser (2017) Kilde; Bufdir

Barn som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt (2017) Kilde; Bufdir.

Barn i husholdninger med lavinntekt med enslige forsørgere, 2017, Kilde; Bufdir

3.2 Tilgjengelighet til boliger (for ulike grupper)

Det å bo trygt og godt til en kostnad man kan klare er viktig for livskvalitet, velferd og helse. Både fysiske forhold, som inneklima og utemiljø, og sosiale faktorer knyttet til boligstandard, levekår og fattigdom, påvirker helsen. Det samme gjør eierforhold, størrelse på bolig, boligmiljø og geografi.

På boligområdet er det en målsetting å oppnå en boligutvikling som er godt tilpasset demografisk behov og utvikling, og som gjør boligmarkedet tilgjengelig for flest mulig. I dag ser man at andelen eneboliger i Sør-Varanger kommunen er på over 50 %, samtidig som over 60 % av husholdningene består av kun en eller to personer. Befolkningsutviklingen taler i retning av en dreining mot flere små boligtyper, og man har de senere årene sett en økning i utbygging av nettopp leiligheter og bofelleskap i kommunen. En differensiert boligmasse med flere små boliger kan bidra til at flere har råd å komme inn på boligmarkedet. Det kan også bidra til at det blir aktuelt for flere eldre å bytte ut

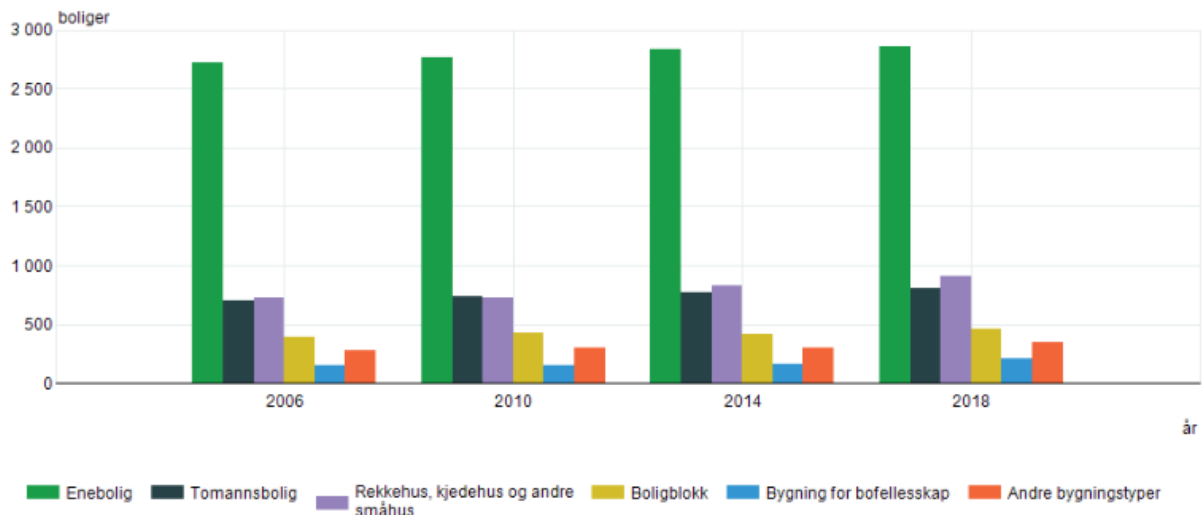
eneboligen til fordel for mer seniorvennlige boligtyper, og nettopp skape rom for flere nyetableringer i eldre eneboliger. Å oppnå en slik utvikling vil ikke minst være viktig med hensyn til kommende eldrebølge, og særlig med tanke på at over 30 prosent av innbyggerne over 50 år bor i en bolig som er bygget før 1960. Selv om man ikke har kartlagt standarden på disse boligene, vet man at det i all hovedsak dreier seg om eneboliger i flere etasjer hvor planløsningen er dårlig tilpasset funksjonsnedsettelse. Dette legger på sin side press på behovet for omsorgsboliger og kommunale tjenester. Det vil både ut i fra et folkehelseperspektiv og et samfunnsøkonomisk perspektiv være viktig å oppnå god boliggjennomstrømming, samt øke tilgjengeligheten i eksisterende boligmasse.

Selv om eierlinjen står sterkt er det ikke alle som kan eller ønsker å eie sin egen bolig. Når det gjelder leiemarkedet har utleieprisene på det private markedet de siste årene vært jevnt over høye. Etter avvikling av gruvedriften i 2016 har leiemarkedet kjølnet og prisene har gått noe ned. Det har også blitt bygget ut mye eneboliger med utleiedel, og i dag fremstår tilgangen på utleieboliger på det private markedet i kommunen som langt bedre.

Kommunen disponerer gjennom eie, fremleie og tilvisningsavtaler totalt 382 kommunale boliger. Disse leies ut til personer med vedtak om omsorgsbolig, samt andre vanskeligstilte på boligmarkedet. Det finnes ikke eget boligkontor i kommunen, og utleieboligene administreres av fem forskjellige enheter; Koordinerings-fag og forvaltningsenheten, flyktningetjenesten, psykisk helsetjeneste, servicekontoret og rustjenesten. Antall boliger er i dag vurdert til å være høyt nok, men det er utfordringer med hensyn til en del av boligmassens egnethet. Utfordringsbildet er for få egnede boliger for storfamilier (familier med mer enn tre barn), mangel på rimelige hybler til enpersonshusholdninger, samt mangel på akuttboligtilbud til bostedsløse. Når det gjelder omsorgsboliger er det en utfordring at en del boliger har så dårlig tilgjengelighet i og omkring boligen at de i praksis er uegnet til målgruppen. Videre ser man at det er stor etterspørsel etter omsorgsboliger som ligger nært det sentrale tilbudet. Ut i fra et folkehelseperspektiv bør det etterstrebes å plassere omsorgsboliger slik at beboerne har god tilgjengelighet til aktiviteter også utenfor boområdet.

Kommunen har over en tid manglet et tilstrekkelig botilbud til unge funksjonshemmede, og det er på bakgrunn av dette vedtatt utbygging av 15 nye omsorgsboliger samt aktivitets- og avlastningscenter på Skytterhusfjellet. Med dette synes boligbehovet til denne gruppen ivaretatt.

Sør-Varanger kommune er i gang med arbeidet med boligpolitisk handlingsplan. Planen vil synliggjøre strategiske oppgaver på området og gjøre kommunen bedre i stand til systematisk, langsiktig og helhetlig boligplanlegging.

Tabell 2: Antall boliger etter bygningstype og år, Sør-Varanger kommune, 2018 Kilde: SBB

3.3 Andel eneforsørgere og barn av eneforsørgere

Eneforsørgere er ingen ensartet gruppe, men for enkelte kan det utgjøre en økonomisk belastning å være eneforsørger, enten dette er et resultat av familieoppløsning eller ikke. Analyser viser at eneforsørgere ofte har lavere inntekt enn husholdninger med flere voksne medlemmer. Enslige forsørgeres levkårsproblemer kan være av stor betydning både for deres egen og deres barns psykiske og fysiske helse.

Tabellen under viser andel eneforsørgere. Sør-Varanger ligger litt høyere enn landet som helhet med lavere enn Finnmark fylke. Antallet eneforsørgere i 2018 var 170 personer.

År		2012-2014	2013-2015	2014-2016	2015-2017	2016-2018
Geografi	Måltall					
Hele landet	andel (prosent)	17,5	17,0	16,6	16,2	15,9
Finnmark Finnmark	andel (prosent)	23,7	23,0	22,0	20,9	20,3
Sør-Varanger	andel (prosent)	22,1	22,1	21,6	20,5	19,8

Andel eneforsørgere under 45 år, 2012-2018. (Kilde: FHI)

Barn av eneforsørgere henger tett sammen med andel eneforsørgere, og antas å være en potensielt utsatt gruppe, både økonomisk og sosialt. Eneforsørgere har ofte mindre ressurser i form av dårligere økonomi og mindre tid til barna. Dette kan igjen føre til at barna ikke kan delta i sosiale aktiviteter, og kan føre til økt forekomst av psykiske helseproblemer.

I Sør-Varanger er 19,7 % barn av eneforsørgere. Dette utgjøre et antall på 393 barn. Sør-Varanger kommune ligger her høyere enn både landet som helhet og Finnmark fylke. Det at nesten 400 barn er barn av eneforsørgere, og kan være i en risikogruppe, er noe som bør vurderes i kommunens arbeid.

År	2012-2014	2013-2015	2014-2016	2015-2017	2016-2018
Geografi					
Hele landet	15,2	15,1	15,1	15,0	14,9
Finnmark Finnmark	20,2	20,0	19,6	19,1	18,7
Sør-Varanger	19,2	19,7	19,9	19,9	19,7

3.4 Andel med boligsosiale ordninger

Som ansvarlig for tildeling av kommunale boliger for øvrige vanskeligstilte på boligmarkedet (er ikke inkludert omsorgsboliger, boliger for flyktninger) kan tilføye følgende:

1. Kommunen har godt utviklet og differensiert tilbud om kommunale boliger som kan tilfredsstille de meste av behov for kommunale boliger:
 - Ordinære boliger.
 - Boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet med moderate oppfølgingsbehov.
 - Boliger med hjelpe- og vernetiltak for rusmiddelavhengige med omfattende hjelpebehov.
 - Rehabiliteringsboliger for rusmiddelavhengige i etterverns-/ rehabiliteringsfase.
 - Tilvisningsboliger – dvs. ordinære utleieboliger som eies av private boligaktører og som kommunen har tildelingsrett for.

I tillegg har kommunen 4 forskjellige typer omsorgsboligen som KFF har ansvaret for og flyktningeboliger som administreres av Flyktningjenta.

1. Mesteparten av boliger eies av Stiftelsen Bolig Bygg og kommunen har både samarbeidsavtale med gode rutiner for tildeling. Dette fungerer bra i de siste 5 årene og vi ser at behovet for ordinære kommunale boliger har forandret seg siden. Siden desember 2019 har vi ingen «boligkø». Søkerne får tilbud om kommunal bolig innen 4 uker.
2. Boliger for vanskeligstilte med moderate oppfølgingsbehov, Bolig med hjelpe- og vernetiltak og Rehabiliteringsboliger har krav til å ta imot oppfølging fra kommunale tjenester.

3.5 Antall i arbeid og antall uføre i forhold til folketallet

Nedenfor er andelen som mottar uføreytelser ved varig uførepensjon presentert. Den første tabellen viser mottakere av uføreytelser i aldersgruppen 30-44 år. Sør-Varanger ligger litt høyere enn landet og Finnmark, men ikke veldig mye høyere.

År			2011-2013	2012-2014	2013-2015	2014-2016	2015-2017
Geografi	Kjønn	Alder					
Hele landet	kjønn samlet	30-44 år	3,4	3,6	3,7	3,7	3,8
	menn	30-44 år	3,1	3,2	3,3	3,3	3,4
	kvinner	30-44 år	3,7	4,0	4,1	4,2	4,3
Finnmark Finnmarku	kjønn samlet	30-44 år	3,6	3,8	3,9	3,8	3,8
	menn	30-44 år	3,7	3,9	3,9	3,8	3,7
	kvinner	30-44 år	3,5	3,7	3,8	3,8	3,9
Sør-Varanger	kjønn samlet	30-44 år	4,0	4,2	4,3	4,1	4,2
	menn	30-44 år	3,3	3,4	3,6	3,6	3,8
	kvinner	30-44 år	4,8	4,9	5,1	4,6	4,5

Mottakere av uføreytelser (B) – varig uførepensjon, andel (prosent), 30-44 år, standardisert (Kilde: FHI)

Et område Sør-Varanger virkelig skiller seg ut er andelen kvinner i aldersgruppen 45-66 år som mottar uføreytelser. Denne er på 26,1 % i perioden fra 2015-2017 og ligger en del høyere enn andelen for fylket og landet.

År			2011-2013	2012-2014	2013-2015	2014-2016	2015-2017
Geografi	Alder	Kjønn					
Hele landet	45-66 år	kvinner	21,9	21,8	21,0	20,4	19,9
Finnmark Finnmarkku	45-66 år	kvinner	26,8	26,2	24,7	23,1	21,4
Sør-Varanger	45-66 år	kvinner	32,2	31,5	29,9	27,9	26,1

Mottakere av uføreytelser (B) – varig uførepensjon, andel (prosent), kvinner 45-66 år, standardisert (Kilde: FHI)

I Sør-Varanger er andelen som mottar stønad til livsopphold:

År		2014	2015	2016	2017	2018
Geografi	Alder					
Hele landet	20-66 år	16,5	16,7	16,7	16,1	15,6
Finnmark Finnmarkku	20-66 år	20,1	19,8	19,1	18,2	17,2
Sør-Varanger	20-66 år	19,2	20,2	19,9	19,8	18,2

Mottakere av stønad til livsopphold. Kilde; FHI kommunehelse statistikkbank.

År			2014	2015	2016	2017	2018
Geografi	Kjønn	Alder					
Hele landet	kjønn samlet	20-29 år	8,9	9,3	9,2	8,5	8,1
	kvinner	20-29 år	9,7	9,9	9,6	9,1	8,8
Finnmark Finnmarkku	kjønn samlet	20-29 år	10,6	10,5	9,6	9,0	7,6
	kvinner	20-29 år	11,8	11,4	10,1	9,8	8,8
Sør-Varanger	kjønn samlet	20-29 år	8,3	10,5	10,0	9,4	7,8
	kvinner	20-29 år	9,1	11,2	8,4	8,8	9,0

Mottakere av stønad til livsopphold. Kilde; FHI kommunehelse statistikkbank.

År			2014	2015	2016	2017	2018
Geografi	Kjønn	Alder					
Hele landet	kjønn samlet	20-29 år	8,9	9,3	9,2	8,5	8,1
		45-66 år	23,5	23,5	23,4	22,8	22,3
	kvinner	20-29 år	9,7	9,9	9,6	9,1	8,8
		45-66 år	26,9	26,7	26,5	26,0	26,6
Finnmark Finnmarkku	kjønn samlet	20-29 år	10,6	10,5	9,6	9,0	7,6
		45-66 år	29,4	28,5	27,9	26,6	25,6
	kvinner	20-29 år	11,8	11,4	10,1	9,8	8,8
		45-66 år	31,1	30,5	29,1	28,0	27,8
Sør-Varanger	kjønn samlet	20-29 år	8,3	10,5	10,0	9,4	7,8
		45-66 år	29,6	29,4	29,4	29,4	27,3
	kvinner	20-29 år	9,1	11,2	8,4	8,8	9,0
		45-66 år	32,8	32,2	32,2	32,8	32,0

3.6 Sykefravær, trend de siste år

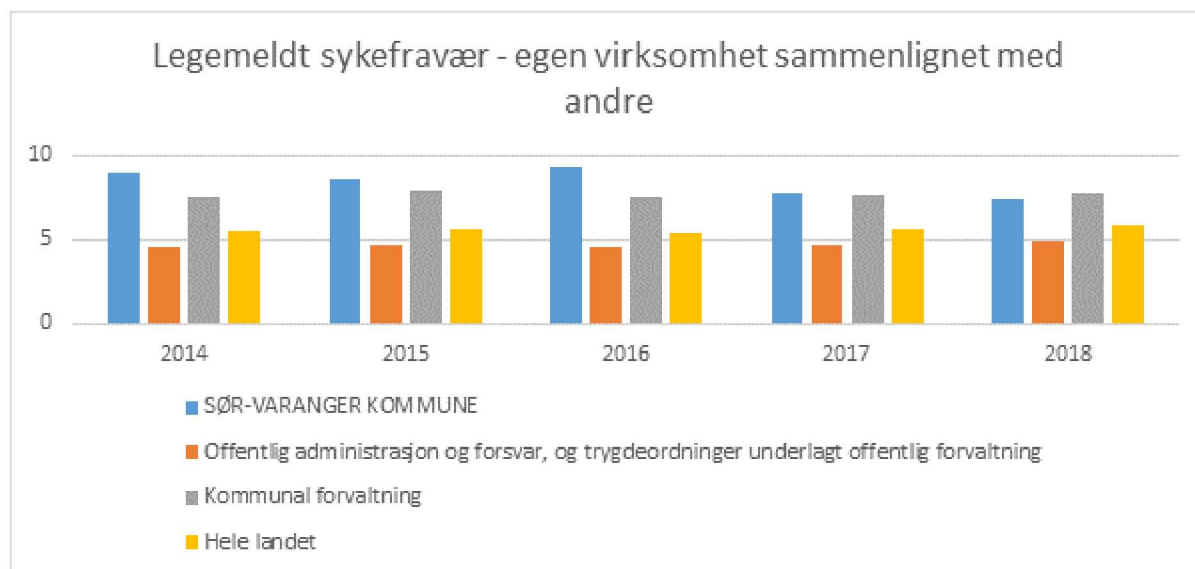
Blant alle arbeidstakere Sør-Varanger som helhet var det legemeldte sykefraværet i første kvartal 2019 6,7 %. Det legemeldte sykefraværet har de siste årene grovt sett ligget mellom 4,4 % og 6,7 %. Det er også sesongvariasjoner gjennom året. Dette tallet er ikke mye høyere enn sammenlignbare kommuner i Finnmark.

Legemeldt sykefravær i Sør-Varanger kommune som organisasjon

Sykefraværet i Sør-Varanger kommune pr 31.12.18 var på 9,1%. Sykefraværet pr 31.12.17 var på 8,2% og 31.12.16 9,4%. Vi ser at det svinger noe med høyeste tall i januar på 10,1% og lavest i august med 8,5%.

Det egnemeldte sykefraværet har hatt en jevn nedgang i løpet av året fra 2,3% i januar til 1,4% i desember. Det er det legemeldte fraværet med 17 dager eller mer som har økt (+1,3).

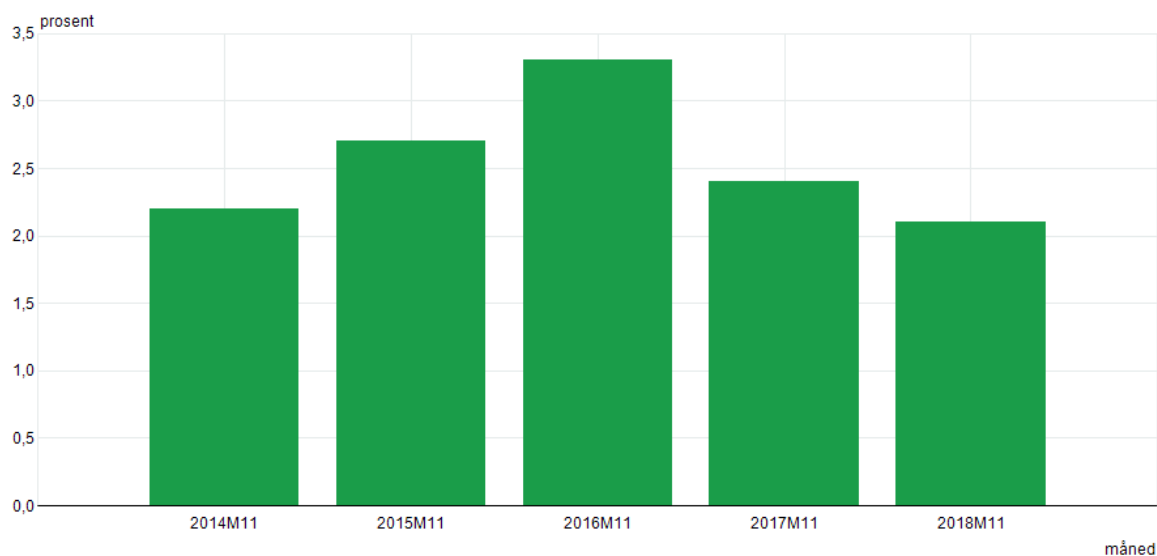
Nedenfor er en oversikt fra 3.kvartal de siste 5 årene sammenlignet med andre. Sør-Varanger kommune som organisasjon ligger her høyt sammenlignet med de andre

3.7 Andel arbeidsledige

I Sør-Varanger var det i 2018 2,1 % arbeidsledige, noe som utgjør 112 personer. Tallet representerer personer som står oppført som helt arbeidsledige. Arbeidsledige som deltar på arbeidsmarkedstiltak er ikke med i statistikken. De siste årene har arbeidsledigheten hatt en oppgang til 2016 med en topp på 3,3 %, men gått ned fram mot 2018.

10540: Registrerte arbeidsledige (prosent), etter måned. Sør-Varanger, 15-74 år, Registrert helt arbeidsledige.

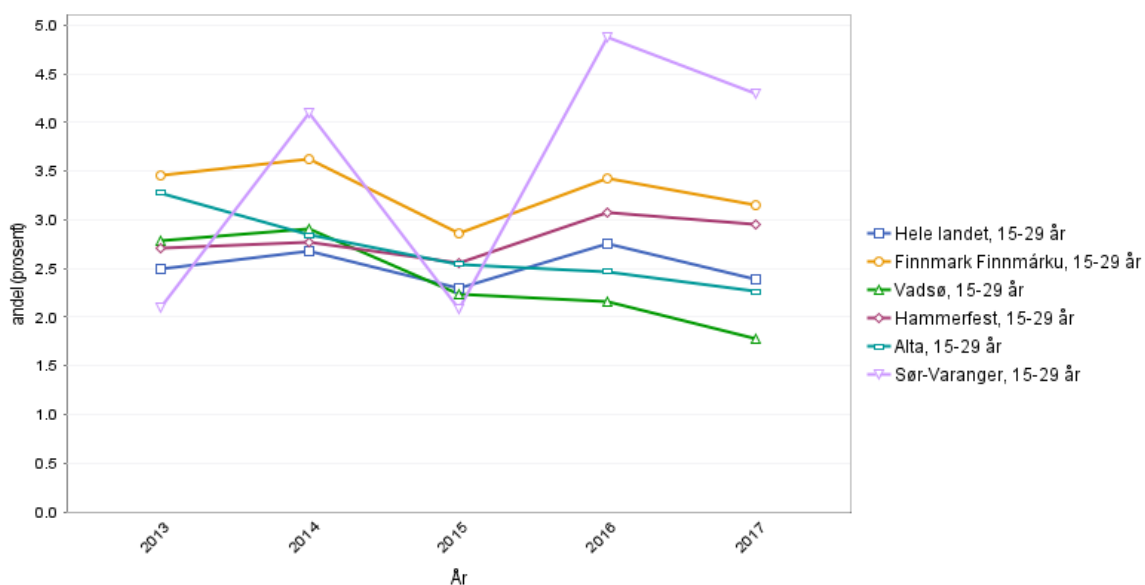

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3.7.1 Arbeidsledige, andel under 30 år

Deltakelse i arbeidslivet er viktig for levekårene i vårt samfunn. Gjennom arbeid får vi brukt våre ressurser, vi inngår i et sosialt fellesskap og vi er i stand til å forsørge oss selv. Det å være i arbeid er altså bra for helsen i seg selv, og arbeidsplassen er en viktig folkehelsearena for å nå den yrkesaktive delen av befolkningen.

Arbeidsledige er en utsatt gruppe og arbeidsledighet virker oftest negativt inn på helsetilstanden (FHI). I følge NAV Sør-Varanger har det vært relativt lav arbeidsledighet over lang tid i Sør-Varanger, bortsett fra aldersgruppen 15-29 år. Den store andelen arbeidsledighet hos ungdom 15-29 år, kan være forenlig med stor andel frafall i videregående skole og mangel på lærlingearbeidsplasser. Den største gruppen av unge arbeidsledige i Sør-Varanger har ofte problemstillinger rundt psykisk helse, rus og mangel på initiativ. For mange ungdommer forblir i denne gruppen for lenge uten hjelpetiltak fordi det er vanskelig å fange de opp, med det resultat at negative helsefaktorer får manifestere seg.

3.8 Endringer i arbeidsmarkedet

Den klart største endringen de siste årene er konkursen ved Sydvaranger AS i 2015, der 422 ansatte mistet arbeidet. Ifølge beregninger gjort av Norconsult AS, berørte konkursen ytterligere 300 arbeidsplasser utenfor bedriften. Ved konkursen var vel 22 % av de ansatte pendlere. Når det nå planlegges gjenoppstart av gruvevirksomheten, er det stort fokus på å rekruttere lokalt, inkludert tidligere ansatte som i dag pendler ut av kommunen. På grunn av generell lav arbeidsledighet og spesielle kompetansekrav i mange av stillingene, er det likevel sannsynlig at gjenoppstart vil medføre betydelig innpendling, spesielt i oppstartsfasen.

Når Sydvaranger er i full drift, vil bedriften være rundt 400 arbeidstakere, per i dag er det rundt 50 stykker. Sydvaranger har som mål å rekruttere flest mulig lokalt og på sikt er målet at de ansatte skal være bosatte i Sør-Varanger.

Sydvaranger har som mål å ikke tappe eksisterende næringsliv for all arbeidskraft, og med lav arbeidsledighet vil man derfor være avhengig av å hente arbeidskraft utenfor kommunen en periode. Bedriften har en tredelt rekrutteringsstrategi; der man først rekrutter lokalt, deretter tilrettelegger for at egne arbeidstakere skal kunne flytte til Sør-Varanger, og til slutt fylle opp med en midlertidig pendlerordning. Sydvaranger vil ikke leie boliger til sine ansatte, men vil være behjelpelig med å skaffe boliger. Til pendlere vil man skaffe midlertidige boliger. Per i dag er det vanskelig å si noe eksakt om hvor mange av de totalt 400 ansatte som kommer til å bli pendlere, selv om målet er færrest mulig. Utfasingen av pendlere er en prioritert sak og handler i stor grad om å klare å få permanent bosatte arbeidstakere. Som et ledd i denne politikken vil bedriften ha fokus på kompetanseheving og utdanning av egne ansatte, samtidig som en del av stillingene vil stille krav til utdanning og kompetanse i utlysningen. Bedriften har mål om 10 lærlingeplasser til enhver tid.

3.9 Er det variasjon mellom ulike næringer?

De siste årene har Sør-Varanger opplevd stor vekst i lokalt reiseliv. Antall hotellgjestedøgn har økt med vel 40 % fra 2014 til 2018, og ifølge tall fra næringa, var det i 2018 nesten 300 årsverk knyttet til overnatting, servering og reiselivsaktiviteter. Sammen med næringa, investerer eksterne investorer betydelig i nye anlegg og produkter, og det er sannsynlig at veksten i næringa vil fortsette. Veksten har vært spesielt stor i vintersesongen, noe som medfører at næringa har betydelig innslag av tilreisende, hovedsakelig unge sesongarbeidere. De har behov for midlertidig innlosjering kun deler av året, og begrenset betalingsvilje/evne. Her vil gapet mellom tilbud og etterspørsel trolig øke. Veksten øker også etterspørselen etter arbeidskraft med utdanning og erfaring fra service og reiseliv, områder der det i dag er få utdanningstilbud lokalt.

3.10 Skolestrukturen (antall, geografisk spredning)

Sør-Varanger kommune har åtte skoler i kommunen med størrelse fra 5 elever til 330 elever. Det er store avstander i kommunen og derfor stor variasjon i størrelse da det har vært prioritert å ha nærskoler i de mindre bygdene i kommunen. Sammenlignet med andre kommuner med lignende befolkningsgrunnlag har man mange små skoler i kommunen. Det er klart at avstanden fra Pasvik og Bugøynes til sentrum gjør at det må være grunnskole på disse stedene med det elevgrunnlaget de har i dag.

Pasvik skole er lokalisert på Svanvik. Fra skolen til Kirkenes sentrum er det 39 km. Skolen er nærscole for elever fra Holmfoss og Vaggetem. Skolen har, pr 1. okt. 2019, 54 elever fra 1.-10. trinn

Sandnes og Bjørnevatn skole er lokalisert mellom Sandnes og Bjørnevatn. Skolen ble åpnet i august 2019, pr 1. okt. 2019, 333 elever fra 1.-10. trinn

Bugøynes skole ligger i Bugøynes. Fra skolen til Kirkenes sentrum er det 100 km. Skolen er nærscole for elevene på strekningen Bugøynes til Bugøyfjord. Skolen har, pr 1. okt. 2019, 14 elever fra 1.-10. trinn

Jakobsnes Oppvekstsenter med Bøkfjord skole er lokalisert på Jakobsnes. Skolen har barne- og mellomtrinn. Elever overføres til Kirkenes når de begynner på ungdomsskolen. Elevene på skolen kommer fra området Ropelv, Ytre Lid, Jakobsnes og til Bergli. Skolen har, pr 1. okt. 2019, 22 elever fra 1.-7. trinn

Jarfjord oppvekstområde med Tårnet skole er lokalisert på Tårnet i Jarfjord. Skolen er en 1-10 skole og er nærscole for elever fra Storskog, Jarfjord til Lanabukt. Skolen har, pr 1. okt. 2019, 18 elever fra 1.-10. trinn

Hesseng flerbrukssenter er lokalisert på Hesseng. Skolen har barne- og mellomtrinn. Elevene på ungdomsskolen overføres til Kirkenes ungdomsskole. Skolen er nærscole for elever fra Neiden til Hesseng og Elvenes, pr 1. okt. 2019, 143 elever fra 1.-7. trinn

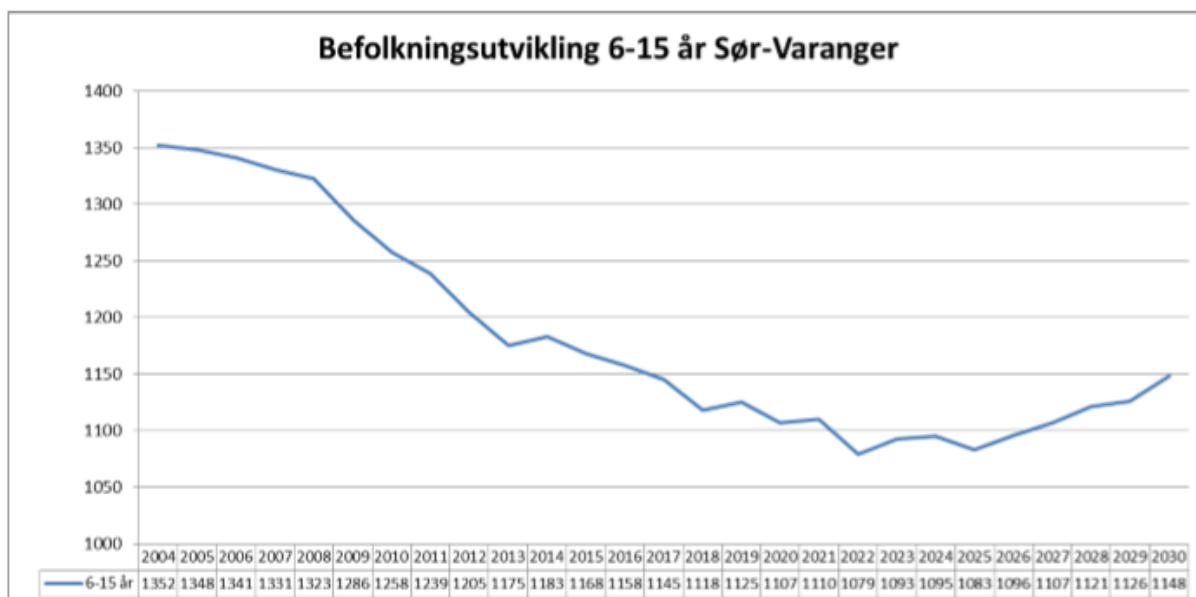
Kirkenes barneskole er lokalisert i Kirkenes sentrum. Skolen er samlokalisert med Kirkenes ungdomsskole. Skolen er nærscole for Kirkenes sentrum og Skytterhusfjellet. Skolen har, pr 1. okt. 2019, 301 elever fra 1.-7. trinn

Kirkenes ungdomsskole er lokalisert i Kirkenes sentrum. Skolen er samlokalisert med Kirkenes barneskole. Skolen er mottaker av elever fra Jakobsnes oppvekstsenter, Hesseng flerbrukssenter og Kirkenes barneskole. Skolen har, pr 1. okt. 2019, 201 elever fra 8.-10. trinn

3.10.1 Utvikling av elevtall og befolkningsgrunnlag

Bakgrunns materialet og tabeller som benyttes i dette kapitlet er hentet fra KS-konsulent Håvard Moe sin analyse av Sør-Varanger kommune fra desember 2017 basert på regnskapstallene fra 2016.¹

Prognosen under sier noe om utviklingen i folketallet for innbyggere 6-15 år i Sør-Varanger kommune, i henhold til middelsalternativet (MMMM) fra SSBs befolkningsprognose fra 2016:

Kilde: KS-konsulent

Historiske tall viser at det har vært et kraftig fall i antall innbyggere 6-15 år fra 1 352 i 2004 til 1 158 i 2016. Dette er en reduksjon på 207 barn på 12 år. I prognosen ser man at tallet på innbyggere i alderen 6-15 vil falle med ytterligere 79 barn til 1 079 i 2022, før det vokser litt igjen frem mot 2030. Aldersgruppen 0-15 år vil øke med 192 personer i tidsrommet 2018 til 2040. For aldersgruppen 6-15 år, skolepliktig alder, utgjør dette en økning på om lag 120-130 elever i dette tidsrommet.

Navn	Sum elever ved skolen																				
	1998-99	1999-00	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04	2004-05	2005-06	2006-07	2007-08	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19
Sør-Varanger	1184	1208	1270	1286	1294	1321	1342	1334	1338	1333	1320	1279	1251	1238	1206	1164	1184	1179	1153	1138	1108
Bjørnevåtn skole	210	226	234	225	228	236	254	267	272	278	288	271	277	267	254	240	221	232	218	213	216
Bugøynes Oppvekstsenter	34	31	31	24	22	19	18	15	18	16	17	20	23	26	25	26	26	26	19	17	15
Hesseng Flerbrukssenter	199	223	242	252	247	260	273	247	246	243	233	225	231	229	216	194	185	176	171	163	152
Jakobsnes Oppvekstsenter	43	46	50	49	45	41	32	37	31	28	29	27	27	24	20	24	21	20	19	19	24
Jarfjord Oppvekstområde	36	33	36	31	34	36	35	36	38	45	41	35	28	26	26	19	18	18	12	14	15
Kirkenes barneskole	447	450	458	477	478	487	492	498	505	496	491	489	476	254	250	265	292	281	291	305	305
Kirkenes ungdomsskole														227	242	244	238	235	222	219	212
Neiden Oppvekstsenter	29	20	21	21	26	26	21	20	19	19	11	9	7	6	9	9	5	7	5		
Pasvik skole	69	65	75	67	74	77	85	80	71	75	79	78	74	71	60	48	59	65	62	57	51
Sandnes skole	93	91	98	118	115	116	112	114	118	112	109	104	93	94	90	83	103	105	121	120	113
Skogfoss skole	24	23	25	22	25	23	20	20	20	21	22	21	15	14	14	12	16	14	13	11	5

3.10.2 Hva er trekk ved læringsmiljø og elevprestasjoner?

Skoleår	2011/12-2013/14	2012/13-2014/15	2013/14-2015/16	2014/15-2016/17	2015/16-2017/18
Geografi					
Hele landet		25,4	24,9	23,8	24,4
Finnmark Finnmarku		29,5	28,6	29,1	33,7
Sør-Varanger		29,0	30,1	28,1	33,5

Leseferdighet 5. klasse, laveste mestringsnivå 1. Kilde; Kommunedata statistikkbank

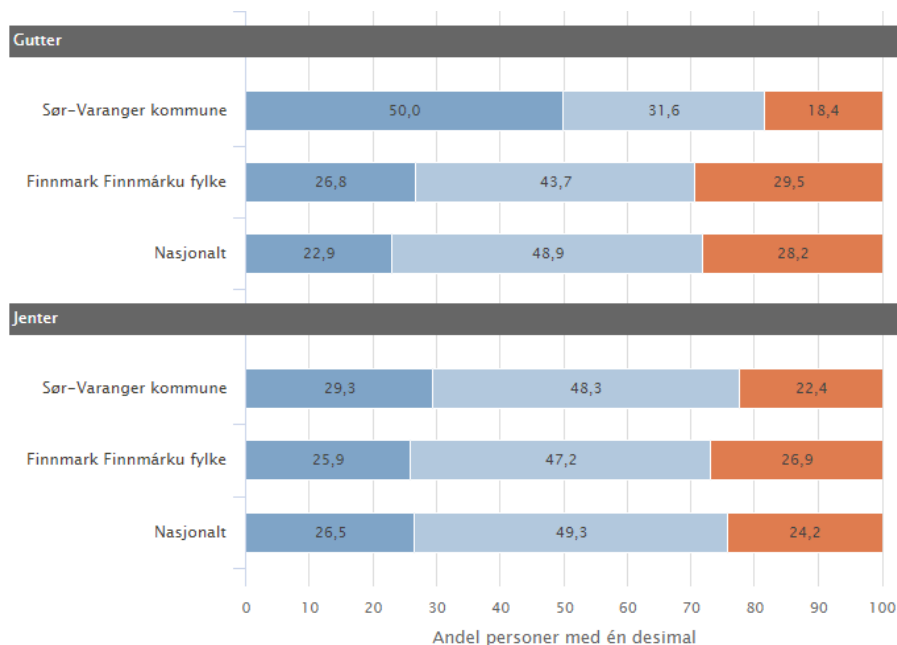
Grunnleggende ferdigheter 5. trinn

Grunnleggende ferdigheter i regning og lesing samt faglig nivå i engelsk måles på 5.- og 8.-trinn. Resultatene er varierende mellom årskull, men større utfordring er det at den er veldig varierende mellom jenter og gutter. Vi ser en klar trend på at guttene ikke tilegner seg de forventede grunnleggende ferdighetene. Dette er en klar lokal og nasjonal tendens som vi ser igjen i flere kartlegginger. Gutter trives godt på skolen, men de er mindre motiverte og presterer dårligere.

Nasjonale prøver i lesing og i regning skal kartlegge i hvilken grad elevenes ferdigheter er i samsvar med mål for de grunnleggende ferdighetene lesing og regning, slik de er integrert i kompetansemål i læreplaner for fag i læreplanen Kunnskapsløftet (LK06). Engelsk er ikke en av de grunnleggende ferdighetene i LK06. Derfor skiller prøvene i engelsk seg fra de andre nasjonale prøvene ved at de tar utgangspunkt i kompetansemål i ett fag – engelsk.

Engelsk 5.trinn nasjonale prøver

Nasjonale prøver i engelsk skal kartlegge i hvilken grad elevenes leseferdigheter i engelsk er i samsvar med kompetansemål i læreplanen for engelsk, knyttet til leseforståelse, vokabular og grammatikk

Sør-Varanger kommune, Grunnskole, Nasjonale prøver 5. trinn, Alle eierformer, 2019-2020, Trinn 5

Modell: Farger indikerer trinn 1,2 og 3 på vanskelighetsnivå, der oransje er høyeste.

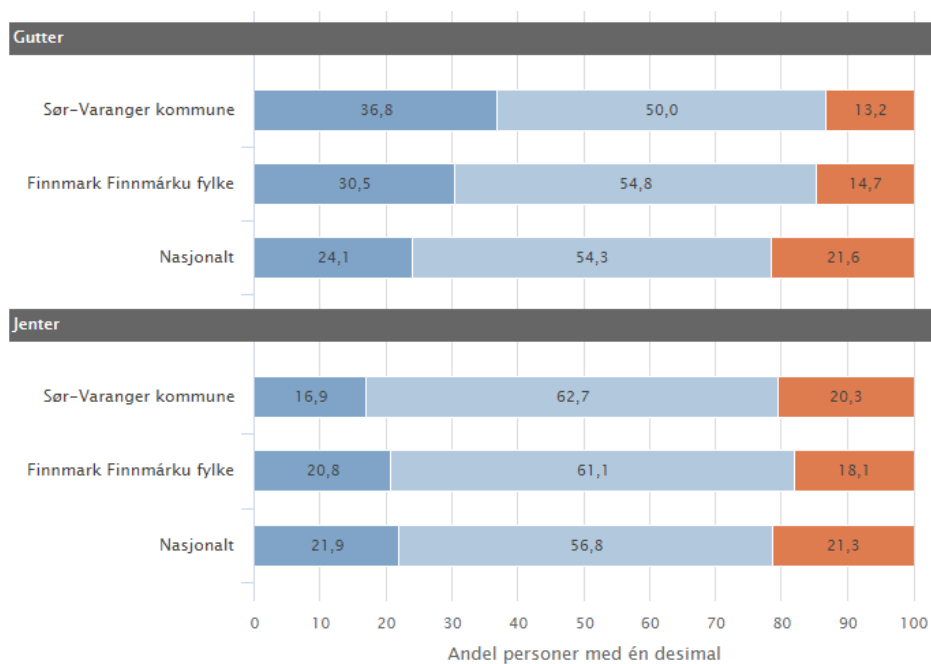
Lesing 5.trinn nasjonale prøver

Nasjonale prøver i lesing skal kartlegge i hvilken grad elevenes leseferdigheter er i samsvar med kompetansemål der leseferdigheter er integrert. Dette innebærer at nasjonale prøver i lesing ikke er en prøve i norskfaget, men en prøve i lesing som grunnleggende ferdighet, det vil si som del av fagkompetansen i alle fag.

De nasjonale prøvene i lesing omfatter tre aspekter ved lesing:

1. finne informasjon
2. tolke og forstå

3. reflektere over og vurdere tekstens form og innhold

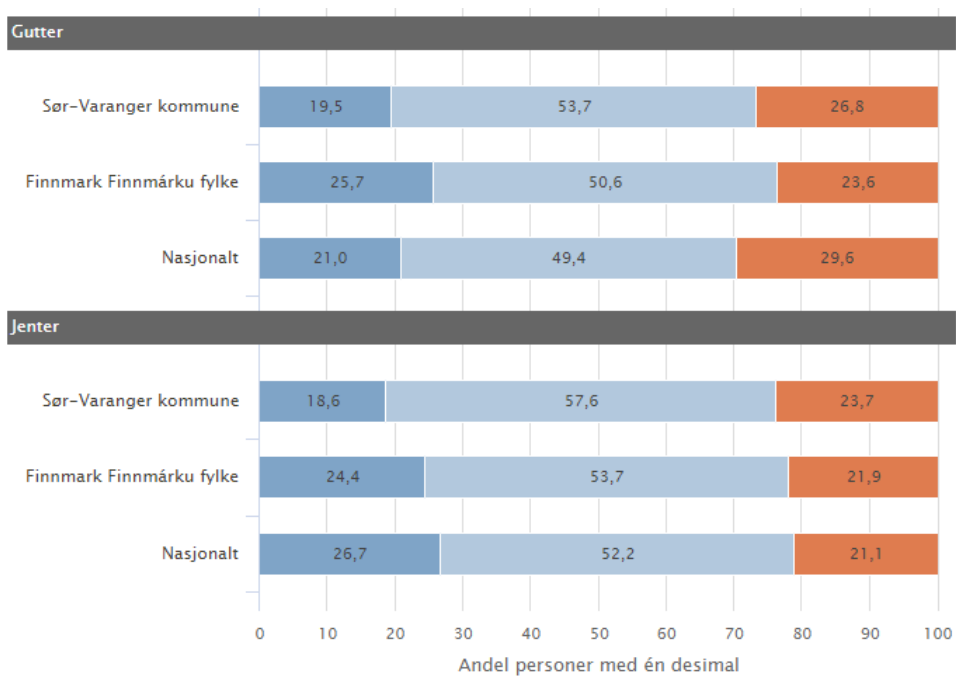
Sør-Varanger kommune, Grunnskole, Nasjonale prøver 5. trinn, Alle eierformer, 2019-2020, Trinn 5

Regning 5. trinn nasjonale prøver

Nasjonale prøver i regning skal kartlegge i hvilken grad elevenes regneferdigheter er i samsvar med kompetansemål der regneferdigheter er integrert. Dette innebærer at nasjonale prøver i regning ikke er en prøve i matematikk som fag, men en prøve i regning som grunnleggende ferdighet, det vil si som del av fagkompetansen i alle fag.

Nasjonale prøver i regning dekker tre innholdsområder: tall, måling, statistikk

Prøvene i regning tar utgangspunkt i hvordan elevene kan anvende regning i ulike faglige og dagligdagse sammenhenger. Dette innebærer at de forstår og kan reflektere over hvordan de best kan løse en gitt utfordring, at de kan løse problemet ved hjelp av regneoperasjoner og at de kan vurdere om svarene de får, er rimelige. Det innebærer også at elevene har effektive strategier for enkel tallregning.

Sør-Varanger kommune, Grunnskole, Nasjonale prøver 5. trinn, Alle eierformer, 2019-2020, Trinn 5

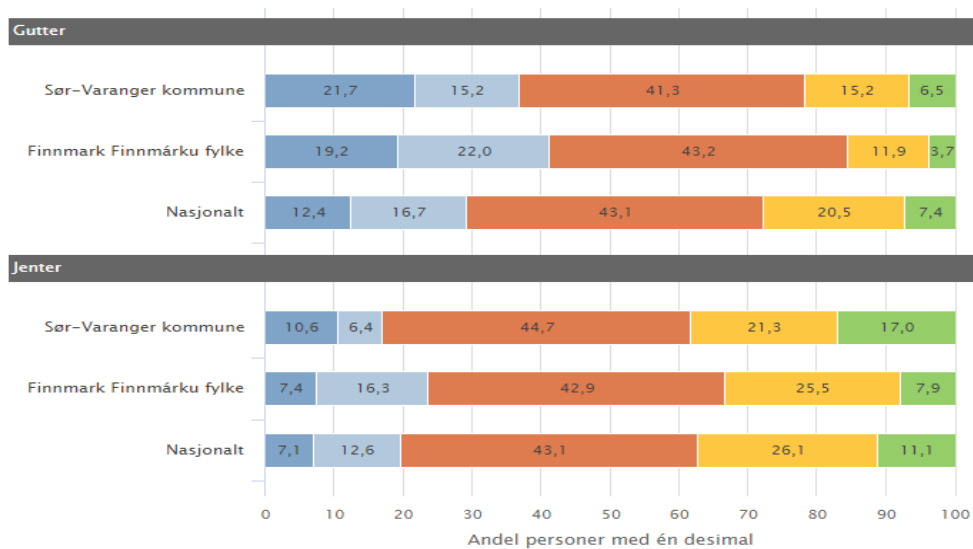
3.10.4 grunnleggende ferdigheter 8. trinn

Lesing 8.trinn nasjonale prøver

Nasjonale prøver i lesing skal kartlegge i hvilken grad elevenes leseferdigheter er i samsvar med kompetansemål der leseferdigheter er integrert. Dette innebærer at nasjonale prøver i lesing ikke er en prøve i norskfaget, men en prøve i lesing som grunnleggende ferdighet, det vil si som del av fagkompetansen i alle fag.

De nasjonale prøvene i lesing omfatter tre aspekter ved lesing:

1. finne informasjon
2. tolke og forstå
3. reflektere over og vurdere tekstens form og innhold

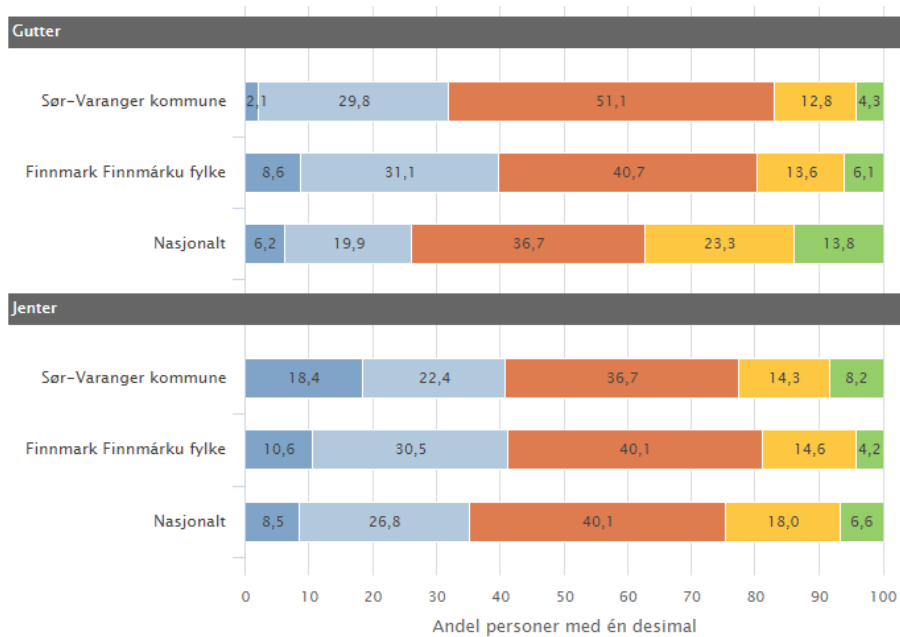
Sør-Varanger kommune, Grunnskole, Nasjonale prøver ungdomstrinn, Alle eierformer, 2019-2020, Trinn 8

Regning 8.trinn nasjonale prøver

Nasjonale prøver i regning skal kartlegge i hvilken grad elevenes regneferdigheter er i samsvar med kompetansemål der regneferdigheter er integrert. Dette innebærer at nasjonale prøver i regning ikke er en prøve i matematikk som fag, men en prøve i regning som grunnleggende ferdighet, det vil si som del av fagkompetansen i alle fag.

Nasjonale prøver i regning dekker tre innholdsområder: tall, måling, statistikk

Prøvene i regning tar utgangspunkt i hvordan elevene kan anvende regning i ulike faglige og dagligdagse sammenhenger. Dette innebærer at de forstår og kan reflektere over hvordan de best kan løse en gitt utfordring, at de kan løse problemet ved hjelp av regneoperasjoner og at de kan vurdere om svarene de får, er rimelige. Det innebærer også at elevene har effektive strategier for enkel tallregning.

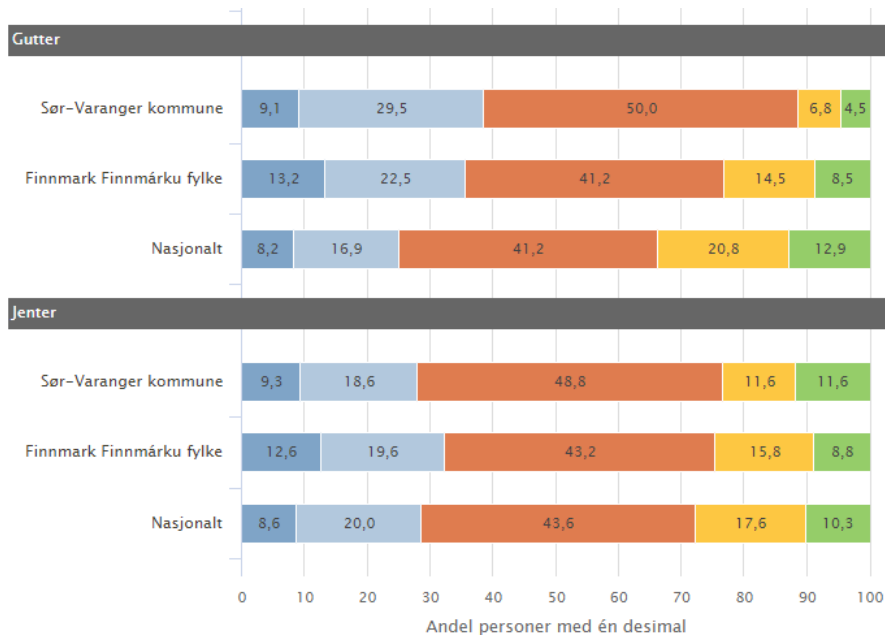

Sør-Varanger kommune, Grunnskole, Nasjonale prøver ungdomstrinn, Alle eierformer, 2019-2020, Trinn 8

Engelsk 8.trinn nasjonale prøver

Nasjonale prøver i lesing og i regning skal kartlegge i hvilken grad elevenes ferdigheter er i samsvar med mål for de grunnleggende ferdighetene lesing og regning, slik de er integrert i kompetansemål i læreplaner for fag i læreplanen Kunnskapsløftet (LK06).

Engelsk er ikke en av de grunnleggende ferdighetene i LK06. Derfor skiller prøvene i engelsk seg fra de andre nasjonale prøvene ved at de tar utgangspunkt i kompetansemål i ett fag – engelsk.

Sør-Varanger kommune, Grunnskole, Nasjonale prøver ungdomstrinn, Alle eierformer, 2019-2020, Trinn 8

3.10.5 Eksamensresultater 10.trinn

Eksamenskarakterer er en god veiledning på hvordan kommunen ligger i forhold til nasjonale standarder. Her kan ikke ulik vurderingspraksis gi utslag som man kan se tendensen til i standpunktvurderinger. I noen kommuner i fylket er det stor variasjon mellom elevenes standpunkt karakter og eksamenskarakter. Dette er ikke tilfellet i Sør-Varanger kommuner som har en standpunkt karakter som samsvarer rimelig med eksamenskarakter. Elevene i Sør-Varanger presterer noe ujevnt, tidvis over og under nasjonalt nivå, men variasjonen er for stor. Kommunen ligger resultatmessig gjennomsnittlig over Finnmark fylkes resultater.

Eksamen i grunnskolen og i videregående opplæring utgjør sluttvurderingen. Denne vurderingen skal gi informasjon om den kompetansen eleven har oppnådd i faget ved avslutning av opplæringen, og vurderingen skal være fundert i målene i læreplanverket.

De enkelte karaktergradene har dette innholdet:

Karakteren 1 uttrykker at eleven har svært lav kompetanse i faget.

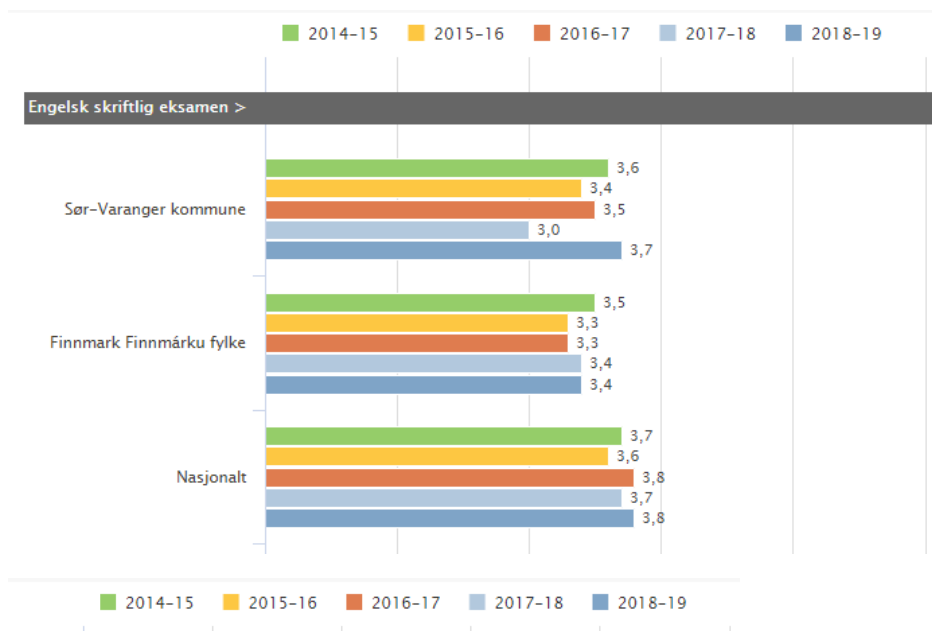
Karakteren 2 uttrykker at eleven har lav kompetanse i faget.

Karakteren 3 uttrykker at eleven har nokså god kompetanse i faget.

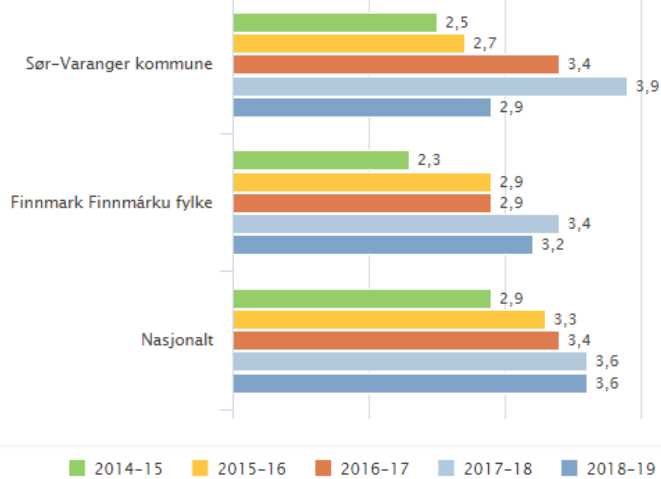
Karakteren 4 uttrykker at eleven har god kompetanse i faget.

Karakteren 5 uttrykker at eleven har meget god kompetanse i faget.

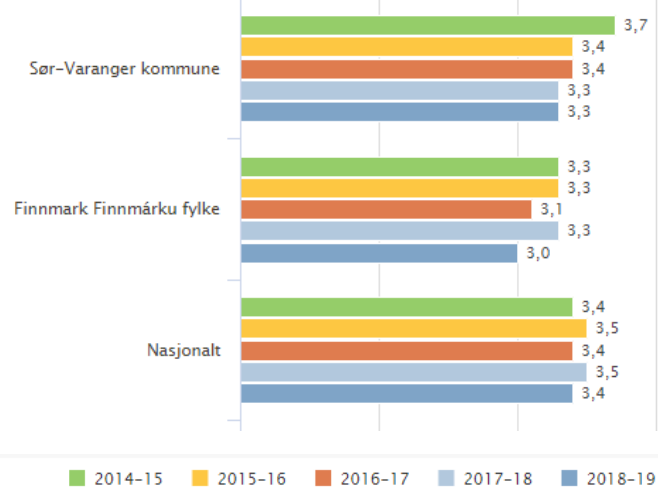
Karakteren 6 uttrykker at eleven har svært god kompetanse i faget

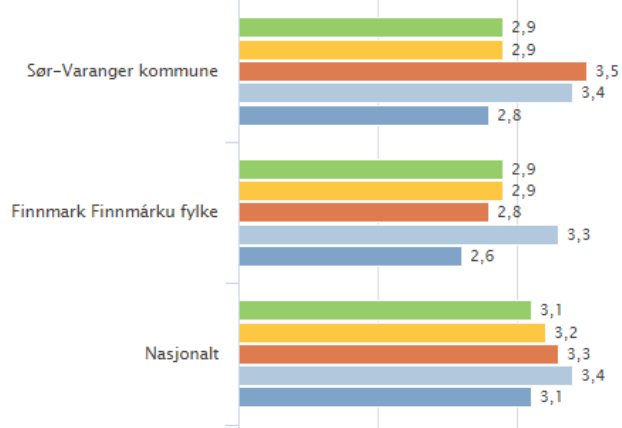
Matematikk skriftlig eksamen >

Norsk hovedmål skriftlig eksamen >

Norsk sidemål skriftlig eksamen >

3.10.6 Skolebidrag

Vi ser av statistikken at det er variasjoner mellom skolebidraget. Målet må være å være på forventet eller positivt nivå. Skolebidrag justerer for elevens bakgrunn før den begynner på skolen og for det kompetansenivået de hadde med seg inn når de begynner på et av trinnene. Skolene i Sør-Varanger gjør det bedre enn resten av Finnmark, men bør likevel ha som målsetning å levere fra seg elever med et bedre resultat enn forventet ut i fra elevens bakgrunn. Resultatene avviker mest på 1.-4. trinn og på videregående skole studieforbereende program.

Skolebidrag 1.-4. trinn

Skolebidrag 1.-4. trinn indikerer hvor mye skolen har bidratt til elevenes læring i de grunnleggende ferdigheter/fag som testes på nasjonale prøver på 5. trinn sammenlignet med bidraget til elever med tilsvarende elevbakgrunn på landsnivå.

Skole-/kommunebidraget tilsvarer dermed forskjellen mellom det de gjennomsnittlige skala-poeng elevene faktisk oppnår på de nasjonale prøvene og det snittet de forventes å oppnå dersom skolens/kommunens bidrag er likt med landsgjennomsnittet.

Indikator og nøkkeltall	2014+15	2015+16	2016+17	2017+18
Skolebidrag 1.-4. trinn				
Sør-Varanger kommune	-0,7	-0,5	-1,2	-1,5
Finnmark Finnmark fylke	-1,3	-1,5	-1,6	-1,7
Nasjonalt	0,0	0,0	0,0	0,1

Sør-Varanger kommune, Grunnskole, Skolebidrag 1.-4. trinn, Offentlig, Alle trinn, Begge kjønn

Skolebidrag 5.-7. trinn

Skolebidrag 5.-7. trinn indikerer hvor mye skolen har bidratt til elevenes læring i de grunnleggende ferdigheter/fag som testes på nasjonale prøver på 8. trinn sammenlignet med bidraget til elever med tilsvarende elevbakgrunn på landsnivå.

Skole-/kommunebidraget tilsvarer dermed forskjellen mellom de gjennomsnittlige skala-poengene elevene faktisk oppnår på de nasjonale prøvene og det snittet de forventes å oppnå dersom skolens/kommunens bidrag var likt med landsgjennomsnittet.

Indikator og nøkkeltall	2014+15	2015+16	2016+17	2017+18
Skolebidrag 5.-7. trinn				
Sør-Varanger kommune	1,1	-0,1	0,7	0,7
Finnmark Finnmark fylke	-0,2	-0,5	-0,2	0,0
Nasjonalt	0,0	0,0	0,0	0,0

Sør-Varanger kommune, Grunnskole, Skolebidrag 5.-7. trinn, Offentlig, Alle trinn, Begge kjønn

Skolebidrag 8.-10. trinn

Skolebidrag 8.-10. trinn indikerer hvor mye skolen har bidratt til elevenes læring sammenlignet med bidraget til elever med tilsvarende elevbakgrunn på landsnivå.

Skole-/kommunebidraget tilsvarer dermed forskjellen mellom det karaktergjennomsnittet (gjennomsnittlig karakterpoeng) elevene faktisk oppnår på eksamen og det snittet de forventes å oppnå dersom skolens/kommunens bidrag er likt med landsgjennomsnittet.

Indikator og nøkkeltall	2014+15	2015+16	2016+17	2017+18
Skolebidrag 8.-10. trinn				
Sør-Varanger kommune	-0,7	0,1	-1,1	-0,9
Finnmark Finnmark fylke	-1,8	-1,5	-1,9	-1,7
Nasjonalt	0,0	0,0	0,0	0,0

Sør-Varanger kommune, Grunnskole, Skolebidrag 8.-10. trinn, Offentlig, Alle trinn, Begge kjønn

Skolebidrag Kirkenes videregående skole

Skolebidrag - karakterpoeng indikerer hvor mye skolen har bidratt til elevenes læring sammenlignet med bidraget til elever med tilsvarende forutsetninger på landsnivå. Skolebidraget tilsvarer forskjellen mellom det karaktergjennomsnittet (gjennomsnittlig karakterpoeng) elevene faktisk oppnår og det snittet de forventes å oppnå dersom skolebidraget er likt med landsgjennomsnittet.

Studieforberedende program

Indikator og nøkkeltall	2015-16	2016-17	2017-18
Skolebidrag - karakterpoeng			
Kirkenes videregående skole	-0,5	-1,6	-3,0
Finnmark Finnmark fylke	-0,5	-0,3	-1,3
Nasjonalt			

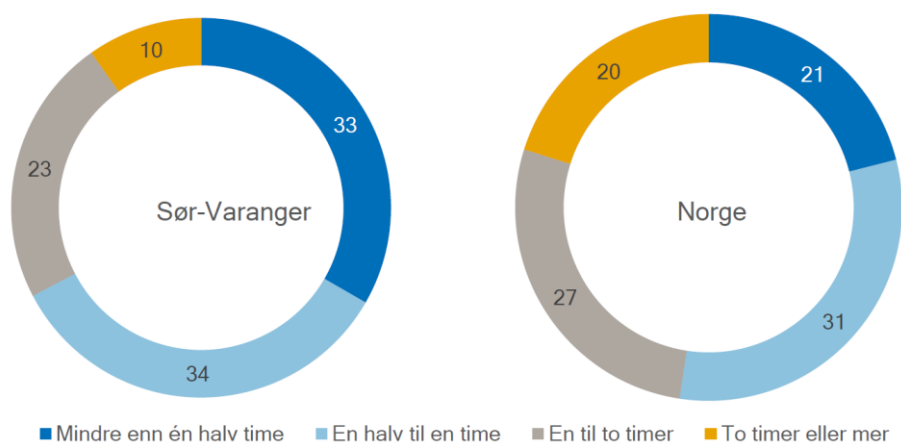
Kirkenes videregående skole, Videregående skole, Skolebidrag - karakterpoeng, Offentlig, Alle trinn, Begge kjønn, Studieforberedende - Alle studieforberedende program

Yrkesfaglig program

Indikator og nøkkeltall	2015-16	2016-17	2017-18
Skolebidrag - karakterpoeng			
Kirkenes videregående skole	6,4	-4,8	3,9
Finnmark Finnmark fylke	2,2	-1,1	1,5
Nasjonalt			

Kirkenes videregående skole, Videregående skole, Skolebidrag - karakterpoeng, Offentlig, Alle trinn, Begge kjønn, Yrkesfaglig - Alle yrkesfaglige program

3.10.7 Gjennomsnittlig tidsbruk på lekser

Gjennomsnittlig tidsbruk på lekser og annet skolearbeid per dag (utenom skoletiden) Kilde; Ungdata 2018

Skoleår		Skoleåret 2013/14	Skoleåret 2014/15	Skoleåret 2015/16	Skoleåret 2016/17	Skoleåret 2017/18	Skoleåret 2018/19
Geografi	Klasse						
	trinns						
Hele landet	7. trinn	91	92	91	92	90	89
	10. trinn	87	85	85	86	84	85
Finnmark Finnmark	7. trinn	84	87	88	86	86	86
	10. trinn	83	78	78	78	75	80
Sør-Varanger	7. trinn	90	90	92	88	:	91
	10. trinn	85	79	83	79	78	76

Trivsel på skolen, målt i 7. og 10. trinn. Kilde; Ungdata Kommunedata statistikkbank

3.10.8 Hvor mange elever fullfører videregående skole?

Gjennomføring over tid for Kirkenes videregående skole:

Skoleår	Fullført og bestått i %
2013/2014	74,0
2014/2015	71,1
2015/2016	80,5
2016/2017	76,3
2017/2018	80,2

Fullført og bestått skoleåret 2017/2018 fordelt på studieretning:

Utdanningsretning	Fullført og bestått i %
Totalt	80,2
Studieforberedende utd. program	79,6
Påbygg til generell studiekompetanse	68,8
Yrkesfaglige utd. program	82,1

Til sammenligning var andelen gjennomført og bestått for Finnmark fylke skoleåret 2017/2018: 78,5 %.

Data om gjennomføring er hentet fra programmet Hjernen og Hjertet, et analyseverktøy for videregående skoler levert av Rambøll og Co.

Frafall i videregående opplæring reduserer mulighetene i arbeidsmarkedet, øker risikoen for uføretrygd og gir dårligere levekår og helse (Falch, 2009; De Ridder, 2013). Studier har vist sammenheng mellom frafall i skolen og psykiske helseproblemer, slik som problematisk rusmiddelbruk, angst og depresjon, samt ulike atferdsforstyrrelser (De Ridder, 2012).

Gener og miljø forklarer omtrent like mye for fullføring av videregående skole, viser en metaanalyse av 21 tvillingstudier (Branigan, 2013; McGue, 2017).

Foreldrenes utdanningsnivå har sammenheng med fullføring av videregående utdanning. Tall for 2016 viser at (FHI, 2018):

- Blant elever av foreldre med universitets eller høyskoleutdanning var frafallet om lag 13 prosent.
- Blant elever av foreldre med grunnskoleutdanning var frafallet om lag 41 prosent.

I vurderingen av disse tallene er det viktig å være oppmerksom på at det også er forskjell i frafall mellom elevene på yrkesfag og studieforbereidende fag, med høyere frafall blant yrkesfagelevne (FHI, 2016a).

For Sør-Varanger kommunes vedkommende, ligger forskjellene betydelig høyere enn resten av landet når det gjelder drop-out og foreldres utdanningsnivå.

Frafallet inkluderer personer som startet på grunnkurs i videregående opplæring for første gang et gitt år og som har gjennomført VKII eller gått opp til fagprøve, men som ikke har bestått ett eller flere fag og derfor ikke har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse etter fem år, samt elever som startet opp dette året, men som sluttet underveis. Andelen blir beregnet ut fra prosent av alle som startet grunnkurs i videregående opplæring det året. Personer som etter fem år fortsatt er i videregående skole, regnes ikke som frafalt. Det er veldokumenterte sammenhenger mellom utdanningsnivå, materielle levekår og helse. Mye tyder på at psykiske problemer er den viktigste grunnen til at ungdom faller ut av skolen. (Kommunehelse statistikkbank).

Selv om det er satt en grense for fullføring på fem år for å definere frafall, så ser man at det er mange som fullfører på lengre tid enn fem år og allikevel klarer seg godt. Det er også mange eksempler på elever som har hatt stor fremgang i livet, men som ikke klarer seg i ett fag og bidrar dermed til frafallsstatistikken. Man ser også det motsatte, altså elever som klarer seg på skolen, men som vi er bekymret for ellers. Med andre ord, det er viktig å se begrensninger innenfor denne statistikken.

År		2010-2012	2011-2013	2012-2014	2013-2015	2014-2016	2015-2017
Hele landet	Foreldrenes utdanningsnivå						
	grunnskole	48	47	46	45	43	41
	videregående	28	27	27	26	25	24
Finnmark Finnmark	universitet/høgskole	15	15	15	14	14	13
	grunnskole	56	56	52	51	49	50
	videregående	42	42	41	39	37	34
Sør-Varanger	universitet/høgskole	29	27	26	24	23	21
	grunnskole	62	63	63	61	60	66
	videregående	47	45	43	41	39	35
	universitet/høgskole	31	23	25	23	26	23

3.10.9 Borteboere og tilbud til elever ved skolen

Kirkenes videregående skole har 68 tilgjengelige hybler fordelt på to hybelhus. Hybelhusene har miljøarbeidere som er tilgjengelig på kvelds og nattestid. De samtaler med beboerne og følger med på det som skjer. Skolen har også flere familier som det kan skrives vertsfamilieavtaler med. Mange ungdom ønsker ikke vertsfamilieavtale.

Inneværende skoleår 2018-2019, har skolen 146 borteboere, dette utgjør ca. 30 % av den totale elevmassen, hvis vi holder fagskolen og vokselevne utenfor.

Hybelhuset, i samarbeid med sosialpedagogisk rådgiver ved skolen, arrangerer foreldremøte for borteboere ved oppstart av skoleåret, og treff en gang i uken fra skolestart og frem til høstferien. Treffene er åpne for alle borteboere. Skolen arrangerer ikke sosiale tilbud på ettermiddagstid ut over dette.

Skolen har kantine som serverer varm mat hver dag. Der kan elevene kjøpe klippekort på middag. Kantina er ikke åpen lørdag og søndag. Som et tilbud til elevene, har videregående skole i flere år arrangert gratis skolefrokost til elevene i desember måned.

Biblioteket er betjent store deler av arbeidsdagen, og er tilgjengelig for elevene utover ettermiddagen hvis de ønsker å sitte der å lese lekser. Biblioteket er ikke åpent i helgene.

Tilrettelagt opplæring og spesialundervisning er regulert gjennom lov. Det er et individuelt tilbud til hver enkelt elev basert på sakkyndig uttalelse. Det er derfor ingen søkbare tilbud for funksjonshemmede.

For fremmedspråklige elever gjelder rett til tilpassa opplæring og rett til særskilt norskopplæring, også dette en individuell vurdering basert på språklig kartlegging. Ingen søkbare tilbud, men alle som har behov får tilbud om særskilt norskopplæring.

For minoritetsspråklige med liten skolegang før de kommer til videregående, eller nylig ankomne, er undervisningen organisert i «innføringsklasse» 1. år. Dette er et søkbart tilbud som heter: Utdanningsforberedende for minoritetsspråklige elever»

Videregående skole har heller ikke for disse elevgruppene sosiale tilbud på ettermiddagstid i regi av skolen.

3.10.10 Boligordninger for videregående skole, borteboende elever

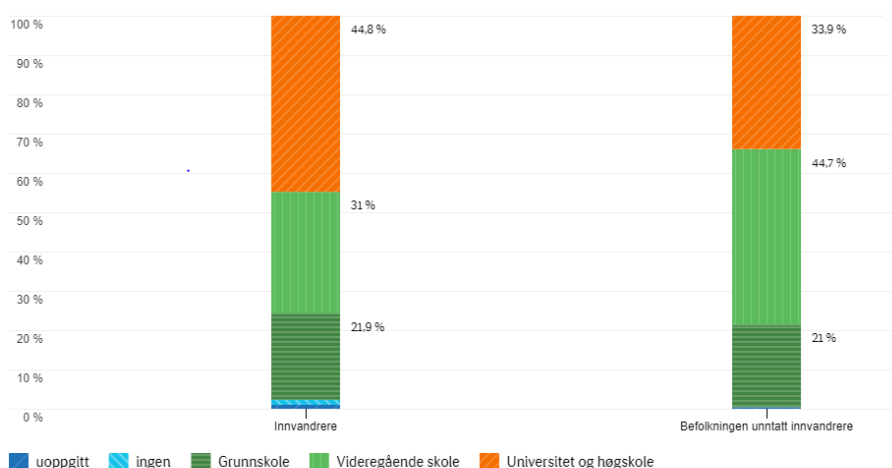
Sør-Varanger kommune har en videregående skole med totalt 560 elever. Rundt 30 % av elevene er til enhver tid borteboende elever som er avhengig av å leie bolig under skolegang. Finnmark fylkeskommune som skoleeier, har 68 tilgjengelige elevhybler, fordelt på to hybelhus. Hybelhusene har ansatte miljøarbeidere som er tilgjengelig for elevene på kvelds og nattestid. De samtaler med beboerne og følger med på det som skjer. Fylkeskommunen har også en ordning med vertsfamilieavtaler med flere familier. Mange ungdommer ønsker imidlertid ikke vertsfamilier. Da flere ungdommer opplever dette som en type «kontroll» eller påpassing. For mange ungdommer kan en ny tilværelse med frihet på hybel virke forlokkende. Imidlertid viser det seg at hybellivet for mange etter hvert likevel kan bli et stort ansvar i tillegg til oppfølging av lekser og skole.

3.10.11 utfordringer for borteboende elever

Når det gjelder fritidsaktiviteter beskriver en del at det er utfordrende å få tid til både skole og idrett når de starter på videregående. Det er en krevende skolehverdag og ofte faller ungdommen fra i

organisert idrett – som for den aldersgruppen begynner å bli spesialisert og krever stor innsats (i form av tidsbruk). Noen går over til å bruke treningsstudio, mens andre slutter å trene.

Elevene som bor i hybler på privatmarkedet er spredt rundt i kommunen, men stort sett på strekka fra Prestøya til Bjørnevatn. De er avhengig av gode bussforbindelser eller at de kjenner eldre ungdom med bil, for å komme seg dit de vil på ettermiddagstid. Videregående elever er i liten grad integrert med ungdommer som er bofaste i kommunen, og opplever generelt sett at det kan være vanskelig å bli venner med lokal ungdom.

Høyeste utdanningsnivå for personer fra 30 til 66 år, Kilde; SSB, Imdi 2019

3.11 Barnehagemiljø

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og danning skal ses i sammenheng.

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller, samt ivareta fysisk og psykisk helse.

Barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling. Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner.

Gjennom den daglige og nære kontakten med barna er barnehagen i en sentral posisjon til å kunne observere og motta informasjon om barnas omsorgs- og livssituasjon. Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages.

«Sør-Varanger kommune skal skape og opprettholde trygge, inkluderende miljøer for å forebygge, avdekke og håndtere krenkelser, mobbing, omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep».

Sør-Varanger kommune har 10 kommunale barnehager. Oversikten viser antall avdelinger, antall plasser og antall barn som har et barnehagetilbud ved den enkelte barnehage. **Barn under 3 år teller 2 plasser.**

Barnehage: Kommunale	Antall avdelinger	Antall plasser	Antall barn under 3 år pr.15.12.18	Antall barn over 3 år pr. 15.12.18
Bugøynes barnehage	1	18	1	0
Hesseng barnehage	4	72	18	36
Jakobsnes barnehage	1	18	2	5
Kirkenes barnehage	4	72	18	36
Knausen barnehage	3	54	18	18
Pasvik barnehage	2	36	7	16
Prestøya barnehage	4	72	20	32
Rallaren barnehage	4	72	18	36
Sandnes barnehage	3	54	17	20
Skytterhusfjellet barnehage	6	108	34	43
Sum:	32	576	153	242

I tillegg har Sør-Varanger 2 private barnehager og 1 privat familiebarnehage

Barnehage.	Antall avdelinger:	Antall plasser:	Antall barn under 3 år pr. 15.12.18	Antall barn over 3 år pr. 15.12.18
Villaveien	3	54	16	22
Prestefjellet	1	18	4	9
Bjørnehiet familiebarnehage		8	6	2
Sum:	4	80	26	33

Minoritetsspråklige barn

Minoritetsspråklige barn er definert som barn med en annen språkbakgrunn enn norsk, med unntak av barn som har samisk, svensk, dansk eller engelsk som morsmål. Begge foreldrene/de foresatte til barnet, må også ha et annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk.

Minoritetsspråklige barn	Sum	Sum	Sum	Sum	Sum	Sum	Sum	Sum	Sum	Sum
	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Antall minoritetsspråklige barn totalt	86	100	97	97	73	62	45	43	45	37
Antall minoritetsspråklige barn 1-5 år	85	99	96	96	73	62	44	43	45	36
Antall minoritetsspråklige barn 1-2 år	33	35	34	35	37	28	19	14	13	12

Antall minoritetsspråklige barn 3-5 år	52	64	62	61	36	34	25	29	32	24
Antall 0-årige minoritetsspråklige barn	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0

Pr. 15.12.18 hadde 454 barn plass, 179 under 3 år og 275 over 3 år.

Barnehagene i Sør-Varangers satsningsområder

Trygge overganger: Tilknytningsbasert tilvenning

Sør-Varanger kommune har innført en tilknytningsbasert tilvenning for barn og foreldre, som skal sikre en trygg overgang fra noe kjent til noe ukjent. Dette kan være overgang fra hjemmet til barnehage, overganger i forbindelse med bytte mellom barnehager, eller overgang fra barnehage til skolen.

Nyere forskning legger vekt på viktigheten ved å gi små barn «god nok tid» til tilvenning i barnehagen, slik at barna skal bli trygge i barnehagen. Barna trenger tid til å erfare at barnehagen er et trygt og morsomt sted å være. Dette kan ta tid både for foreldre og barn.

Språk

Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk

«Språkløyper» er en nasjonal strategi for språk, lesing og skriving. Det unike ved strategien var at det for første gang (2015) ble satset systematisk og helhetlig på språk, lesing og skriving; både i barnehage og skole. Det ble utviklet praksisnære og kunnskapsbaserte digitale kompetansepakker for ansatte i barnehager og skoler. Sør-Varanger kommune deltok som 1 av alt 27 språkkommuner i landet i pulje 1, med samtlige barnehager involvert.

Alle kommunens barnehager skal arbeide med implementering og bruk av «Språkløyper» - Hver barnehage skal utforme årlige implementeringsplaner for arbeid med språkløyper, som sikrer at personalet til enhver tid har den nødvendige kompetansen til å fremme barns språkutvikling i barnehagen.

Svømmeopplæring

Fylkesmannen i Finnmark utlyser årlig et tilskudd til å gi barn svømmeopplæring. Å styrke barns ferdigheter i svømming er en nasjonal ambisjon, som følge av årlige høye antall drukninger blant barn. I Sør-Varanger kommune gjennomføres dette ved at barnehagene samordner og koordinerer svømmetilbudet til 5 åringene i barnehagene.

Barnehagedekning i Sør-Varanger

Sør-Varanger kommune innfrir kravet til barnehagedekning jamfør nasjonale lovkrav til barnehagedekning. Retten til plass betinger at det er søkt om plass innen fristen for hovedopptak, 1. mars. Barn uten barnehageplass som fyller ett år i januar- juli har rett til plass i august det året de fyller ett år. Barn uten barnehageplass som fyller ett år i august, september, oktober eller november har rett til barnehageplass den måneden de fyller ett år. Barn uten barnehageplass som fyller ett år i desember har rett til barnehageplass førstkommende august etter at de har fylt ett år. Eldre barn uten barnehageplass har rett til plass i august.

3.12 Tilgjengelighet til helsestasjons- og skolehelsetjeneste

Helsestasjonen og skolehelsetjenesten er et lovpålagt lavterskeltilbud til gravide, barn i alderen 0 – 20 år med foresatte, helsestasjon for ungdom, og skal bidra til kommunens tverrsektorielle folkehelsearbeid. Helsestasjonens hovedoppgave er å drive forebyggende og helsefremmende arbeid rettet mot enkeltindivider og grupper i befolkningen. Helsestasjonstjenesten er bemannet av helsesykepleiere, jordmor, og lege. Tverrfaglig samarbeid med kommunal fysioterapitjeneste, PPT, barnevern, skoler og barnehager, innvandrertjeneste, psykisk helsetjeneste og kommunepsykolog.

De ansatte på helsestasjonen holder et høyt faglig nivå, og flere av helsesykepleierne har også videreutdanning innen psykisk helsearbeid for barn og unge og foreldreveiledning. Det er 6,5 årsverk helsesøstre, 1 årsverk jordmor, 0,8 årsverk merkantil og i tillegg til 0,2% lege.

Helsestasjonstjenesten Sør- Varanger kommune har som mål at tjenesten til enhver tid følger de forskrifter, lover og nasjonale faglige retningslinjer som danner grunnlaget for tjenesten. Tjenesten skal bidra til at kommunen når sine folkehelse mål ved at barn og unge i kommunen får best mulig oppvekstmiljø. Dette gjøres blant annet ved å styrke foreldrenes mestring av foreldrerollen, fremme barns og ungdoms fysiske og psykiske helse, forebygge av sykdommer og skader, forebygge, avdekke og avverge vold og overgrep og omsorgssvikt. Hovedmålgruppen er 0-20 år.

Helsestasjonen har godt innarbeidede tjenester. Tjenesten jobber systematisk, faglig og forskningsbasert ut ifra de ressursene som til enhver tid er tilgjengelig. Tjenesten har et godt omdømme og har organisert tjenestene slik: jordmortjenesten, helsestasjon for 0-5 år, skolehelsetjenesten 5-20 år, Helsestasjon for ungdom opp til 20 år. I tillegg kommer tjenester ift. smittevern, til flyktninger, tuberkulosearbeid, og reisevaksinering av voksne og barn.

Svangerskapsomsorg:

I Sør- Varanger kommune har vi ett årsverk med jordmor. Fødselstallene i kommunen er stabilt og det fødes ca. 100 barn i året. Jordmor samarbeider bla med fastleger, sykehus og helsesykepleiere. Tjenesten har også utlån av hjelpemidler til gravide og ammende, og bidrar på «Småbarnstreffet» ca. 1 gang per mnd. Småbarnstreffet er et gratis tilbud til foreldre som er hjemme med små barn. Formålet er bla nettverksbygging, samt at det arrangeres tematreff om for eksempel førstehjelp, tannhelse, trening etter fødsel, den nye familien mm. Per i dag tilbys ikke hjemmebesøk av jordmor i Sør- Varanger kommune, selv om tilbudet en nasjonal anbefaling.

Helsestasjonstjenesten 0-5:

0-5 år følger nasjonalfaglige retningslinjer og anbefalinger og tilbyr minimum 14 helse konsultasjoner til alle barn fra 0-5 år. Helsestasjonstjenesten har legeressurs en dag i uken til anbefalte konsultasjoner iht. nasjonale faglige retningslinjer. Fra januar 2019 tilbyr helsestasjonen også gruppekonsultasjon. Det jobbes med å bli ammekyndig helsestasjon. Ved knapphet på ressurser har helsestasjonen med faglig vurdering prioritert de barna som kun sees av helsestasjonen, spesielt de fra 0-1 år.

Skolehelsetjeneste:

Det er økt satsning på helsestasjon og skolehelsetjenesten fra statlig hold, og for 2019 er Kirkenes helsestasjon, skolehelsetjenesten, styrket med prosjektmidler i ett årsverk for økt tilgjengelighet og mer tverrfaglig samarbeid i videregående skole. På VGS er det skolelege tilgjengelig en halv dag i uka og helsesøstertilgjengelighet med åpen dør 2,5 dager i uka. I tillegg møter og tverrfaglig samarbeid. Høsten 2019 opprettet et tverrfaglig team i VGS, der helsesykepleier og skolelege er med. Skolehelsetjenesten i Sør- Varanger kommune betjener 8 grunnskoler og en videregående skole med todelt plassering (hovedbygget på Hesseng og en avd. i Bjørnevattn) og en folkehøgskole som er

plassert på Svanvik. Tilstedeværelsen på skolene har medført økt etterspørsel fra elever, lærere og foresatte.

De siste årene har de tre største skolene i kommunen hatt en dag i uken med «åpen dør» i skolehelsetjenesten. Til sammen utgjør «åpen dør» funksjon til de største skolene en 100 % stilling, dvs. 5 dager per. I tillegg kommer skolehelsetjenesten til skolene i distriktene som har et varierende tilbud, samt vaksinerings på bestemte trinn på alle skolene i kommunen.

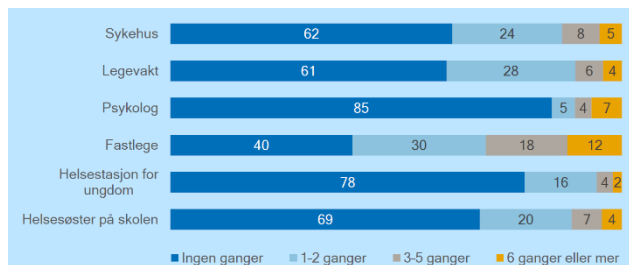
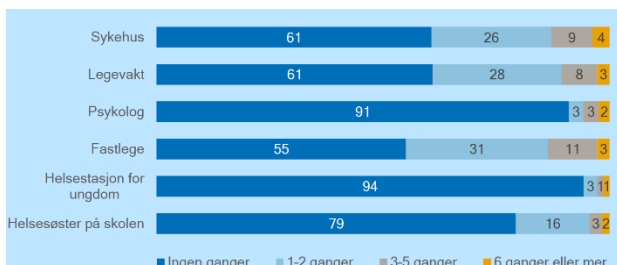
De fleste skolene har tilbud om åpen dør, men mindre skoler har tilbud om åpen dør sjeldnere. Skolestrukturen i kommunen innebærer at helsestasjonene har mange skoler å betjene. Dette fører til ulike tilbud ut ifra hvor man bor, og de små skolene har for eksempel ikke et «lavterskel» tilbud.

Skolehelsetjenesten har fokus på å snu sin tjenesteyting fra sekundær og tertiærforebyggende arbeid med individer/grupper i risiko og problemadferd, til i større grad å dreie fokuset over på helsefremmende arbeid og universelle tiltak.

Tilbudet benyttes av nær 100 prosent av barne- og ungdomsbefolkningen og av alle grupper, uavhengig av sosial status og geografisk tilhørighet. Helsestasjon for ungdom et er potensiale i å nå gutter i større grad, og dermed jevne ut forskjeller i bruk av helsetjenester

Smittevern, tuberkulosekontroll og flyktninghelsetjeneste:

Helsestasjonstjenesten tilbyr og gjennomfører vaksinerings iht. det lovpålagte nasjonale vaksinasjonsprogrammet som er Barnevaksinasjonsprogrammet og Influensavaksinasjonsprogrammet. Helsesykepleier har i samarbeid med kommunelege ansvar for tuberkulosearbeidet i kommunen, og sørger for å utføre tuberkulosekontroll av utvalgte grupper. Helsesykepleier utfører også helsekartlegging av nyankomne flyktinger og følger opp disse ift. vaksinerings og barnekontroller, og samarbeider tett med flyktingelege og flyktingstjenesten.

Bruk av helsetjenester – antall siste året, ungdomsskolen 8.-10. klasse. Videregående skole. Kilde; Ungdata 2018

4.0 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

En rekke miljøforhold har effekt på helsen. Eksempler er drikkevannskvalitet, luftkvalitet, grad av støy, sykkelvegnett og kvaliteter ved nærmiljøet som tilgang til friområder, friluftsområder osv. Oversikt over infeksjonsepidemiologiske forhold i kommunen etter smittevernloven §§ 7-1 og 7-2 bør samordnes med oversikt etter folkehelseloven og forskrift om oversikt over folkehelsen og komme inn under biologiske faktorer. Sosialt miljø kan omfatte organisasjonsdeltakelse, valgdeltakelse, kulturtilbud, sosiale møteplasser osv. Med begrepene fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø refereres det til kap. 3 i folkehelseloven.

Hovedinntrykk

I grove hovedtrekk kan det sies at Sør-Varanger som kommune er forskånet mot mange

miljøfaktorer, og at det totalt sett kanskje er de sosiale miljøfaktorer som vi må være mest påpasselige mot. Kanskje er dette en tankevekker i seg selv, da det nok ofte kan være lettere å tenke seg fysiske og kjemisk forurensende miljøtiltak som de verste. Men her kommer vi som kommune ganske godt ut. Selv om vi har potensielle store forurensningskilder på Russisk side, har vi et godt system og ligger likevel gunstig til slik at faren er ikke overhengende, samtidig som vi har gode kontroll og varslingssystemer. Når det gjelder forurensning og støy, har vi heller ikke problemer av betydelig art. Vi har god drikkevannsforsyning, selv om det her er et forbedringspotensial med reserveløsning. Men vi kommer derimot dårlig ut når det gjelder de sosiale miljøfaktorer. Her skårer vi dårlig på brukerundersøkelser fra barn og unge om fornøydhet på møteplasser, lokalmiljøet, sosiale nettverk og kollektivtransport. Selv om de sosiale miljøfaktorer kan være vanskeligere å oppdage, kan de kanskje likevel være desto mer skadelige.

4.1 Omfang av smittsomme sykdommer

Sykdom	2000	2010	2017	2018	2019
Campylobacteriose	12	25	34	38	32
Chlamydiainfeksjon, genital	-	521	497	590	-
Clostridium difficile	-	-	62	60	35
Gonore	2	3	8	5	6
Hepatitt A	4	-	1	1	1
Hepatitt B, akutt	1	1	-	-	-
Hepatitt C	-	34	5	13	11
Meslinger	-	-	-	-	-
MRSA-infeksjon	-	-	-	-	-
Tuberkulose	8	2	1	8	2
Totalt	27	586	608	715	87

Oversikt over smittsomme sykdommer i Finnmark per 30.10.19. Obs tall for Finnmark er ikke komplett.

Det er ikke meldt utbrudd eller tilfeller av smittsomme sykdommer i kommunen utover de vanligste infeksjonssykdommer og utbrudd fra tid til annen. Luseepidemier i skolene kommer og går ved skolestart, og har vært tilfeller av skabb. Dette er ikke spesifikt for Sør-Varanger og er heller ikke en allmennfarlig smittsom sykdom.

4.2 Drikkevannskvalitet

Sør-Varanger kommune drifter i dag 10 vannverk og 103km med vannledninger, hovedverket ved Sandnes forsyner tettstedene Sandnes, Bjørnevatn, Hesseng og Kirkenes, som står for om lag ¾ av kommunens innbyggere. Ukentlig utføres det kvalitetskontroller ved våre verk, hvor analyseprøvene blir sendt til Laboratoriet. Dersom det skulle være avvik fra de standarder satt av Mattilsynet vil områdets befolkning gis umiddelbar beskjed om tiltak via våre kanaler som er hhv. Varslemeg24 og kommunens hjemmesider. Det er døgntilgjengelig overvåking av systemet hos vannvakta, slik at lekkasjer blir oppdaget så raskt som mulig, og reparasjoner kan utføres. Med god tilgang og rent vann kan en god folkehelse blant kommunens innbyggere opprettholdes.

Året 2017 var preget av en vannlekkasje ved hovedledningen, denne hendelsen satte områdene Bjørnevatn, Hesseng og Sandnes uten vann i nærmere 2 døgn. Folkehelseprofilen bærer preg av dette. Reservevanns løsning for dette området står høyt oppe på prioriteringslisten hos kommunen.

År	2017	
Geografi	Parameter	
Hele landet	hygienisk kvalitet og leveringsstabilitet	91,3
	hygienisk kvalitet	95,9
	leveringsstabilitet	94,4
Finnmark Finnmarku	hygienisk kvalitet og leveringsstabilitet	76,6
	hygienisk kvalitet	98,9
	leveringsstabilitet	77,7
Vadsø	hygienisk kvalitet og leveringsstabilitet	4,1
	hygienisk kvalitet	100,0
	leveringsstabilitet	4,1
Hammerfest	hygienisk kvalitet og leveringsstabilitet	100,0
	hygienisk kvalitet	100,0
	leveringsstabilitet	100,0
Alta	hygienisk kvalitet og leveringsstabilitet	100,0
	hygienisk kvalitet	100,0
	leveringsstabilitet	100,0
Sør-Varanger	hygienisk kvalitet og leveringsstabilitet	15,3
	hygienisk kvalitet	100,0
	leveringsstabilitet	15,3

Kilde: Kommunehelse statistikkbank. Drikkevannsforsyning, tilfredsstillende resultat

4.3 Forekomst av radon

Radonforekomst Radon er en usynlig, luktfri gass som finnes naturlig i alle typer bergarter og løs masser. Gassen er lettere enn luft og kan derfor sive inn i bygninger. Eksponering av for høye konsentrasjoner av radon over tid kan forårsake lungekreft. Det er foretatt flere radonmålinger i Sør-Varanger kommune, men kommunen er generelt ikke noe fareområde for radon på grunn av lite radioaktiv berggrunn og ingen alunskifer-årer i kommunen i nærheten av boligbebyggelse. Sammenliknet med resten av landet er konsentrasjonen av radon lav. I alle kommunens skoler og barnehager er radonnivået under minstenormen, selv om det også i Sør-Varanger kan forekomme lokale variasjoner.

4.4 Risiko for legionella

Legionella pneumophila er en bakterie med særlige krav til vekstforhold, og den finnes vidt distribuert i naturlige vannkilder med høyeste forekomst sommer og høst. Den overføres med forurenset vann, gjerne i dråpeform fra eksempelvis dusjhoder eller vannkraner, og i kjøletårn på kjøleanlegg.

I Sør-Varanger kommune er forebyggende tiltak mot legionella en del av internkontrollen. Kommunen har min. 70 grader C på varmtvannsbeholdere. I tillegg rengjøres dusjhoder der det

finnes dusjanlegg. Dette kommer som et tillegg til vannrensingen som skjer på vannverkene, og rutiner med vannprøver hos abonnenter rundt om i kommunen.

4.5 Omfang av områder utsatt for støy

Under Sydvaranger Gruve sin drift i perioden 2012-14, mottok Sør-Varanger kommune flere klager fra beboere støy i forbindelse med Steintransport fra gruvene i Bjørnevatn. Dette er imidlertid ikke noe problem i dag, og det er heller ikke registrert noen klager på støy.

4.6 Omfang av områder utsatt av luftforurensning

Luftkvaliteten i et område er bestemt av a) bidrag fra langtransportert forurensning og b) lokale kilder. I Sør-Varanger er det lokale utslipp fra industri som gjør at visse områder av kommunen er utsatt for forhøyede verdier av helseskadelig luftforurensning. Kort oppsummert er det to kjente problemområder: a) utslipp av svoveldioksid (SO₂) fra smelteverk i Russland gir forhøyede verdier av SO₂ på Svanvik/nedre del av Pasvikdalen og i Karpdalen/Jarfjord og b) utslipp av svevestøv/nedfallsstøv, først og fremst fra steinknusing, har gitt/kan gi forhøyede verdier av støv i Kirkenes sentrum. Nedenfor følger en kort oversikt over de viktigste problemstillingene med tanke på luftforurensning.

4.6.1 Forurensning fra nikkerverkene i Russland

Berggrunnen i grenseområdene Norge-Russland er rik på metaller og mineraler. Ved byene Zapoljarnyj og Nikel har det vært gruvedrift siden 1930-tallet. Malmen som brytes inneholder nyttemetaller som nikkel og kobber, men også en viss andel svovel (sulfidiske malmer). Dette gjør at gruvevirksomheten gir utslipp til luft av svoveldioksid (SO₂) og tungmetaller (nikkel, kobber, kobolt og arsen regnes som spormetaller fra nikkerverkene). NILU gjør målinger av luft- og nedbørkvalitet i grenseområdene på oppdrag fra norske myndigheter (Miljødirektoratet, Klima- og Miljødepartementet). Resultatene publiseres i årlige rapporter (årsrapport for 2018 er nå tilgjengelig, Berglen m.fl., 2019²). Måleresultatene viser at norske grenseverdier for SO₂ ble overholdt på målestasjonene på Svanvik (8 km vest for smelteverket i Nikel) og i Karpdalen (nord for Nikel og Zapoljarnyj) både i 2017 og 2018, jfr. Forurensningsforskriften Del 3 Kap. 7 Lokal luftkvalitet³. Dette gjelder med tanke på timemiddelverdi (gjennomsnitt over en time), døgnmiddelverdi, årsmiddel og sesongmiddel for vintersesong (oktober - mars).

Det er Svanvik/nedre del av Pasvikdalen og Karpdalen/Jarfjord som opplever de høyeste konsentrasjonene av forurensning fra nikkerverkene. Svanvik er utsatt pga. nærheten til utslippskildene, mens Karpdalen er utsatt pga. fremherskende vindretning fra sør om vinteren. Kirkenes by og omliggende steder vurderes som mindre utsatt.

Luftkvaliteten på Svanvik har vært i overensstemmelse med norsk lovverk de siste 20 årene. For Karpdalen (stasjonen ble gjenåpnet i 2008) har grenseverdi for time blitt overskredet i fire av de siste ti årene (2010, 2011, 2015 og 2016). Grenseverdi for døgnmiddel ble overskredet i Karpdalen i 2010, 2011, 2012 og 2016 (vinteren 2010/11 var spesiell i Karpdalen med vedvarende høye verdier). Grenseverdi for vintersesong er overskredet fire ganger i Karpdalen de siste 10 årene (vintrene 2008/09, 2010/11, 2012/13 og 2015/16). For kalenderår er norsk grenseverdi for SO₂ overholdt både på Svanvik og i Karpdalen de siste årene (Berglen m.fl., 2019).

Likefullt forekommer det fortsatt episoder av SO₂ både på Svanvik og i Karpdalen. Disse episodene kjennetegnes ved at SO₂-konsentrasjonene stiger raskt, ofte i løpet av minutter, fra tilnærmet null

² <https://www.nilu.no/2019/08/fortsatt-mye-svovel-i-lufta-i-ost-finnmark/> [besøkt 29. august 2019].

³ https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-06-01-931/KAPITTEL_3#KAPITTEL_3 [besøkt 29. august 2019].

opp til flere hundre $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (mikrogram pr. kubikkmeter). Den brå økningen skyldes at stasjonen plutselig kommer innenfor røykfanen fra verkene. Det er fra 2018 etablert rutiner for varsling av befolkningen ved høye konsentrasjoner av SO_2 . Dette er et samarbeid mellom Sør-Varanger kommune og NILU. Kontaktperson hos Sør-Varanger kommune er Magnus Mæland. Det vurderes ved hver episode om det er nødvendig å sende varsel. Varsel ble første gang sendt under episode 25. januar 2019.

Saksgangen ved forhøyet SO_2 er (noe forkortet):

1. Aktuelle saksbehandlere i Sør-Varanger kommune og i NILU mottar automatisk SMS og e-post fra NILUs system når timesmiddelkonsentrasjonen er over $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$.
2. Aktuelle saksbehandlere fra Sør-Varanger kommune kontakter NILU for å få bekreftet at de målte konsentrasjonene er reelle før man går videre i varslingsrutinen.
3. Sør-Varanger kommune rådfører seg med NILU som vurderer sannsynlighet for at overskridelsene vil vare i flere timer ut i fra den kunnskapen som foreligger.
4. Hvis det vurderes som sannsynlig at timesmiddelkonsentrasjonen overstiger $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i mer enn tre sammenhengende timer iverksetter Sør-Varanger kommune varsling av innbyggerne i kommunen.
5. Miljødirektoratet har ansvar for å varsle og orientere Fylkesmannen i Finnmark, Klima- og miljødepartementet ved Transport- og lokalmiljøseksjonen og Polar- og nordområdeseksjonen om en episode med høye nivåer av SO_2 .

4.6.2 Støvforurensning i Kirkenes

Det har i perioder vært rapportert forhøyede verdier av nedfallsstøv i Kirkenes. NILU hadde i perioden desember 2013 – mai 2014 måleprogram for svevestøv ved Kimek i Kirkenes sentrum. Målingene viste forhøyede verdier, også i perioder der det ikke var aktivitet/sandblåsing ved Kimek. Dette tilsier at det var andre signifikante kilder til nedfallsstøv i området. En opplagt kilde var aktivitet på Syd-Varanger Gruve (SVG) sitt område hvor det ble meldt om observasjoner av synlig støv i forbindelse med knusing av stein. Det foregikk også transport av knust stein forbi Kimek og ned til havnen i Kirkenes hvor steinen ble skipet ut.

Støvproblemene rundt 2013- 2015 ble hyppig omtalt i media (eks Sør-Varanger Avis⁴) og flere kunne melde om omfattende støvflukt fra SVGs område. NILU er kjent med at det ble foretatt målinger av nedfallsstøv i Kirkenes i denne perioden, men har ikke sett resultater fra disse undersøkelsene (bl.a. var prøvetakere med NTNUs logo utplassert i boligstrøk i Kirkenes).

Ellers ble det tidligere målt mengde svevestøv (PM_{10} , dvs. partikler med aerodynamisk diameter under $10 \mu\text{m}$) ved NILUs stasjoner på Svanvik og i Karpdalen. Målingene viste lave verdier, langt under norsk grenseverdi for PM_{10} og målingene ble derfor avsluttet fra 2016.

4.6.3 Forurensningssituasjonen i norske byer – vurdering av Kirkenes

I 2014 gjorde NILU en kartlegging av forurensningssituasjonen i norske byer og tettsteder (Tønnesen m.fl., 2014). Bl.a. Kirkenes by ble vurdert og fikk der klassifisering «Grønn» for NO_2 , PM_{10} og $\text{PM}_{2.5}$, dvs. at konsentrasjonene og framskrivningene var vurdert under nedre vurderingsterskel gitt i Forurensningsforskriften. Også for SO_2 , As, Cd og Ni ble Kirkenes by klassifisert som «Grønn» i grovkartleggingen.

⁴ <http://sva.no/nyheter/steinknusing-ble-uventet-stovete> og <http://www.sva.no/nyheter/dekket-deler-av-sentrum-med-steinstov> [besøkt 29. august 2019].

4.6.4 Overvåking av radioaktivitet i omgivelsene - DSA

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA, tidligere Statens strålevern) har målestasjoner på Viksjøfjell og på Svanvik. Formålet med stasjonene er å overvåke radioaktivitet i luft og i omgivelsene. Resultatene publiseres fortløpende på nett og i årlige rapporter (se <https://www.dsa.no/temaartikler/89918/radioaktivitet-i-luft-og-omgjevnadane>).

4.6.5 Andre typer luftbåren forurensning

Som tidligere nevnt er lokale/regionale utslipp fra industri som gir største bidraget til luftforurensning i Sør-Varanger kommune. Når det gjelder langtransportert forurensning har det blitt gjort målinger av ozon (O₃) på Svanvik somrene 2018 og 2019. Målingene viser forventet mønster (døgnvariasjon, sesongvariasjon). De målte verdiene er under norske grenseverdier/terskelverdier og representerer ingen fare for befolkningen.

NILU har beregnet avsetning av uorganiske komponenter (svovel S, nitrogen N, kalsium Ca, kalium K, natrium Na) i Norge. De fleste av disse stoffene viser lave verdier i grenseområdene med tanke på avsetning. Eneste unntak er svovel og kalium, som viser noe forhøyet avsetning, dog lavere enn områder sørpå. Avsetningen er også lavere enn naturens tålegrense (Austnes m.fl., 2018).

4.7 Omfang av områder utsatt for annen forurensning

Når det gjelder tilstanden til det terrestriske miljø utga Fylkesmannen i Finnmark Miljøvern avdelingen (nå Fylkesmannen i Troms og Finnmark) en rapport i 2018, «Oppsummeringsrapport: Miljøtilstanden i grensenære områder i Sør-Varanger⁵». Rapporten gir en kort oversikt over forureningsfaktorer i grenseområdene, hovedkonklusjoner og anbefalinger til videre arbeid, samt sammendrag av de viktigste funnene. Ellers henvises det til prosjekter og studier gjort av bl.a. NIBIO Svanhøvd / NIBIO (herunder Skog og Landskap), NGU (Norges Geologiske Undersøkelser) og NINA (Norsk institutt for naturforskning).

4.8 Inneklima i skoler, barnehager og offentlige bygg

Sør-Varanger kommune har en bygningsmasse bestående av flere eldre bygg, men også en del bygg som er satt opp i de siste 30 årene. Hvert bygg har en dedikert byggdrifter som har til ansvar å følge opp det byggetekniske, samt mindre forefallende arbeid. De fleste eiendommene i kommune har et ventilasjonsanlegg med filtrering, men bla. Rådhuset og møteplassen (gamle biblioteket) mangler dette, noe som gjøre at korrigerende tiltak som «storm-lufting» må til, under f.eks. møtevirksomhet i mindre møterom. Videre blir renhold gjennomført på hvert bygg iht. gjeldende renholdsplan. Planen er basert på norm. Men lokale tilpasninger gjøres ift. hvor krevende det aktuelle området som skal renholdes er, samt tilstanden på bygget.

I henhold til «Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler» er dette en forskrift som SVK har brukt mye tid og penger på å oppfylle. Arbeidet med inneklimaundersøkelser i barnehager og skoler ble startet allerede før forskriften kom. Da forskriften kom ble kommuneoverlegen delegert ansvaret for oppfølging, og initialt ble det bevilget øremerkede penger til teknisk etat for å følge opp pålegg gitt i henhold til forskriften. Alle skoler og barnehager i kommunen ble godkjent straks etter forskriften trådte i kraft, og kommuneoverlegen sammen med representant fra teknisk avdeling samt renholdsleder har etter dette vært rundt i alle kommunens skoler og barnehager for regodkjenning hvert 4. år. Standarden på skoler og barnehager er betydelig bedre i dag enn i 1995 da tilsynet startet. Sør-Varanger kommune har i tillegg de siste 2 år åpnet en ny barnehage og en ny skole.

5

https://gammel.fylkesmannen.no/Documents/Dokument%20FMFI/Miljøvern/Rapportserie/2018_2%20Oppsummeringsrapport%20Miljøtilstanden%20i%20grensenære%20områder%20i%20Sør-Varanger.pdf

Skolen erstatter to eldre skoler. Dette har ført til betydelig kvalitetshevelse hva gjelder inneklima, men også bedre utemiljøet med tanke på fysisk aktivitet og trivsel.

4.9 I hvilken grad er skoleveger trygge?

Spesielt utsatte skoleveger

Farlige kryss

- Deler av E6 (farlig kryssing av vei)
- Pasvikveien

Utfordringer pga. mangel av fortau, gang- og sykkel vei og/eller parkerte biler

- Hans Væggersvei (ingen fortau/gang- og sykkelvei). Barn må bruke fylkesvegen på store deler av skolevegen. Brukes av skolebarn fra Prestøya og deler av Haganes. Skiller ikke fotgjengere og kjøretøy. I krysset E6/Hans Væggersvei mangler det gangfelt, slik at fotgjengere kommer seg over veien. Dem blir stående å vente på en mulighet å krysse veien.
- Parkveien
- Kongens gate
- Presteveien
- Storgata
- Fearnleys gate
- Langs Presteveien fra kryss med Klavenessgate og til kryss med Kirkegårdsveien er det i tillegg stor utfordring med parkering. Det er observert «vill» parkering i droppsonen, på fortau, og langtidsparkering på parkeringsplassen på taket (folk har bilene sine parkert der i flere dager). Dette fører til trafikkfarlige situasjoner og hindrer brøyting.
- Håbet, det bor ca. 8 barn nå i boligfeltet på Håbeth, som må komme seg hver dag til Sandnes skole. Fra høsten 2019 begynner de på den nye skolen (Sandnes/Bjørnevatt skole). De er nødt til å bruke Fv885 som en skolevei. Denne veien ansees som en veldig farlig vei for myke trafikanter i forhold til trafiksikkerhet, derfor tilbyr Sør-Varanger kommune skoleskyss til disse barna ved å betale taxi for dem. Boligfeltet er i stadig vekst, derfor tilrettelegging for myke trafikanter er nødvendig.

Utgangspunktet er at eleven skal ha en trygg vei hvor de kan gå eller sykle til skolen. Reglene om ordinær skyss trer inn når det er mer enn 4 km fra hjemmet til skolen. For førsteklassinger er grensen to kilometer. Det er flere områder i kommunen som har strekninger som kan defineres som «farlig skolevei» for ulike grupper av elever. Trafiksikkerhetsutvalget har utarbeidet en plan med strategier, målsetninger og tiltak.

4.9.1 Farlige skoleveier i Sør-Varanger

Sør-Varanger har spredt bosetning og mange elever har skyss til skolen på grunn av avstand til skolen. Det er også mange elever som har skyss til skolen ut fra en vurdering om farlig skolevei. I dag er det mange elever som har skoleveier som utløser vedtak om skyss på grunn av trafikksituasjonen. Dette er ingen god situasjon med tanke på viktigheten av fysisk aktivitet for barn og unge, med tanke på trafiksikkerhet når foreldre kjører barna til skolen, og til syvende og sist en dyr løsning for kommunen med skoleskyss. Liste over trafikkfarlige områder henviser til «Trafiksikkerhetsplanen 2019-2020».

Kirkenes

Trafiksikkerhetsutvalget har gjort et vedtak om «farlig skolevei» fra Prestøya og til Kirkenes skoler for alle elever fra 1. til 10. trinn.

Skogfoss

Elevene som har skolevei langs riksvei 885 har skyss på grunn av farlig skolevei.

Pasvik

Det er gjort vedtak om farlig skolevei strekninga Ulvestad gård i Bjørnsund – Pasvik skole.

Jarfjord

Skolen ligger ved fylkesvei 886 og alle elevene som ikke har ordinær skyss, og som bor utenfor sonen med redusert fart ved skolen, vil ha vedtak om skyss pga. «farlig skolevei».

Jakobsnes

Det er ingen elever som i dag har slik skyss. Det her tidligere vært gjort vedtak på strekningen mellom Grendehuset og Jakobsnes skole, men i dag er det ingen elever som går på den strekningen som går på Jakobsnes skole.

Bjørnevatn

Elever som bor på strekningen Håbet/Vinterveiskaret-Bjørnevatn har i dag vedtak om skyss grunnet «farlig skolevei»

Sandnes

Elever som bor på strekningen Håbet/Vinterveiskaret-Sandnes har i dag vedtak om skyss grunnet «farlig skolevei»

Hesseng

Elever som bor på AVL og må krysse veien har skyss grunnet farlig skolevei. Det har tidligere vært elever bosatt i områder i Neiden som har hatt skyss fra busstopp til hjemmet grunnet farlig skolevei.

4.10 Gang- og sykkelveger, turstier osv.

Sør-Varanger kommune har sammenhengende gang og sykkelsti fra kirkenes – via Hesseng til Bjørnevatn. Videre har man sammenhengende gang og sykkelsti fra Kirkenes til Pikevatnet (1 km. før Storskog grensestasjon).

Sør-Varanger kommune har et utall av turstier og barmarksstier. Noen av disse er merket, de fleste av Sør-Varanger Turlag (DNT), og mange av løypene er umerket. Perletur-konseptet har i stor grad bidratt til at flere turstier er blitt tatt i bruk, og også til en økt turaktivitet rent generelt. Det finnes dessverre ingen nedtegning, eller skriftliggjøring, av det totale antall turstier i Sør-Varanger.

4.11 Omfanget av områder for rekreasjon og friluftsliv

Friluftskartlegging og snøskuterløyper

Stortinget vedtok 7. mai 2015 vedtok Stortinget endringer i motorferdselloven og motorferdsel forskriften.

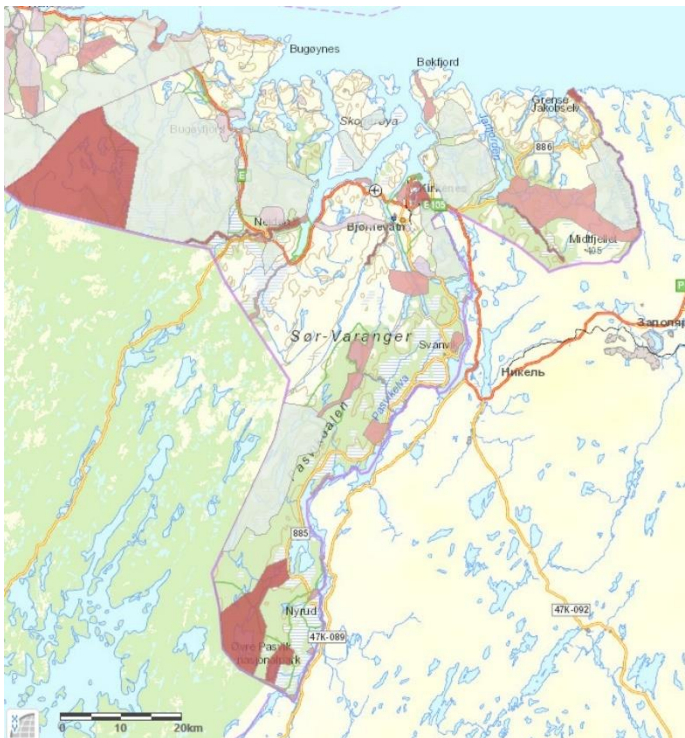
Lovendringene innebærer at kommunene får hjemmel til å vedta lokale forskrifter om snøskuterløyper for fornøyelseskjøring. Det er kommunestyret eller annet folkevalgt organ som kommunestyret bestemmer som kan fastsette snøskuterløyper for kjøring med snøskuter på vinterføre. Nye § 4a i loven og tilhørende forskrift setter overordnede føringer for prosessen med å etablere snøskuterløyper.

Kommunens arbeid med skuterløypene legges fram for politisk behandling vinteren 2019. De vil (forhåpentligvis) være ferdig tilrettelagt og skiltet slik at de er klare for bruk til sesongen 2020-2021.

Miljødirektoratet har, i forkant av kommunenes arbeid med snøskuterløyper, pålagt kommunene å gjennomføre en friluftslivskartlegging. Sør-Varanger kommunes kartlegging av friluftsområder, Friluftlivskartleggingen, ble ferdigstilt våren 2019 og er tilgjengelig for alle i Miljødirektoratets kartbase «Naturbase».

Miljødirektoratets veileder: Håndbok M98-2013 "Kartlegging og verdsetting av friluftsområder" er lagt til grunn i dette arbeidet. Friluftsområdene har fire klassifiseringer (se tabellen under).

Snøskuterløypene: Det er primært to nye løyper (løype 2 og 4) i forslaget rådmannen legger fram for politisk behandling. Disse går mellom Bugøynes og Bugøyfjord, og mellom Bugøyfjord og Boggobekken hyttefelt. Ellers er det snakk om mindre endringer av traseer av sikkerhetshensyn som usikker is på Pasvikelva og etter innspill fra høringsperiodene som har vært i 2016 og i 2019. I rådmannens forslag som legges fram for politisk behandling legges det opp til 564,4 km snøskutertrase fordelt på 24 løyper.

Verdsetting

Følgende koder og farger anbefales brukt for de forskjellige verdiene.

Kode	Verdi	Farge – CMYK				Farge – RGB			
		C	M	Y	K	R	G	B	
A	Svært viktig friluftslivsområde	10	80	100	25	172	38	0	
B	Viktig friluftslivsområde	10	53	53	5	218	114	114	
C	Registrert friluftslivsområde	12	25	17	0	224	191	212	
D	Ikke klassifisert	5	0	5	10	218	230	218	

4.11.1 Tilgjengeligheten til områder for rekreasjon og friluftsliv

Sør-Varanger kommune har mange og store friluftsområder for jakt, fiske, bærplukking og allment friluftsliv. Tradisjonelt sett har kommunen hatt få merkede og nedtegnede stier og friluftsområder, men etablerte i 2015 konseptet «Perletur». Hele 647 personer sørget i 2017 for å registrere seg med 5489 besøk på Perleturer i 2017 og hittil i år har 551 personer registrert seg med Perleturbesøk på noen av kommunens 19

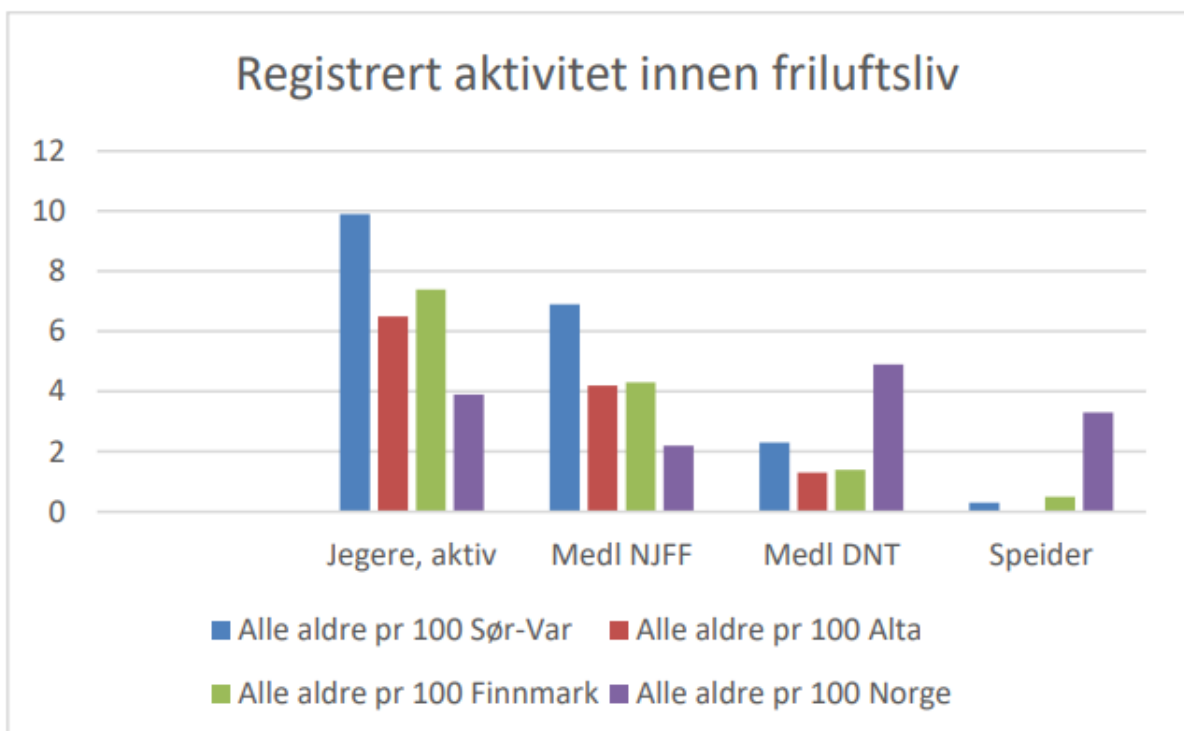
fotturperler. Kommunen har også etablert padleperler. Padleperlene er i likhet med fotturperlene merkede padleområder som er etablert i kart og ligger ute digitalt i database og merket med link opp mot både Sør-Varanger kommune, DNT Sør-Varanger og Finnmark friluftsråd. Kommunen har i alt 17 padleperler.

I 2016 ble Finnmark friluftsråd etablert, og Perletur, som i utgangspunktet var Sør-Varanger kommunes idé og konsept, ble et konsept for hele Finnmark.

I kommunen har vi fire Jeger- og fiskeforeninger, hundeklubb, Varanger trekkhund klubb, Sør-Varanger turlag, familiespeider og 4H. Disse lagene gjennomfører opplæring til bruk av naturen i forhold til overnatting, utstyr osv., i tillegg til kurs i fiske og jakt. I tillegg er det et nettverk av villmarks koier og skogsveier.

Innen friluftsliv har vi ingen fullgod registrering av aktivitet. Dette er naturlig siden mange friluftaktiviteter fortsatt er en naturlig del av hverdagen for mange. Lag og foreninger som driver med friluftaktivitet har stor kompetanse og er i stor grad selvgående. Imidlertid har flere lag og foreninger etter hvert godt samarbeid med kommunen både gjennom frivillighetsentralen, frisklivssentralen og kontakt med folkehelsekoordinator. Også Finnmark friluftsliv er en verdifull samarbeidspartner og kontaktpunkt mellom kommune og lag og foreninger.

Registrert aktivitet i friluftsansjasjoner. Kilde; Norsk idrettsindeks, Telemarksforskning 2015

Sør-Varanger kommune har en variert natur med daler og fjorder, fjell, skog, vidde og vassdrag. I samarbeid med lag og foreninger skal kommunen informere og legge til rette for aktiv bruk. Eksisterende kartlegging av friluftsområdene skal være til hjelp for å informere om hvilke områder som er best egnet til friluftsliv.

Selv om vi ikke har tall for den totale befolkning, er det en klar oppfatning om at Sør-Varangers befolkning beveger seg mer enn tidligere både i form av treningssenter og med nærmiljøturer som for eksempel Perletur. Tall fra ungdomsdata viser at andelen ungdomsskoleelever som mener de er lite fysisk aktiv, har gått ned fra 19,9% i 2016 til 14,6% andel i 2018.

Nærmiljøturer og turområder i bykjernen har også fått sine turer beskrevet med informasjonstavler sentralt plassert rundt på Kirkeneshalvøya.

Noen av turene er mulig å gjennomføre med rullestol eller barnevogn, men her har kommunen et potensiale for forbedring.

4.12 Tilbud og tilgjengelighet til kollektivtransport

Sør-Varanger er for kollektivtrafikken i Finnmark en av de største kommunene, der bybussene i Kirkenes utgjør hovedtyngden av trafikken. Mer enn 200 000 reisende benytter årlig bybussmiljøet i Kirkenes m/omland. Bakgrunnen for at vi opererer med cirkatall er at det ikke er alltid skoleelever blir registrert på billettmaskinene i bussen ved reise til eller fra skole, og dette utgjør en usikkerhet i statistikken. Antall reisende i Sør-Varanger har vært betydelig økende de siste årene.

I tillegg kommer ekspressbussrutene som trafikkeres til og fra Kirkenes. Antall reisende på ekspressbussene 064/066 var i 2018 i overkant av 51 000, men vi har her ikke nøyaktig antall på- eller avstigninger i Kirkenes.

Det er i år 316 elever som har innvilget skyssrett til skoletransport i Sør-Varanger. Dette utgjør 120 080 reiser årlig. Ruteproduksjonen i Sør-Varanger ligger på 422 259 km (2018). Det inkluderer ikke ekspressbussrutene.

Sør-Varanger er også endepunkt for tre internasjonale bussruter. Her har vi ingen eksakt statistikk, men erfaringstall tilsier at det er rundt 20 000 reisende på disse rutene årlig.

4.13 Omfang av grøntarealer

Sør-Varangers distrikter har grønne områder nært innpå bebyggelse stort sett over alt. Derimot i bynære områder er det mindre grøntarealer. Det finnes noen grønne plener som er til dels store i areal, men ligger relativt spredt og er ikke tilrettelagt som park med for eksempel benker og bord. En av plene har imidlertid fått opparbeidet en volleyballbane, denne er godt besøkt i sommerhalvåret.

4.14 Frivillige organisasjoner

I Sør-Varanger er det ti fleridrettslag, 19 sær-idrettslag og tre registrerte bedriftsidrettslag. Helselag og bygdelag gjør også en innsats for økt aktivitet blant befolkninga. Swingklubb, dartklubber, Paintball lag og jeger- og fiskeforeninger kompletterer tilbudene. Dugnadsånden står sterkt i kommunen, men også her som resten av landet kan man se en svak nedgang i frivillig innsats. I flere idrettslag reises diskusjoner om betalte ledere og trenere.

Frivillige er også en viktig ressurs i arbeidet inn i helse og omsorgstjenester slik som besøksvenn, støttekontakt og turkompis for eldre, syke og funksjonshemmede. Det er her et økende behov for frivillige, og en bekymring for mangel på ressurser. Sett i sammenheng også med en befolkningsframskriving med flere eldre og færre unge, skaper dette et dystert bilde.

4.15 Valgdeltakelse

Nedenfor presenteres valgdeltakelsen i Sør-Varanger kommune i valg fra 2009 til 2019.

Valgdeltakelsen er oppgitt i prosent for både stortings-, kommune- og fylkestingsvalg.

Valgtype	2009	2011	2013	2015	2017	2019
Stortingsvalg	71,3 %		72,8 %		74,1 %	
Fylkestingsvalg		55,3 %		51,0 %		55,7
Kommunestyrevalg		60,9 %		56,8 %		60,2

4.16 Omfang av kulturtilbud

4.17 Omfang av sosiale møteplasser, aktivitetsparker, lekeplasser

Nærmiljøundersøkelsen med ungdom i aldersgruppen 12-20, påpeker at trivsel for ungdom det er å møtes. Møteplasser defineres som steder der ungdom kan henge, slenge eller bare være, uformelt og sammen. Slike møteplasser i Sør-Varanger omfatter Basen ungdomsklubb, biblioteket, kinoen, svømmehallkafeen.

På forespørsler om ungdom er fornøyd med lokalmiljøet sitt, svarer ungdom at de er mindre fornøyd enn landsgjennomsnittet. Disse undersøkelsene tar også med andre organiserte tilbud, og vi ser at lokaler for å treffe andre ungdom, er der kommunen skårer dårligst. (Nærmiljøundersøkelsen, Ungdataundersøkelsen).

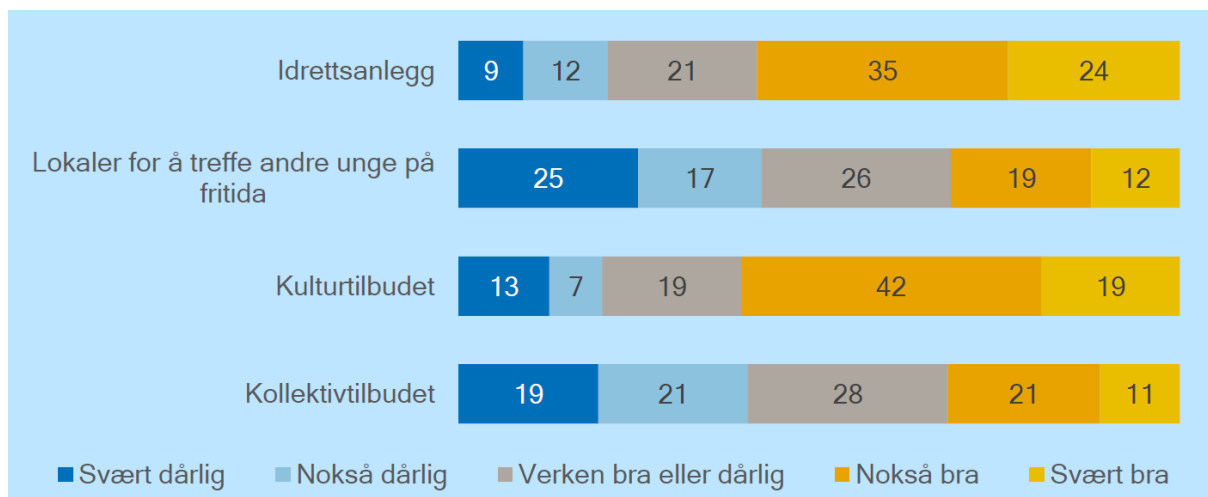
Når det gjelder utendørs treffplasser, har Sør-Varanger kommune den senere tid (siste 5 år) fått flere arena der ungdom kan treffes. Tufteparken aktivitetspark ved skileikanlegget, skytterhusfjellet, ble etablert i 2015 og Bugøynes Tuftepark i 2017, Kirkenes utendørs volleyballbane i Paviljongparken ble etablert i 2018 og kirkenes aktivitetspark ved Barentsbadet/Kirkenes skole, ble etablert i 2019. I tillegg finnes det flere ballinger og skileikanlegget rundt i kommunen. Også kommunens torg er i prinsippet en møtearena, men dessverre lite i bruk av både ungdom og voksne. Torget er kun en åpen plass og innbyr trolig ikke som aktivitets eller møteplass.

Kommunen har flere parker i sentrumsnære omgivelser, som ikke benyttes i stor grad.

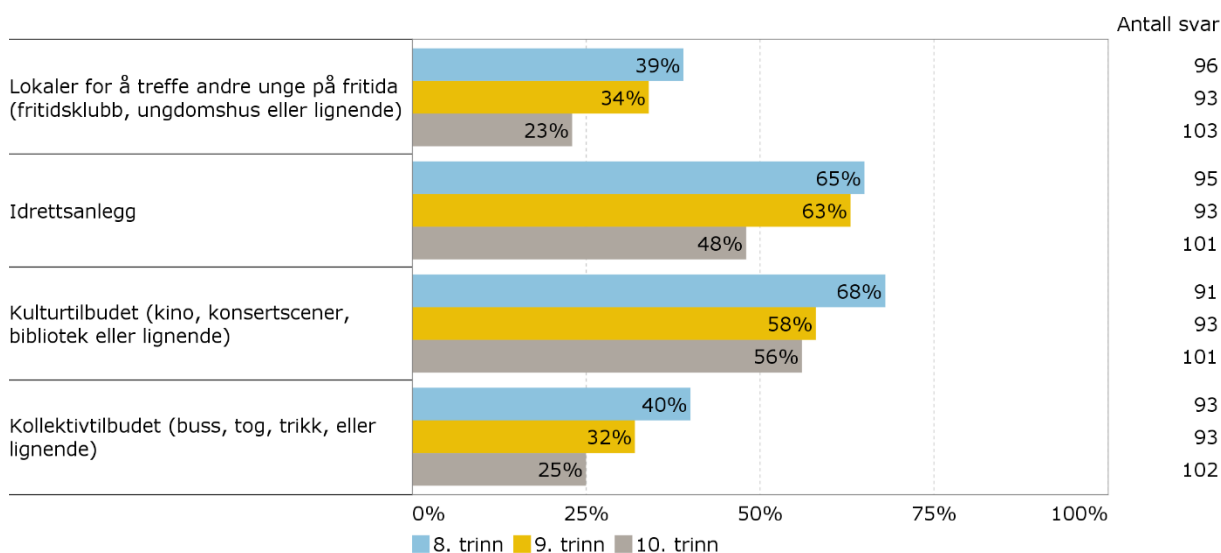
Når det gjelder voksne og eldre har vi dessverre ingen statistikk eller levekårsundersøkelse på dette.

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Geografi							
Hele landet	70	70	70	70	70	70	70
Finnmark Finnmarku	:	:	:	62	60	59	58
Sør-Varanger	61	..	59

Fornøyd med lokalmiljøet, Kilde; Ungdata 2018

Hvordan ungdomsskoleelevene opplever tilbudet der de bor, Kilde; Ungdata 2018

Prosentandel av ungdom som opplever tilbudene der de bor som svært bra eller nokså bra, Kilde; ungdatabase 2018

4.18 Sosiale nettverk og tilhørighet

For å si noe om befolkningens sosiale nettverk velger vi å bruke resultater fra folkehelseundersøkelsen i Troms og Finnmark, men resultatene som presenteres er på kommunenivå. Skalaen på indikatorene går fra 1 (lavt) til 10 (høyt) og oppgis i gjennomsnittssvar.

Sosiale nettverk og tilhørighet kan tenkes å henge sammen faktorer knyttet til *ensomhet, følelsen av å bidra til andres lykke og livskvalitet og støttende og givende sosiale relasjoner*. Innbyggerne i Sør-Varanger kan sies å oppleve liten grad av ensomhet samt relativt høy grad av støttende sosiale relasjoner, noe som indikerer relativt gode sosiale nettverk og tilhørighet i befolkningen.

Gjennomsnittsvaret for følelse av ensomhet ligger rett over 2 (av 10), og det er ingen forskjell på kjønn. Dette indikerer at ensomhet ikke er en stor utfordring, riktignok gjennomsnittlig.

	Samlet	Kvinner	Menn
I hvilken grad var du ensom (N=1077)	2.16	2.20	2.09

Grad av ensomhet, skala fra 1-10. Kilde: Folkehelseundersøkelsen i Troms og Finnmark 2019.

De to neste indikatorene som kan si noe om sosiale nettverk og tilhørighet er om man føler at man bidrar til andres lykke og livskvalitet og om man opplever støttende og givende sosiale relasjoner. Gjennomsnittlig svar på begge disse ligger på litt over 7 (av 10). På begge indikatorene oppgir kvinner en høyere grad av sosialt nettverk og tilhørighet.

	Samlet	Kvinner	Menn
Bidrar til andres lykke og livskvalitet (N=1082)	7.30	7.60	6.90

Følelse av å bidra til andres lykke og livskvalitet. Uthevet skrift indikerer signifikant kjønnsforskjell. Kilde: Folkehelseundersøkelsen i Troms og Finnmark.

	Samlet	Kvinner	Menn
Støttende og givende sosiale relasjoner (N=1083)	7.37	7.78	6.83

Opplevelse av støttende og givende sosiale relasjoner. Uthevet skrift indikerer signifikant kjønnsforskjell. Kilde: Folkehelseundersøkelsen i Troms og Finnmark.

4.19 Sosial støtte

For å si noe om befolkningens sosiale støtte velger vi å bruke resultater fra folkehelseundersøkelsen i Troms og Finnmark, men resultatene som presenteres er på kommunenivå. Sosial støtte inneholder faktorer som *nære personer man kan regne med ved personlige problemer, hvor stor interesse andre viser for det en gjør og hvor lett det er å få hjelp fra naboer hvis man trenger det*. Tallene som presenteres er i prosent som opplever sterk sosial støtte.

Som vist i tabellen under opplever rett under 90 % sterk sosial støtte. Andelen kvinner som opplever sterk sosial støtte er litt høyere enn menn. En så høy prosentandel må sies å være positivt. Det er første gang undersøkelsen gjennomføres, så det er vanskelig å si noe om utviklingen de siste årene.

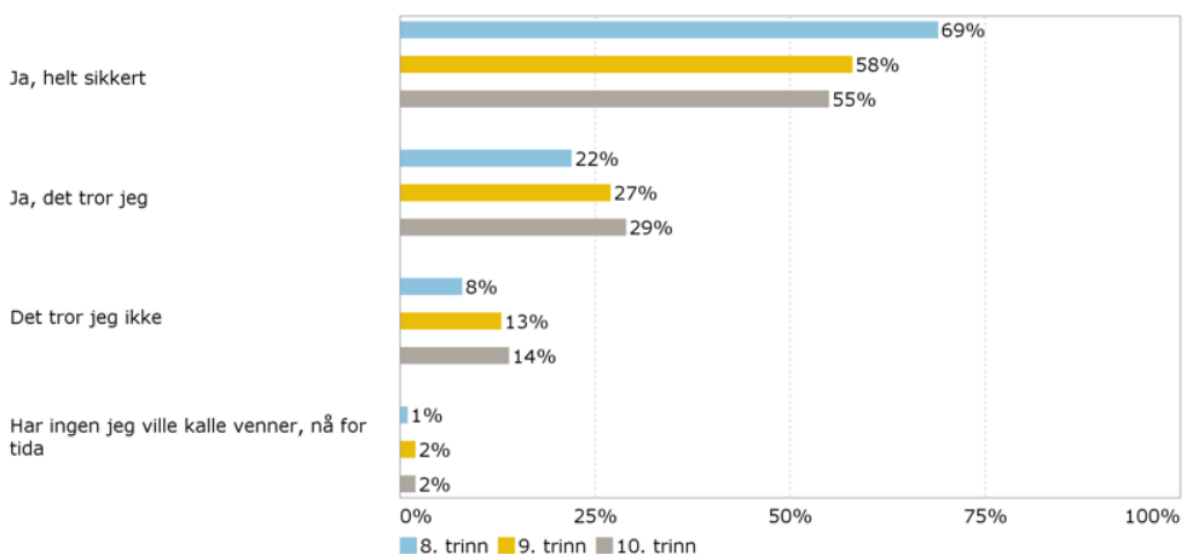
	Samlet	Kvinner	Menn
Sosial støtte (N=1082)	87 %	90 %	84 %

Prosent som opplever sterk sosial støtte. Uthevet skrift indikerer kjønnsforskjell. Kilde: Folkehelseundersøkelsen i Troms og Finnmark 2019.

Gjennom Ungdata-undersøkelsen i 2018 ble det spurt om ungdomsskoleelevene hadde minst én venn de kan stole fullstendig på og betro deg til om alt mulig. Dette kan indikere om ungdommene har sosial støtte. Over 50 % både på 8., 9. og 10. trinn svarer at de har dette. Mens omtrent 10 % svarer at de enten ikke tror at de har det, eller ikke har noe de vil kalle venner.

Har du minst én venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?

Antall svar 306

5.0 Skader og ulykker

Ulykker som fører til personskade er en stor utfordring for folkehelsen. Personskader som følge av ulykker er nesten i samme størrelsesorden som kreft, målt i tapte leveår. Ulykker med personskader tar relativt mange unge liv, og er den største dødsårsaken for personer under 45 år. Muligheten for å forebygge er gode og effekter av tiltak kan komme raskt. Oversikt over hvor og når ulykker inntreffer osv. kan bidra til økt oppmerksomhet mot forebygging og mer treffsikkerhet i tiltaksarbeidet.

Hovedinntrykk

Sør-Varanger har ikke noen alvorlige tall og statistikker å vise trill når det gjelder skader og ulykker. Selv om Sør-Varanger ligger noe høyere på personskader behandlet i sykehus og hoftebrudd behandlet i sykehus. I tillegg har Finnmark over 2,5 ganger høyere statistikk på barn som dør av skader. Her har vi imidlertid ingen tall på kommunenivå.

5.1 Antall personskader behandlet i sykehus

Tabellen under viser antall personskader behandlet i spesialisthelsetjenesten på sykehus, og er oppgitt i antall per 1000. Sør-Varanger ligger litt høyere enn landet og Finnmark med 15,7, men forskjellene er svært små. Det er også verdt å merke seg at landet og Finnmark har hatt en nedgang siden 2010, mens Sør-Varanger har hatt en økning. Men også her er det viktig å bemerke at det ikke er noen store endringer.

År			2010-2012	2011-2013	2012-2014	2013-2015	2014-2016	2015-2017
Geografi	Sykdomsgruppe	Måltall						
Hele landet	Skader (S00-T78)	per 1000, standardisert	14,2	14,2	14,0	13,9	13,7	13,7
Finnmark Finnmark	Skader (S00-T78)	per 1000, standardisert	15,4	15,1	15,0	14,7	14,8	14,8
Sør-Varanger	Skader (S00-T78)	per 1000, standardisert	14,4	14,8	15,0	15,1	15,9	15,7

Antall personskader behandlet i sykehus, per 1000 personer. Kilde: FHI.

5.1.1 Barnedødsfall som skyldes skader, Finnmark

I Finnmark dør barn av skader mer enn dobbelt så ofte som resten av landet, faktisk to og en halv gang så ofte. Vi vet ikke helt årsaken til dette. Første gang dette tallet kom opp, var i en studie på 90 tallet, og ved nye studier i 2019, viser tallet seg å være like høyt. Studien tar utgangspunkt i dødsfall

blant barn opp til 18 år, og måles per 100.000 barn. Det vil si at det i tall ikke er snakk om fryktelig mange dødsfall, men forskjellen er fortsatt oppsiktsvekkende høy. De tre viktigste årsakene til dødsfallene er fallskader, trafikkskader og selvmord. Her skiller ikke Finnmark seg ut, og har samme fordeling på skadene som resten av landet. Studiene viser lite om årsaksforholdene rundt dødsfallene, men konkluderer med at nøkkelen er forebygging.

Kilde; UIT.no

5.1.2 Snøscooterulykker, Nord-Norge

Det er tidligere vist høy forekomst av skader og dødsfall i forbindelse med bruk av snøscooter og andre terrengkjøretøy i Nord-Norge. Det finnes ikke tilgjengelig offentlig statistikk der disse funnene kan følges over tid.

I perioden 2013-2014 var det 7 dødsfall og 87 personskader med sykehusinnleggelse: 13 hendelser med ATV og 81 med snøscooter. Medianalder var 31,5 år, og 41 (44 %) var under 30 år. Alle de omkomne og 66 (76 %) av de skadede var menn. 42 (45 %) av hendelsene var i Finnmark.

Skader er den viktigste årsaken til dødsfall blant personer under 45 år i Norge og er en stor utfordring for folkehelsen. Rurale områder har flere skaderelaterte dødsfall enn urbane områder, og Nord-Norge er preget av spredt bosetning med lang avstand mellom sykehusene. Finnmark har høyest rate av skaderelaterte dødsfall i Norge uavhengig av årsak, både for kvinner og menn. Kilde; Tidsskrift den Norske legeforening.

5.2 Antall hoftebrudd behandlet i sykehus

Hoftebrudd er den alvorligste skaden i den eldre del av befolkningen. Kvinner er mest utsatt og utgjør ca. 70 % av totalt antall hoftebrudd. Årlig brykker cirka 9 000 voksne innbyggere hoften. Et stort antall får også sammenfallsbrudd i ryggvirvlene. Beinskjørhet (osteoporose) er en medvirkende faktor ved de fleste brudd hos eldre. Et hoftebrudd kan gi store konsekvenser for den enkelte. Ca. 10 % dør i forbindelse med sykehusinnleggelsen, ytterligere 30 % dør i løpet av 1 år. Et hoftebrudd er en alvorlig skade, spesielt hos eldre, og komplikasjoner kan være livstruende.

De fleste hoftebrudd forekommer hos personer eldre enn 65 år, men risiko øker mest etter fylte 80 år. Hoftebrudd er den vanligste årsaken til innleggelse på kirurgisk-ortopediske avdelinger i Norge. Hoftebrudd innebærer en lang rehabiliteringsfase hvor en funksjonell gjenvinning og livskvalitet i mange tilfeller ikke er oppnåelig. Eldre pasienter med brudd utgjør en stor pasientgruppe som i stor grad har behov for tjenester fra kommunehelsetjenesten etter opphold på sykehus. Pasienten påføres mye smerte og blir avhengig av hjelp til å utføre daglige behov. Hoftebrudd blant eldre fører til at andelen eldre som legges inn på sykehjem øker med 15-30 %. Kostnaden for hoftebrudd er høy, særlig ved kompliserte hoftebrudd. Dette er utgifter som rammer både sykehus, sykehjem og kommunal rehabilitering.

Tabellen under viser antall hoftebrudd behandlet i spesialisthelsetjenesten på sykehus, og er oppgitt i antall per 1000. Sør-Varanger ligger litt over landet og Finnmark med 2,1 %.

År			2010-2012	2011-2013	2012-2014	2013-2015	2014-2016	2015-2017
Geografi	Sykdomsgruppe	Måltall						
Hele landet	Hoftebrudd (S72.0-S72.2)	per 1000, standardisert	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8
Finnmark Finnmarku	Hoftebrudd (S72.0-S72.2)	per 1000, standardisert	1,7	1,6	1,6	1,7	1,6	1,7
Sør-Varanger	Hoftebrudd (S72.0-S72.2)	per 1000, standardisert	1,7	1,7	1,5	1,9	2,0	2,1

Antall hoftebrudd behandlet i sykehus, per 1000 personer. Kilde: FHI. Helsedirektoratet.

5.3 Spesielle ulykkespunkter eller strekninger

De fleste av trafikulykker i Sør-Varanger kommune oppstår på fylkes og europaveier, nemlig E6 og Fv885. Dette kan man lett se på NVDB sine kart.

- Solheimsveien som er en del av E6 (fra rundkjøring ved Handelsparken og ned til AMFI) ansees som den mest trafikfarlige strekningen i byen. Den største utfordringen her er mange avkjørsler/veikryss langs veien og dårlig sikt på noen deler av strekningen. Per dags dato er ikke Solheimsveien en forkjøringsvei. Det fører til at trafikfarlige situasjoner oppstår der andre veier/avkjørsler krysser Solheimsveien. I tillegg er denne veien en skolevei. Spesielt utsatte skoleveger.
- Kryss Storgata(E6)/Dr. Wessels gate ansees som et trafikfarlig og utrivelig kryss ut ifra befolkningsundersøkelser (Kirkenesdagene 2016) og statistisk data om trafikulykker (se kartet nede).

5.5 Antall fallulykker i sykehjem

Rapportering fra enhetsleder ved sykehjemsenhetene i Sør-Varanger, tilsier at man i 2018 hadde 13 avviksregistrert fallulykker på sykehjemmene. Fallproblematikk er noe det arbeides kontinuerlig med på sykehjemmene, og man har innført personsentrert omsorg som metodikk med både tilhørende tavlemøter og vipsmøter for å være tett på oppfølging av utfordringer til den enkelte beboer.

6.0 Helserelatert atferd

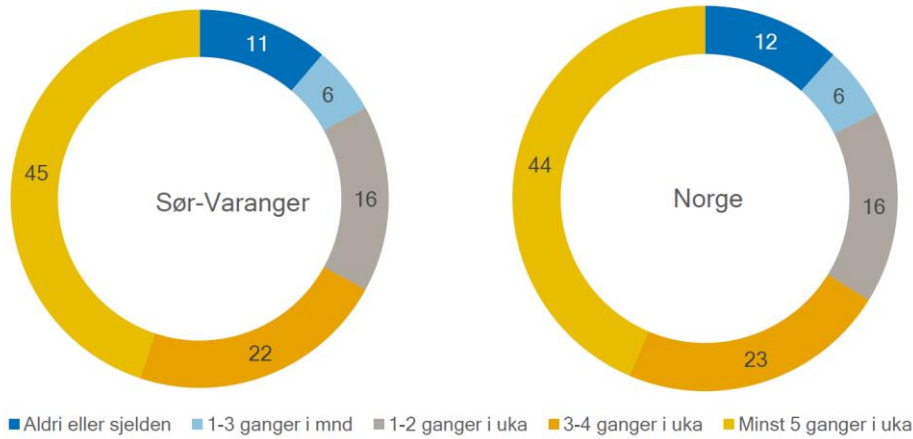
Med helsereelatert atferd menes helseatferd som har vist seg å ha innvirkning på et helseutfall. Dette kan være for eksempel fysisk aktivitet, ernæring og bruk av tobakk og rusmidler. Helsereelatert atferd kan også omfatte seksualatferd og risikoatferd som kan føre til skader og ulykker.

Hovedinntrykk

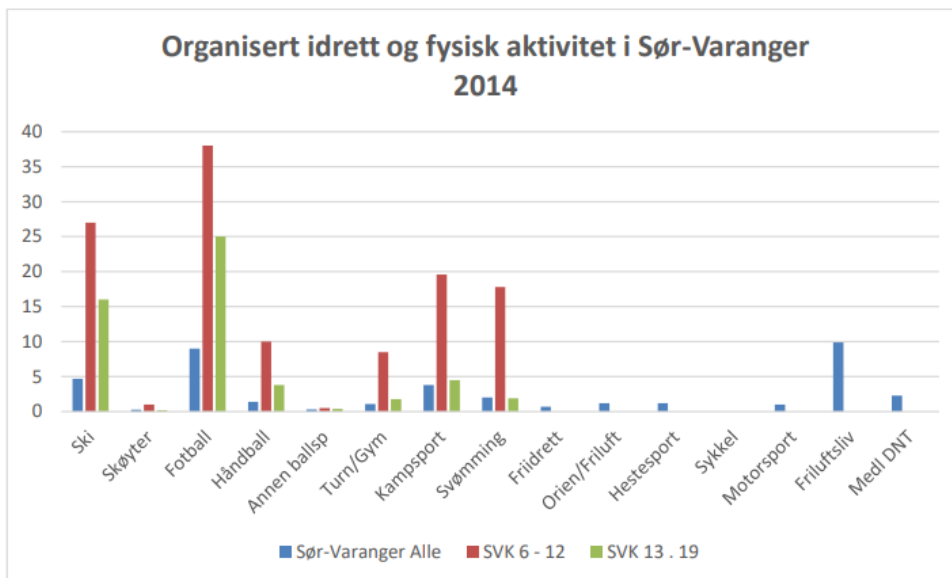
Sør-Varanger kommune ligger fortsatt noe dårlig an når det gjelder adferd som bidrar til dårlig helsetilstand og livsstilssykdommer. Fortsatt er både barn og unge noe mer inaktiv enn resten av landet, selv om ungdomsundersøkelser viser en økning i fysisk aktivitet hos ungdom sammenliknet med 2016. Når det gjelder den voksne befolkningen er kommunens voksne innbyggere noe mer inaktiv enn Troms og Finnmark sammenlagt. Barn og unge i Finnmark har mer skjermtid enn landet for øvrig.

6.1 Deltakelse i organisert fysisk aktivitet

Det er en nasjonal trend at den organiserte fysiske aktiviteten reduseres. I følge Telemarksforskning har barn i SVK 1,31 aktivitet og ungdom 0,66 aktivitet hver. Tall fra 2014 viste at aktiviteten blant ungdom var sterkt synkende; ned 17 % i Finnmark (-10% på landsplan) fra 2006. Sør-Varanger kommune har en deltakelse i organisert fysisk aktivitet 5 % under nasjonalt nivå.

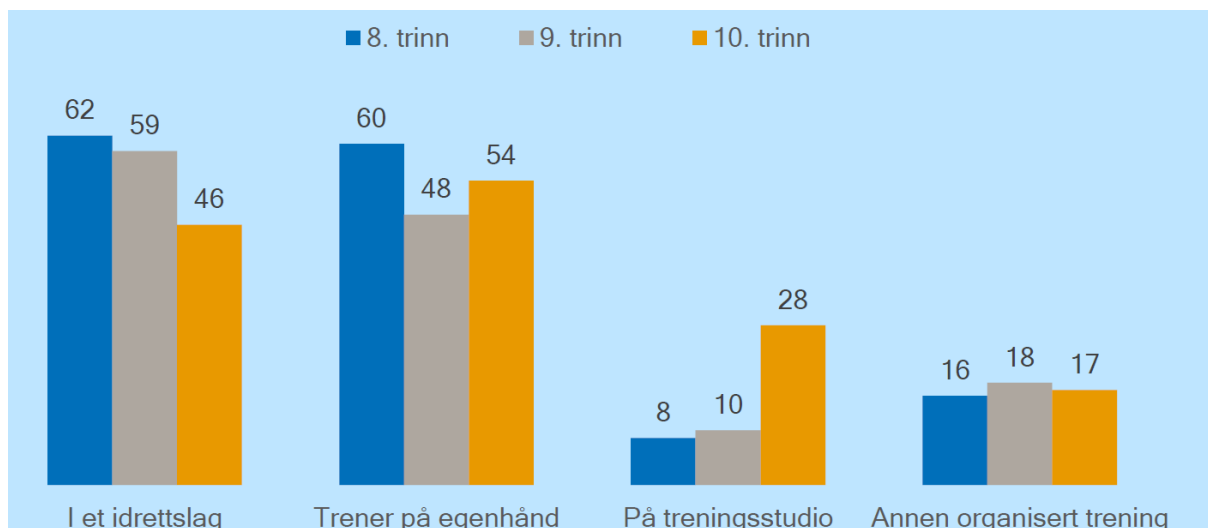
Prosentandel av hvor ofte ungdom trener i Sør-Varanger og i Norge, Kilde; Ungdata 2018

Deltakelse i organisert fysisk aktivitet. Kilde; Norsk idrettsindeks 2015, Telemarksforskning

6.2 Deltakelse i uorganisert fysisk aktivitet

En stadig større del av den fysiske treningen skjer nå uorganisert og blir ikke registrert. Det kan være aktivitet i ballinger, Tuftepark, Perleturer eller lysløyper, eller bruk av kommersielle tilbud. Samtidig er det en dreining til mer stillesittende aktiviteter. De siste ti årene har ungdom (og andre) fått en mer nettbasert hverdag der sosial kontakt og lek foregår via nettet. Gaming, chatt og streaming av film tar timer av hverdagen. Ungdata 2018 nyanserer bildet noe, da den viser en forsiktig økning både i organisert og uorganisert aktivitet.

Prosentandel som trener minst en gang i uken, Kilde; ungdata 2018

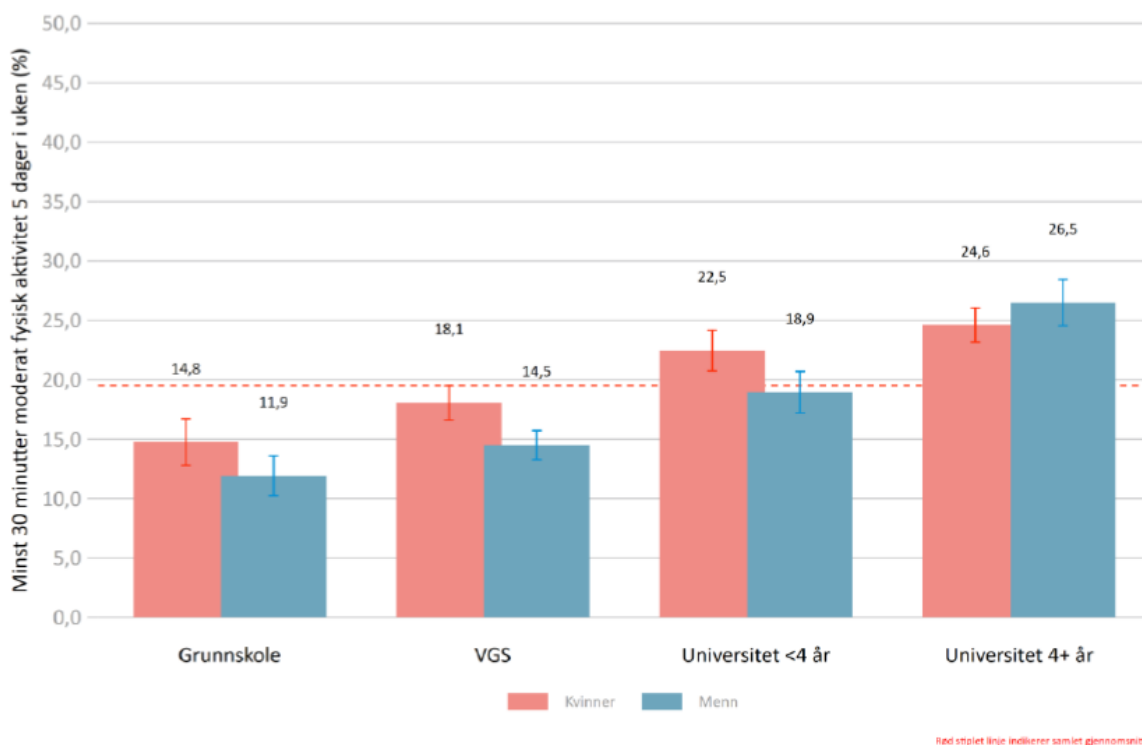
Av Perleturstatistikkene, turmål organisert av Sør-Varanger kommune og Finnmark friluftsråd i fellesskap, har 516 personer registrert seg med hele 5032 turmålsregistreringer i 2019. I 2018 hadde Sør-Varanger 4182 registreringer av 440 deltakere.

6.3 Fysisk aktivitet hos voksne og barn

For å si noe om befolkningens fysiske aktivitet blant *voksne* velger vi å bruke resultater fra folkehelseundersøkelsen i Troms og Finnmark, men resultatene som presenteres er på kommunenivå. Samlet for undersøkelsen svarer 19 % at de er fysisk aktive minst 30 minutter fem dager i uken. Dette er omtrent på nivå med resten av Troms og Finnmark. Det kommer også fram i undersøkelsen at andelen som svarer at de er fysisk aktiv øker med utdanningsnivå.

	Samlet	Kvinner	Menn
Minst 30 minutter moderat fysisk aktivitet 5 dager i uken (N=1083)	19 %	20 %	17 %

Prosentandel som er minst 30 minutter fysisk aktive 5 dager i uken. Kilde: Folkehelseundersøkelsen i Troms og Finnmark 2019.

Minst 30 minutter moderat fysisk aktivitet 5 dager i uken fordelt på kjønn og utdanningsnivå i Troms og Finnmark. Kilde: Folkehelseundersøkelsen i Troms og Finnmark.

Når det gjelder fysisk aktivitet hos *barn og unge* har Ungdata spørsmål knyttet til dette. Blant ungdomsskoleelever i Sør-Varanger svarer 58 % i 2018 at de er så fysisk aktive at de blir andpusten eller svett minst 3 ganger i uka. 61 % sier at de trener eller konkurrerer i et idrettslag, mens 69 % svarer at de trener eller trimmer på egen hånd.

Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?		
Minst 3 ganger i uka	54	58
1-2 ganger i uka	26	27
1-2 ganger i måneden	9	7
Sjelden/aldri	11	8
Prosentandel som minst et par ganger måneden trener på følgende arenaer		
Trener eller konkurrerer i et idrettslag	52	61
Trener på treningsstudio eller helsestudio	22	24
Driver med annen organisert trening (dans, kampsport e.l.)	18	21
Trener eller trimmer på egen hånd (løper, svømmer, sykler, går tur)	66	69

Andel ungdomsskoleelever og trend i fysisk aktivitet i 2016 og 2018. Kilde; Ungdata 2018

Samtidig som det blir mindre organisert aktivitet blant ungdom, er det en nasjonal trend at hverdagsaktiviteten og ekstremtrening øker. Dette er et trekk vi i liten grad finner igjen i Sør-Varanger. Sykling for transport og som treningsform har ikke helt slått til, og fokus på å gå til og fra jobb er mindre her. Lavere fysisk aktivitet blant ungdom, kombinert med fedme og dårligere psykisk helse, er utfordringer vi må ta med oss.

6.4 Omfang av fysisk aktivitet i skolen

Skolene i Sør-Varanger gjennomfører det lovpålagte tilbudet, Jamfør opplæringsloven, til fysisk aktivitet i skolene. Dette skyldes både hensynet til økonomi og skyss. Utvidet tilbud for noen elever ville medføre ekstra skyss som er helt uforholdsmessig dyrt, og det å innføre én time ekstra for alle elever vil også være uaktuelt når vi skal kutte ressurser til det lovpålagte. Det er mange skoler som har valgfag fysisk aktivitet og helse, som er et populært fag blant elevene.

Elevar på 5.-7. årstrinn skal jamleg ha fysisk aktivitet utanom kroppsøvingfaget. Tilsaman skal dette utgjere 76 timar innanfor 5.-7. årstrinn, jf. fag- og timefordelinga.

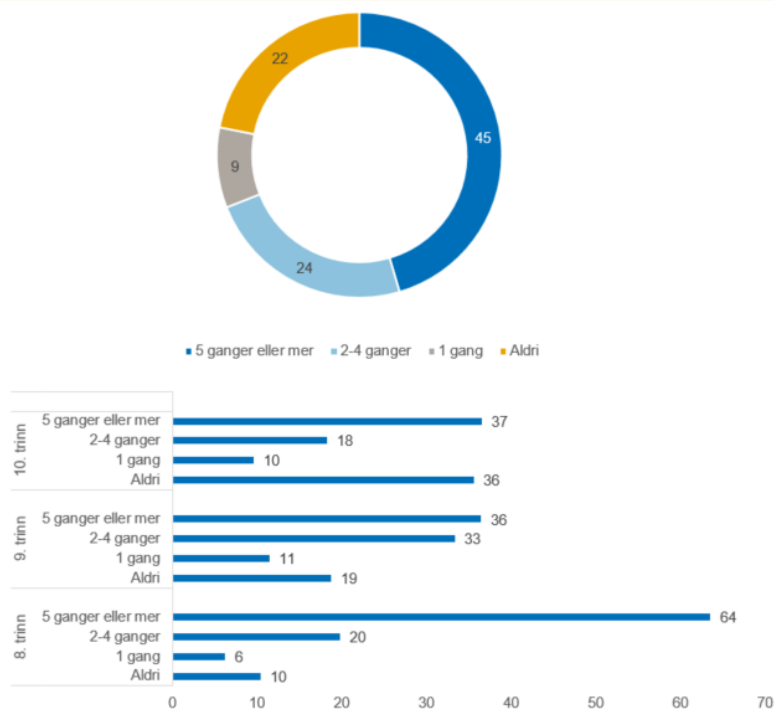
Den fysiske aktiviteten skal tilretteleggjast slik at alle elevar, utan omsyn til funksjonsnivå, kan oppleve glede, meistring, fellesskap og variasjon i skoledagen.

Reglane om individuell vurdering i kapittel 3 og reglane om krav til pedagogisk kompetanse for undervisningspersonale i kapittel 14 gjeld ikkje. Elles gjeld opplæringslova med tilhøyrande forskrifter.

6.5 Tilgang til områder for aktivitet

Sør-Varanger kommune har store friluftsområder som danner grunnlaget for rike muligheter for aktivitet. Både jakt, fiske og friluftsliv er voksende i Finnmark, mens vi kan se at hallaktiviteter og organiserte aktiviteter avtar. Bassengaktiviteter og «bassengbursdager» er imidlertid en aktivitet som fortsatt er svakt økende.

Hvor ofte har du brukt svømmehall (i tillegg til skolesvømming) i løpet av det siste året (de siste 12 månedene)?

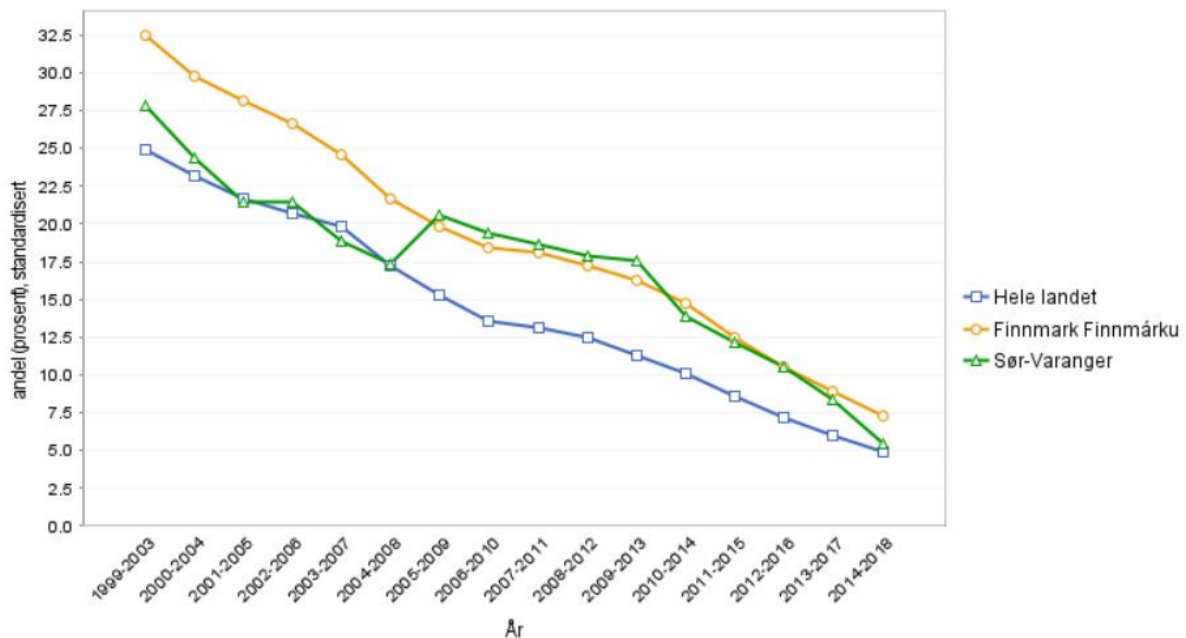

6.6 Omfang av elever som går eller sykler til skolen

Sør-Varanger kommune har ikke eksakte tall på hvor mange elever som går eller sykler til skolen, men det er 239 av 1089 elever som har skuss. De resterende kan både ta egenbetalt buss eller bli kjørt. Det er signaler på at ganske mange går/sykler til skolen da det er flest av elevene på Sandnes og Bjørnevatn, Hesseng og Kirkenesskolene som ikke har skuss.

6.7 Dagligrøyking (unge/voksne/gravide)

Prosentandel som røyker eller snuser Blant gutter og jenter

Prosentandel kvinner som røyker ved første svangerskapskontroll, Kilde; FHI

6.8 Antall skjenkesteder, serverings- og åpningstider for alkoholsalg

Sør-Varanger kommune har gjennom alkoholpolitiske retningslinjer 2016-2020 vedtatt at antall skjenkebevillinger i kommunen maksimalt skal være 35. Per 01.01.2019 har kommunen gitt 29 skjenkebevillinger. Dette tallet har holdt seg relativt stabilt, men har økt fra 25 siden 2016.

Gjennom retningslinjene er det også definert skjenketider i kommunen.

6.9 Alkoholkonsum, tobakksbruk og annen rusmiddelbruk hos voksne

For å si noe om befolkningens alkoholkonsum, tobakksbruk og annen rusmiddelbruk velger vi å bruke resultater fra folkehelseundersøkelsen i Troms og Finnmark, men resultatene som presenteres er på kommunenivå. 12 % svarer at de røyker daglig og det er ingen ulikhet mellom kjønnene. 15 % svarer at de snuser daglig, og det er en høyere andel menn (21 %). 18 % svarer at de drikker alkohol 2

ganger i uken eller mer, mens 17 % svarer at de har et episodisk høyt alkoholforbruk. På de to siste spørsmålene svarer en høyere andel blant mennene at de drikker alkohol, henholdsvis 24 % og 25 %.

Når vi ser på alkoholkonsum og tobakksbruk under ett oppgir en høyere andel menn et høyere forbruk av både snus og alkohol enn kvinner.

	Samlet	Kvinner	Menn
Daglig røyking (N=1083)	12 %	12 %	12 %
Daglig snusing (N=1084)	15 %	11 %	21 %
Drikker alkohol 2 ganger i uken eller mer (N=1082)	18 %	13 %	24 %
Episodisk høyt alkoholforbruk månedlig eller oftere (N=1082)	17 %	10 %	25 %

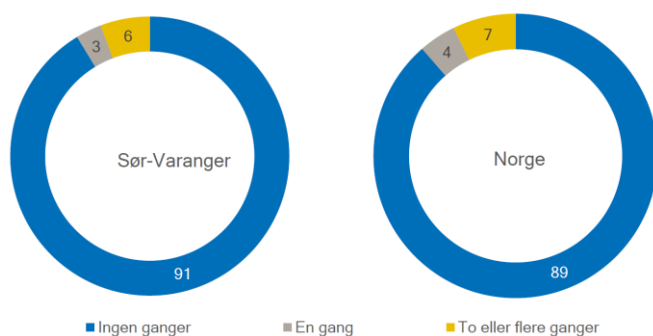
Prosentandel som bruker ulike former for rusmidler. Episodisk høyt alkoholforbruk betyr her å drikke minst seks enheter alkohol ved en og samme anledning. Uthevet tall betyr at det er signifikant forskjell på kvinner og menn. Kilde: Folkehelseundersøkelsen i Troms og Finnmark 2019.

6.9.1 Alkoholkonsum, tobakksbruk og annen rusmiddelbruk hos ungdommer

Ungdata viser at røyking er mer eller mindre helt ut, i hvert fall på ungdomstrinnet. Svært få røyker daglig og det er heller ikke så mange som røyker ukentlig. Det store flertallet har aldri prøvd å røyke.

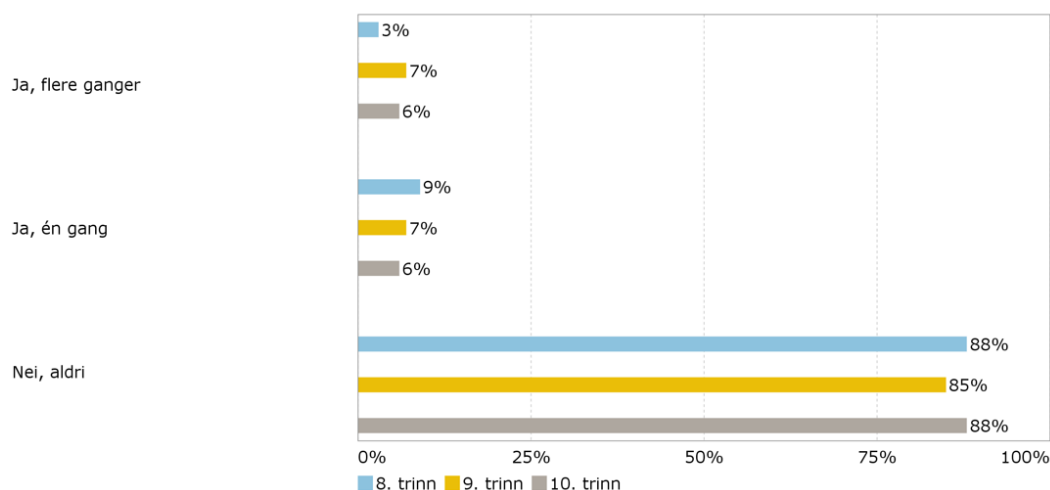
Det er heller ikke så mange på ungdomstrinnet som bruker snus, men det er flere som snuser enn som røyker.

Ungdata viser at det siden 2010 har vært en klar nedgang i andelen elever på ungdomstrinnet som røyker. Det samme gjelder for snusing. Derimot ser vi at videregående elever i Sør-Varanger røyker adskillig mer en jevnaldrende på landsbasis, nesten 10% mer.

Prosentandel av ungdommer videregående skole som har brukt hasj eller marihuana. Kilde; Ungdataundersøkelser 2018

Har du i løpet av det siste året (de siste 12 månedene) blitt tilbudt hasj eller marihuana?
Antall svar 299

Kilde; Ungdataundersøkelsen 2018

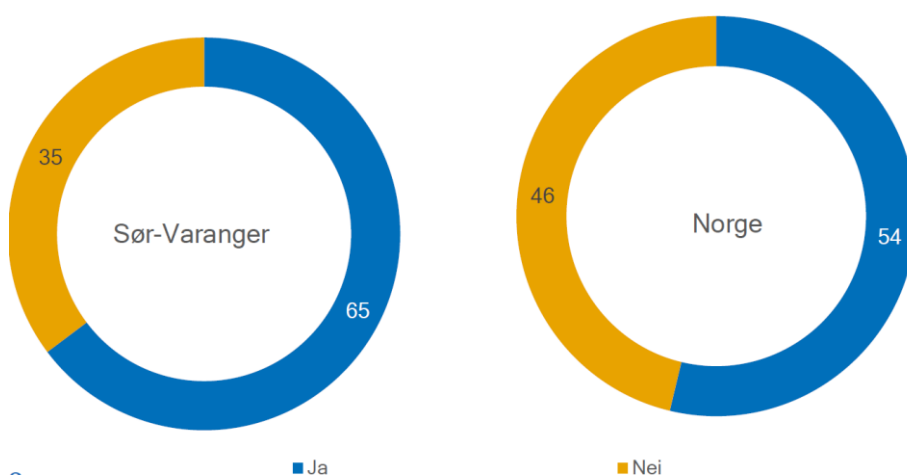
I samtale med kommuneoverlege og fastlegene ved Kirkenes legesenter, kommer det fram at legetjenesten ser et bilde av rusbruk hos stadig yngre ungdommer, og særlig tidlig i videregående skole.

Når det gjelder elever på videregående skole er særlig borteboerne utsatt. Dette siste året har vært noe mer utsatt enn foregående år med tanke på narkotika på videregående skole. Både politi og hjelpetjenestene; rådgivertjenestene, skolehelsetjenesten, psykisk helse og rus og politi, har drevet opplysningsvirksomhet og oppsporende arbeid med tanke på narkotika. Også ved Basen ungdomsklubb har rykter om narkotika versert siste år.

6.10 Seksuell helse

Både helsestasjon for ungdom og skolehelsetjenesten på videregående skole har tatt i bruk digitale medier for å «reklamere» for tjenestene og for å informere ungdom.

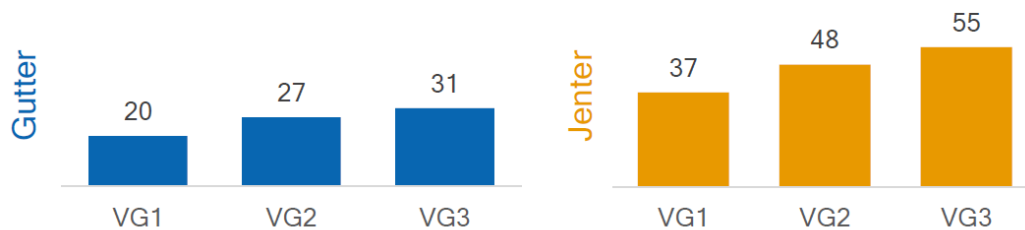
Det er fortsatt stor overvekt av jenter som oppsøker helsesykepleier. Mange ungdommer har frustrasjoner og «trøbler» rundt seksuell identitet. Ungdom i Finnmark har tidligere seksuell debut enn i resten av landet. Antall tilfeller av Klamydia er siste 5 års periode omtrent uforandret i Finnmark, som i resten av Nord-Norge.

Prosentandel av elever på videregående skole som svarer at de har hatt samleie med noen. Kilde; Ungdata 2018

Prosentandel som har blitt utsatt for seksuell trakassering minst én gang siste året

Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

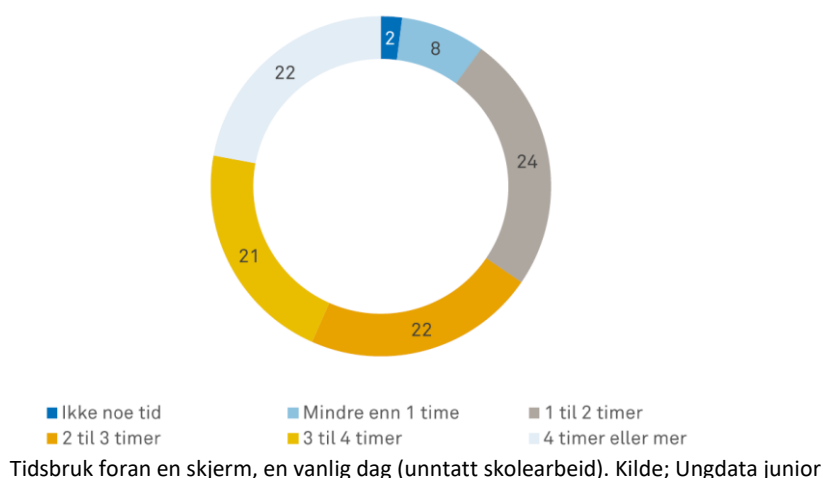
Seksuell trakassering, videregående skole, Kilde; Ungdata 2018

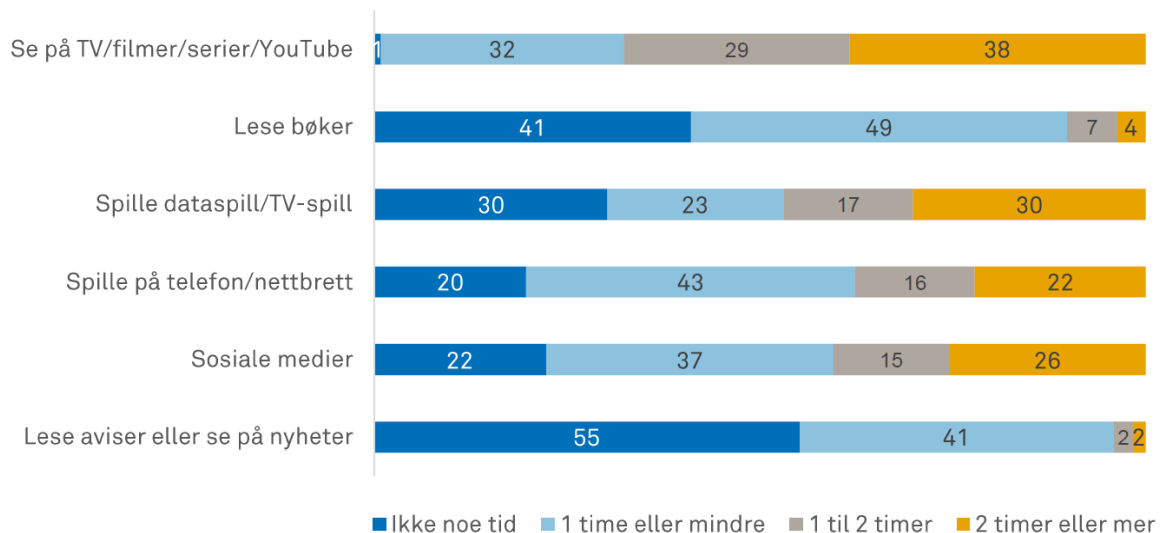
Utfordringer ift. barn og overvekt.

Barn og unge har økt skjermtid i fra tidlig alder. I barne- og ungdomsårene, øker tiden som benyttes i ro foran ulike skjermer med stigende alder. Det er sammenhenger mellom stillesitting og kroppsvekt, motoriske ferdigheter, kognitiv utvikling og risikofaktorer til hjerte- og karsykdommer blant barn og unge. Helsemyndighetene har kommet med anbefalinger til barn, unge, voksne og eldre om å redusere tiden i ro i løpet av dagen.

Mange ungdommer trener og bruker mye tid på idrett eller treningsstudio, men skolehelsetjenesten ser fortsatt svært mange overvektige barn og ungdommer. Gruppen som ikke trener, er til gjengjeld svært inaktiv, og ikke i nærheten av helsedirektoratets anbefaling om fysisk aktivitet minimum 60 minutter hver dag.

Bruken av skjermer (mobiltelefon, nettbrett, videospill og lignende), spesielt i forkant av leggetid, henger tett sammen med søvnvansker. Jo lengre tidsbruk foran skjermen, desto høyere risiko for kortere søvntid. Mange ungdommer sliter med søvnproblemer og dårlige søvnmønstre.

Prosentandel av gutter og jenter som spiller, bruker sosiale medier, eller leser bøker, to timer eller mer, en vanlig dag. Kilde: ungdatabank 2018

Psykisk helse

Skolehelsetykepleier uttrykker bekymringer rundt ungdoms psykiske helse, spesielt rapporteres det om «stress og slitenhet», blant annet relatert til skolestress og press. Dette medfører at skolehelsetjenesten sin «åpen dør», og likeså helsestasjon for ungdom, har mange besøkende med denne problemstillingen. På videregående skole er det en overvekt av unge jenter som sliter. Ofte er det sammensatte problemstillinger som kan dreie seg om alt fra hjemmesituasjonen, at barna er «pårørende» til foreldre som sliter med egen helse, både fysisk og psykisk, eller det kan være rusproblematikk hos foreldre eller søsken.

6.12 Tilgang på frukt og grønt i skolen

Skolene i Sør-Varanger har ulik størrelse og det medfører også ulik drift av både SFO og tilbudet om frukt og grønt i skolen. Det er kun Hesseng skole som har hatt fruktordning som en fast ordning. Etter at midlene til skolefrukt ble tatt bort var det mulig innen budsjett å dele ut frukt. Det var også mindre interesse for å ha abonnementsordningen for frukt. Flere skoler kjøper inn frukt i begrenset mengde med jevne mellomrom som trivselstiltak.

6.13 Måltider på skolefritidsordninger/aktivitetsskoler

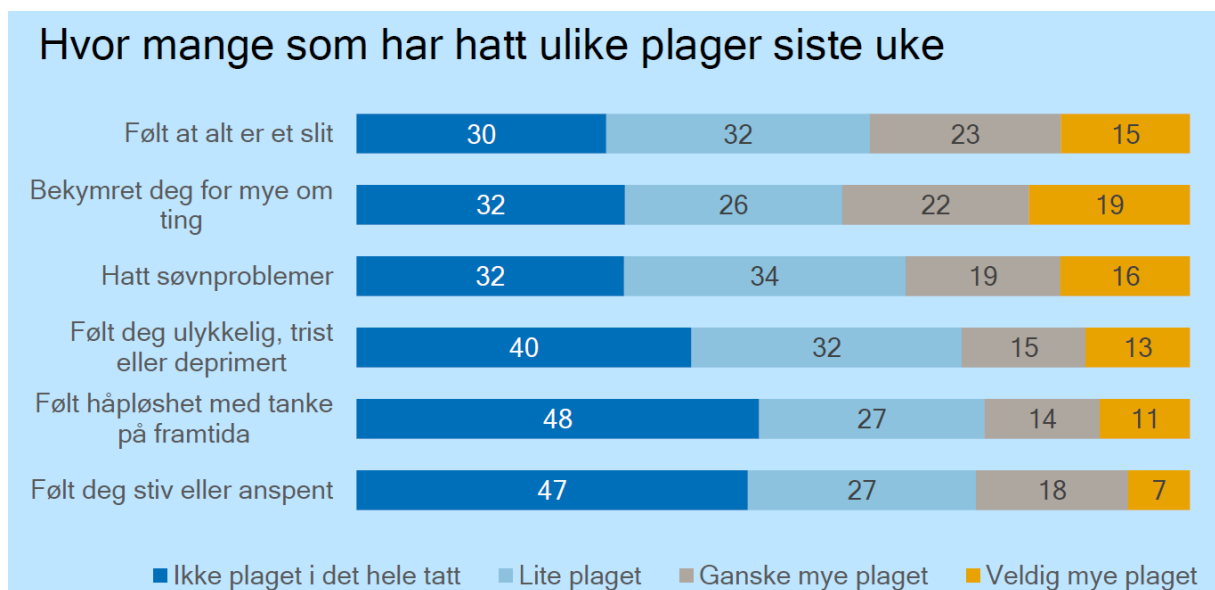
Elevene på SFO har litt ulike ordninger. På Bjørnevatn har elevene hatt en egenandel som går til et brødmåltid på SFO. Resterende har matpakke og noen måltider som aktivitet og trivselstiltak. Variasjonen mellom skolene er store både antall elever på SFO og hvordan måltider organiseres. Her har det også vært en endring fra tidligere da overskuddsfrukt fra skolefruktordningen ofte ble tilbudt elever på SFO.

6.13.1 Tilbud i skolekantiner

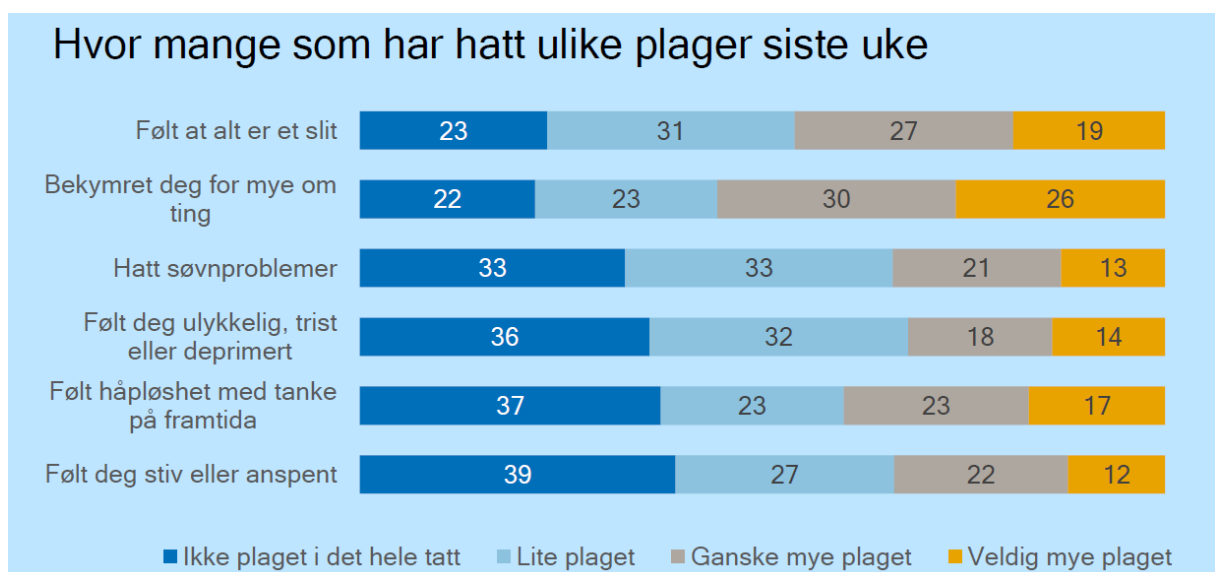
I dag er det kun på Kirkenes ungdomsskole at det er kantinedrift. Dette er et tilbud for elevene med kaldmat til innkjøpspriser. Det er i dag stor pågang av elever som spiser i kantinen. Skolen opplever dette som et godt tiltak i forhold til både læringsmiljø i friminutt og konsentrasjon i timene. Elevråd og FAU er også positive til dette tiltaket.

6.14 Søvn

Søvnproblemer er et av landets mest utbredte og undervurderte folkehelseproblemer, og er også debutproblem ved en rekke psykiske lidelser, ifølge Helsedirektoratet. Fastlegene rapporterer om økende søvnproblem, spesielt hos unge. Mange norske ungdommer ser ut til å få for lite søvn, noe som ble vist i en stor norsk undersøkelse (Hysing, 2013) der ungdommer i gjennomsnitt sov to timer mindre på ukedagene enn anbefalt: 6, 5 timer mot anbefalt 8 -9 timer.

Søvnplager hos ungdomsskoleelever, Kilde; ungdatabasen 2018

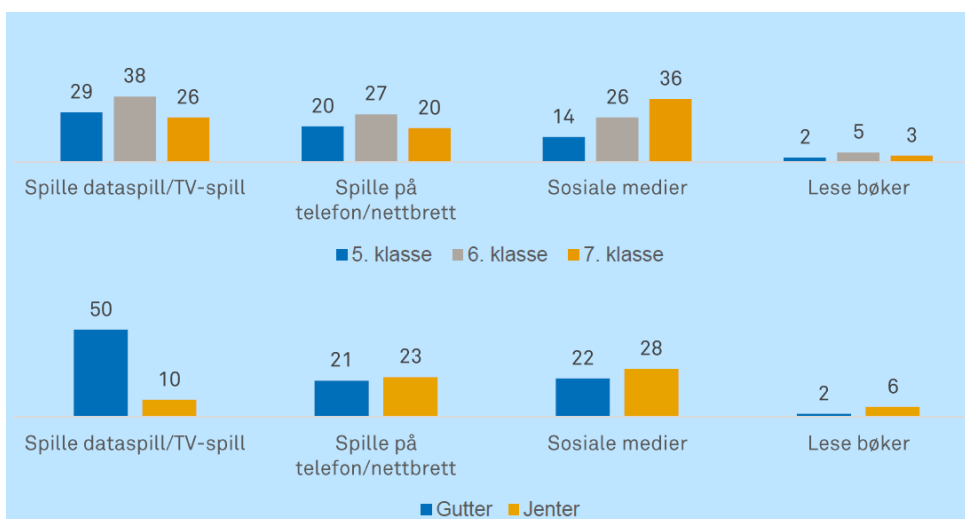
Søvnplager hos videregående elever, Kilde; ungdatabasen 2018

	Samlet	Kvinner	Menn
Plaget av søvnproblemer siste uke (N=1083)	14%	15%	12%

Søvnplager hos voksne, Kilde; Fylkeshelseundersøkelsen 2018

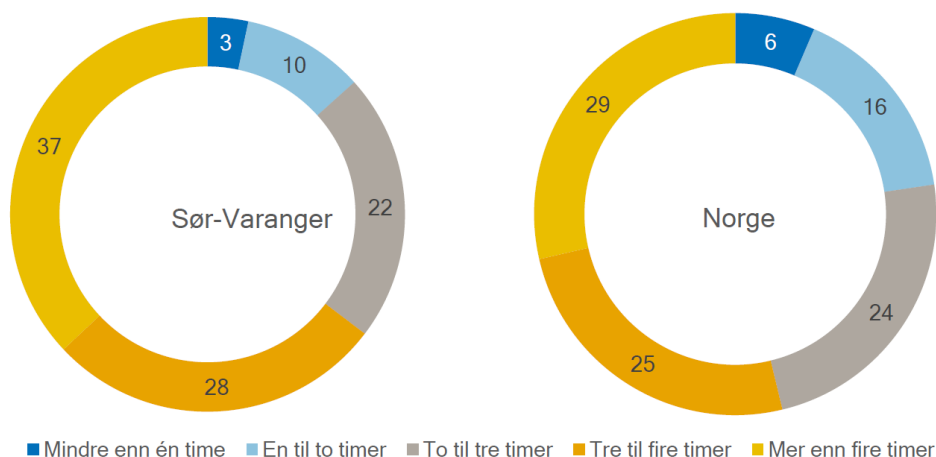
6.15 Skjermtid barn og unge

En annen utvikling for ungdom i Sør-Varanger er bruk av skjermtid, pc, mobiltelefon, utenom skoletid. Ungdata-undersøkelser viser at her skårer ungdomsskoleelever høyere enn landet som helhet, og utviklingen siden 2016 har vært økende.

Utenom skolen, hvor lang tid bruker du vanligvis foran en skjerm i løpet av en dag?

Prosentandel av ungdomsskoleelever i Sør-Varanger og i Norge

Skjermtid, mer enn 4 timer daglig. Kilde; Ungdata 2018

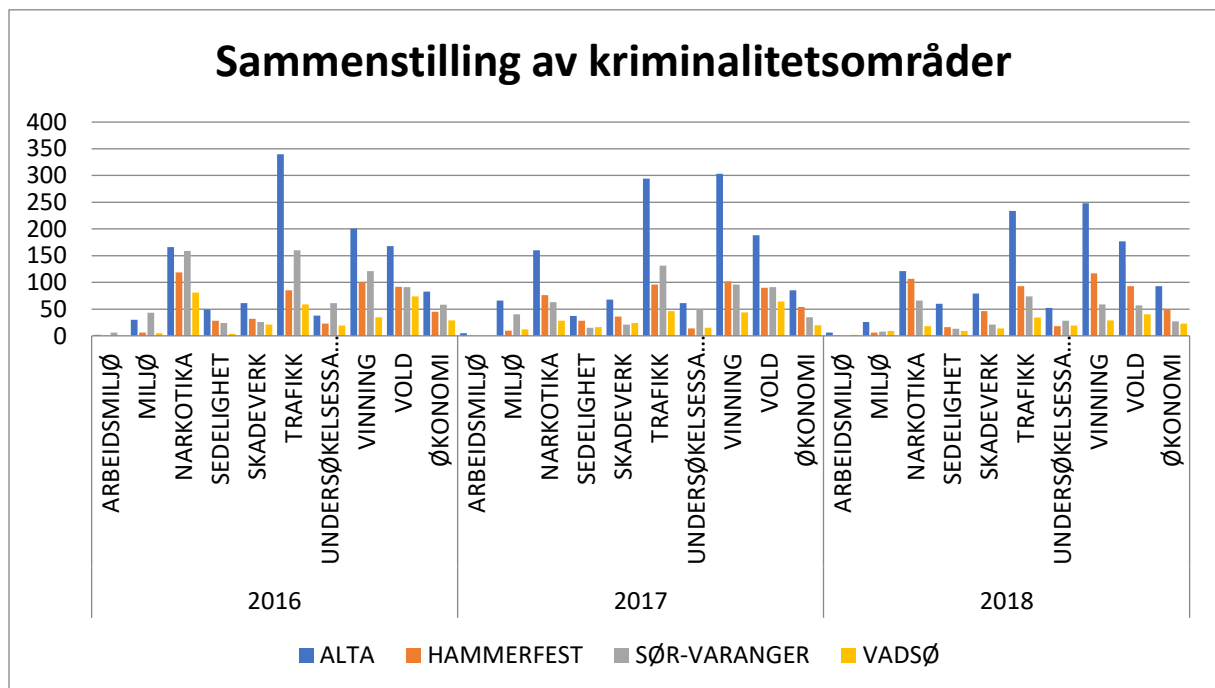
6.16 Vold og kriminalitet

Sør-Varanger kommune gjenopptok i oktober 2016 arbeidet med politiråd. Politiråd er politiet og kommunens formaliserte samarbeidsforum, og tjener flere hensikter, både det å kunne ta opp saker med hverandre og bli kjent med hver sin organisasjon, men også beredskap og forebygging.

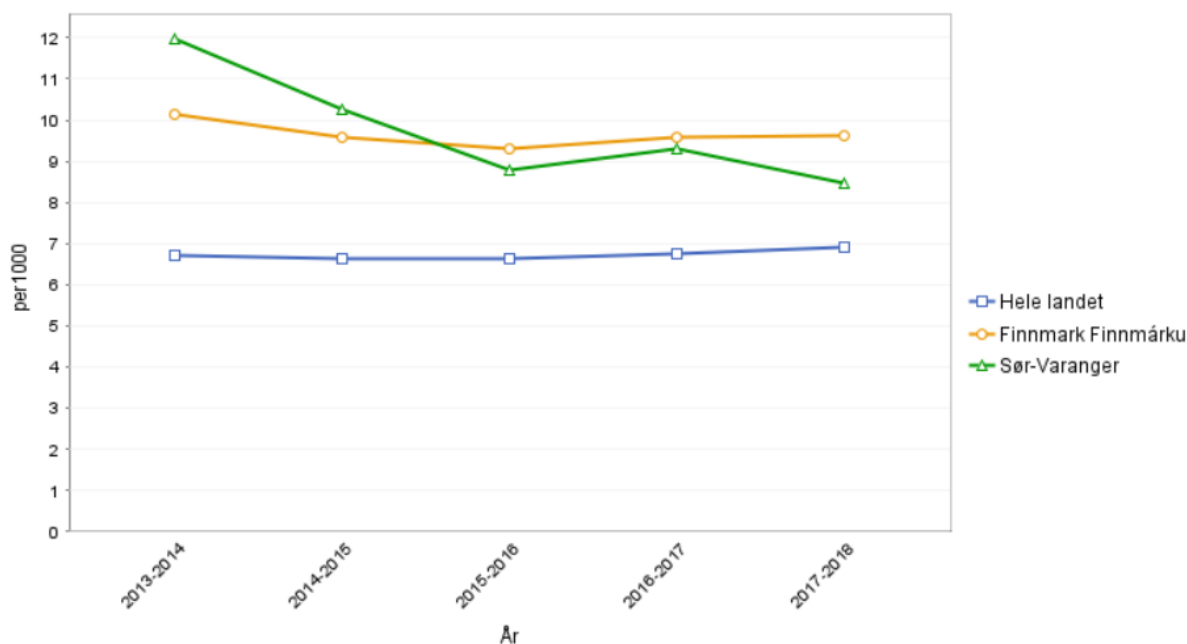
Det er enighet om at følgende risikoområder skal man i fellesskap skal man rette en særskilt innsats mot:

- Vold i nære relasjoner
- Vold, overgrep og angrep mot barn
- Beredskap og samfunnsikkerhet, forebygging av ulykker og kriser, beredskapsprinsipper, kartlegging av samlede ressurser i totalforsvaret
- Forebygging av rusmisbruk (narkotikabruk spesielt rettet mot ungdom)
- Innsats mot uønsket adferd på sosiale media og nye trender i forhold til mobbing, trakassering og utstøting av enkeltpersoner i lokalsamfunnet.
- Nettmobbing
- Det vil bli nedsatt et tverrfaglig samarbeidsforum som sammen skal sette tiltak på punktene ovenfor i et kriminalitetsforebyggende perspektiv.

Utfordringsbildet sett fra politiets side handler særskilt om ungdom og rus. Politiet har satt i gang tiltak på blant annet videregående skole. I tillegg er det gjengangere som utgjør en vesentlig del av politiets arbeid. Dette er som oftest menn som ruser seg, og som er uten arbeid.

Statistikk; Kirkenes politistasjon

Vold og mishandling, anmeldte tilfeller, Kilde; FHI kommunedata

7.0 Helsetilstand

Hovedinntrykk

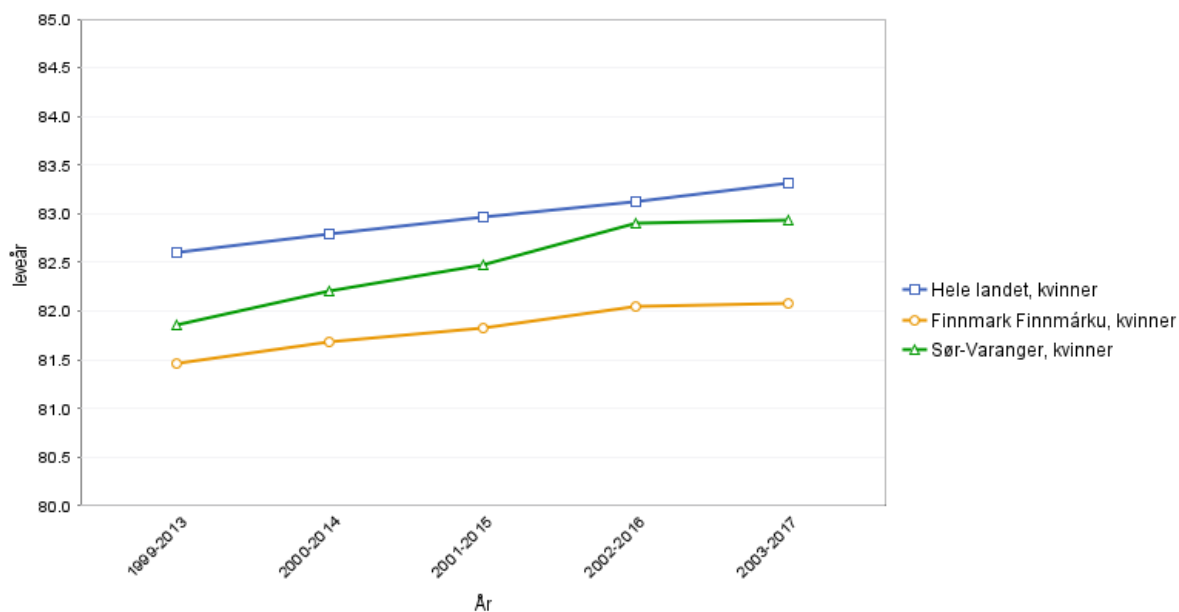
Med helsetilstand menes befolkningens helse målt ved ulike mål, for eksempel risikofaktorer, forebyggbare sykdommer, trivsel og mestringsressurser eller mer indirekte mål som sykefravær o.l.

Menn i Sør-Varanger lever noe kortere enn gjennomsnittlig i landet. (77.4 mot 78.5). For kvinner er det noe mindre forskjeller. Hjerte og karsykdommer, kols, diabetes type 2 og overvekt, er de store sykdomsutfordringene, samt psykiske symptomer og utfordringer hos ungdom, spesielt hos unge jenter.

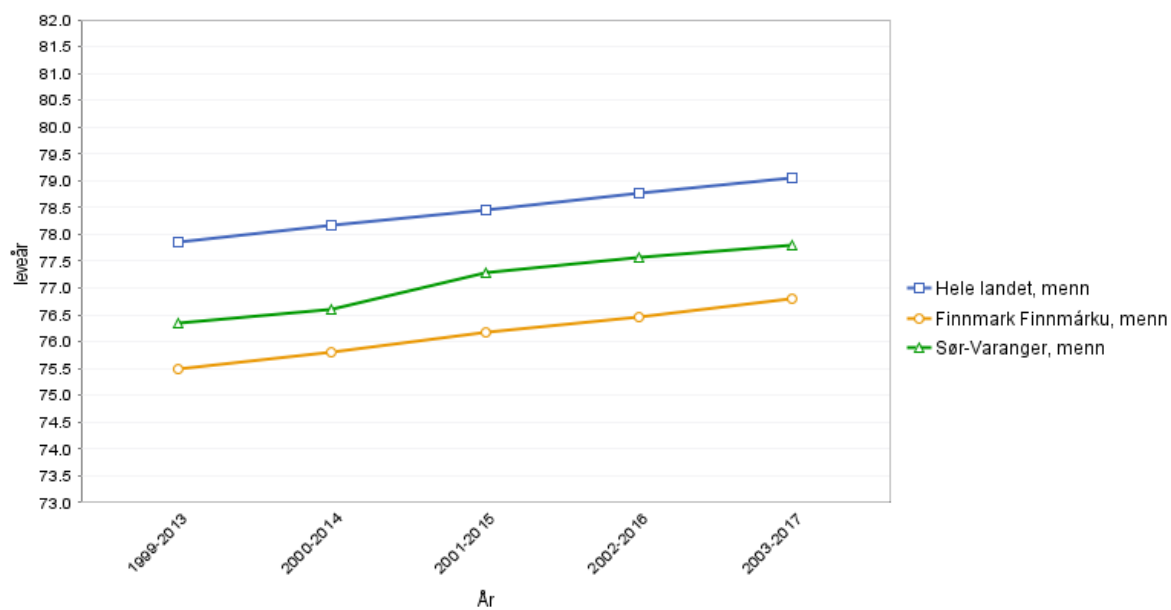
Forventet levealder

Forventet levealder kan gi informasjon om helsetilstanden i befolkningen. På lands- og fylkesnivå er dette en stabil og pålitelig indikator som gir informasjon om endringer over tid og om forskjeller mellom befolkningsgrupper. Indikatoren er informativ også på kommunenivå, forutsatt at det tas hensyn til betydningen av tilfeldige svingninger.

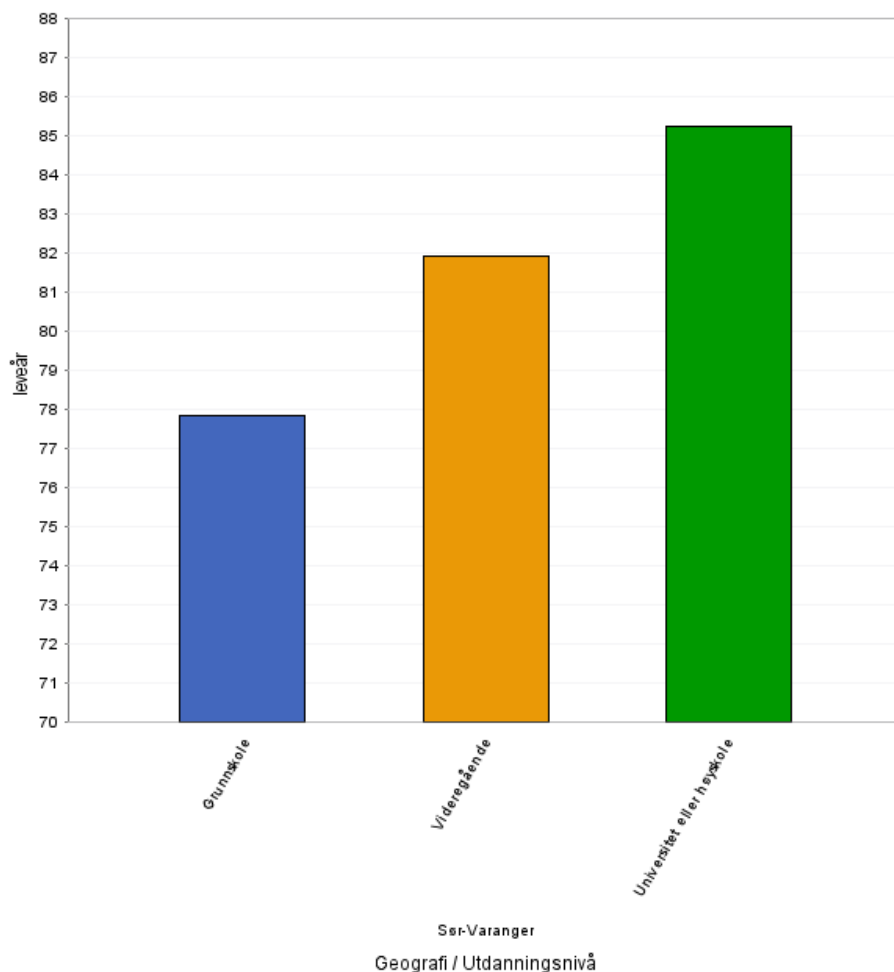
De siste 30 årene har alle grupper i landet fått bedre helse, men helsegevinsten har vært størst for gruppen med lang utdanning og høy inntekt. For eksempel har denne gruppen høyere forventet levealder enn gruppen med kortere utdanning og lavere inntekt. Utjevning av sosiale helseforskjeller er en viktig målsetting i folkehelsearbeidet.

Forventet levealder blant kvinner, Kilde; Fhi

Forventet levealder blant menn, Kilde; Fhi

Forventet levealder etter utdanning. Kjønn samlet. (vurdere sep. statistikk på dette?). Kilde; Fhi

7.1 Forekomst av livsstilssykdommer

Overvekt og inaktivitet i befolkningsgruppen hos både barn/unge og voksne, øker risiko for flere livsstilssykdommer i befolkningsgruppen. Overvekt og fedme gir økt risiko for type 2-diabetes, hjerte- og karsykdommer, høyt blodtrykk, slitasjegikt i knær og hofter og enkelte kreftsykdommer som tykktarmskreft. Overvekt og fedme kan også ha alvorlige psykiske helsekonsekvenser. Det er ingen klar KMI-grense for når sykdomsrisikoen øker eller faller, overgangene er glidende og også genetikk spiller en rolle.

Overvektsproblematikken i Sør-Varanger er større enn i resten av landet, noe som medfører helsemessige utfordringer som kan forebygges hos den enkelte og som helsefremmende tiltak i samfunnet og i kommunen. På den måten er tiltak som kommunen allerede har satt i verk, slik som etablering av Perleturer, Tuftepark, aktivitetspark og turløyper, svært viktige helsefremmende tiltak. Når det gjelder barnehage og skole, er det de mest treffsikre arenaer for helsefremmende arbeid mot barn og unge. Nettopp fordi man her treffer samtlige barn og unge. Det vil derfor være en stor helsegevinst for en kommune å øke grad av fysisk aktivitet i skoler og barnehager.

Frisklivssentralen i Sør-Varanger driver aktivitets- og kostholdsgrupper for personer som allerede har utviklet, eller står i fare for å utvikle, livsstilssykdommer. Diabetes type 2, høyt blodtrykk, høy kolesterol og overvekt er i stor grad forebyggbare sykdommer som ved omlegging av livsstil lett kan snues eller holdes i sjakk slik at videre sykdomsutvikling kan unngås eller opphøre.

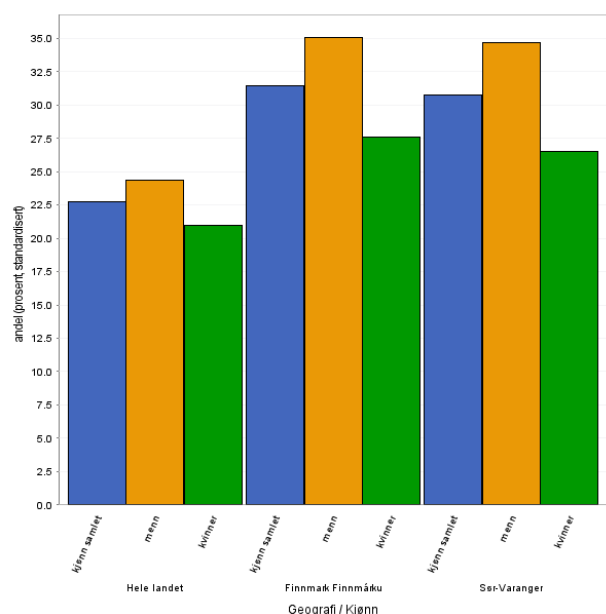
Overvekt og fedme

Sør-Varanger kommune ligger på bekymringsfulle nivåer når det gjelder overvekt og fedme i befolkningen, samt røykrelaterte sykdommer som hjerte- og karsykdommer og kols. Selv om Hjertesykdommer stadig går nedover i antall – både på grunn av bedre og raskere intervensjon, og fordi antallet røykere reduseres samtidig som mange lever sunnere.

Når det gjelder overvekt og fedme utgjør dette et større folkehelseproblem i Sør-Varanger enn på landsbasis, selv om vi ligger noe lavere enn fylkesgjennomsnittet. Overvekt og fedme ser ikke ut til å være synkende hos ungdom, tall sammenliknet i tidsrommet 2011-2017. (Ungdataundersøkelser).

År		2011-2014	2012-2015	2013-2016	2014-2017
Geografi	Kjønn				
	Hele landet				
	kjønn samlet	21,4	22,0	22,5	22,7
	menn	23,6	24,1	24,5	24,4
	kvinner	19,1	19,9	20,4	21,0
Finnmark Finnmarku	kjønn samlet	29,1	29,0	30,2	31,4
	menn	33,3	32,7	34,6	35,0
	kvinner	24,7	25,0	25,4	27,6
Sør-Varanger	kjønn samlet	30,9	30,9	30,2	30,8
	menn	35,5	36,7	32,5	34,7
	kvinner	26,0	25,0	27,7	26,5

Tabell? Overvekt og fedme ved sesjon. Kilde Folkehelseprofil, SSB

Legemiddelbehandlet type 2 diabetes i Sør-Varanger ligger høyere enn landsgjennomsnittet og høyere enn fylket.

År	2012-2014	2013-2015	2014-2016	2015-2017	2016-2018
Geografi					
Hele landet	34,5	35,4	36,6	38,1	39,5
Finnmark Finnmarku	41,0	41,3	42,0	43,3	44,8
Sør-Varanger	43,6	43,6	44,7	45,6	46,5

Bruk av legemidler til behandling av type 2 diabetes. Kilde SSB, Kommunehelse statistikk

Legemiddelbehandlet diabetes type 2

Når det gjelder legemiddelbehandlet diabetes type 2, er utviklingen i Sør-Varanger økende, samtidig som kommunen ligger høyere sammenliknet både med Finnmark som helhet og landet for øvrig. Viktigste årsak til diabetes type 2 er overvekt.

Hjerte og karsykdommer

Også tabellen på hjerte- og karsykdom i Sør-Varanger ligger høyt, det gjelder også sammenliknet med Finnmark. Utbredelsen av hjerte- og karsykdom kan gi informasjon om befolkningens levevaner. Det har vært nedgang i forekomst av hjerte- og karsykdom de siste tiårene, men utbredelsen av risikofaktorer som røyking og fysisk inaktivitet tyder på at lidelsene fortsatt vil ramme mange. Spesielt gjelder dette Finnmark og Sør-Varanger.

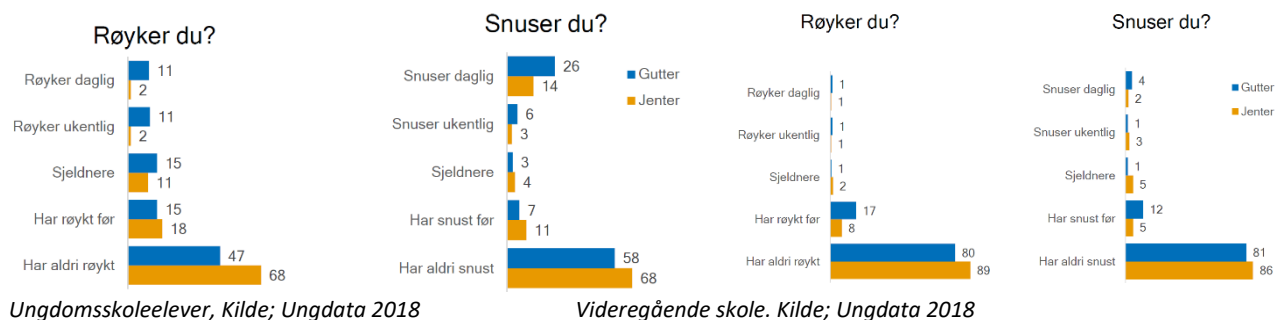
År		2012-2014	2013-2015	2014-2016	2015-2017	2016-2018
Geografi	Indikator					
Hele landet	hjerte- og karsykdom, sykehusinnlagte	17,1	16,7	16,6	16,4	16,3
Finnmark Finnmark	hjerte- og karsykdom, sykehusinnlagte	20,5	19,8	19,4	18,7	18,5
Sør-Varanger	hjerte- og karsykdom, sykehusinnlagte	20,6	20,5	20,8	20,1	19,9

Andelen røykere både blant ungdom og voksne har gått markant ned fra årtusen-skiftet til i dag. Samtidig har andelen i befolkningen som snuser, gått opp. Når det gjelder røyking hos kvinner, har det i Sør-Varanger vært en markant nedgang over lang tid slik at statistikker nå er ganske lik resten av landet og lavere enn gjennomsnittet i fylket.

Røyk og snus

Både blant ungdomsskoleelever og videregående elever er det få som røyker, men en del som snuser. Av videregående elever som oppgir at de røyker daglig, er det 6% i Sør-Varanger mens det i resten av landet er 2%. Av de som oppgir at de aldri har røykt, er tallet i Norge 69%, mot Sør-Varanger 58%.

Den internasjonale WHO-undersøkelsen «Helsevaner blant skoleelever», viser at tobakksrøyking er langt mindre utbredt blant norske elever enn blant ungdom i de fleste av de 40 landene som deltar i undersøkelsen.

Psykiske symptomer og stress hos barn og unge

Ungdom i Sør-Varanger beskriver økende plager med depressive symptomer. Det vil være naturlig å tenke at dette bildet også henger sammen med rapportering av dårlig selvopplevd helse.

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Geografi							
Hele landet	11	11	11	11	12	13	14
Finnmark Finnmarkku	:	:	:	13	14	15	16
Sør-Varanger	16	..	18

Depressive symptomer hos ungdomsskoleelever. Kilde; ungdataundersøkelser 2018.

År			2013-2015	2014-2016	2015-2017***	2016-2018
Geografi	Alder	Sykdomsgruppe				
Hele landet	15-29 år	Angst og depresjon, symptomer (P01-04, P25 og P28-29) ↕	55,7	60,4	63,7	66,1
		Affektive og depressive lidelser (P73 og P76)	38,1	38,8	40,4	42,3
		Angstlidelser (P74, P79 og P82)	22,1	23,0	23,8	25,4
Finnmark Finnmarkku	15-29 år	Angst og depresjon, symptomer (P01-04, P25 og P28-29)	70,6	74,4	77,6	77,9
		Affektive og depressive lidelser (P73 og P76)	40,2	38,7	42,0	45,4
		Angstlidelser (P74, P79 og P82)	27,1	27,2	29,2	32,2
Sør-Varanger	15-29 år	Angst og depresjon, symptomer (P01-04, P25 og P28-29)	75,2	74,8	75,3	71,8
		Affektive og depressive lidelser (P73 og P76)	24,0	25,6	33,8	40,4
		Angstlidelser (P74, P79 og P82)	24,8	25,0	26,7	30,8

Depressive symptomer hos barn og unge er høyere i Sør-Varanger enn i landet for øvrig og tallet er i økende ifølge ungdataundersøkelser. Dette er bekymringsfullt, selv om vi ser at det blant ungdom i Sør-Varanger er de lettere psykiske symptomer og ikke lidelser, som dominerer. Angstlidelser hos ungdom er økende i hele aldersgruppen, både Sør-Varanger, fylket og landet som helhet.

Dersom vi tar med den voksne og eldre befolkning, og slår sammen tabellene med både psykiske symptomer og lidelser, ser vi derimot at Sør-Varanger har mindre psykiske helseproblemer i denne aldersgruppen enn både landet som helhet og fylket.

År			2013-2015	2014-2016	2015-2017***	2016-2018
Geografi	Alder	Sykdomsgruppe				
Hele landet	45-74 år	Psykiske symptomer og lidelser (P01-29 og P70-99)	174,4	178,0	178,8	177,9
		Angst og depresjon, symptomer (P01-04, P25 og P28-29)	62,1	65,3	66,0	65,4
		Affektive og depressive lidelser (P73 og P76)	48,1	47,5	46,4	45,3
		Angstlidelser (P74, P79 og P82)	23,4	23,2	22,4	22,0
Finnmark Finnmarkku	45-74 år	Psykiske symptomer og lidelser (P01-29 og P70-99)	170,8	175,5	178,6	178,7
		Angst og depresjon, symptomer (P01-04, P25 og P28-29)	70,1	74,4	75,5	73,2
		Affektive og depressive lidelser (P73 og P76)	37,1	37,0	37,9	37,9
		Angstlidelser (P74, P79 og P82)	24,0	23,8	23,0	23,3
Sør-Varanger	45-74 år	Psykiske symptomer og lidelser (P01-29 og P70-99)	138,5	133,3	137,3	140,8
		Angst og depresjon, symptomer (P01-04, P25 og P28-29)	70,7	69,4	70,3	69,0
		Affektive og depressive lidelser (P73 og P76)	20,6	21,1	25,9	28,9
		Angstlidelser (P74, P79 og P82)	17,7	15,7	15,1	16,0

Primærhelsetjenesten, brukere, etter diagnose. Kilde; KommuneHelse statistikkbank.

Uoppdagede barn og unge med psykiske problemer i flyktningfamilier

Kommuneoverlegene og flyktningetjenesten tilkjenner med uro en økende utfordring med flyktningbarn med psykiske problemer og traumer som ikke er blitt oppdaget. Disse flyktningbarna blir enten fanget opp sent, kanskje på videregående skole, og hjelpeapparatet har da enten ikke ressurser eller kompetanse på området. Det dreier seg ofte om store psykiske traumer eller andre store psykiske problemer. Man ser at hjelpeapparatet ikke greier å fange opp disse barna tidligere, og heller ikke foreldrene bringer inn disse barna for hjelp. Både fordi foreldre ikke har forståelse for at barna trenger hjelp, fordi foreldre har nok med egne problemer, og fordi psykisk helse i stor grad er mer tabubelagt enn i Norge.

Legetjenesten påpeker at dette er et økende problem, og at noe må gjøres all den tid kommunen stadig får flere familier med mange barn. Dette tilsier at vi får stadig flere flyktningbarn som er i denne kategorien.

Eldreølge med demente der kommunen mangler ressurser og behandlingstilbud

Kost-rate for Sør-Varanger kommune 2017, viser at kommunen ligger høyere enn landsgjennomsnittet i eldre over 67+. Prognostisk sett vil en svært stor gruppe av disse eldre utvikle demens og bli pleietrengende. Denne gruppen trekkes fram som en stor og utfordrende gruppe for kommunen både når det gjelder pleiepersonell og kapasitet på sykehjems plasser og egnete boenheter. Kommuneoverlege/legetjenesten, er bekymret og ser med uro på at brukergruppene i eldreomsorgen blir stadig eldre og tyngre. Man mener å se et tydelig skille etter samhandlingsreformen kom, da stadig sykere pasienter blir skrevet ut fra sykehus til sykehjem/hjemmebasert omsorg.

Demens er en økende utfordring og apparatet i kommunen verken godt nok, eller godt nok koordinert i forhold til denne målgruppen.

Muskel- og skjelettsykdommer –plager

Samlet sett er muskel- og skjelettsykdommer den diagnosegruppen som plager flest og koster mest, selv om de fleste tilstandene ikke medfører betydelig overdødelighet⁵¹. I Norge er diagnosegruppen muskel- og skjelettsykdommer den vanligste årsaken til sykefravær og uførhet. Muskel- og skjelettskader, -sykdommer og -plager omfatter en lang rekke ulike tilstander som har det til felles at de er forbundet med smerte og eventuelt nedsatt funksjon knyttet til muskel- og skjelettsystemet. Risikofaktorer, og dermed også mulighetene for forebygging, avhenger av diagnose. Sett under ett har mange typer muskel- og skjelettsykdommer og -plager sammenheng med økende alder, stillesittende livsstil og til dels overvekt. Muskel- og skjelettsykdommer er vanligere hos personer med lav sosioøkonomisk status. Risikofaktorene for muskel- og skjelettsykdommer varierer, men fysisk aktivitet og redusert røyking kan sannsynligvis bidra til å forebygge flere av disse tilstandene. De fleste vil i løpet av livet ha plager eller sykdommer knyttet til muskel- og skjelettsystemet. Muskel- og skjelettsykdommer er en viktig årsak til redusert helse og nedsatt livskvalitet, og en av de vanligste årsakene til sykefravær og uføretrygd.

Et stort antall hofte-, ryggvirvel- og håndleddsbrudd skyldes osteoporose, og antall brudd er forventet å øke ettersom det blir flere eldre i befolkningen.

Når det gjelder statistikk for Sør-Varanger, ligger kommunen ganske likt med landet i prosentandel muskel og skjelettplager, og en del lavere enn resten av Finnmark.

År			2013-2015	2014-2016	2015-2017**	2016-2018
Geografi	Alder	Sykdomsgruppe				
Hele landet	0-74 år	Muskel og skjelett (ekskl. brudd og skader (L01-L29, L70-71 og L82-99))*	316,7	319,0	318,8	318,6
		Muskel- og skjelettplager (L01-29)	232,8	236,6	237,6	238,8
		Muskel- og skjelettsykdomsdiagnoser (ekskl. brudd og skader (L70-71 og L82-99))	155,4	155,2	153,9	152,0
Finnmark Finnmark	0-74 år	Muskel og skjelett (ekskl. brudd og skader (L01-L29, L70-71 og L82-99))*	323,8	324,0	322,5	321,4
		Muskel- og skjelettplager (L01-29)	249,1	250,4	247,9	246,5
		Muskel- og skjelettsykdomsdiagnoser (ekskl. brudd og skader (L70-71 og L82-99))	154,6	156,3	157,8	157,4
Sør-Varanger	0-74 år	Muskel og skjelett (ekskl. brudd og skader (L01-L29, L70-71 og L82-99))*	310,9	300,8	297,9	300,2
		Muskel- og skjelettplager (L01-29)	252,9	246,9	241,1	241,5
		Muskel- og skjelettsykdomsdiagnoser (ekskl. brudd og skader (L70-71 og L82-99))	120,3	117,8	123,0	127,2

Kreft

For de aller fleste kreftformene øker risikoen kraftig med alderen, og mer enn 85% av krefttilfellene hos kvinner og 90% hos menn oppstår etter 50 årsalder. Testikkelkreft og livmorhalskreft er blant de få kreftformene som opptrer hyppigst i yngre aldersgrupper. Antall krefttilfeller øker og vil fortsette å øke fram mot 2025. Hovedårsakene er økt levealder og større befolkning. Den akkumulerte risiko for

å utvikle en kreftform i Norge før fylte 75 år utgjør for kvinner 29,6 % og for menn 36,0%. Det var over fire ganger så høy forekomst av prostatakreft i 2016 som på 1950-tallet. Antallet tilfeller av føflekkreft øker over hele verden, og vi i Norge er på verdenstoppen. Forekomsten av brystkreft har økt betydelig de siste tiårene, og i 2016 var det dobbelt så mye brystkreft blant norske kvinner som i 1957. Overlevelsen har imidlertid blitt gradvis bedre, og nesten 9 av 10 kvinner som rammes lever fem år etter diagnosen.

Selv om krefttrisikoen har økt, har dødeligheten av kreft samlet sett vært relativt stabil de siste tiårene. Omtrent 70% av alle kreftpasientene overlever sin kreftsykdom i minst fem år etter at de har fått diagnosen. Lungekreft er den kreftformen som tar flest liv til sammen blant kvinner og menn. For lungekreft er det fremdeles økning i dødeligheten blant kvinner. Dødeligheten er litt høyere for kvinner opp til 60-årsalderen, mye på grunn av brystkreftdødelighet. Etter dette har menn den høyeste dødeligheten, som i hovedsak skyldes prostata- og lungekreft. Totalt sett er dødeligheten av kreft nær 50% høyere blant menn enn kvinner.

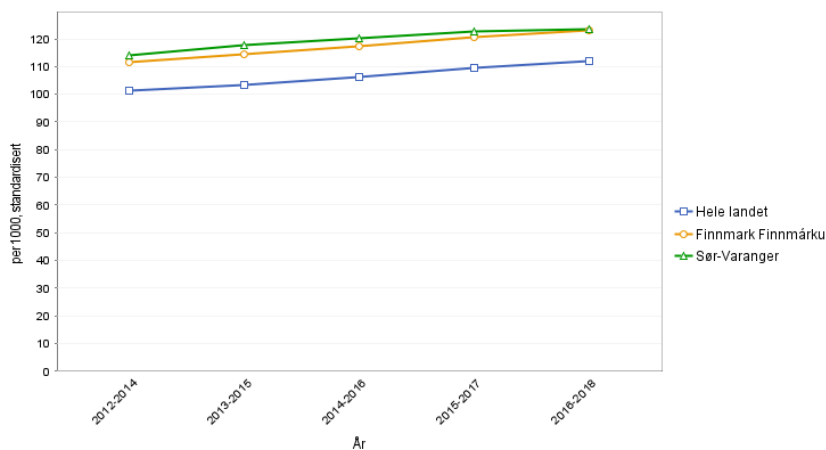
Sør-Varanger ligger ganske likt med landet i totalt antall nyoppdagede krefttilfeller, samlet for begge kjønn.

År			2003-2012	2004-2013	2005-2014	2006-2015	2007-2016	2008-2017
Geografi	Kjønn	Krefttyper						
Hele landet	kjønn samlet	Totalt alle krefttyper (C00-96, D32-33, D45-47)	574,8	582,6	590,5	599,9	608,7	614,7
		Tykk- og endetarmskreft (C18-20)	76,2	77,2	77,9	78,9	79,9	80,6
Finnmark Finnmarku	kjønn samlet	Totalt alle krefttyper (C00-96, D32-33, D45-47)	507,8	513,7	521,0	534,2	545,9	554,6
		Tykk- og endetarmskreft (C18-20)	60,5	60,0	60,1	60,3	60,0	61,1
Sør-Varanger	kjønn samlet	Totalt alle krefttyper (C00-96, D32-33, D45-47)	500,2	493,6	498,0	527,7	557,9	547,7
		Tykk- og endetarmskreft (C18-20)	68,6	64,8	68,2	73,7	79,0	78,2

Kols

Befolkningens bruk av sykehustjenester kan gi en viss pekepinn på viktige trekk ved så vel helsetjenester som helsetilstand i kommunene. Sykehusinnleggelse kan gi innsikt i problematikken rundt utbredelse av både sykdom og bakenforliggende risikofaktorer, og kan bidra med verdifull informasjon for å få oversikt over helsetilstanden i befolkningen. Sykehusinnleggelse kan i tillegg være en indikator på potensialet for forebyggende innsats. KOLS er en sykdom som kan gi betydelig funksjonsnedsettelse. Røyking er den vanligste årsaken til KOLS, og forklarer to av tre tilfeller. Risikoen øker med økende tobakksforbruk og antall år man har røyket. Personer som arbeider i et miljø med blant annet kvartsstøv og metallholdige gasser, eller som arbeider i gruver og tunneler, har også økt risiko for KOLS. Det er også mulig at utendørs forurensing, fysisk inaktivitet og kostholdsforhold kan påvirke risikoen, men her er det mangelfull kunnskap. KOLS-pasienter har økt risiko for å få flere andre sykdommer samtidig. Eksempler er hjerte- og karsykdom, lungekreft, depresjon og beinskjørhet. Har man først utviklet KOLS, kan ikke behandling reparere den tapte lungefunksjonen. Røykestopp kan bremse forverring av sykdommen og ytterligere tap av lungefunksjon.

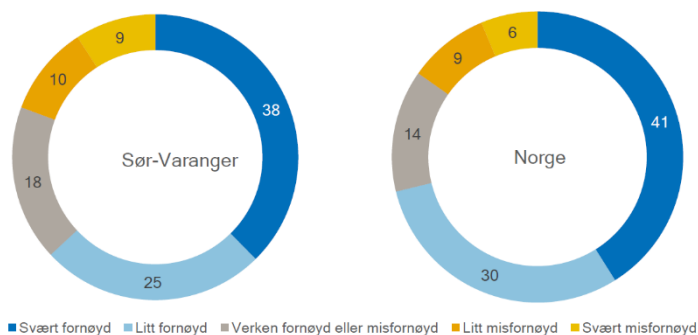
Når det gjelder kols og astma, ligger Sør-Varanger høyere enn landet for øvrig, og likt med Finnmark som helhet.

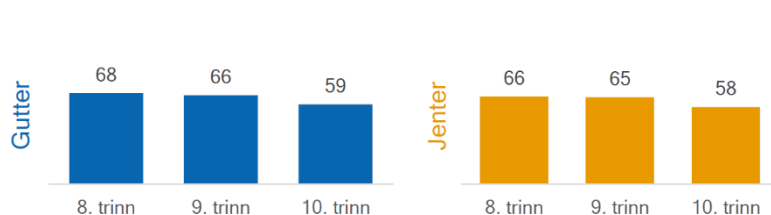
7.2 Befolkningens trivsel, mestringsnivå og selvopplevd helse

Ungdom

Trivsel og livskvalitet er viktige faktorer for god helse. Ungdom i Sør-Varanger beskriver selvopplevd helsetilstand dårligere enn ungdom i resten av landet. Selvopplevd helse er en indikator på både psykisk og fysisk helseopplevelse.

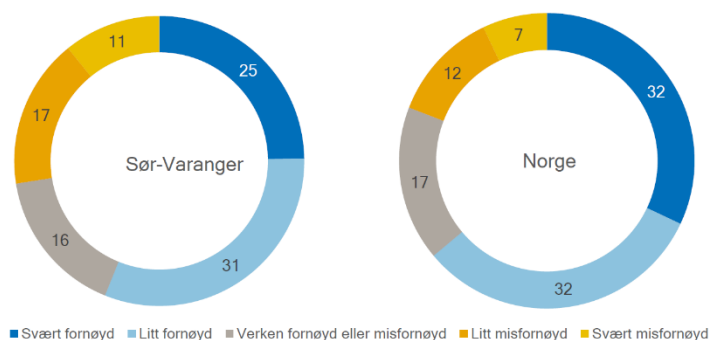

Fornøydhet med helsa hos ungdomsskoleelever. Kilde; Ungdataundersøkelser 2018

Fornøydhet med helsa hos ungdomsskoleelever. Kilde; Ungdata 2018

Fornøydhetsgrad hos videregående elever. Kilde; Ungdataundersøkelser 2018

Psykiske symptomer og stress hos barn og unge

Ungdom i Sør-Varanger beskriver økende plager med depressive symptomer. Det vil være naturlig å tenke at dette bildet også henger sammen med rapportering av dårlig selvopplevd helse.

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Geografi							
Hele landet	11	11	11	11	12	13	14
Finnmark Finnmarkku	:	:	:	13	14	15	16
Sør-Varanger	16	..	18

Depressive symptomer hos ungdomsskoleelever. Kilde; ungdataundersøkelser 2018.

År			2013-2015	2014-2016	2015-2017**	2016-2018
Geografi	Alder	Sykdomsgruppe				
Hele landet	15-29 år	Angst og depresjon, symptomer (P01-04, P25 og P28-29) ↕	55,7	60,4	63,7	66,1
		Affektive og depressive lidelser (P73 og P76)	38,1	38,8	40,4	42,3
		Angstlidelser (P74, P79 og P82)	22,1	23,0	23,8	25,4
Finnmark Finnmarkku	15-29 år	Angst og depresjon, symptomer (P01-04, P25 og P28-29)	70,6	74,4	77,6	77,9
		Affektive og depressive lidelser (P73 og P76)	40,2	38,7	42,0	45,4
		Angstlidelser (P74, P79 og P82)	27,1	27,2	29,2	32,2
Sør-Varanger	15-29 år	Angst og depresjon, symptomer (P01-04, P25 og P28-29)	75,2	74,8	75,3	71,8
		Affektive og depressive lidelser (P73 og P76)	24,0	25,6	33,8	40,4
		Angstlidelser (P74, P79 og P82)	24,8	25,0	26,7	30,8

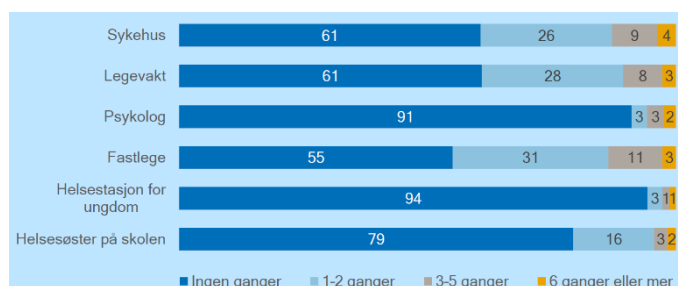
Depressive symptomer hos barn og unge er høyere i Sør-Varanger enn i landet for øvrig og tallet er i økende ifølge ungdataundersøkelser. Dette er bekymringsfullt, selv om vi ser at det blant ungdom i Sør-Varanger er de lettere psykiske symptomer og ikke lidelser, som dominerer. Angstlidelser hos ungdom er økende i hele aldersgruppen, både Sør-Varanger, fylket og landet som helhet.

Både skolehelsetjeneste og oppvekst rapporterer om samme funn, og at det er jenter som i størst grad sliter med stress, prestasjonsjag og negativ selvopplevd helse.

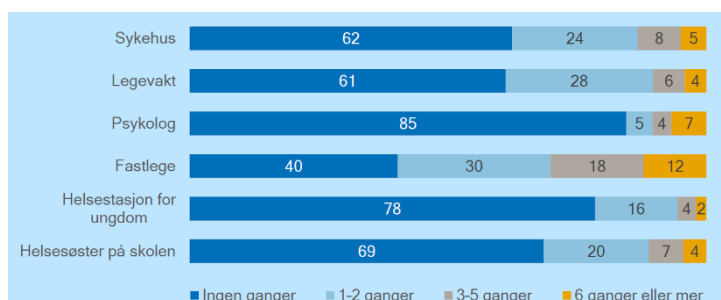
Dersom vi tar med den voksne og eldre befolkning, og slår sammen tabellene med både psykiske symptomer og lidelser, ser vi derimot at Sør-Varanger har mindre psykiske helseproblemer i denne aldersgruppen enn både landet som helhet og fylket.

År			2013-2015	2014-2016	2015-2017***	2016-2018
Geografi	Alder	Sykdomsgruppe				
Hele landet	45-74 år	Psykiske symptomer og lidelser (P01-29 og P70-99)	174,4	178,0	178,8	177,9
		Angst og depresjon, symptomer (P01-04, P25 og P28-29)	62,1	65,3	66,0	65,4
		Affektive og depressive lidelser (P73 og P76)	48,1	47,5	46,4	45,3
		Angstlidelser (P74, P79 og P82)	23,4	23,2	22,4	22,0
Finnmark Finnmarku	45-74 år	Psykiske symptomer og lidelser (P01-29 og P70-99)	170,8	175,5	178,6	178,7
		Angst og depresjon, symptomer (P01-04, P25 og P28-29)	70,1	74,4	75,5	73,2
		Affektive og depressive lidelser (P73 og P76)	37,1	37,0	37,9	37,9
		Angstlidelser (P74, P79 og P82)	24,0	23,8	23,0	23,3
Sør-Varanger	45-74 år	Psykiske symptomer og lidelser (P01-29 og P70-99)	138,5	133,3	137,3	140,8
		Angst og depresjon, symptomer (P01-04, P25 og P28-29)	70,7	69,4	70,3	69,0
		Affektive og depressive lidelser (P73 og P76)	20,6	21,1	25,9	28,9
		Angstlidelser (P74, P79 og P82)	17,7	15,7	15,1	16,0

Primærhelsetjenesten, brukere, etter diagnose. Kilde; KommuneHelsea statistikkbank.

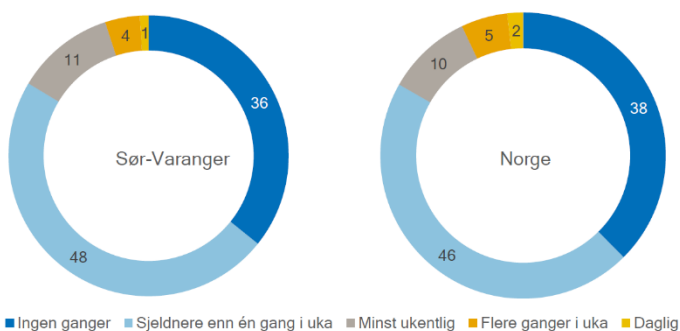

Bruk av helsetjenester, ungdomsskoleelever. Kilde; Ungdata 2018

Bruk av helsetjenester, videregående skoler. Kilde; ungdata 2018

Samtidig rapporterer ungdomsskoleelever i Sør-Varanger mindre bruk av reseptfrie medikamenter enn resten av landet.

Ungdomsskoleelevers bruk av reseptfrie medikamenter
Kilde; ungdataundersøkelser 2018

8.0 Sosial ulikhet i helse

Sosiale helseforskjeller henger sammen med grunnleggende sosiale og økonomiske forskjeller i samfunnet. De sosiale ulikhetene i helse danner en gradient gjennom alle sosioøkonomiske grupper i befolkningen, og er dermed et problem som berører alle, ikke bare de relativt få som er fattige.

Sosiale ulikheter i helse er systematiske variasjoner i befolkningens helse som følger utdanning, yrke og inntekt. Utjevning av sosiale helseforskjeller er et av hovedmålene i folkehelsearbeidet og en oppgave for alle sektorer. Utjevningsarbeidet har mange innfallsvinkler men handler først og fremst om jevnere tilgang på de faktorene som fremmer befolkningens helse, herunder læring, mestring og trivsel i skolehverdagen, mulighet for å gjennomføre videregående skole, et meningsfylt arbeid og gode levevaner. Et grunnleggende trekk i utfordringen med å redusere sosiale helseforskjeller er at problemene har mange og uklare årsakssammenhenger, og det finnes ingen entydige svar på hvordan dette kan løses.

Samarbeid på tvers av sektorer samt felles forståelse og kompetanse i kommunens tjenester er en forutsetning for å ta dette ansvaret. Kommunen har gjennom skole, barnehage, kulturavdelingen og helsestasjonstjenesten et ansvar for å gi barn lik tilgang på de helsefremmende faktorene, og kan bidra med utjevning gjennom læring, mestring, trivsel og levevaner. Samtidig har sektorene en unik mulighet til å bidra med å styrke foreldrerollen og utjevne foreldrenes forutsetninger for å gi barn en helsefremmende oppvekst gjennom skole og læringsprogrammer i skole, barnehage og helsestasjon.

Sør-Varanger kommune kjennetegnes av å ha vært en kommune med høye inntekter i husholdningene, tilsvarende over landsgjennomsnittet og høyere enn fylket. Trolig tilskrives mye av

årsaken til dette, høye lønnsinntekter hos hjørnesteinsbedriften Sydvaranger, selv med utdanning kun tilsvarende grunnskolenivå. Dette har medført at likhet i inntektsnivåer og i familiers husholdninger har ligget høyt. Forbruk og livsstil har dermed kunne være relativt likt i familier med lav eller høy utdanning, altså uavhengig av foreldres utdanningsnivå.

Imidlertid ser vi nå en svingende pendel der lavinntekts husholdninger i Sør-Varanger er sterkt økende og blant annet har man på NAV satt inn tiltak for lavinntekts familier. Konsekvenser av sosial ulikheter vil i stor grad avspeiles seg i barns opplevelse av annerledes og fattigdom, men også etter hvert gjenspeile seg i det store bildet av dårligere kosthold, dårligere helse og økt belastning for den enkelte og for samfunnet som helhet.

Sosial ulikhet i befolkningen vil som en av de største risikofaktorene i en befolkning, komme på toppen av andre folkehelseutfordringsfaktorer i samfunnet.

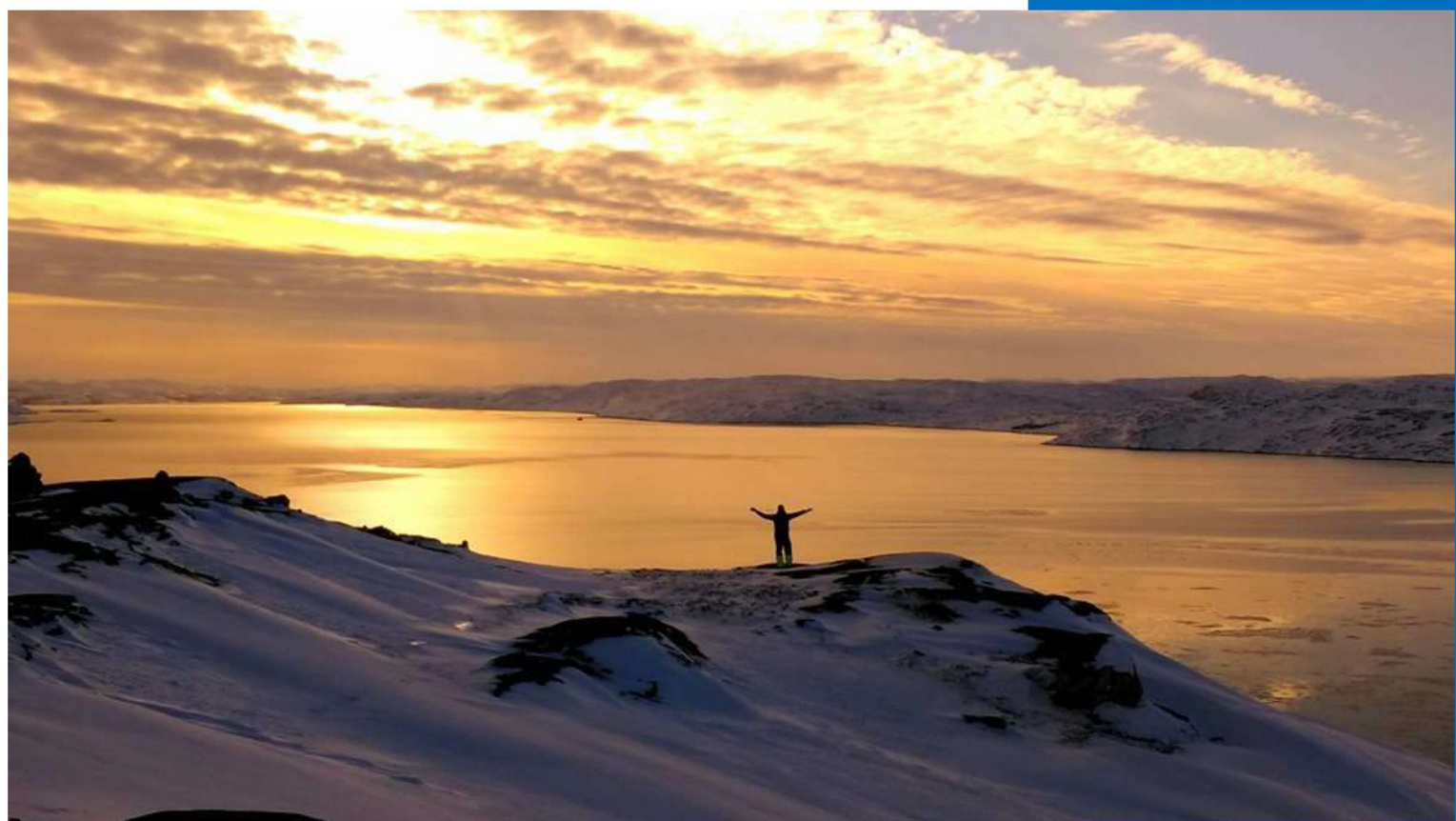
9.0 Kilder

Kilder Følgende kilder har vært mye brukt:

- **Levekårsundersøkelsen:** befolkningsundersøkelse i Hammerfest, våren 2016.
- **Ungdata:** elevundersøkelse i Sør-Varanger 2018. Ungdomsskole, og videregående skole. Noen data også hentet fra Ungdata junior 5.-7. klasse, Sør-Varanger
- **Erfaringsbasert kunnskap:** lokalt
- **Statistikk:** lokal og sentral (Statistisk sentralbyrå)
- **Folkehelseprofiler**
- **Helsedirektoratet**
- **Folkehelseinstituttet**

Sør-Varanger kommune

Oversiktsbilde,

Helsetilstand og påvirkningsfaktorer

Utfordringsfaktorer 2020-2024

KORTVERSJON

Sammendrag

Arbeidet med oversiktsbildet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer 2020-2024, består primært av tre dokumenter og tre prosesser. Hoveddokumentet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer utgjør hoveddokumentet på 87 sider, som beskriver en oversikt over kommunen på følgende seks store temaområder; Befolkningssammensetning, oppvekst og levekår, miljø, skader og ulykker, helsereelatert atferd og helsetilstand. Helsedirektoratets veileder anbefaler i tillegg 63 undertema til disse seks områdene.

Folkehelsekoordinator og samfunnsplanlegger, delvis sammen med kommunens tverrsektorielle folkehelsegruppe, har vurdert hvilke undertema som er relevante for kommunen, og deretter innhentet data som har gjort det mulig å vurdere hvilke konsekvenser disse gir. Dette hoveddokumentet danner grunnlaget for en full helseoversikt, dette er kortversjonen av dokumentet.

Etter at den tverrsektorielle folkehelsegruppen så har gjort en rangering og valgt ut de viktigste utfordringsbilder, har vi sammenstilt disse i en kortversjon av helseoversiktens utfordringsbilder.

Folkehelsekoordinator har så, sammen med folkehelsegruppen, innkalt relevante aktører i sivilsamfunnet, relevante folkevalgte og relevante personer fra administrasjonen, til et prosessmøte for prioritering av 23 utfordringer som ble vurdert som viktigste (se nederste tabell i sammendraget).

Som hjelp for å gi deltakerne mulighet til å påvirke utvelgelsen av de viktigste områdene for kommunens satsing på folkehelse, ble det benyttet en metode hvor hver deltaker skulle markere på egne skjemaer de utfordringene som ble oppfattet som viktigst. Dette gav en rangering av utfordringene som i neste omgang dannet grunnlag for en drøfting.

Drøftingen hadde i noen grad et fokus på hvorfor de enkelte områdene var viktig, samt om kommunen allerede hadde satt inn innsats på områder. Etter poenggiving ble listen rangert og prioriteringsmøtet drøftet et mulig oppsett for sammenstilling av de utfordringene som var blitt prioritert. Etter en ny gjennomgang i folkehelsegruppen ble sammenstillingen som følger:

Indikator <i>(Indikatorer med grå skrift er lavere prioritert. Nummerering er ikke relevant, kun til oppfølging)</i>	Tema	Strategisk mål
8. Høy arbeidsledighet 15-29 år 11. Høyt frafall i videregående skole og integrering av borteboende elever 9. Utenforskap, frafall og manglende inkludering, på bakgrunn av økende forskjeller i elevmassen 17. Mangel på møteplasser for ungdom, samt tilbud og tilgjengelighet på kollektivtransport. 23. Psykisk helse hos ungdom: stress og slitenhet (spesielt jenter VGS) 19. Sosiale risikomiljøer (rus blant unge, og vold generelt).	Trivsel, livskvalitet og tilhørighet	Sør-Varanger kommune skal ha et godt og inkluderende samfunn, og preges av trivsel, læring og mulighet for arbeid.
4. Integrering av mange og ulike nasjonaliteter, ressurskrevende for tjenesteytere (barnehage, skole, helsestasjon) 5. Økende andel barn i husholdninger med lavinntekt (barnefattigdom) 6. Høy andel eneforsørgere, og barn av eneforsørgere 21. Til dels alvorlige fysiske og psykiske helseproblemer hos flykninger, og sen avdekking	Sosial ulikhet	Sør-Varanger kommunes innbyggere skal ivaretas og inkluderes, for å redusere sosiale ulikheter.
1. Lav tilflytting til kommunen, endring i befolkningssammensetning (antall yngre synker og eldre øker) 2. Rekruttering av kvalifisert personell til kommunale fagstillinger, samt til kommende nye næringer (være i forkant) 3. Geografisk store avstander gir ressursmessige utfordringer til tjenestutøverne og service for brukere 16. Mangel på frivillige innen helse, omsorg og velferd 22. Økende andel eldre med store hjelpebehov, eksempelvis demensutvikling 10. Mye ressurser til spesialundervisning til få elever (andel med spesialbehov er på landsgjennomsnittet)	Kompetanse og rekruttering	Sør-Varanger kommune skal til enhver tid ha kompetent fagpersonell og legge til rette for større grad av frivillig arbeid.
7. Høyt sykefravær i Sør-Varanger kommune (som organisasjon), og høy andel uføre kvinner 45-66 år.	Sykefravær og uførhet	Sør-Varanger kommune skal ha et inkluderende arbeidsmiljø som bidrar til å redusere sykefravær og uførhet hos våre ansatte.
18. Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet og andel voksne og barn som er fysisk aktive 20. Høy overvekt i befolkningen med påfølgende livstilssykdommer (diabetes type 2, hjerte/kar).	Helsefremmende livsstil	For Sør-Varanger kommune er fysisk aktivitet og friluftsliv en viktig ressurs, sammen med en helsefremmende livsstil, fysisk og psykisk.

Her er de 11 indikatorene (svart skrift) som fikk flest stemmer tatt med inn i en matrise, og sortert på 5 temaområder med tilhørende strategiske mål. Hovedsatsningsområdene som vil ligge til grunn for Sør-Varanger kommunes strategiske planlegging framover er:

- Trivsel, livskvalitet og tilhørighet
- Sosial ulikhet
- Kompetanse og rekruttering
- Sykefravær og uførhet
- Helsefremmende livsstil

De 23 indikatorene som var vurdert som viktigst av folkehelsegruppen og dannet grunnlaget for prosessmøte (uprioritert rekkefølge):

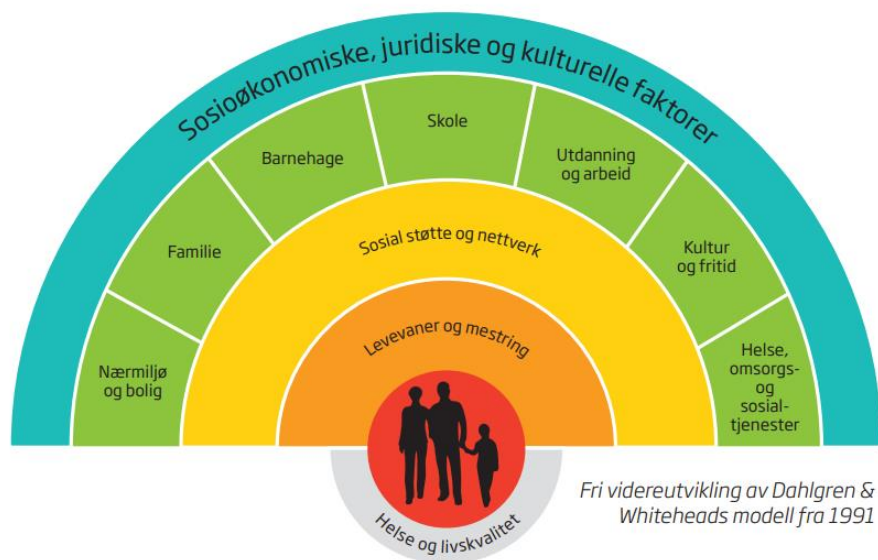
1	Lav tilflytting til kommunen, endring i befolknings sammensetning (antall yngre synker og eldre øker)
2	Rekruttering av kvalifisert personell til kommunale fagstillinger, samt til kommende nye næringer (være i forkant)
3	Geografisk store avstander gir ressursmessige utfordringer til tjenesteutøvere og service for brukere
4	Integrering av mange og ulike nasjonaliteter, ressurskrevende for tjenesteytere (barnehage, skole, helsestasjon)
5	Økende andel barn i husholdninger med lavinntekt (barnefattigdom)
6	Høy andel eneforsørgere, og barn av eneforsørgere
7	Høyt sykefravær i Sør-Varanger kommune (som organisasjon), og høy andel uføre kvinner 45-66 år.
8	Høy arbeidsledighet 15-29 år
9	Utenforskap, frafall og manglende inkludering, på bakgrunn av økende forskjeller i elevmassen (faglig, fysisk, psykisk, sosioøkonomisk), og foreldres bakgrunn.
10	Mye ressurser til spesialundervisning til få elever (andel med spesialbehov er på landsgjennomsnittet)
11	Høyt frafall i videregående skole og integrering av borteboende elever
12	Manglende reservevannsløsning for vannforsyning for en stor andel abonnenter
13	Dårlig innelima i eldre kommunale bygg
14	Mangel på parkeringsbestemmelser i sentrum vanskeliggjør forsvarlig brøyting (skille mellom vei og fortau)
15	Ikke tilstrekkelig veivedlikehold på kommunale veier/fortau sommerstid.
16	Mangel på frivillige innen helse, omsorg og velferd
17	Mangel på møteplasser for ungdom, samt tilbud og tilgjengelighet på kollektivtransport.
18	Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet og andel voksne og barn som er fysisk aktive minimum 30/60 min per dag, samt inaktivitet og skjermtid
19	Sosiale risikomiljøer (rus blant unge, og vold generelt).
20	Høy overvekt i befolkningen med påfølgende livsstilssykdommer (diabetes type 2, hjerte/kar).
21	Til dels alvorlige fysiske og psykiske helseproblemer hos flykninger, og sen avdekking
22	Økende andel eldre med store hjelpebehov, eksempelvis demensutvikling
23	Psykisk helse hos ungdom: stress og slitenhet (spesielt jenter VGS)

Innledning

Hvorfor en folkehelseoversikt?

- *Folkehelse* defineres som befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning.
- *Folkehelsearbeid* er samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen.

Folkehelsearbeid er en samfunnsoppgave med strategier rettet mot hele befolkningen. Målet med folkehelsearbeidet er flere leveår med god helse i befolkningen og å redusere sosiale helseforskjeller. I dette ligger nødvendigheten av å styrke verdier som gir det enkelte individ og grupper muligheter for ansvar, delaktighet, solidaritet, mestring og kontroll over eget liv og situasjon. Folkehelsearbeid handler om å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge, forebygge sykdom og skader, og utvikle et samfunn som legger til rette for sunne levevaner, beskytter mot helsetrusler og fremmer felleskap, trygghet, inkludering og deltakelse (§ 3). Dette arbeidet retter seg mot befolkningen eller deler av befolkningen, ikke enkeltindivider med identifisert risiko.

Figur 1. Oversikt over faktorer som påvirker helsen til individet.

En kommune har en sentral rolle for å fremme befolkningens helse, forpliktet gjennom Folkehelseloven og tilhørende forskrifter. Kommunen skal både ha en løpende oversikt over folkehelsen (årlig oppdatering) og utarbeide et samlet oversiktsdokument hvert fjerde år. Det sistnevnte legges til grunn for det langsiktige folkehelsearbeidet. Hensikten med dokumentet er å forankre folkehelsearbeidet politisk og på tvers av alle ansvarsområder i kommunen i en slik langsiktig satsing, som skal inngå som grunnlag for kommunens planstrategi.

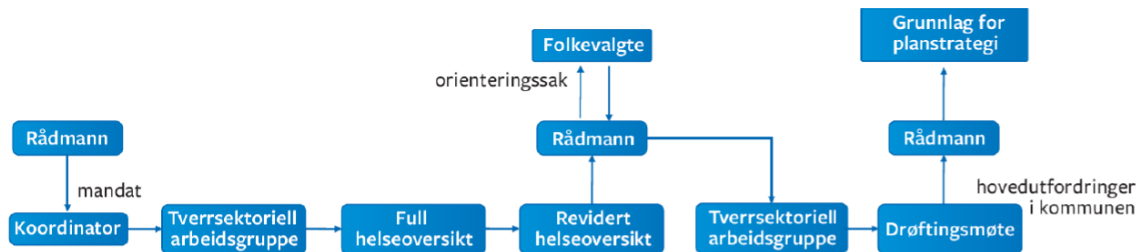
Forskrift om oversikt over folkehelsen §3 a-f stiller krav til at kommunens fireårige oversiktsdokument skal inneholde opplysninger om og vurderinger av:

- 1) Befolkningssammensetning
- 2) Oppvekst og levekårsforhold
- 3) Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø
- 4) Skader og ulykker
- 5) Helserelatert atferd
- 6) Helsetilstand

Nødvendig oversikt er avhengig av lokal kontekst og må derfor vurderes lokalt. Med utfordringene som fremkommer i folkehelse rapporten, eventuelt supplert med informasjon fremkommet i perioden mellom fireårsdokumentene, skal kommunen fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet (kommunens folkehelsepolitikk) (jf. Folkehelse loven §6 annet ledd). I tillegg til dette er kommunen pålagt å ha en årlig oppdatering over de mest kritiske punktene som er identifisert i Folkehelse oversikten. Denne oversikten vil ta for seg Sør-Varanger kommune, som oftest sammenlignet med landsgjennomsnittet og fylket.

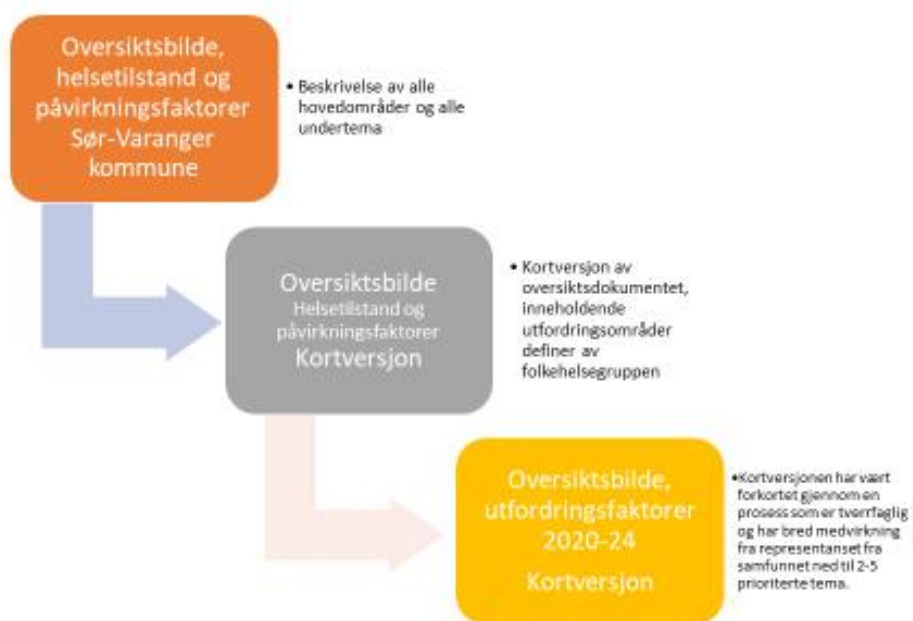
Proessen

Rådmannen har hovedansvaret for folkehelsearbeidet i kommunen. Folkehelsekoordinator har, sammen med en tverrsektoriell arbeidsgruppe (folkehelsegruppen), jobbet for å fremstille den fulle oversikten oversiktsbildet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer. Sør-Varanger kommunes oversiktsdokument baserer seg på statlige og fylkeskommunale statistikker og opplysninger og har innhentet kunnskaper bredt og fra de fleste kommunale fagenheter. Folkehelsegruppen har så halvert nummer av indikatorer til de som er viktigst lokalt. Representanter for samfunnet er invitert til å delta på et drøftingsmøte hvor nummer av indikatorer blir ytterligere redusert. Disse blir stående som fokusområder, eller hovedutfordringer i kommunen de neste fire årene. Dette vil være med å danne et grunnlag for planstrategien i kommunen. Etter fire år vil prosessen bli gjentatt.

Figur 2. Planprosessen. Kilde: KS, «Idehefte – Folkehelseplanlegging i kommunene»

Oversikt over dokumentene

Grunnlagsdokumentet for folkehelseoversikt/dokument 1: Beskrivelse av alle hovedområdene og alle undertemaer

2) **Rangeringsmøte:** Tverrfaglig vurdering med representanter fra forskjellige sektorer av betydningen av de ulike undertemaene i den fulle helseoversikten. (Utvidet Folkehelsegruppe). Dette resulterer i dokument 2, Folkehelseoversikten, kortversjon

3) **Folkehelseoversikt kortversjon/dokument 2:** Beskrivelse av punkt som ble oppfattet som viktigst av tverrfaglig gruppe under rangeringsmøte.

4) **Prioriteringsmøte:** Samling av berørte interesser, politikere og fagfolk som i fellesskap drøfter og prioriterer de viktigste utfordringene i kommunen de neste fire år. Dette resulterer i

5) **Folkehelseoversikt utfordringsbilde 2020-24/dokument 3:** Folkehelseoversikten er videre kortet ned gjennom en prosess som har bred medvirkning fra representanter fra samfunnet på drøftingsmøtet og er et dokument basert på de 2-5 høyest prioriterte punktene.

Sør-Varanger kommune har valgt å ikke utforme egen folkehelseplan, men synliggjøre mål og strategier på folkehelseområdet inn i øvrige planer. Det er viktig med et langsiktig folkehelsearbeid fordi beslutningene som tas i dag har en betydning for samfunns- og miljøforholdene i lang tid fremover, og dermed også helsen til de neste generasjoner.

Kilder Følgende kilder har vært mye brukt:

- **Levekårsundersøkelsen:** befolkningsundersøkelse i Hammerfest, våren 2016.
- **Ungdata:** elevundersøkelse i Sør-Varanger 2018. Ungdomsskole, og videregående skole. Noen data også hentet fra Ungdata junior 5.-7. klasse, Sør-Varanger
- **Erfaringsbasert kunnskap:** lokalt
- **Statistikk:** lokal og sentral (Statistisk sentralbyrå)
- **Folkehelseprofiler**
- **Helsedirektoratet**
- **Folkehelseinstituttet**

Det er et langsiktig mål i folkehelsearbeidet å redusere sosiale helseforskjeller, uten at noen grupper får dårligere helse. Folkehelselovens formål er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller, og blant annet i bestemmelsene som regulerer kommunenes og fylkeskommunenes ansvar (§§ 4 og 20) er sosiale helseforskjeller spesielt nevnt.

I kommunens arbeid med å redusere sosiale ulikheter, er utenforskap og vedvarende lavinntekt sentrale faktorer.

Utenforskap

Utenforskap betegner mennesker eller grupper som står på utsiden av fellesskapet. Det kan være personer som står utenfor skole- og arbeidsliv, som har et svært begrenset sosialt nettverk eller som ikke opplever tilhørighet til storsamfunnet. Utenforskap er et strukturelt samfunnsproblem. Det har store konsekvenser som er til hinder for at mennesker kan leve gode liv. Årsakene til utenforskap er mange og sammensatte. De som står utenfor fellesskapet har gjerne flere utfordringer. Psykiske helseproblemer, rus- og alkoholmisbruk, ensomhet, fattigdom og manglende integrering er de viktigste årsakene til at personer faller utenfor. En rekke studier viser at sosial støtte i seg selv virker helsefremmende. Det lønner seg derfor å arbeide med integrering og fellesskap. At mennesker står utenfor sosiale fellesskap, arbeidsliv og utdanningssystem er sløsing med samfunnets ressurser.

Vedvarende lavinntekt

Fattigdom handler om mer enn å ha for lite penger. Fattigdom begrenser også menneskers mulighet til å leve et verdig liv. Hvert land fastsetter sin egen nasjonale fattigdomsgrense. I Norge regnes

fattigdom som inntjening mindre enn 60 prosent av medianinntekten. Medianinntekten er den midterste inntekten, ikke gjennomsnittsinntekten, av alle husholdninger i stigende rekkefølge. For å kunne skille mellom ulike grader av fattigdom, brukes begrepene absolutt fattigdom og relativ fattigdom.

o Absolutt fattigdom innebærer at man ikke dekker helt grunnleggende behov (mat, klær, hus).

o Relativ fattigdom er fattigdom sett i forhold til størstedelen av befolkningen i et land. Hvis du er fattigere enn de fleste andre i landet ditt, opplever du relativ fattigdom (FN-Sambandet).

Fattigdom i Norge handler i all hovedsak om relativ fattigdom. Det er viktig å erkjenne at også relativ fattigdom kan ha store konsekvenser for de som er rammet. Barn og unge som lever i lavinntektsfamilier får ikke de samme mulighetene som sine jevnaldrende. De mister blant annet muligheten til å delta på viktige sosiale arenaer og kan i større grad oppleve utenforskap. En dårlig økonomi gir også dårligere tilgang til sunne boliger, rekreasjonsmuligheter, sunt kosthold og tilgjengelighet til helsetjenester.

Sosiale helseforskjeller

Helse i den norske befolkningen er god, men gjennomsnittstallene skjuler store, systematiske forskjeller. Befolkningens helse følger en gradient. Det vil si at mennesker med høy utdanning og gode jobber i gjennomsnitt har bedre helse. Det er derfor et langsiktig mål i folkehelsearbeidet å redusere sosiale helseforskjeller, uten at noen grupper får dårligere helse. Det finnes en sosial helsegradient for de fleste helsemål, hvilket tyder på at det finnes noen felles, bakenforliggende og strukturelle årsaker til de sosiale ulikhetene i helse. Når også risikofaktorer for uhelse – som for eksempel helserelatert atferd – er systematisk sosialt skjevfordelt i befolkningen, må det også finnes sosialt skjevfordelte årsaker til atferden – årsakene til årsakene. Forebygging av sosiale ulikheter handler om å ta hensyn til hele denne årsakskjeden, og ikke bare de umiddelbare risikofaktorene som helseatferd, bomiljø og arbeidsmiljø. Skjevfordelingen av slike risikofaktorer skyldes fordelingen av økonomiske ressurser, utdanning og arbeid i befolkningen, og en strategi mot sosial ulikhet i helse må derfor også adressere disse strukturelle årsakene. (1)

Årsakene til sosiale helseforskjeller er mange og sammensatte, noe som gjør det vanskelig å ta tak i dem. Det vi tror er utfordringen, kan simpelthen være symptomer på andre ting. De siste års utvikling viser en økning i økonomiske forskjeller i Norge. Det er ikke bare de nederste i inntektshierarkiet – «de fattige» – som sakker akterut. Forskjellene ser ut til å øke langs hele inntektsskalaen. Den mest formuende tidelen av norske husholdninger disponerer om lag halvparten av den samlede formuen. Det er de unge voksne (18-34 år) som de siste årene utgjør den største gruppen med lavinntekt. Men lavinntekt øker også blant barnefamiliene. Vi har kunnskap om at sosial ulikhet i barneårene forplanter seg til dårligere helse og livskvalitet i voksen alder (2). Det finnes etter hvert også gode holdepunkter for at forhold i svangerskapet og tidlig barnealder har stor betydning for barnets helse senere i livet (3). Denne kunnskapen tilsier at vi i langt større grad enn i dag må ha fokus på, og prioritere, tidlig innsats. Når påvirkningsfaktorene både er mangfoldige og gjensidig virker på hverandre, er det viktig at vi i folkehelsearbeidet har et tydelig rammeverk som sikrer systematikk i møte med de folkehelsepolitiske utfordringene (4).

Kapittel 2 Befolknings sammensetning

2.1.1 Endring i folketall

2.1.2 Befolkningsframskriving eldre

Begrunnelse for valg av indikator: Lav tilflytting til kommunen, antall yngre synker og antall eldre øker
Kostratall viser at det har vært et kraftig fall i antall innbyggere 6-15 år fra 1 352 i 2004 til 1 158 i 2016. Dette er en reduksjon på 207 barn på 12 år. I prognosen ser man at tallet på innbyggere i alderen 6-15 vil falle med ytterligere 79 barn til 1 079 i 2022, før det vokser litt igjen frem mot 2030.

Vi får flere som er demente og multisyke, samt andelen yngre/arbeidsføre per eldre reduseres. Dette betyr på lengre sikt at det blant annet kan bli en stor utfordring å ha nok arbeidskraft til å gi nødvendig og verdig omsorg til eldre og pleietrengende.

Fram mot 2016 har det vært en vekst i innbyggertallet, men i årene etter har tallet flatet ut og hatt en svak nedgang. Dette skyldes hovedsakelig utflytting, som i stor grad skyldes konkursen ved Sydvaranger Gruve AS i 2015, som gjorde at flere hundre personer mistet jobben. I følge SSB sine befolkningsframskrivinger vil befolkningen i kommunen gå noe ned mot år 2025 (10 094 innbyggere) og etter det stige noe mot 2040 (10 326 innbyggere). Framskrivningen tar hensyn til tidligere utvikling, fødselsrater og flyttemønster, men tar ikke hensyn til samfunnsmessige endringer om kan føre til større befolkningsvekst. Andelen barn 0-17 år er lavere i Sør-Varanger 19,1 %, enn i landet som helhet, 21,1. Fylket ligger omtrent likt med kommunen. Framover vil andelen eldre over 67 år øke betraktelig, som vil gi økende utfordringer for helse- og omsorgstjenestene. Sør-Varanger har stor spredning antall nasjonaliteter. Kommunene har også de siste årene tatt imot en del flykninger som vi ser har utfordringer knyttet til blant annet integrering, økonomi og fysisk og psykisk helse.

2.1.1 Lav tilflytting til kommunen

Begrunnelse for indikator: Rekruttering av kvalifisert personell til kommunale fagstillinger, samt til kommende nye næringer (være i forkant).

Sør-Varanger har stor utskifting av befolkning, og om lag 500 personer flytter ut og 500 personer flytter inn hvert år. Dette kan føre til blant annet en lite stabil arbeidsstokk og vanskeligheter med å rekruttere kvalifisert fagpersonell. Gjennom god informasjon om, og markedsføring av, skal kommunen bidra til å trekke nye etableringer til kommunen. Det er særlig ønskelig å tiltrekke nasjonale og internasjonale kompetansemiljøer og kunnskapsnæringer og satse aktivt på rekruttering. Kommunen og næringslivet skal i fellesskap markedsføre Sør-Varangers potensial og kvaliteter.

Tall for den estimerte befolkningsutviklingen i kommunen fram til år 2040, viser at den totale arbeidsstokken vil reduseres med 600. I tillegg er arbeidsledigheten i Sør-Varanger lav, noe som gjør at både offentlig og privat sektor er avhengig av å klare og rekruttere kompetanse fra andre deler av landet eller utlandet. Ved en eventuell gruveoppstart blir dette særlig utfordrende, da Sydvaranger AS har uttalt at de regner med å ha 400 ansatte, som utgjør hele 700 ansatte med ringvirkninger. For å motvirke resultater av den demografiske utviklingen, har blant annet Sør-Varanger kommune og Sør-Varanger utvikling startet opp et prosjekt rettet mot rekruttering og bolyst.

2.1. Ressursmessige utfordringer for tjenestene på grunn av store geografiske avstander i kommunen

Begrunnelse for valg av indikator: Geografisk store avstander gir ressursmessige utfordringer til tjenesteutøverne og service for brukerne.

Det stilles krav til at kommunens tjenestetilbud både når det gjelder oppvekst, helse og kultur, skal være et likt tilbud både i by og bygd. Dette stiller store krav til den enkelt tjeneste, det være seg barnehage, skole, helsestasjon, kultur og idrett, barentshallene, og teknisk drift. Eksempler på dette er de små skoler i distriktene, som for eksempel får langt sjeldnere besøk av skolehelsetjenesten, enn skolene i sentrum. Likeledes mangel på tilbud til organisert og uorganisert aktivitet i distriktene og likeverdige skolebygg og utearealer.

Litt over 80 % av kommunens innbyggere bor på det som kalles Kirkeneshalvøya, som omfatter tettstedene Kirkenes, Hesseng, Sandnes og Bjørnevatn. Avstanden på strekningen er om lag 10 km. I kommunesenteret Kirkenes bor cirka 3500 personer. Dette betyr at den største andelen av befolkningen i kommunen bor relativt konsentrert, selv om kommunen har en geografisk stor utstrekning. Blant annet utgjør kommunens geografisk store utstrekning økt ressursbruk i mange kommunale tjenester. Kommunens areal er 3967 km².

2.5 Etnisk sammensetning

Begrunnelse for valg av indikator: Integrering av mange og ulike nasjonaliteter, ressurskrevende for tjenesteytere (barnehage, skole, helsestasjon).

Grupper som flytter fra et land til et annet utgjør ofte en minoritet som skiller seg fra majoritetsbefolkningen både fysisk og kulturelt. Disse gruppene vil kunne møte sosiale og økonomiske utfordringer og vanskeligheter uavhengig av årsakene til migrasjon. Mange mangler kunnskaper og ressurser, språklige og kulturelle koder og annet som den etniske befolkningen tar for gitt. Som følge av dette har enkelte innvandrergupper lavere sosioøkonomisk status, spesielt de første årene etter ankomst til nytt land. Det gjør dem spesielt sårbare, og det stiller i tillegg ressurs og kompetansemessige krav til barnehage, skole og andre tjenesteområder.

Den etniske sammensetningen blant innvandrere i Sør-Varanger kommune består av 44 ulike nasjonaliteter. Den største nasjonaliteten utgjør Russland med 365 innbyggere, etterfulgt av Syria og Finland med henholdsvis 140 og 130 innbyggere.

Kapittel 3 Oppvekst og levekårsforhold

3.1 Økende andel med lavinntekt

Barn i familier med lavinntekt

Begrunnelse for valg av indikator: Andel barn i familier med lavinntekt øker kraftig i Sør-Varanger.

I 2017 var landsgjennomsnittet for andel barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt på 10.7%, i Sør-Varanger 7.3 % (økning fra 3.7 i 2013). Når det justeres for lokale lavinntektsgrenser, så ligger Sør-Varanger på 11 %, 217 barn, (i 2013 var dette tallet 5.6) og landsgjennomsnittet på 9.2%. Andelen personer i husholdninger med lavinntekt siste år, er høyere i Sør-Varanger sammenlignet med både landsgjennomsnittet og tall for fylket som helhet, bortsett fra Vadsø (16.7 %). Sør-Varanger kommune kommer spesielt dårligere ut på grunn av mer enn dobling i prosentvis lavinntektsfamilier siden 2013.

Barn som lever i husholdninger med lavinntekt, skaper store sosiale ulikheter for disse barna og familiene. Dette får igjen store konsekvenser da Inntekt og økonomi er grunnleggende påvirkningsfaktorer for helse. Lav inntekt øker sannsynligheten for dårlig selvopplevd helse, sykdom og for tidlig død. Barn av eneforsørgere antas i tillegg å være en spesielt utsatt gruppe, både økonomisk og sosialt. Likheter i fordelingen av økonomiske ressurser påvirker potensielt andre samfunnsmessige forhold positivt. Man kan anta at stor økonomisk ulikhet i et samfunn kan lede til økt kriminalitet, kulturelle forskjeller og politiske konflikter mellom ulike grupper i samfunnet. Stor inntektsulikhet i en kommune kan være en pekepinn på at det også er store helseforskjeller i kommunen. De siste 30 årene har alle inntektsgrupper i landet fått bedre helse, men helsegevinsten har vært størst for personer med lang utdanning og høy inntekt. For eksempel har denne gruppen høyere forventet levealder enn personer med kortere utdanning og lavere inntekt.

3.3 Andel eneforsørgere og barn av eneforsørgere

Begrunnelse for valg av indikator: Eneforsørgere antas å være en potensielt utsatt gruppe. Eneforsørgere er ingen ensartet gruppe, men for enkelte kan det utgjøre en økonomisk belastning å være eneforsørger, enten dette er et resultat av familieoppløsning eller ikke. Analyser viser at eneforsørgere ofte har lavere inntekt enn husholdninger med flere voksne medlemmer. Enslige forsørgeres levekårsproblemer kan være av stor betydning både for deres egen og deres barns psykiske og fysiske helse. Barn av eneforsørgere henger tett sammen med andel eneforsørgere, og antas å være en potensielt utsatt gruppe, både økonomisk og sosialt. Eneforsørgere har ofte mindre ressurser i form av dårligere økonomi og mindre tid til barna. Dette kan igjen føre til at barna ikke kan delta i sosiale aktiviteter, og kan føre til økt forekomst av psykiske helseproblemer.

Sør-Varanger ligger litt høyere enn landet som helhet men noe lavere enn Finnmark fylke når det gjelder andel eneforsørgere. Antallet eneforsørgere i 2018 var 170 personer. I Sør-Varanger er 19,7 % barn av eneforsørgere. Dette utgjør et antall på 393 barn. Sør-Varanger kommune ligger her høyere enn både landet som helhet og Finnmark fylke. Det at nesten 400 barn er barn av eneforsørgere, og kan være i en risikogruppe, er noe som bør vurderes i kommunens arbeid.

3.6 Sykefravær, trend de siste år

Begrunnelse for valg av indikator: Høyt sykefravær i Sør-Varanger kommune, som organisasjon, og høy andel uføre kvinner mellom 45-66 år i Sør-Varanger. Sykefraværet i Sør-Varanger kommune, som organisasjon, er så langt i år (01.01.19-30.09.19) på 10,1%. Per 31.12.18 var fraværet på 9,1% og i september måned på 11,2%. Hovedtyngden av sykemeldte er kvinner. Helse og barnehager har høyeste sykemeldingstall. Sør-Varanger kommune som helhet, har i tillegg høye tall på andelen kvinner i aldersgruppen 45-66 år som mottar uføreytelser. Denne er på 26,1 % i perioden fra 2015-2017 og landet som helhet 19,9 % og Finnmark fylke 21,4 %.

Sykefraværet i Sør-Varanger kommune, som organisasjon, var pr. 31.12.17 på 8,2% og 31.12.16 9,4%. Vi ser at det svinger noe med høyeste tall i januar på 10,1% og lavest i august med 8,5%.

Det egnemeldte sykefraværet har hatt en jevn nedgang i løpet av året fra 2,3% i januar til 1,4% i desember. Det er det legemeldte fraværet med 17 dager eller mer som har økt (+1,3).

Blant alle arbeidstakere i Sør-Varanger som helhet, var det legemeldte sykefraværet i første kvartal 2019, 6.7 %. Det legemeldte sykefraværet har de siste årene stort sett ligget mellom 4.4 % og 6.7 %. Det er også sesongvariasjoner gjennom året. Dette tallet er ikke mye høyere enn sammenlignbare kommuner i Finnmark.

Når det gjelder andelen som mottar uføreytelser ved varig uførepensjon, er forskjellene ikke markant forskjellige hos andre grupper enn kvinner 45-55 år. Dersom vi sammenlikner med mottakere av uføreytelser i aldersgruppen 30-44 år, ligger Sør-Varanger litt høyere enn landet og Finnmark.

3.7.1. Arbeidsledige, andel under 30 år

Begrunnelse for valg av indikator: Høy arbeidsledighet 15-29 år.

Arbeidsledige er en utsatt gruppe og arbeidsledighet virker oftest negativt inn på helsetilstanden (FHI). I følge NAV Sør-Varanger har det vært relativt lav arbeidsledighet over lang tid i Sør-Varanger, bortsett fra aldersgruppen 15-29 år. Den store andelen arbeidsledighet hos ungdom 15-29 år, kan være forenlig med stor andel frafall i videregående skole og mangel på lærlingearbeidsplasser. For mange ungdommer forblir i denne gruppen for lenge uten hjelpetiltak fordi det er vanskelig å fange de opp, med det resultat at negative helsefaktorer får manifestere seg. Den største gruppen av unge arbeidsledige i Sør-Varanger har ofte problemstillinger rundt psykisk helse, rus og mangel på initiativ.

Deltakelse i arbeidslivet er viktig for levekårene i vårt samfunn. Gjennom arbeid får vi brukt våre ressurser, vi inngår i et sosialt fellesskap og vi er i stand til å forsørge oss selv. Det å være i arbeid er altså bra for helsen i seg selv, og arbeidsplassen er en viktig folkehelsearena for å nå den yrkesaktive delen av befolkningen.

3.10 Trekk ved læringsmiljø og elevprestasjoner

Begrunnelse for valg av indikator: Utenforskap, frafall og manglende inkludering, på bakgrunn av økende forskjeller i elevmassen (faglig, fysisk, psykisk, sosioøkonomisk) og foreldres bakgrunn.

Trivsel og livskvalitet er viktige faktorer for god helse. Ungdom i Sør-Varanger beskriver selvopplevd helsetilstand dårligere enn ungdom i resten av landet. Samtidig som grunnleggende elevprestasjoner (lesing og regning i 5. og 8. klasse) viser dårligere resultater enn landet. Selvopplevd helse er en indikator på både psykisk og fysisk helseopplevelse, og henger sammen med egen opplevelse av mestring og trivsel. Resultatene i elevprestasjoner er varierende mellom årskull, men større utfordring er det at det er veldig varierende mellom jenter og gutter. Vi ser en klar trend på at guttene ikke tilegner seg de forventede grunnleggende ferdighetene. Dette er en klar lokal og nasjonal tendens som vi ser igjen i flere kartlegginger. Gutter trives godt på skolen, men de er mindre motiverte og presterer dårligere. Dette kan være med å danne grunnlag for utenforskap, manglende inkludering og uhelse. I tillegg opplever Nav en økning blant lavinntektsfamilier der forskjellene øker og skaper ulikheter. Blant lavinntektsfamilier er særskilt flyktninger med mange barn men også Russiske familier der bare en jobber og den andre velger å være hjemmeværende.

Ulikhet i fordelingen av økonomiske ressurser påvirker flere samfunnsmessige forhold negativt. Man kan anta at stor økonomisk ulikhet i et samfunn kan lede til økt kriminalitet, kulturelle forskjeller og politiske konflikter mellom ulike grupper i samfunnet. Stor inntektsulikhet i en kommune kan være en pekepinn på at det også er store sosiale helseforskjeller i kommunen.

NAV Ser også at det er flere andre årsaker, men mangler dokumentasjon. Økt kredittkortgjeld, økt utstyrskrav allerede fra tidlig barn osv., kan bidra til at lavinntektsfamilier blir en marginal gruppe med økt risiko for utenforskap.

Begrunnelse for valg av indikator: Mye ressurser til spesialundervisning til få elever (andel med spesialbehov er på landsgjennomsnittet).

Grunnleggende ferdigheter i regning og lesing samt faglig nivå i engelsk måles på 5.- og 8.-trinn. Resultatene er varierende mellom årskull, men større utfordring er det at den er veldig varierende mellom jenter og gutter. Vi ser en klar trend på at guttene ikke tilegner seg de forventede grunnleggende ferdighetene. Dette er en klar lokal og nasjonal tendens som vi ser igjen i flere kartlegginger. Gutter trives godt på skolen, men de er mindre motiverte og presterer dårligere. Langt flere gutter enn jenter har spesialundervisning, og tiltakene settes inn sent når behovene er blitt store.

Leseferdigheter på laveste mestringsnivå er alarmerende høyt på grunnskolen. En av skolens aller viktigste oppgaver er å hjelpe elevene til å bli gode lesere. Å kunne lese er en verdi i seg selv, for opplevelse, engasjement og identifikasjon. Det er også et nødvendig grunnlag for læring i de fleste fag og forteller noe om hvor godt elevene mestrer leseferdigheter og tekstforståelse. Regning og lesing er en basisferdighet som er viktig i videre utdanningsløp og arbeidslivet. Denne kunnskapen er en viktig predikator for utvikling av sosial ulikhet i helse.

3.10.3 Hvor mange elever fullfører videregående skole

Begrunnelse for valg av indikator: Frafallet i videregående skole er høyere enn i landet som helhet, og mangel på integrering av borteboende elever.

Sør-Varanger ligger fortsatt på topp når det gjelder frafall i videregående skole med 32% frafall, høyere enn landet som helhet og fylket. Frafallet er generelt større for yrkesfaglige enn studiespesialiserende retning.

Foreldrenes utdanningsnivå har sammenheng med fullføring av videregående utdanning. For Sør-Varanger kommunes vedkommende, ligger forskjellene betydelig høyere enn resten av landet når det gjelder drop-out og foreldres utdanningsnivå. Det er veldokumenterte sammenhenger mellom utdanningsnivå, materielle levekår og helse. Utdanning, og særlig det å fullføre en grunnutdanning, er en avgjørende ressurs for å sikre god helse gjennom livsløpet. Det er sosial ulikhet i frafall fra videregående skoler i Norge. Personer som ikke har fullført videregående utdanning er mer utsatt for levekårs- og helseproblemer som de som har valgt å ikke ta mer utdanning etter fullført ungdomsskole.

Frafall i videregående opplæring reduserer mulighetene i arbeidsmarkedet, øker risikoen for uføretrygd og gir dårligere levekår og helse (Falch, 2009; De Ridder, 2013). Studier har vist sammenheng mellom frafall i skolen og psykiske helseproblemer, slik som problematisk rusmiddelbruk, angst og depresjon, samt ulike atferdsforstyrrelser (De Ridder, 2012). Gener og miljø forklarer omtrent like mye for fullføring av videregående skole, viser en metaanalyse av 21 tvillingstudier (Branigan, 2013; McGue, 2017).

Kapittel 4 Miljø

4.2 Drikkevannskvalitet

Begrunnelse for valg av indikator: Manglende reserveløsning for vannforsyning for en stor andel abonnenter.

Sør-Varanger kommune drifter i dag 10 vannverk og 103 km med vannledninger. Hovedverket ved Sandnes forsyner tettstedene Sandnes, Bjørnevatn, Hesseng og Kirkenes, som står for om lag ¾ av kommunens innbyggere. Ukentlig utføres det kvalitetskontroller ved vannverkene, hvor analyseprøvene blir sendt til Laboratoriet. Året 2017 var preget av en vannlekkasje ved hovedledningen. Denne hendelsen satte områdene Bjørnevatn, Hesseng og Sandnes uten vann i nærmere 2 døgn. Folkehelseprofilen bærer preg av dette. Reservevanns løsning for dette området står høyt oppe på prioriteringslisten hos kommunen.

Tilgang på tilstrekkelige mengde rent vann til drikke og matlaging er avgjørende for folkehelse. Det er òg avgjørende for næringslivet og alle andre samfunnsfunksjoner. I hovedsak har folk i Norge tilgang på drikkevann som er tilfredsstillende både i mengde og kvalitet, men gammelt og dårlig ledningsnett, klimaendringer og en endret tryggingssituasjon gjør at det er nødvendig å øke bevisstheten og oppgraderingstakten i kommunene for å unngå framtidige problem.

4.8 Inneklima i skoler og barnehager og offentlige bygg

Begrunnelse for valg av indikator: Dårlig inneklima i eldre kommunale bygg.

Sør-Varanger kommune har en bygningsmasse bestående av flere eldre bygg, men også en del bygg som er satt opp i de siste 30 årene. Hvert bygg har en dedikert byggher som har til ansvar å følge opp det byggetekniske, samt mindre forefallende arbeid. De fleste eiendommene i kommune har et ventilasjonsanlegg med filtrering, men bla. Rådhuset og møteplassen (gamle biblioteket) mangler dette, noe som gjør at korrigerende tiltak som «storm-lufting» må til, under f.eks. møtevirksomhet i mindre møterom.

Godt inneklima er viktig i alle typer bygninger, og et godt inneklima bør være tilfredsstillende med hensyn til både temperatur, luft, støy, lys og stråling. Det er påvist en sammenheng mellom det å oppholde seg regelmessig i hus med fukt eller mugg og økt forekomst av luftvegsplager som astma, allergi og luftvegsinfeksjoner. Fuktskader og muggsoppvekst har de senere år blitt vektlagt som risikofaktorer i arbeidet med å forebygge inneklimarelaterte helseplager, men en vet lite om bygningsmessige forhold og eksponeringssituasjoner som er avgjørende for inneklimaet i Norge.

4.9 Farlige og utsatte veistrekker

Begrunnelse for valg av indikator: Mangel på parkeringsbestemmelser vanskeliggjør forsvarlig brøyting i sentrum (skille vei/fortau).

Utgangspunktet er at myke trafikanter skal ha en trygg vei hvor de kan gå eller sykle på tur til og fra skole eller andre gjøremål. Vinterstid opplever myke trafikanter ofte å måtte gå ute i veibanen grunnet utydelig skille mellom vei og fortau. Årsaken til dette er mangel på parkeringsbestemmelser, som vanskeliggjør brøyting i sentrumsområder.

- Hans Væggersvei (ingen fortau/gang- og sykkelvei). Barn må bruke fylkesvegen på store deler av skolevegen. Brukes av skolebarn fra Prestøya og deler av Haganes. Skiller ikke fotgjengere og kjøretøy. I krysset E6/Hans Væggersvei mangler det gangfelt, slik at fotgjengere kommer seg over veien. Dem blir stående å vente på en mulighet å krysse veien.
- Parkveien
- Kongens gate
- Presteveien
- Storgata
- Fearnleys gate
- Langs Presteveien fra kryss med Klavenessgate og til kryss med Kirkegårdsveien er det i tillegg stor utfordring med parkering. Det er observert «vill» parkering i droppsonen, på fortau, og langtidsparkering på parkeringsplassen på taket (folk har bilene sine parkert der i flere dager). Dette fører til trafikkfarlige situasjoner og hindrer brøyting.
- Håbet, det bor ca. 8 barn nå i boligfeltet på Håbeth, som må komme seg hver dag til Sandnes skole. Fra høsten 2019 begynner de på den nye skolen (Sandnes/Bjørnevatt skole). De er nødt til å bruke Fv885 som en skolevei. Denne veien ansees som en veldig farlig vei for myke trafikanter i forhold til trafikksikkerhet, derfor tilbyr Sør-Varanger kommune skoleskysstil disse barna ved å betale taxi for dem. Boligfeltet er i stadig vekst, derfor tilrettelegging for myke trafikanter er nødvendig.

Utgangspunktet er at eleven skal ha en trygg vei hvor de kan gå eller sykle til skolen. Reglene om ordinær skystil trer inn når det er mer enn 4 km fra hjemmet til skolen. For førsteklasinger er grensen to kilometer. Det er flere områder i kommunen som har strekninger som kan defineres som «farlig skolevei» for ulike grupper av elever. Trafikksikkerhetsutvalget har utarbeidet en plan med strategier, målsetninger og tiltak.

Begrunnelse for valg av indikator: Ikke tilstrekkelig vedlikehold på kommunale veier/fortau sommerstid. Manglende rensk og vedlikehold av fortau vil gjøre det mer utfordrende for myke trafikanter og for å oppnå universell utforming. De samme utfordringene vil vi se langs veger med dårlig drenering. Dette merkes spesielt i vårløsningen.

Kravet om universelt utformede fortau og tilrettelagte veier for gående er et lovkrav. Dersom dette ikke vedlikeholdes vil det å ferdes ute i trafikkerte områder kunne bli vanskelig og farefullt. Viktigheten er derfor stor av at fortau og veistrekker til enhver tid er godt drenert og vedlikeholdt. Dette er også av stor betydning for å få flere til å gå eller sykle, og på den måten øke en kultur for å gå eller sykle.

4. 14 Frivillige organisasjoner

Begrunnelse for valg av indikator: Mangel på frivillige innen helse, omsorg og velferd. Samfunnet står i årene som kommer overfor store utfordringer på helse- og omsorgsfeltet. Høyere levealder, en større andel eldre i befolkningen, endringer i sykdomsbildet og nye brukergrupper stiller statlige myndigheter, kommuner og frivillig sektor overfor nye behov og forventninger. Dette gir også nye muligheter for å utvikle samarbeidet mellom offentlig og frivillig sektor, møte nye behov med nyskapende aktiviteter og engasjere enda flere til frivillig innsats. På helse- og omsorgsfeltet er det et stort behov og potensial for å ta i bruk samfunnets samlede ressurser for å beholde og utvikle et godt velferdssamfunn: ressursene som ligger hos brukerne selv, deres familier og sosiale nettverk, i nærmiljøet og i lokalsamfunnet.

Sett i lys av Sør-Varanger kommunes framskrivning av befolkningssammensetning, med flere eldre enn landsgjennomsnittet og nedgang i antall fødsler, vil det i framtiden være et stort behov for frivillige innen helse og omsorgssektoren.

4.17 Omfang av sosiale møteplasser, aktivitetsplasser, lekeplasser

Begrunnelse for valg av indikator: Mangel på møteplasser for ungdom, samt tilbud og tilgjengelighet for kollektivtransport

Nærmiljøundersøkelsen med ungdom i aldersgruppen 12-20, påpeker at trivsel for ungdom det er å møtes. Møteplasser defineres som steder der ungdom kan henge, slenge eller bare være, uformelt og sammen. Slike møteplasser i Sør-Varanger omfatter Basen ungdomsklubb, biblioteket, kinoen, svømmehallkafeen.

På forespørsler om ungdom er fornøyd med lokalmiljøet sitt, svarer ungdom at de er mindre fornøyd enn landsgjennomsnittet. Disse undersøkelsene tar også med andre organiserte tilbud, og vi ser at lokaler for å treffe andre ungdom, er der kommunen skårer dårligst. (Nærmiljøundersøkelsen, Ungdataundersøkelsen). Ungdom rapporterer også om manglende muligheter for å komme seg til aktiviteter, og påpeker at kollektivtilbudet er for dårlig.

Når det gjelder utendørs treffplasser, har Sør-Varanger kommune den senere tid (siste 5 år) fått flere arena der ungdom kan treffes. Tufteparken aktivitetspark ved skileikanlegget, skytterhusfjellet, ble etablert i 2015 og Bugøynes Tuftepark i 2017, Kirkenes utendørs volleyballbane i Paviljongparken ble etablert i 2018 og kirkenes aktivitetspark ved Barentsbadet/Kirkenes skole, ble etablert i 2019. I tillegg finnes det flere ballbinger og skileikanlegg rundt i kommunen. Også kommunens torg er i prinsippet en møtearena, men dessverre lite i bruk av både ungdom og voksne. Torget er kun en åpen plass og innbyr trolig ikke som aktivitets eller møteplass. Kommunen har flere parker i sentrumsnære omgivelser, som ikke benyttes i stor grad.

Når det gjelder voksne og eldre har vi dessverre ingen statistikk eller levekårsundersøkelse på dette.

Kapittel 6 Helserelatert adferd

6.1-4 Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet

Begrunnelse for indikator: Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet og andel voksne og barn som er fysisk aktive minimum 30/60 minutter per dag, samt inaktivitet og skjermtid

Det er mye gevinst å hente på fysisk aktivitet, både fysisk, psykisk, mentalt og emosjonelt. Det er særlig gevinst å hente på å få de som er helt inaktiv til å bli litt aktiv. Skjermtid ligger høyt særlig blant de unge i Sør-Varanger kommune, over landsgjennomsnittet.

Regelmessig fysisk aktivitet i barne- og ungdomsårene er viktig for normal vekst og utvikling. Det virker også positivt på den psykiske helsen, konsentrasjon og læring. Regelmessig fysisk aktivitet i ungdomsårene ser også ut til å være viktig for å skape gode vaner for resten av livet. Fysisk aktivitet er viktig i forebygging av en rekke plager og sykdommer som overvekt og fedme, type 2-diabetes, hjerte- og karsykdommer, muskel- og skjelettplager og enkelte kreftformer. Overvekt og fedme er i ferd med å bli et stort helseproblem i de fleste land, også i Norge. Overvekt hos gutter og jenter i Sør-Varanger ved sesjon, (17 år) ligger høyere enn landsgjennomsnittet. Det samme gjelder for kvinner målt ved førstegangsvangerskapskontroll. Ungdata-undersøkelser viser at skjermtid hos

skoleelever, utenom skoletid, i Sør-Varanger ligger høyere enn landet som helhet. Utviklingen siden 2016 har vært økende.

6.16 Vold og kriminalitet

Begrunnelse for indikator: Økende rus blant unge og vold generelt.

Sør-Varanger har redusert voldshendelsesstatistikken fra å ha ligget ganske høyt for en del år siden. (2014, 12 % til 8,3 % i 2018). Imidlertid er det nok fortsatt en del mørketall. Blant annet rapporterer Nora senteret stadig høye tall rundt familievold. Når det gjelder narkotiske stoffer rapporterer politiet om en økning siste år av tilfeller av narkotika hos unge ungdommer, ungdomsskole og videregående skole.

Politiet fokuserer nå mye på forebyggende arbeid. Dette skal være kunnskapsbasert, det vil si at utfordringsbildet lokalt skal tas i betraktning når man planlegger og setter opp fokusområder lokalt i distriktet. Justisdepartementet har lagt nasjonale føringer om at det skal være økt fokus på voldtekt og overgrep, vold begått av barn under 18 år, prioritert vold (grov vold) og familievold. I disse gruppene er det sannsynligvis høye mørketall. Det blir for tiden ført nasjonale kampanjer på disse områdene og dette er også et fokus lokalt. Mange saker avdekkes seint, gjerne mange år etter overgrep har blitt begått. I saker som omhandler barn er det nå krav om tilrettelagte avhør, det vil si at barn som er vitne eller fornærmet i en sak må til Barnehuset i Tromsø eller Kirkenes, for å avhøres av ansatte som er spesielt trent til dette. Det brukes mye ressurser på dette.

Det sees en økning i antall unge rus-saker saker. En mulig forklaring på dette er økt fokus og kompetanse på disse sakene hos politiet. I tillegg gir mer åpenhet i samfunnet om det som tidligere har vært tabubelagt, lavere terskel for å melde fra til politiet. Det er derfor ikke sikkert at det er en reell økning i forekomst. Det har også vært et økt fokus på dette internt i Kirkenes og det er nå dannet en nettpatrulje- hvor folk kan melde på nett, som igjen gjør terskelen for å melde saker og bekymringsmeldinger lavere. Synlighet er viktig, også på det digitale fora.

Kapittel 7 Helsetilstand

7.1. Forekomst av livsstilssykdommer

Begrunnelse for indikator: Høy forekomst av overvekt med påfølgende livsstilssykdommer

Det er en høy forekomst av livsstilssykdommer i Sør-Varanger, godt over landsgjennomsnittet. Mange av de overnevnte indikatorene er direkte eller indirekte knyttet til senere sykdom eller alvorlighetsgraden ved denne. Det vil også si at mye av sykdomsbyrden i stor grad kan forebygges sykdom eller bedre prognosen. Mange av risikofaktoren er de samme, noe som gjør enkelte grupper mer sårbar. Det betyr også at forebygging er nokså universelt og tiltak man gjør for å hjelpe en «gruppe» med sykdommer, også vil forebygging sykdom og øke livskvaliteten bredt i befolkningen.

Eksempler på forebyggbare sykdommer

Overvekt og fedme

Sør-Varanger kommune ligger på bekymringsfulle nivåer når det gjelder overvekt og fedme i befolkningen, samt røykrelaterte sykdommer som hjerte- og karsykdommer og kols. Selv om hjertesykdommer stadig går nedover i antall – både på grunn av bedre og raskere intervensjon, og fordi antallet røykere reduseres samtidig som mange lever sunnere.

Når det gjelder overvekt og fedme utgjør dette et større folkehelseproblem i Sør-Varanger enn på landsbasis, selv om vi ligger noe lavere enn fylkesgjennomsnittet. Overvekt og fedme ser ikke ut til å være synkende hos ungdom, tall sammenliknet i tidsrommet 2011-2017. (Ungdataundersøkelser).

Legemiddelbehandlet diabetes type 2

Når det gjelder legemiddelbehandlet diabetes type 2, er utviklingen i Sør-Varanger økende, samtidig som kommunen ligger høyere sammenliknet både med Finnmark som helhet og landet for øvrig. Viktigste årsak til diabetes type 2 er overvekt.

Hjerte og karsykdommer

Også tabellen på hjerte- og karsykdom i Sør-Varanger ligger høyt, det gjelder også sammenliknet med Finnmark. Utbredelsen av hjerte- og karsykdom kan gi informasjon om befolkningens levevaner. Det har vært nedgang i forekomst av hjerte- og karsykdom de siste tiårene, men utbredelsen av risikofaktorer som røyking og fysisk inaktivitet tyder på at lidelsene fortsatt vil ramme mange. Spesielt gjelder dette Finnmark og Sør-Varanger.

Andelen røykere både blant ungdom og voksne har gått markant ned fra årtusen-skiftet til i dag. Samtidig har andelen i befolkningen som snuser, gått opp. Når det gjelder røyking hos kvinner, har det i Sør-Varanger vært en markant nedgang over lang tid slik at statistikker nå er ganske lik resten av landet og lavere enn gjennomsnittet i fylket.

Muskel- og skjelettsykdommer og -plager

Samlet sett er muskel- og skjelettsykdommer den diagnosegruppen som plager flest og koster mest, selv om de fleste tilstandene ikke medfører betydelig overdødelighet⁵¹. I Norge er diagnosegruppen muskel- og skjelettsykdommer den vanligste årsaken til sykefravær og uførhet. Muskel- og skjelettskader, -sykdommer og -plager omfatter en lang rekke ulike tilstander som har det til felles at de er forbundet med smerte og eventuelt nedsatt funksjon knyttet til muskel- og skjelettsystemet. Risikofaktorer, og dermed også mulighetene for forebygging, avhenger av diagnose. Sett under ett har mange typer muskel- og skjelettsykdommer og -plager sammenheng med økende alder, stillesittende livsstil og til dels overvekt. Muskel- og skjelettsykdommer er vanligere hos personer med lav sosioøkonomisk status. Risikofaktorene for muskel- og skjelettsykdommer varierer, men fysisk aktivitet og redusert røyking kan sannsynligvis bidra til å forebygge flere av disse tilstandene. De fleste vil i løpet av livet ha plager eller sykdommer knyttet til muskel- og skjelettsystemet. Muskel- og skjelettsykdommer er en viktig årsak til redusert helse og nedsatt livskvalitet, og en av de vanligste årsakene til sykefravær og uføretrygd.

Et stort antall hofte-, ryggvirvel- og håndleddsbrudd skyldes osteoporose, og antall brudd er forventet å øke ettersom det blir flere eldre i befolkningen.

Når det gjelder statistikk for Sør-Varanger, ligger kommunen ganske likt med landet i prosentandel muskel og skjelettplager, og en del lavere enn resten av Finnmark.

Kreft

For de aller fleste kreftformene øker risikoen kraftig med alderen, og mer enn 85% av krefttilfellene hos kvinner og 90% hos menn oppstår etter 50 årsalder. Testikkelkreft og livmorhalskreft er blant de få kreftformene som opptrer hyppigst i yngre aldersgrupper. Antall krefttilfeller øker og vil fortsette å øke fram mot 2025. Hovedårsakene er økt levealder og større befolkning. Den akkumulerte risiko for

å utvikle en kreftform i Norge før fylte 75 år utgjør for kvinner 29,6 % og for menn 36,0%. Det var over fire ganger så høy forekomst av prostatakreft i 2016 som på 1950-tallet. Antallet tilfeller av føflekkreft øker over hele verden, og vi i Norge er på verdenstoppen. Forekomsten av brystkreft har økt betydelig de siste tiårene, og i 2016 var det dobbelt så mye brystkreft blant norske kvinner som i 1957. Overlevelsen har imidlertid blitt gradvis bedre, og nesten 9 av 10 kvinner som rammes lever fem år etter diagnosen.

Selv om kreftrisikoen har økt, har dødeligheten av kreft samlet sett vært relativt stabil de siste tiårene. Omtrent 70% av alle kreftpasientene overlever sin kreftsykdom i minst fem år etter at de har fått diagnosen. Lungekreft er den kreftformen som tar flest liv til sammen blant kvinner og menn. For lungekreft er det fremdeles økning i dødeligheten blant kvinner. Dødeligheten er litt høyere for kvinner opp til 60-årsalderen, mye på grunn av brystkreftdødelighet. Etter dette har menn den høyeste dødeligheten, som i hovedsak skyldes prostata- og lungekreft. Totalt sett er dødeligheten av kreft nær 50% høyere blant menn enn kvinner.

Sør-Varanger ligger ganske likt med landet i totalt antall nyoppdagede krefttilfeller, samlet for begge kjønn.

Kols

Befolkningens bruk av sykehustjenester kan gi en viss pekepinn på viktige trekk ved så vel helsetjenester som helsetilstand i kommunene. Sykehusinnleggelse kan gi innsikt i problematikken rundt utbredelse av både sykdom og bakenforliggende risikofaktorer, og kan bidra med verdifull informasjon for å få oversikt over helsetilstanden i befolkningen. Sykehusinnleggelse kan i tillegg være en indikator på potensialet for forebyggende innsats. KOLS er en sykdom som kan gi betydelig funksjonsnedsettelse. Røyking er den vanligste årsaken til KOLS, og forklarer to av tre tilfeller. Risikoen øker med økende tobakksforbruk og antall år man har røyket. Personer som arbeider i et miljø med blant annet kvartsstøv og metallholdige gasser, eller som arbeider i gruver og tunneler, har også økt risiko for KOLS. Det er også mulig at utendørs forurensing, fysisk inaktivitet og kostholds faktorer kan påvirke risikoen, men her er det mangelfull kunnskap. KOLS-pasienter har økt risiko for å få flere andre sykdommer samtidig. Eksempler er hjerte- og karsykdom, lungekreft, depresjon og beinskjørhet. Har man først utviklet KOLS, kan ikke behandling reparere den tapte lungefunksjonen. Røykestopp kan bremse forverring av sykdommen og ytterligere tap av lungefunksjon.

Når det gjelder kols og astma, ligger Sør-Varanger høyere enn landet for øvrig, og likt med Finnmark som helhet.

Begrunnelse for indikator: Til dels alvorlige og psykiske helseproblemer hos flyktninger, og sen avdekking.

Kommuneoverlegene og flyktningetjenesten tilkjenner med uro en økende utfordring med flyktningbarn med psykiske problemer og traumer som ikke er blitt oppdaget. Disse flyktningbarna blir enten fanget opp sent, kanskje på videregående skole, og hjelpeapparatet har da enten ikke ressurser eller kompetanse på området. Det dreier seg ofte om store psykiske traumer eller andre store psykiske problemer. Man ser at hjelpeapparatet ikke greier å fange opp disse barna tidligere, og heller ikke foreldrene bringer inn disse barna for hjelp. Både fordi foreldre ikke har forståelse for at barna trenger hjelp, fordi foreldre har nok med egne problemer, og fordi psykisk helse i stor grad er mer tabubelagt enn i Norge.

Legetjenesten og flyktningetjenesten påpeker at dette er et økende problem, og at noe må gjøres all den tid kommunen stadig får flere familier med mange barn. Dette tilsier at vi får stadig flere flyktningsbarn som er i denne kategorien.

Begrunnelse for indikator: Økende andel eldre med store hjelpebehov, eksempelvis demensutvikling. Kostratall for Sør-Varanger kommune 2017, viser at kommunen ligger høyere enn landsgjennomsnittet i eldre over 67+. Prognostisk sett vil en svært stor gruppe av disse eldre utvikle demens og bli pleietrengende. Denne gruppen trekkes fram som en stor og utfordrende gruppe for kommunen både når det gjelder pleiepersonell og kapasitet på sykehjemsplasser og egnete boenheter. Kommuneoverlege/legetjenesten, er bekymret og ser med uro på at brukergruppene i eldreomsorgen blir stadig eldre og tyngre. Man mener å se et tydelig skille etter samhandlingsreformen kom, da stadig sykere pasienter blir skrevet ut fra sykehus til sykehjem/hjemmebasert omsorg.

Demens er en økende utfordring og apparatet i kommunen verken godt nok, eller godt nok koordinert i forhold til denne målgruppen. Nasjonale tall tilsier at rundt 80% av sykehjemspasienter på langtidsavdeling er demente. Forekomsten av demens øker med stigende alder. I aldersgruppen 70-74 år har 5% demens, og ca.15 % av de over 75 år. I gruppen over 90 år har rundt 35% demens.

7.2 Befolkningens trivsel, mestringsnivå og selvopplevd helse

Begrunnelse for indikator: Ungdom rapporterer om negativ selvopplevd helse og psykiske symptomer og plager
Trivsel og livskvalitet er viktige faktorer for god helse. Ungdom i Sør-Varanger beskriver selvopplevd helsetilstand dårligere enn ungdom i resten av landet. Selvopplevd helse er en indikator på både psykisk og fysisk helseopplevelse. Ungdom i Sør-Varanger beskriver økende plager med depressive symptomer. Det vil være naturlig å tenke at dette bildet også henger sammen med rapportering av dårlig selvopplevd helse.

Depressive symptomer hos barn og unge er høyere i Sør-Varanger enn i landet for øvrig og tallet er økende ifølge ungdomsundersøkelser. Dette er bekymringsfullt, selv om vi ser at det blant ungdom i Sør-Varanger er de lettere psykiske symptomer og ikke lidelser, som dominerer. Angstlidelser hos ungdom er økende i hele aldersgruppen, både Sør-Varanger, fylket og landet som helhet.

Både skolehelsetjeneste og oppvekst rapporterer om samme funn, og at det er jenter som i størst grad sliter med stress, prestasjonsjag og negativ selvopplevd helse.

Vår referanse:	Sør-Varanger 22.11.19 Click here to enter text.
Arkivkode:	
Saksbehandler:	John H. Jakobsen
Deres referanse:	
Dato:	26.11.2019

Rapport

fra prosessmøtet i Sør-Varanger kommune 22.11.2019

1. Bakgrunn

Sør-Varanger kommune har utarbeidet et datagrunnlag som omfatter helsetilstand og påvirkningsfaktorer på 87 sider. Arbeidet med dette grunnlagsdokumentet/databasen har fulgt Helsedirektoratets veileder. Dette arbeidet skal rulleres hvert fjerde år (jfr Folkehelseloven §§5-6, jfr Plan og bygningsloven §10-1).

Kommunen har også laget en Folkehelseoversikt - Utfordringsfaktorer 2020-2024 på grunnlag av grunnlagsdokumentet/databasen på 18 sider. Denne oversikten bør rulleres årlig i forkant av kommunens budsjettprosess, som en del av det løpende oversiktsarbeidet og inngå som en del av kommunens øvrige planarbeid (jfr. Forskrift om oversikt over folkehelsen §4).

Folkehelseoversikten er utarbeidet av en tverrsektoriell arbeidsgruppe og omfatter de 23 viktigste utfordringene innen folkehelse i Sør-Varanger kommune.

Det følger av Folkehelselovens §6 (jfr. Plan og bygningslovens §10-1) at folkehelseoversikten skal inngå som et grunnlag for kommunens planstrategi. I denne sammenheng er representanter for folkevalgt og administrativ ledelse, sammen med representanter fra sivilsamfunnet invitert til en bred drøfting av Folkehelseoversikten. Hensikten med drøftingen er å krystallisere ut viktige strategiske områder for folkehelsearbeidet.

Sør-Varanger kommune inviterte 40 personer til et prosessmøte den 22.11.2019 for å gjennomføre en prioritering av de overnevnte områdene i folkehelseplanen.

33 representanter fra administrasjonen, politikere, organisasjoner, frivillige og elevrepresentanter møtte opp for å delta på denne prioriteringen.

Tor Ivar Karlsen og John H Jakobsen ledet prosessen.

3. Agenda for møtet

kl. 09.00-09.15	Velkommen og presentasjon	Håvard Lund Planssjef / ass. Rådmann
kl. 09.15-09.50	Folkehelse i kommunal planlegging - prosessen	Tor-Ivar Karlsen
kl. 09.50-10.00	Pause	
kl. 10.00-11.00	Gjennomgang av folkehelseutfordringer	Kjerstin Møllebakken Folkehelsekoordinator
kl. 11.00-11.30	Pause med mat	
kl. 11.30-12.15	Prioriteringsrunde 1 (inkl. pause)	John H. Jakobsen/Tor Ivar Karlsen
kl. 12.15-13.00	Prioriteringsrunde 2 (inkl. pause)	John H. Jakobsen/Tor Ivar Karlsen
kl. 13.00-13.15	Kategorisering og oppsummering	Tor Ivar Karlsen

4. Indikatorer

Av Folkehelseoversikten framgår det at de viktigste indikatorene for folkehelsearbeidet er knyttet til følgende punkt:

1	Lav tilflytting til kommunen, endring i befolknings sammensetning (antall yngre synker og eldre øker)
2	Rekruttering av kvalifisert personell til kommunale fagstillinger, samt til kommende nye næringer (være i forkant)
3	Geografisk store avstander gir ressursmessige utfordringer til tjenesteutøverne og service for brukere
4	Integrering av mange og ulike nasjonaliteter, ressurskrevende for tjenesteytere (barnehage, skole, helsestasjon)
5	Økende andel barn i husholdninger med lavinntekt (barnefattigdom)
6	Høy andel eneforsørgere, og barn av eneforsørgere
7	Høyt sykefravær i Sør-Varanger kommune (som organisasjon), og høy andel uføre kvinner 45-66 år.
8	Høy arbeidsledighet 15-29 år
9	Utenforskap, frafall og manglende inkludering, på bakgrunn av økende forskjeller i elevmassen (faglig, fysisk, psykisk, sosioøkonomisk), og foreldres bakgrunn.
10	Mye ressurser til spesialundervisning til få elever (andel med spesialbehov er på landsgjennomsnittet)
11	Høyt frafall i videregående skole og integrering av borteboende elever
12	Manglende reservevannsløsning for vannforsyning for en stor andel abonnenter
13	Dårlig inneklime i eldre kommunale bygg
14	Mangel på parkeringsbestemmelser i sentrum vanskeliggjør forsvarlig brøyting (skille mellom vei og fortau)
15	Ikke tilstrekkelig veivedlikehold på kommunale veier/fortau sommerstid.
16	Mangel på frivillige innen helse, omsorg og velferd
17	Mangel på møteplasser for ungdom, samt tilbud og tilgjengelighet på kollektivtransport.
18	Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet og andel voksne og barn som er fysisk aktive minimum 30/60 min per dag, samt inaktivitet og skjermtid
19	Sosiale risikomiljøer (rus blant unge, og vold generelt).
20	Høy overvekt i befolkningen med påfølgende livsstilssykdommer (diabetes type 2, hjerte/kar).
21	Til dels alvorlige fysiske og psykiske helseproblemer hos flykninger, og sen avdekking
22	Økende andel eldre med store hjelpebehov, eksempelvis demensutvikling
23	Psykisk helse hos ungdom: stress og slitenhet (spesielt jenter VGS)

5. Verktøy for prioritering av utfordringer

Som hjelp for å gi deltakerne mulighet å påvirke utvelgelsen av de viktigste områdene for kommunens satsing på folkehelsen, ble det benyttet en metode hvor hver deltaker skulle markere på egne skjemaer de utfordringene som ble oppfattet som viktigst. Dette gir en rangering av utfordringene som i neste omgang danner grunnlag for en drøfting. Verktøyet er blitt brukt i flere kommuner i Norge med god tilbakemelding. Det vises til vedlagte Excel - fil for nærmere angivelse av prosess.

6. Resultat fra poenggiving og grunnlag for drøfting – runde 1

Etter første poenggiving ble listen over folkehelseutfordringer rangert på denne måten:

Problem og/eller utfordring fra oversiktsdokumentet (sortert etter avstemningsresultat fra runde 1)		Runde 1
22	Økende andel eldre med store hjelpebehov, eksempelvis demensutvikling	19
1	Lav tilflytting til kommunen, endring i befolknings sammensetning (antall yngre synker og eldre øker)	18
2	Rekruttering av kvalifisert personell til kommunale fagstillinger, samt til kommende nye næringer (være i forkant)	14
8	Høy arbeidsledighet 15-29 år	14
11	Høyt frafall i videregående skole og integrering av borteboende elever	13
9	Utenforskap, frafall og manglende inkludering, på bakgrunn av økende forskjeller i elevmassen (faglig, fysisk, psykisk, sosioøkonomisk), og foreldres bakgrunn.	12
7	Høyt sykefravær i Sør-Varanger kommune (som organisasjon), og høy andel uføre kvinner 45-66 år.	10
17	Mangel på møteplasser for ungdom, samt tilbud og tilgjengelighet på kollektivtransport.	8
5	Økende andel barn i husholdninger med lavinntekt (barnefattigdom)	7
12	Manglende reservevannsløsing for vannforsyning for en stor andel abonnenter	7
4	Integrering av mange og ulike nasjonaliteter, ressurskrevende for tjenesteytere (barnehage, skole, helsestasjon)	6
19	Sosiale risikomiljøer (rus blant unge, og vold generelt).	6
23	Psykisk helse hos ungdom: stress og slitenhet (spesielt jenter VGS)	5
10	Mye ressurser til spesialundervisning til få elever (andel med spesialbehov er på landsgjennomsnittet)	4
18	Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet og andel voksne og barn som er fysisk aktive minimum 30/60 min per dag, samt inaktivitet og skjermtid	4
21	Til dels alvorlige fysiske og psykiske helseproblemer hos flyknere, og sen avdekking	4
3	Geografisk store avstander gir ressursmessige utfordringer til tjenesteutøvere og service for brukere	3
13	Dårlig inneklima i eldre kommunale bygg	3
20	Høy overvekt i befolkningen med påfølgende livsstilssykdommer (diabetes type 2, hjerte/kar).	3
6	Høy andel eneforsørgere, og barn av eneforsørgere	2
16	Mangel på frivillige innen helse, omsorg og velferd	2
15	Ikke tilstrekkelig veivedlikehold på kommunale veier/fortau sommerstid.	1
14	Mangel på parkeringsbestemmelser i sentrum vanskeliggjør forsvarlig brøyting (skille mellom vei og fortau)	0

Det ble enighet om at alle utfordringer som hadde fått 4 eller flere stemmer, skulle gå videre til en runde 2 i forhold til å prioritere en gang til, se neste punkt. Før møtet gjennomførte prioriteringsrunde 2, ble både de områdene som ikke gikk videre og de som gikk videre til runde 2, gjenstand for drøfting.

Drøftingen hadde i noen grad et fokus på hvorfor de enkelte områdene var viktig, samt om kommunene allerede hadde satt inn innsats på områder og om den prioriteringen som ble foretatt i runde 1 ble ansett som riktig.

7. Resultat fra poenggiving og grunnlag for drøfting – runde 2

Etter andre poenggiving ble listen over folkehelseutfordringer rangert på denne måten:

		Antall stemmer	
Problem og/eller utfordring fra oversiktsdokumentet (sortert etter avstemningsresultat fra runde 1)		Runde 1	Runde 2
1	Lav tilflytting til kommunen, endring i befolkningssammensetning (antall yngre synker og eldre øker)	18	50
22	Økende andel eldre med store hjelpebehov, eksempelvis demensutvikling	19	37
11	Høyt frafall i videregående skole og integrering av borteboende elever	13	25
2	Rekruttering av kvalifisert personell til kommunale fagstillinger, samt til kommende nye næringer (være i forkant)	14	23
8	Høy arbeidsledighet 15-29 år	14	21
9	Utenforskap, frafall og manglende inkludering, på bakgrunn av økende forskjeller i elevmassen (faglig, fysisk, psykisk, sosioøkonomisk), og foreldres bakgrunn.	12	10
7	Høyt sykefravær i Sør-Varanger kommune (som organisasjon), og høy andel uføre kvinner 45-66 år.	10	9
19	Sosiale risikomiljøer (rus blant unge, og vold generelt).	6	9
23	Psykisk helse hos ungdom: stress og slitenhet (spesielt jenter VGS)	5	8
17	Mangel på møteplasser for ungdom, samt tilbud og tilgjengelighet på kollektivtransport.	8	7
5	Økende andel barn i husholdninger med lavinntekt (barnefattigdom)	7	6
4	Integrering av mange og ulike nasjonaliteter, ressurskrevende for tjenesteytere (barnehage, skole, helsestasjon)	6	5
12	Manglende reservevannsløsning for vannforsyning for en stor andel abonnenter	7	5
10	Mye ressurser til spesialundervisning til få elever (andel med spesialbehov er på landsgjennomsnittet)	4	3
18	Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet og andel voksne og barn som er fysisk aktive minimum 30/60 min per dag, samt inaktivitet og skjermtid	4	3
21	Til dels alvorlige fysiske og psykiske helseproblem hos flykninger, og sen avdekking	4	3

De utfordringene som fikk 6 eller flere stemmer, ble gjenstand for en ny drøfting i møtet.

Det ble fokus på om disse utfordringene hadde noen fellestrekk og eventuelt kunne danne grunnlag for noen felles overskrifter. Se neste punkt.

8. Sammenstilling

I prioriteringsmøtet ble det drøftet et mulig oppsett for sammenstilling av de utfordringene som var blitt prioritert. Denne sammenstillingen er som følger:

Indikator	Omtalt som	Strategisk mål?
8. Høy arbeidsledighet 15-29 år 11. Høyt frafall i videregående skole og integrering av borteboende elever 9. Utenforskap, frafall og manglende inkludering, på bakgrunn av økende forskjeller i elevmassen 17. Mangel på møteplasser for ungdom, samt tilbud og tilgjengelighet på kollektivtransport. 23. Psykisk helse hos ungdom: stress og slitenhet (spesielt jenter VGS) 19. Sosiale risikomiljøer (rus blant unge, og vold generelt).	Velvære, trivsel og livskvalitet	Et godt og inkluderende ungdomsmiljø preget av trivsel, læring og mulighet for arbeid
4. Integrering av mange og ulike nasjonaliteter, ressurskrevende for tjenesteytere (b.hage, skole, 5. Økende andel barn i husholdninger med lavinntekt (barnefattigdom) 6. Høy andel eneforsørgere, og barn av eneforsørgere 21. Til dels alvorlige fysiske og psykiske helseproblemer hos flyknitter, og sen avdekking	Sosial ulikhet	De som flytter til kommunen skal føle seg velkommen og en følelse av å være ivarettatt
1. Lav tilflytting til kommunen, endring i befolkningssammensetning (antall yngre synker og eldre øker) 2. Rekruttering av kvalifisert personell til kommunale fagstillinger, samt til kommende kommende nye 3. Geografisk store avstander gir ressursmessige utfordringer til tjenestutøverne og service for brukere 16. Mangel på frivillige innen helse, omsorg og velferd 22. Økende andel eldre med store hjelpebehov, eksempelvis demensutvikling 10. Mye ressurser til spesialundervisning til få elever (andel med spesialbehov er på	Kompetanse og rekruttering	Sør-Varanger kommune skal arbeide aktivt for å sikre rekruttering av kompetent personell og legge til rette for større grad av frivillig arbeid.
7. Høyt sykefravær i Sør-Varanger kommune (som organisasjon), og høy andel uføre kvinner 45-66 år. 18. Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet og andel voksne og barn som er fysisk aktive 20. Høy overvekt i befolkningen med påfølgende livsstilssykdommer (diabetes type 2, hjerte/kar).	Fysisk helse	Friluftsliv og fysisk aktivitet er en viktig ressurs for befolkningen i Sør-Varanger kommune
13. Dårlig inneklime i eldre kommunale bygg 14. Mangel på parkeringsbestemmelser i sentrum vanskeliggjør forsvarlig brøyting 15. Ikke tilstrekkelig veivedlikehold på kommunale veier/fortau sommerstid. 12. Manglende reservevannsløsing for vannforsyning for en stor andel abonnenter	Teknisk infrastruktur	Teknisk infrastrukturarbeid skal ha et folkehelsefokus

Her er alle 14 områder som fikk flest stemmer tatt med inn i en matrise, og sortert på 5 strategiske hovedsatsingsområder. Siden ingen av indikatorene som naturlig hører inn under hovedpunktet «Teknisk infrastruktur» ble vurdert som viktigst, kan dette derfor vurderes utelatt. Dette oppsettet må sees på som et forslag fra prioriteringsmøtet til kommunestyrets planstrategi, jfr. folkehelseloven §6.

Med vennlig hilsen

John H. Jakobsen
Daglig leder
Mail: johnhj@ebnett.no
Mob: +47 90858032

Tor Ivar Karlsen
Mail: tor-ivar.karlsen@uia.no
Mob: +47 90060536

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Wollmann, Siv Merete Enhetsleder: Wollmann, Siv Merete, tlf. 78977550	Dato: 03.12.2019
Arkivsak: <arkivsaksnr>	
Saksordfører: Wikan, Kurt	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Formannskapet	002/20	22.01.2020
Kommunestyret	005/20	05.02.2020

TILPASNING TIL NY KOMMUNELOV - SAMARBEIDSAVTALE MED ØST-FINNMARK REGIONRÅD FRA 2019

Vedlagte dokumenter:

Vedtak i Regionrådet vedrørende tilpasning til ny kommunelov.
Vedtak i sak 18. Tilpasning til ny kommunelov
Samarbeidsavtale vedtatt 181119
vedtekter av 1996

Kort sammendrag:*

Ny kommunelov har trådt i kraft, delvis med virkning fra 2018, og med full virkning innen utgangen av 2019. Dette medfører at kommunale og regionale organer må harmonisere sine regelverk med ny lovgivning.

Øst-Finnmark Regionråd har i møte 18.11.19 vedtatt ny organisasjonsskisse, og det må dermed inngås ny samarbeidsavtale med tilsluttede kommuner. Saken må behandles og godkjennes i kommunestyret før ny organisering trer i kraft jfr. *Kommuneloven § 18-4 Samarbeidsavtale*

Faktiske opplysninger:*

Vedleggene viser opprinnelig organisasjonsskisse, samt det nye forslaget regionrådet har vedtatt. Videre forslag til ny samarbeidsavtale, som regionrådet ber kommunestyret slutte seg til.

Ifølge kommuneloven § 18-4 skal kommunestyret minst vedta følgende:

Samarbeidsavtalen skal fastsette

- a. rådets navn
- b. området er et eget rettssubjekt
- c. hvor mange medlemmer den enkelte deltakeren skal ha i representantskapet
- d. hvilke saker rådet skal kunne behandle
- e. hvilken myndighet som er lagt til rådet
- f. den enkelte deltakerens eierandel i rådet og ansvarsandel for rådets forpliktelser hvi ansvarsandelen avviker fra eierandelen
- g. hvordan deltakerne kan tre ut av rådet
- h. hvordan rådet skal oppløses, blant annet hvem som skal ha ansvaret for oppbevaringen av rådets arkiver etter at rådet er oppløst

Ifølge kommuneloven § 18-1 skal *Rådets navn inneholde ordene interkommunalt politisk råd*. Rådmannen mener at navnet til rådet bør fremkomme tydelig i samarbeidsavtalen og være i tråd med kommunelovens bestemmelser. I samarbeidsavtalen brukes både Øst-Finnmarksrådet og Øst-Finnmark interkommunale politiske råd.

Kommuneplanens hovedmål:

Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12.000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.

Hovedmålet vil være retningsgivende for de politiske og administrative prioriteringer i hele den kommunale organisasjon i planperioden. Ut fra dette, skal det gjøres vurderinger i forhold til følgende satsingsområder:

Næringsutvikling:

Infrastruktur:

Barn og ungdom:

Folkehelse:

Kompetansebygging:

Økonomi:

Universell utforming, jfr bestemmelser i plan og bygningslov:

Alternative løsninger:*

Alternativ til vedtak:*

Forslag til innstilling:

Kommunestyret slutter seg til følgende:

1. Omdanning av dagens regionråd til Øst-Finnmark Interkommunale politiske råd, Øst-Finnmarksrådet, i tråd med den nye kommuneloven vedtatt 8. juni 2018, § 18-1 Interkommunalt politisk råd, vedtas.
2. Kommunestyret slutter seg til at gjeldende statutter for Øst-Finnmark Regionråd, vedtatt 26. april 1996, oppheves 31.12.2019.
3. Kommunestyret vedtar etablering av representantskap for interkommunalt politisk råd etter den nye kommuneloven, vedtatt 8. juni 2018, § 18-3 Representantskap.
4. Samarbeidsavtale for interkommunalt politisk råd etter den nye kommuneloven, vedtatt 8. juni 2018, § 18-4 Samarbeidsavtale, godkjennes og vedtas.
5. Kommunestyret gir ordfører fullmakt til å godkjenne endelig samarbeidsavtale ved mindre vesentlige endringer av samarbeidsavtalen.

Kommunestyret i Sør-Varanger anbefaler at navnet til rådet skal være Øst-Finnmark Interkommunale politiske råd jfr kommunelovens bestemmelser og at dette fremkommer tydelig i samarbeidsavtalen.

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

- Dette dokumentet er godkjent elektronisk i Sør-Varanger kommune og har derfor ingen signatur. -

Fra: Trond Haukanes [<mailto:th@ofr.no>]

Sendt: fredag 29. november 2019 09:40

Til: Ordfører Lebesby kommune <ordforer@lebesby.kommune.no>; Alf Normann Hansen <Alf.Normann.Hansen@gamvik.kommune.no>; Rolf Laupstad <rolf.laupstad@berlevag.kommune.no>; Ronald Wærnes <ronald.waernes@batsfjord.kommune.no>; Ørjan Jensen <orjan.jensen@vardo.kommune.no>; Wenche Pedersen <Wenche.Pedersen@vadso.kommune.no>; 'Knut Inge Store' <knut.store@nesseby.kommune.no>; helga.pedersen@tana.kommune.no; Rune Rafaelsen <Rune.Rafaelsen@sor-varanger.kommune.no>

Kopi: Harald Larssen <harald.larssen@lebesby.kommune.no>; oyvind.korsberg@gamvik.kommune.no; Jørgen Holten Jørgensen <jorgen.jorgensen@berlevag.kommune.no>; Trond Henriksen <Trond.Henriksen@batsfjord.kommune.no>; Hallgeir Sørnes <hallgeir.sornes@vardo.kommune.no>; Jens Betsi <Jens.Betsi@vadso.kommune.no>; Olaf Trosten <Olaf.Trosten@nesseby.kommune.no>; Jørn Aslaksen <ja@tana.kommune.no>; Nina Bordi Øvergaard <Nina.Overgaard@sor-varanger.kommune.no>

Emne: Vedtak i Regionrådet vedrørende tilpasning til ny kommunelov.

Viktighet: Høy

Til Medlemskommunene i Øst-Finnmark Regionråd.

Regionrådet gjorde på møte i Tana 18 November vedtak om å tilpasse rådet til den nye kommuneloven. For å være i tråd med den må vi inngå en ny samarbeidsavtale. Samarbeidsavtalen som ble vedtatt ligger som vedlegg. De gamle vedtektene ligger også med som vedlegg..

Denne saken må behandles og godkjennes i alle kommunestyrene, før den nye organiseringen trer i kraft.

Med Vennlig Hilsen/Kind Regards

Trond Haukanes
Daglig Leder/Managing Director

Mobil: +47 90110562

Mail: th@ofr.no

Hjemmeside: www.ofr.no

Til Medlemskommunen i Øst-Finnmark Regionråd

SAK: Vedtak i sak 18/19, fra regionrådsmøte i Tana 18 November 2019.

«Øst-Finnmark Regionråd – Tilpasing av rådet til den nye kommuneloven»

Samarbeidsavtalen som styrets vedtok i møte 11.06.19 og Vadsø Kommune sitt endringsforslag ble fremlagt for Regionrådet.

Etter gjennomgangen ble Regionrådet enig om å bruke samarbeidsavtalen som styret hadde foreslått i møte den 11.06.19, men med endring av to punkter i det opprinnelige forslaget til samarbeidsavtale paragraff 6.

Opprinnerlig organisasjonsskisse:

Øst-Finnmarksrådet/representantskapet

Ordførere og
Opposisjonspolitikere fra hver av
medlemskommunene

Møte- og talerett:

Daglig leder
Rådmenn
Opposisjonspolitikere

Arbeidsutvalg (AU)

Ordførere

Møte- og talerett:

Daglig leder

Arbeidsutvalget

Ordførerne utgjør regionrådets arbeidsutvalg. Varaordfører er vararepresentanter til arbeidsutvalget. Leder og nestleder i rådet velges av ordførerne. Leder av rådet er også leder for arbeidsutvalget.

Vedtak:

I Samarbeidsavtalens paragraff 6, avsnitt Organisasjonsskisse blir da slik.

Organisasjonsskisse:

Øst-Finnmarksrådet/representantskapet

Ordførere og
Opposisjonspolitikere fra hver av
medlemskommunene

Møte- og talerett:

Daglig leder
Rådmenn

Arbeidsutvalg (AU)
Ordførere og oposisjonspolitikere 3 stk +
vara

Møte- og talerett:
Daglig leder

Arbeidsutvalget

Velges av representantskapet. Leder og nestleder i rådet velges av representantskapet. Leder av representantskapet er også leder for arbeidsutvalget

Med bakgrunn i dette vedtaket ber vi kommunestyrene gjøre følgende vedtak:

Regionrådets forslag til vedtak i kommunene.

1. **Omdanning av dagens regionråd til Øst-Finnmark Interkommunale politiske råd, Øst-Finnmarksrådet, i tråd med den nye kommuneloven, vedtatt 8 Juni 2018, § 18-1 Interkommunalt politisk råd vedtas.**
2. **Kommunestyret slutter seg til at gjeldende statutter for Øst-Finnmark Regionråd, vedtatt 26 April 1996, oppheves 31.12.2019.**
3. ***Kommunestyret vedtar etablering av representantskap for interkommunalt politisk råd etter den nye kommuneloven, vedtatt 8. juni 2018, § 18-3 Representantskap.***
4. ***Samarbeidsavtale for interkommunalt politisk råd etter den nye kommuneloven, vedtatt 8. juni 2018, § 18-4. Samarbeidsavtale, godkjennes og vedtas.***
5. ***Kommunestyret gir ordfører fullmakt til å godkjenne endelig samarbeidsavtale ved mindre vesentlige endringer av samarbeidsavtalen.***

Vadsø/Kirkenes 27/11/19

Wenche Pedersen
Styreleder

Trond Haukanes
Daglig leder

2 Vedlegg.

-Ny samarbeidsavtale
-Vedtekter fra 26 April 1996

Vedlegg 1

Samarbeidsavtale

1. Grunnlag

1.1 Hjemmel

Øst-Finnmarksrådet er et interkommunalt politisk råd opprettet med hjemmel i kommunelovens kap. 18. Rådet har medlemskommuner fra Øst-Finnmark.

1.2 Rettslig interesse

Øst Finnmark interkommunale politiske råd, Øst-Finnmarksrådet, er oppnevnt med hjemmel i LOV-2018-06-22-83 - Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

Øst-Finnmarksrådet er et eget rettssubjekt.

2. Formål

Rådet skal arbeide med samfunnsutvikling for å styrke regionen, i henhold til enhver tid gjeldende strategiplan vedtatt av Øst-Finnmarksrådet.

Samarbeidet skal bygge på åpenhet, gjensidig tillit og søke konsensus.

3. Deltakerkommuner

Øst-Finnmarksrådet består av følgende kommuner:

- Lebesby
- Gamvik
- Tana
- Berlevåg
- Båtsfjord
- Vardø
- Vadsø
- Nesseby
- Sør-Varanger

4. Økonomisk deltakeransvar

Den enkelte deltaker i rådet har ubegrenset økonomisk ansvar for sin andel av rådets forpliktelser fordelt etter innbyggertall ved siste årsskifte. Grunntilskuddet holdes

utenom. Til sammen skal andelene utgjøre rådets samlede økonomiske forpliktelse.

5. Administrativ organisering

Ansatte

Administrasjonen i Øst-Finnmarksrådet består av:

- Daglig leder
- Administrasjonen kan utvides med flere ansatte, avhengig av saksområder og finansiering

Vertskommuneansvar

Vertskommune for rådet er bostedskommune for rådets daglige leder. Kommunen forplikter seg til å støtte administrasjonen med følgende tjenester:

- Fakturering
- Regnskapsføring
- Revisjon
- Arkivtjenester
- IKT- støtte
- Kontorplass

Arbeidsgiveransvar

Kommune forvalter arbeidsgiveransvaret for rådets ansatte. Dette innebærer Kommunen er delegert myndighet til å ivareta rådets ansatte ift. lønn, tariff- og pensjonsrettigheter.

Ansatte i rådet omfattes og ivaretas av hovedavtale, hovedtariffavtale og særavtaler.

Tilsetting, lønn, avskjedigelse og permisjon

Arbeidsutvalget er delegert myndighet fra rådet i tilsettings-, lønns-, avskjedigelses- og permisjonssaker for daglig leder.

Daglig leder er delegert myndighet fra rådet i tilsettings-, lønns-, avskjedigelses- og permisjonssaker for administrativt ansatte.

Kommune yter støtte til rådet administrativt i tilsettings-, lønns-, avskjedigelses- og permisjonssaker.

Rådet skal konsulteres og holdes fortløpende orientert om alle tilsettings- og avskjedigelsessaker.

6. Politisk organisering av Øst-Finnmarksrådet

Representantskapet

Øst-Finnmarksrådet/representantskapet består av ordførerne og en opposisjonspolitiker fra hver av deltagerkommunene.

Rådmenn fra hver medlemskommune har møte- og talerett.
Daglig leder har møte- og talerett.

Arbeidsutvalget

Rådet skal ha et arbeidsutvalg (AU) bestående av 3 stk. Faste representanter. Disse velges blant ordførerne og opposisjonspolitikere. Det velges 5 vararepresentanter. Daglig leder har møte- og talerett.

Varaordføreren er vararepresentant for ordfører i Øst-Finnmarksrådet.
Minst 5 av kommunene må være til stede for at Øst-Finnmarksrådet skal være vedtaksfør.

Representasjonen følger valgperioden, dvs. at den til enhver tid sittende ordfører representerer sin kommune i regionrådet. Leder og nestleder velges for to år av gangen på rådsmøte i november måned.

Dersom leder eller nestleder søker permisjon eller fritak i valgperioden, foretas suppleringsvalg så snart som mulig på ordinært rådsmøte.

Organisasjonsskisse:

Arbeidsutvalget

Velges av representantskapet. Leder og nestleder i rådet velges av representantskapet. Leder av representantskapet er også leder for arbeidsutvalget

Arbeidsutvalget har ansettelsesmyndighet og er forhandlingspart ved lønnsforhandlinger.

Arbeidsutvalget kan uttale seg og fatte vedtak etter fullmakt fra Regionrådet.

Arbeidsutvalget (AU) skal sammen med daglig leder, støttet av innspill fra representskapet, fastsette møteplan for rådsmøtene/ representantskapsmøtene. AU skal behandle og godkjenne utkast til årsberetning og årsresultat forut for årsmøte. Referat fra arbeidsutvalget legges fram for regionrådet.

Stortingspolitikere fra Nord-Norgebenken, Fylkesrådsleder, Fylkesmannen kan inviteres til rådets møter og gis anledning til å informere om viktige saker.

7. Saksområder

Intensjonen med Øst-Finnmarksrådet er å søke enighet omkring saker som vil skape vekst og utvikling i regionen (samfunnsutviklerrollen).

Saksområdet følger av det til enhver tid gjeldende strategidokument for rådet.

8. Saksbehandling

Øst-Finnmarksrådet fører protokoll hvor alle saker og vedtak føres inn. Vedtak som forplikter den enkelte kommune økonomisk utover rådets budsjett er ikke gyldig før saken er behandlet i de berørte kommuner. Øst-Finnmarksrådet/representantskapet fattar vedtak ved enstemmighet blant de fremmøtte deltagerne.

9. Årsmøte

Øst-Finnmarksrådet holder årsmøte hvert år innen utgangen av Mars. Årsmøtet behandler følgende saker:

- Årsmelding foregående år.
- Regnskap foregående år.
- Budsjett påfølgende år.

Det innkalles til ekstraordinært årsmøte når Øst-Finnmarksrådet, rådets leder eller mer enn 50 % av de deltakende kommuner forlanger det.

10. Budsjett, økonomi, revisjon, myndighet

Budsjett for påfølgende år godkjennes av Øst-Finnmarksrådet i årsmøtet.

Årlige utgifter til drift av Øst-Finnmarksrådet dekkes av medlemskommunene etter en fastsatt fordeling basert på innbyggertall og et fast årlig beløp i henhold til vedlagte økonomimodell. Det årlige beløpet justeres for lønns- og prisstigning.

Økonomimodellen vedtas av medlemskommunene.

Regnskapsunderskudd innarbeides til dekning over neste års budsjett, eller dekkes inn av disposisjonsfond. Regnskapsoverskudd føres til disposisjonsfond.

Attestasjon- og anvisningsmyndighet er delegert til daglig leder i administrasjonen.

11. Endringer av samarbeidsavtalen

Endringer i avtalen kan bare foretas på ordinært eller ekstraordinært årsmøte og krever enstemmighet.

Endringer som innebærer økonomiske forpliktelser, må godkjennes av kommunestyrene hos hver deltakerkommunene.

12. Oppsigelse av avtale

Den enkelte kommune kan med minimum ett års skriftlig varsel si opp sitt deltagerforhold i Øst-Finnmarksrådet og kreve seg utløst fra dette.

Uttreden skjer fra og med 01.01. etter at det er gått minimum ett år fra skriftlig varsel er mottatt.

13. rådsoppløsning

Oppløsning av Øst-Finnmarksrådet kan bare skje dersom samtlige kommunestyre har fattet vedtak om dette. Hver av de deltakende kommuner skal ved oppløsningen av Øst-Finnmarksrådet være ansvarlig for sin del av forpliktelsene i forhold til folketallet ved siste årsskifte.

14. Ikrafttredelse

Denne avtale trer i kraft fra det tidspunkt den er vedtatt av samtlige medlemskommuner.

STATUTTER FOR ØST-FINNMARK REGIONRÅD

(Vedtatt 25. april 1996)

§ 1. DELTAKERKOMMUNER

Regionrådet er et samarbeidsorgan for kommunene Berlevåg, Båtsfjord, Sør-Varanger, Unjárga/Nesseby, Deatnu-Tana, Vadsø, Vardø og Gamvik.

§ 2. FORMÅL

Regionrådet skal ta hånd om arbeidsoppgaver som med fordel kan løses for kommunene i fellesskap.

Dette arbeid skal ha til formål å bidra til en utvikling av næringsliv og offentlig service i regionen, for derigjennom å sikre bosettinga og skape bedre og tryggere levekår.

§ 3. MEDLEMMER TIL REGIONRÅDET

Rådet skal bestå av 16 medlemmer. Hver av de deltakende kommuner utpeker 2 medlemmer til rådet, hvorav kommunens ordfører skal være den ene. Den andre representanten og personlige vararepresentanter blir valgt blant medlemmene i kommunestyret.

Medlemmene oppnevnes for en periode på 2 år ad gangen, dog slik at oppnevningen følger periodene for valg av kommunenes ordførere.

§ 4. VALG

Rådet velger leder, nestleder og et arbeidsutvalg på 3 medlemmer for en periode på 2 år. Arbeidsutvalget skal bestå av rådets leder og to av rådets medlemmer. Det velges 5 varamedlemmer til arbeidsutvalget. Disse skal velges blant rådsmedlemmer fra de kommunene som ikke er representert i arbeidsutvalget.

Alle 8 kommunene skal være representert med ett medlem eller ett varamedlem i arbeidsutvalget.

Lederskap i regionrådet og verv i arbeidsutvalget skal rullere blant rådets medlemskommuner.

Det velges også medlemmer til eventuelle faste underutvalg.

§ 5. MØTER I REGIONRÅD OG ARBEIDSUTVALG

Rådet skal avholde minst 2 møter pr. år. Avvikling av rådsmøter skal rulleres blant medlemskommunene. Rådet sammenkalles av leder, eller i lederens fravær av nestleder. Rådet skal også sammenkalles når minst 3 av medlemskommunene krever det.

Innkalling til møte i regionrådet skal skje skriftlig med minst 2 ukers varsel og med sakliste vedlagt. Møte kan i særskilte tilfeller sammenkalles på annen måte, men vedtak vil da ikke være gyldige dersom en kommune protesterer på innkallingen. Det kan heller ikke fattes vedtak i saker som ikke står på sakslisten dersom en av kommunene går i mot det.

Møtene i regionrådet blir ledet av regionrådets leder, eller i leders fravær av nestleder. Dersom ingen av disse er til stede, velger rådet en møteleder.

Alle vedtak krever simpelt flertall for å være gyldige. Ved stemmelikhet har leder dobbeltstemme. Rådet er beslutningsdyktig når minst 10 av dets medlemmer er til stede.

Dersom det ikke møter nok representanter til at møtet kan fatte vedtak, skal det snarest innkalles til et nytt møte med 8 dagers varsel. Innkallingen skal redegjøre for utfallet av det første møtet. På det nyinnkalte møtet kan det da gjøres vedtak uten hensyn til hvor mange representanter som er til stede.

Administrasjonssjefene i medlemskommunene har møterett og blir innkalt til møtene med tale- og forslagsrett. Leder kan også kalle inn andre til møter i rådet.

Arbeidsutvalget sammenkalles av leder etter behov. Innkalling til møte i arbeidsutvalget skjer skriftlig med normalt 1 ukes varsel.

§ 6. PROTOKOLL

Det skal føres protokoll fra møtene i regionrådet og i arbeidsutvalget. Protokoll fra regionrådets møter sendes til regionrådets medlemmer, varamedlemmer og administrasjonssjefene. Protokoll fra arbeidsutvalgets møter sendes til arbeidsutvalgets medlemmer, varamedlemmer og administrasjonssjefene.

Møteleder er ansvarlig for føring og utsending av protokoll.

Til å underskrive protokoll fra regionrådets møter velges 1 møtedeltaker, i tillegg til møteleder.

§ 7. ØKONOMI

Innen 1. september utarbeider rådet budsjett for virksomheten det kommende år. Budsjettforslaget forelegges medlemskommunene til uttalelse før det legges fram for regionrådet til vedtak.

Driftsutgifter for regionrådet blir fordelt slik på medlemskommunene
30 % av driftsutgiftene fordeles med like store andeler på alle medlemskommunene.
70 % av driftsutgiftene fordeles etter innbyggertall.

Utgifter til prosjektfond/prosjekter blir til vanlig fordelt slik
30 % av utgiftene fordeles med like store andeler på alle medlemskommunene.
70 % av utgiftene fordeles etter innbyggertall.

Eventuelle eksterne tilskott blir trukket fra før fordeling.

Ved prosjekt/tiltak der ikke alle medlemskommunene deltar, blir utgiftene belastet de deltagende kommuner.

Fordelingen i forhold til folketall regnes ut fra folketallet pr. 1. januar foregående år.

Kommunenes tilskott betales forskottsvis i to rater pr. 1. januar og 1. juli.

Vertskommunen bærer utgiftene til husleie, lys, varme og renhold.

Regionrådets regnskap revideres av registrert revisor. Honorar fastsettes etter regning.

§ 8. ÅRSMØTE

Innen utgangen av april hvert år avholdes årsmøte for behandling av årsberetning og godkjenning av regnskap for foregående år.

Årsoppgjøret sendes til kommunene.

§ 9. SEKRETARIAT

Den daglige virksomhet skal ledes av en sekretariatsleder. Sekretariatsleder samordner virksomheten under regionrådet, forbereder saker for arbeidsutvalget og regionrådet og iverksetter vedtak fattet av arbeidsutvalget og regionrådet. Rådet tilsetter sekretariatsleder og eventuelt annet personale innenfor retningslinjer og budsjett som regionrådet har vedtatt. Rådet bestemmer lønn og arbeidsvilkår.

Sekretariatet skal ha kontorsted i Vadsø.

§ 10. ENDRING AV STATUTTENE

Endringer av statuttene kan foreslås av rådet eller av de deltagende kommuner. Slikt forslag skal først sendes til uttalelse blant kommunene, med svarfrist innen 2 måneder. Deretter skal forslaget behandles på første møte i rådet. Et forslag til vedtektsendring krever 2/3 flertall i rådet.

Forslaget skal så behandles av kommunene. Dersom forslaget vinner tilslutning fra 5 av kommunene, anses endringen av statuttene å gjelde.

Tilsvarende prosedyre skal følges ved forslag om oppløsning av regionrådet. Vedtak om oppløsning av rådet trer i kraft etter det påfølgende årsmøte, med mindre det ikke avtales en lengere avviklingstid.

§ 11. UTMELDING

Dersom en kommune ønsker å gå ut av regionrådet, må kommunestyret fatte vedtak om dette.

Uttreden av regionrådet skal meddeles skriftlig til rådet. Uttreden får virkning tidligst 2 år etter at utmeldelsen er gitt. Uttreden kan bare skje ved begynnelsen av et nytt budsjettår.

Ved uttreden skal statuttene tas opp til tilsvarende endring og forelegges medlemskommunene til godkjenning. Endringsforslaget må oppnå tilslutning fra 2/3 av medlemskommunene for å være gyldig.

Utmeldelse skal umiddelbart varsles de øvrige medlemmer.

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Stig Ulvang Enhetsleder: Stig Ulvang, tlf. 78 97 74 93	Dato: 08.01.2020
Arkivsak: <arkivsaksnr>	
Saksordfører: Johannesen, Eilif	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Formannskapet	003/20	22.01.2020
Kommunestyret	003/20	05.02.2020

HANDLINGSPLAN MED BUDSJETT FOR 2020 FOR SØR- VARANGER UTVIKLING AS

Vedlagte dokumenter:
Handlingsplan 2020

Dokumenter i saken:

- 2018021941 Handlingsplan 2019 for Sør-Varanger utvikling AS
- 2018001434 SVU AS - HANDLINGSPLAN OG OMSTILLINGSPLAN 2018-2022
- 2016018159 AVTALER SOM REGULERER FORHOLDET MELLOM SØR-VARANGER
KOMMUNE OG SØR-VARANGER UTVIKLING AS
- 2016010258 OMSTILLINGSPLAN 2016 - 2022 FOR SØR-VARANGER KOMMUNE

Kort sammendrag:*

I tråd med omstillingsplanen 2016-2022 som kommunestyret vedtok i 2016 og revidert omstillingsplan 2018-2022 fra 2018, legger rådmannen frem Sør-Varanger Utvikling AS sitt forslag til handlingsplan for 2020 for behandling i kommunestyret. Årets budsjett er på totalt 15 716 000,- kroner.

Faktiske opplysninger:*

Sør-Varanger Utvikling AS (SVU) sine årlige handlingsplaner beskriver den periodevise operasjonaliseringen av «Omstillingsplan 2018-2022» med innsatsområder og ressursbruk. I tråd med vedtatt omstillingsplan 2018-2022 (Sak 026/18), skal SVU sine forslag til handlingsplaner behandles av kommunestyret.

Vedlagte forslag til handlingsplan gjelder for 2020, og er vedtatt av styret i SVU. Planen bygger på samme prinsipp som foregående år, og det overordnede rammeverket for handlingsplanen er «Omstillingsplan 2018-2022».

Handlingsplan 2020 peker ut konkrete satsningsområder for å oppnå SVUs hovedmålsettinger, som er:

- Bidra til å utvikle og sikre 300 arbeidsplasser
- Bidra til økt robusthet i næringslivet

Arbeidsplassene måles gjennom årlig oppfølging av bedriftene som har fått prosjekttilskudd i henhold til standardisert metode gitt igjennom programmet Regional Omstilling, ledet av Innovasjon Norge. Det fremgår av forslag til handlingsplan at antallet realiserte og forventede arbeidsplasser ved utgangen av 2019 er 192,5.

Et robust næringsliv og samfunn er tilpasningsdyktig og tar liten skade av enkelthendelser, og er karakterisert av høy grad av samhandling, riktig kompetanse, høy innovasjonsevne, balansert demografisk sammensetning og godt økonomisk handlingsrom. For å måle dette er det foreslått noen indikatorer som er lett tilgjengelig i lokalsamfunnet, samtidig venter SVU på at Innovasjon Norge skal komme med sitt offisielle måleverktøy.

Sør-Varanger Utvikling AS er tett på og følger opp de signalene som gis rundt oppstart av Sydvaranger. En ny gruvevirksomhet i Sør-Varanger kommune vil erfaringsmessig kreve mange arbeidsplasser i et lokalsamfunn som allerede har lav arbeidsledighet. Dette er svært positivt for Sør-Varanger kommune, og SVU AS melder at de vil kjøre med samme styrke som før, og fortsette å videreutvikle sine prosjekter i tett samarbeid med relevante aktører.

Handlingsplanen til Sør-Varanger utvikling, som er Sør-Varanger kommunes heleide omstillingsseksjon, er også viktig for samhandlingen mellom Sør-Varanger kommune og næringsaktørene i kommunen. Det er derfor et mål for rådmannen at man tidlig skal begynne avklaringen rundt overtakelsen av SVUs arbeid i den ordinære kommunale driften etter omstillingsarbeidet avsluttes i 2022. Det legges derfor opp til at prosjektet «Inn for landing»,

startes opp allerede høsten 2019.

Kommuneplanens hovedmål:

Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12.000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.

Hovedmålet vil være retningsgivende for de politiske og administrative prioriteringer i hele den kommunale organisasjon i planperioden. Ut fra dette, skal det gjøres vurderinger i forhold til følgende satsingsområder:

Næringsutvikling:

SVUs aktivitet bidrar til utvikling av nye og sikring av eksisterende arbeidsplasser, og handlingsplanen er et sentralt virkemiddel i næringsutviklingsarbeidet i kommunen.

Infrastruktur:

Sentrale aktiviteter her er arbeidet rundt jernbane fra Finland, Arctic Connect (fiberkabel) og Arctic Smart Cities (nettverk).

Barn og ungdom:

Blir berørt gjennom det generelle omstillingsarbeidet i kommunen ved etablering av nye næringer som krever ny kunnskap i lokalsamfunnet. Barn og unge er også invitert inn i samarbeid igjennom «rekrutteringsprogram for Sør-Varanger», «Høyere utdanning i Kirkenes», og samarbeid med lokale skoler for å bidra til å skape en innovasjonskultur.

Folkehelse:

Nye næringer som krever høy kompetanse har en positiv innvirkning på den generelle folkehelsen i kommunen, jfr oversiktsbildet innen folkehelse.

Kompetansebygging:

I den proaktive delen av handlingsplanen satses det særlig på høyere utdanning, kompetanseprogrammer på tvers av offentlig og privat sektor, kompetanseheving og å stimulere til mer forskning i Sør-Varanger.

Økonomi:

Handlingsplanen er finansiert gjennom tidligere vedtatte tilskudd. Nye næringer og

arbeidsplasser vil over tid føre til høyere skatteinngang for Sør-Varanger kommune.

Universell utforming, jfr bestemmelser i plan og bygningslov:

Alternative løsninger:*

Alternativ til vedtak:*

Forslag til innstilling:

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

- Dette dokumentet er godkjent elektronisk i Sør-Varanger kommune og har derfor ingen signatur. -

HANDLINGSPLAN

2020

OM SØR-VARANGER UTVIKLING AS (SVU)

- Et attraktivt samfunn med vekstkraft

1. INNLEDNING

Handlingsplanen beskriver den periodevise operasjonaliseringen av «Omstillingsplan 2018-2022» med mål og ressursbruk. Omstillingsorganisasjonen utarbeider årlige handlingsplaner som vedtas av kommunestyret i Sør-Varanger. Denne handlingsplanen gjelder for 2020.

Omstillingsarbeidet gjennomføres etter visjonen:

Et attraktivt lokalsamfunn med vekstkraft

Et slikt samfunn defineres som:

- a) Et samfunn der det er attraktivt å etablere og drifte virksomheter og institusjoner.
- b) Et samfunn preget av høy kompetanse, utdanning og utvikling.
- c) Et samfunn der en samarbeider og inkluderer hverandre.
- d) Et samfunn en ønsker å vokse opp, etablere seg, og komme tilbake til.

Foto: Max Malyutin

I tillegg legges følgende verdigrunnlag til grunn i arbeidet:

- Kompetansedrevet
- Samhandlende
- Langsiktig
- Utviklende

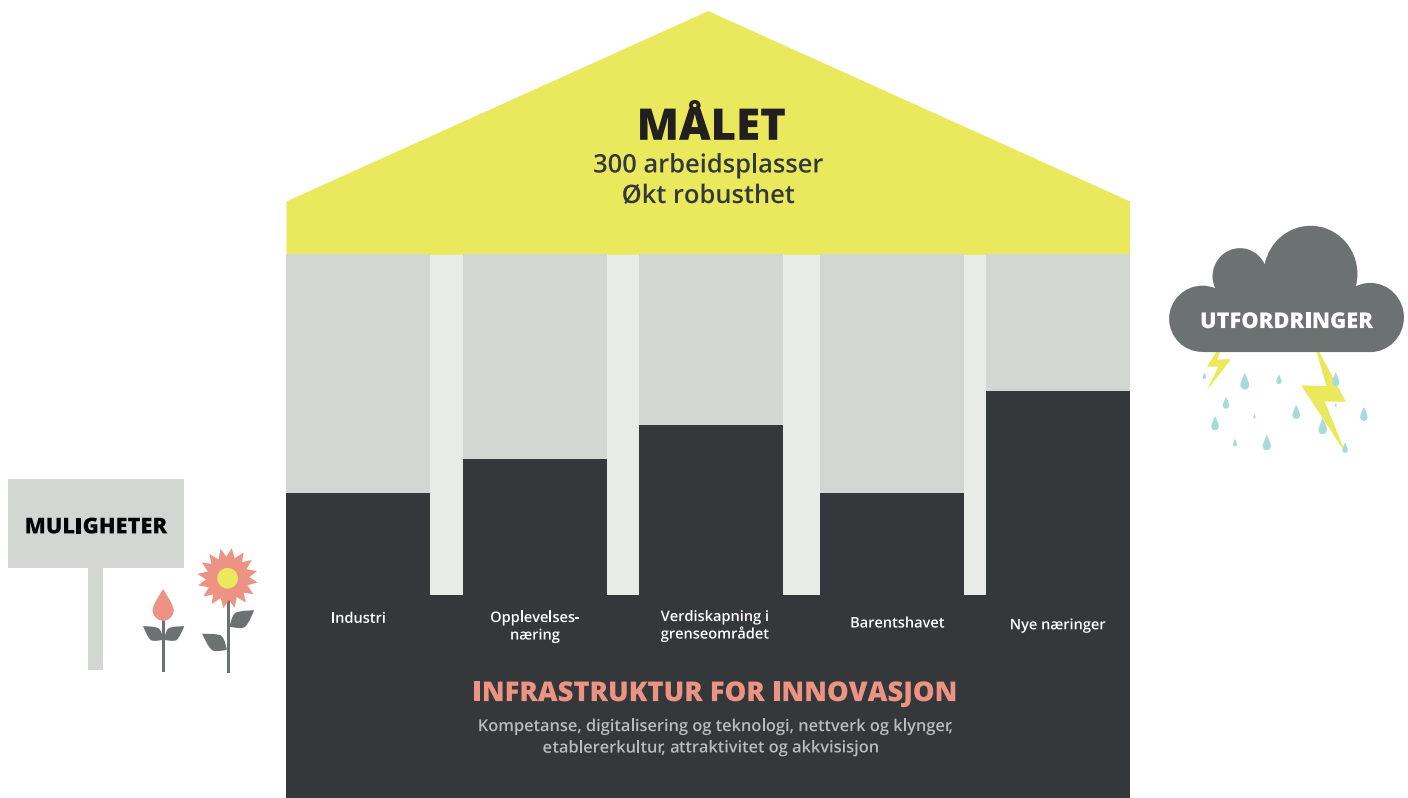
Omstillingsarbeidet skal gjennomføres i tråd med visjon og verdigrunnlag, og sørge for at igangsatte prosjekter ivaretar disse.

Arbeidet gjennomføres via fem strategiske innsatsområder, samt en gjennomgående grunnmur:

«Infrastruktur for innovasjon». I grunnmuren utvikles: kompetanse, digitalisering og teknologi, nettverk og klynger, etablererkultur, samt attraktivitet og akkvisisjon.

De fem innsatsområdene er:

- Industri
- Opplevelsesnæringer i verdensklasse
- Barentshavet som utviklingsressurs
- Verdiskapning i grenseområdet Norge-Russland-Finland
- Nye næringer

Modell for omstillingsarbeidet med fem strategiske innsatsområder (Industri, Opplevelsesnæring, Verdiskapning i grenseområdet, Barentshavet og Nye næringer) og en grunnmur for infrastruktur og innovasjon. SVU representerer det mørkegrå feltet i modellen.

1.1 Måloppnåelse

Arbeidet i sin helhet styres mot to hovedmål:

- Bidra til å utvikle og sikre 300 arbeidsplasser
- Bidra til økt robusthet i næringslivet

SVU skal legge til rette for utvikling og sikring av 300 arbeidsplasser. Arbeidsplassene måles gjennom årlig oppfølging av bedriftene som har fått prosjekttilskudd. Dette gjøres ved å sende ut spørreundersøkelse til bedriftene.

Et robust næringsliv og samfunn er tilpasningsdyktig og tar lite skade av enkelthendelser. Et robust næringsliv karakteriseres av høy grad av samhandling, riktig kompetanse, høy innovasjonsevne, balansert demografisk sammensetning og godt økonomisk handlingsrom.

Tidlig i 2019 framkom det fra Innovasjon Norge at de skal utarbeide et nytt nasjonalt måleverktøy for robusthet. Dersom dette ikke faller på plass i løpet av 2020, vil SVU gjøre en jobb for å hente inn tall for hele perioden fram til nå og gjøre en lokal måling for robusthet ved å bruke eksisterende tallmateriale.

Økonomi

- Basert på Kirkenes Næringshages årlige statusrapport:
 - Resultat før skatt, samt soliditet og gjeldsgrad fra de 100 største aksjeselskapene i kommunen

Kompetanse

- Antall elever som fullfører videregående skole
- Antall studenter tilknyttet campus Kirkenes og Fagskolen i Bjørnevatn
- Fra NHOs årlige Kommune NM:
 - Antall sysselsatte med minst fire års høyere utdanning
 - Andel sysselsatte med bestått fagprøve

Demografi

- Fra NHOs årlige kommune NM
 - Befolkningsvekst, gjennomsnittlig årlig vekst i befolkningen over tre år
 - Unge i forhold til eldre i arbeidsstyrken: Innbyggere 26 - 35 år som andel av innbyggere 56 - 65 år. Prosent. Tallgrunnlaget er fra 2018.
 - Netto innflytting: Netto innflytting som i prosent av befolkningen. Tallgrunnlaget er fra 2018.

Samhandling

- Andel søknader som kommer fra mer enn én aktør.

Arbeidsliv

- Antall nyetableringer vs. antall konkurser fra SSB
- Fra NHOs årlige kommune NM
 - Privat sysselsetting: Sysselsatte i privat sektor og offentlige foretak som andel av total antall sysselsatte, prosent.
 - Sysselsettingsandel: Sysselsatte personer etter arbeidssted i prosent av befolkningen 20-66 år.

2. RAMMEBUDSJETT

SVU legger opp til følgende rammebudsjett:

BUDSJETT 2020	Fordeling i %	Fordeling i NOK
Bedriftsrettede investeringer	50	Kr. 7 835 00
<i>Industri</i>	25	Kr. 1 958 750
<i>Opplevelsesnæring</i>	20	Kr. 1 567 000
<i>Barentshavet</i>	15	Kr. 1 175 250
<i>Verdiskapning i grenseområdet</i>	10	Kr. 783 500
<i>Nye næringer</i>	30	Kr. 2 350 500
Infrastruktur for innovasjon	42	Kr. 6 523 000
Administrasjon	8	Kr. 1 358 000
Totalt	100	Kr. 15 716 000

Budsjettet er basert på «Omstillingsplan for 2018-2022». Rammebudsjettet for 2020 er justert i forhold til forbruket de tidligere årene, der akkumulert underforbruk er tatt med videre. Selskapet skiller på de bedriftsrettede tilskuddene som næringsaktører kan søke på for å utvikle og gjennomføre sine forstudier og forprosjekter, og det proaktive arbeidet selskapet gjennomfører selv. Det proaktive arbeidet omfatter interne prosjekter og målrettet arbeid for å utvikle grunnmuren for infrastruktur for innovasjon. Administrasjon er de rent administrative oppgavene som må gjennomføres for å drifte selskapet, satsen er satt lik forhenværende år. Den prosentvise fordelingen viser hvordan selskapet prioriterer ressursfordelingen ut i fra totalbudsjettet. Selskapet legger til grunn at budsjetttrammene og aktiviteter kan justeres etter at årsregnskap er ferdigstilt.

Foto: Silje Kvammen

3. INNSATSOMRÅDER

3.1 Bedriftsrettede tilskudd

Ramme 7,8 MNOK

SVU skal være en katalysator for å få i gang prosjekter og kapitaltilgang som skal brukes til lokal kompetanseheving og verdiskapning. Dette gjøres ved å støtte initiativ som går under kategorien forstudier og forprosjekter. Det er et uttalt mål at omstillingsmidlene skal bidra til å utløse andre midler. Prosjekteiernes egenfinansiering og eventuell annen finansiering i prosjektene kommer i tillegg til SVU sitt bidrag.

Det legges til grunn at PLP skal brukes i alle prosjekter. PLP er en prosjektstyringsmetode og et begrepsapparat utviklet av Innovasjon Norge. PLP opererer med faseinndelt prosjektgjennomføring, fast organisering og faste roller, tydelig beslutningsprosess og gode rutiner for oppfølging og kvalitetssikring. PLP legger vekt på personlig ansvar, forpliktende samarbeid og resultat. Se mer på www.regionalomstilling.no.

Arbeidsplasser:

	ÅR	2017-2018	2019	2020	2021	2022
Arbeidsplasser	Periodisert i Omstillingsplan	20	50	80	100	50
	Realisert og forventet	59	133,5			

Merknad: De realiserte og forventede arbeidsplassene er estimert på bakgrunn av dialog med prosjektaktørene. Handlingsplanen skrives i et tidsrom der Sydvaranger AS har gitt sterke signaler om oppstart, som medfører 400 arbeidsplasser direkte og 300 arbeidsplasser i leverandørindustrien. Dersom det blir gruveoppstart vil det gi store endringer i de lokale rammebetingelsene, som igjen vil påvirke lokalsamfunnet og prioriteringene til SVU. SVU vil fortsette sitt arbeid med samme styrke, men må tilpasse aktivitetene til den rådende situasjon.

Foto: Silje Kvammen

3.2 Infrastruktur for innovasjon (Proaktivt arbeid)

Ramme 6,5 MNOK

Aktivitetene som nevnes i dette kapittelet er de overordnede aktivitetene som skal gjennomføres av omstillingsselskapet. Hver av aktivitetene har egne planer med konkrete tiltak. I dette arbeidet rettes det særlig fokus på langsiktige prosjekter, kompetanse, digitalisering og teknologi, nettverk og klynger, etablererkultur, samt attraktivitet og akkvisisjon.

Merknad: Ved en gruveoppstart må det proaktive arbeidet tilpasses rammebetingelsene i lokalsamfunnet. Basert på de demografiske forholdene, tilbakemeldinger fra næringslivet og en eventuell gruveoppstart, er rekruttering en viktig aktivitet for 2020. I ly av dette har SVU også satt i gang prosjektet «Inn for landing» som skal bidra til å sikre en god avslutning av omstillingsprosjektet. Resultatene fra «Inn for landing» skal brukes til å skape løsninger som vil bidra til at Sør-Varanger utvikler seg til et attraktivt samfunn med vekstkraft også etter at den definerte omstillingsperioden (2016-2022) er over.

Navn på aktivitet	Målsetning	Merknad
Stimulere til nyetableringer og innovasjonskultur i eksisterende næringsliv	Skape en innovasjonskultur.	Forprosjektet Designregion Barents avsluttes mars 2020. SVUs aktivitet må tilpasses eventuelle videreføring.
Videre merkevaren Sør-Varanger Utvikling	Videreutvikle en sterk merkevare	En løpene prosess som foregår igjennom vårt kommunikasjonsplan og markedsføringsarbeid.
ICE – Innovate Cool Experiences!	Sette fokus på nyetableringer, innovasjon og forretningsutvikling i Sør-Varanger.	Videreutvikling av innovasjonsfestivalen ICE.
Arctic Smart Cities	Integrere et digitalt perspektiv i omstillingsarbeidet, forprosjekt.	Her skal det jobbes med tiltak og fremtidsrettet prosjektutvikling for å øke digital forretningsutvikling, samarbeid og kompetanse. Ønskelig å etablere et nettverk/ cluster.
Den arktiske jernbane	Bidra til realisering av jernbanen mellom Rovaniemi og Kirkenes.	Fortsette arbeidet med de finske samarbeidspartnerne i Finest Bay Area Oy om etablering av et spesifikt selskap for utvikling av jernbanene, samt også følge eventuelle mulighetsrom opp mot offentlige prosesser.
Arctic Connect (fiberkabel)	Bidra til landføring av fiberkabelen i Sør-Varanger	Prosjektet utføres i samarbeid med den finske prosjekteieren Cinia Oy og deres norske partner Bredbåndsfylket Troms (BBFT). Samarbeide med BBFT om å etablere et eksplisitt selskap for gjennomføring av arbeidet.
Tiltak mot eksisterende næringsliv	Bidra til vekst og utvikling i eksisterende næringsliv	Må koordineres mot de lokale utviklingsaktørens løpende aktivitet. Vurdere å gjennomføre SMB-utvikling, "Konkurranseskraft &Vekt", Handels- og serviceprogram eller tilsvarende tiltak fra Innovasjon Norge. PLP-kurs 1-2 ganger Mobilisere til nye- og videreutvikle eksisterende nettverk og klyngerrettet jamfør midtveisevaluering.

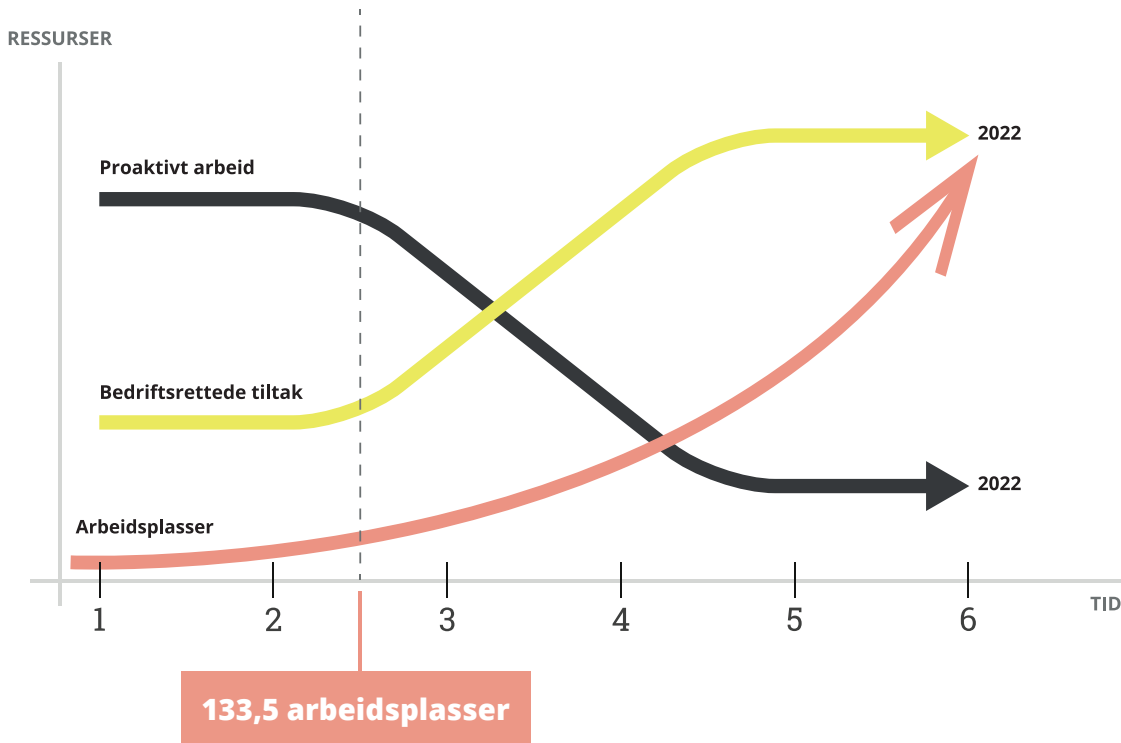
Høyere utdanning i Kirkenes	Jobbe for at det etableres flere permanente utdanningstilbud i Kirkenes, forprosjekt.	Må sees i sammenheng med utdanningsaktørenes vilje og framdrift.
Rekrutteringsprogram for Sør-Varanger	Gjennomføre toårig forprosjekt.	Må foregå i tett samspill med næringsliv og offentlige etater. Arbeidsmarkedet i Varanger er skrevet inn i prosjektet.
Nettverk for lokale matprodusenter	Utvikle et fungerende nettverk for lokale mat- og drikkeprodusenter.	Søkt om finansiering gjennom N2.
Kompetanseprogram på tvers av offentlig og privat sektor	Økt effektivitet og lønnsomhet i det lokale næringslivet og offentlig sektor.	Avhengig av samspill med eiere og næringsliv. Gjennomføres ved behov og ønske.
Politisk forankring av omstillingsarbeidet	Skape faste møteplasser med de lokale politikerne.	Videreføring av pågående prosesser. Må følges opp kontinuerlig, egen samling med politikere i kommunestyret, og arbeidet må sees i sammenheng med «Inn for landing».
Stimulere til mer forskning i Sør-Varanger	Flere samarbeidsprosjekter mellom offentlig sektor, næringsliv og akademia.	Triple Helix: Samhandling mellom offentlig sektor, næringsliv og akademia.
Kompetanseheving	Svare på behov og etterspørsel fra næringsliv og offentlig sektor.	Utarbeide relevante tiltak ut i fra innspill og samarbeid med eiere, næringsliv og andre interessenter.
Inn for landing	Utarbeide en strategi for avslutning/videreføring av omstillingsselskapet.	Gjennomføres i tett samarbeid med våre eiere. Innspill fra næringsliv og andre interessenter må tas hensyn til. Ønsket ferdigstilt våren 2020.
Andre tiltak	Ha rom for å ta tak i muligheter som dukker opp.	Nye muligheter og prosjekter som dukker opp i løpet av året.
Administrasjon av proaktivt arbeid	Administrering av drift og interne prosjekter.	Administrasjon, analyse og statistikk, ledelse, og koordinering av infrastruktur for innovasjon.

3.3 Administrasjon

Ramme 1,358 MNOK

Administrasjon er de rent administrative oppgavene som må gjennomføres for å drifte selskapet og kostnadene hva gjelder disse oppgavene. Dette er systemer for arkiv og postliste, IT-programmer og support, leie av kontorlokale, kontorrekvisita, datautstyr m.m. Lønnskostnadene inngår i det proaktive arbeidet for infrastruktur for innovasjon.

4. OPPSUMMERING

Figuren er satt sammen fra Omstillingsplan 2018-2022 og viser prosessen i SVUs arbeid. I omstillingsplanen legges det vekt på at det proaktive arbeidet skal bidra til å løse ut flere prosjekter innenfor de strategiske innsatsområdene. Basert på aktivitet i perioden 2016-2018 ser SVU en tydelig økning i antall prosjekter, samtidig som selskapet må fortsette den aktive jobben for å skape et robust og attraktivt samfunn med vekstkraft.

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Sindre Torp Enhetsleder: Sindre Torp, tlf. 78 97 74 95	Dato: 17.12.2019
Arkivsak: <arkivsaksnr>	
Saksordfører: Bergeng, Lena Norum	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Utvalg for plan og samferdsel	009/20	21.01.2020
Formannskapet	004/20	22.01.2020

INNSPILL TIL HØRINGSUTTALELSE TIL NASJONAL TRANSPORTPLAN (NTP) 2022-2033

Vedlagte dokumenter:

Invitasjon til å gi innspill til fylkeskommunens behandling av Nasjonal Transportplan 2022-33 samt invitasjon til innspillskonferanse

Brev til kommuner og næringsliv - Invitasjon til dialog med fylkeskommunen om NTP 2022-33 - pr. 28.11v2

Fellesinnspill Troms og Finnmark fylkeskommuner -NTP 2022-33 hovedutfordringer - Finnmark

Fellesinnspill Troms og Finnmark fylkeskommuner -NTP 2022-33 hovedutfordringer - Troms

Høringsuttalelse. Finnmark fylkeskommunes innspill til fagetatenes forslag til NTP 2018 -29

Høringsuttalelse. Troms fylke. Forslaget til Nasjonal transportplan 2018-29_Saksprotokoll

med vedtak fra Fylkestinget i Troms

Dokumenter i saken:

2019024904 ORIENTERING OM INNSPILLSPROSESS TIL HØRINGSUTTALELSE TIL NTP 2022-2033

2019024572 Invitasjon til å gi innspill til fylkeskommunens behandling av Nasjonal Transportplan 2022-33 samt invitasjon til innspillskonferanse

Kort sammendrag:

Troms og Finnmark fylkeskommune inviterer Sør-Varanger kommune til å gi innspill på tiltak

til fylkeskommunens behandling av Nasjonal transportplan (NTP) 2022-2033. Fylkeskommunen ber om helt konkrete og prioriterte tiltak innenfor ulike transportsektorer som riksveg, marin transport, luftfart og jernbane.

Høringsfristen som gjelder for Sør-Varanger kommune er 27. januar 2020.

Faktiske opplysninger:

Nasjonal transportplan (NTP) for perioden 2022-33 skal vedtas i Stortingsmeldingen som legges fram under vårsesjonen 2021. Prosessen for utarbeidelsen av NTP er endret fra tidligere. Transportetatene (Statens vegvesen, Kystverket, Jernbanedirektoratet og Avinor) har i foregående NTP utarbeidet «*Transportetatenes forslag til NTP.*». Dette har vært grunnlaget for fylkenes høringssvar til departementet. For NTP 2022-33 har Samferdselsdepartementet (SD) overtatt hele ansvaret for NTP-prosessen, og transportetatene har ansvaret for å utarbeide grunnlagsdokumenter etter politisk bestilling hos SD.

Fylkeskommunene er fortsatt høringsinstans for NTP og deltar i politisk kontaktgruppe ledet av Samferdselsministeren. Troms og Finnmark har allerede fått bestilling på å vedta felles strategiske innspill. Fylkene vedtok i mai 2019 felles innspill til hovedutfordringene på transportområdet (se vedlegg). Samferdselsministeren har uttalt at fylkeskommunen må bruke prosessen til å overbevise og at målet med NTP skal være at Norge skal være et land som folk bor og hvor det skapes verdier over hele landet.

De største utfordringene skal løses først og i løpet av de første 6 årene skal det kun være fokus på konkrete tiltak, løsninger og prosjekt. Den neste 6-årsperioden skal fokuseres på det strategiske og plangrunnlaget innrettes mot de største utfordringene som skal løses og ikke konkrete tiltak. Samferdselsdepartementet ønsker at fylkeskommunene fremmer prioriterte løsninger for å håndtere utfordringer på transportområdet de kommende årene.

Samferdselsdepartementet har en konkret bestilling til høringsinstansene for å sikre at innspillene blir ivarettatt i tråd med departementets ønske. Det er ønskelig at høringsuttalelsene retter fokus på framkommelighet, regularitet og sikkerhet for nærings- og persontransporter – med kobling til transportkorridorer. Videre kreves det at innspillet er politisk vedtatt og at innspillet skal være i form av en utfylt tabell med rangerte tiltak med begrunnelse.

Prosjekter, tidligere vedtak og rådmannens vurdering:

I Sør-Varanger kommune er det flere prosjekter som ikke er gjennomført, men som ligger inne i tidligere NTP (2018-2029) og handlingsprogrammet. Rådmannen presenterer nedenfor hvilke prosjekter som allerede ligger inne i Nasjonal transportplan (NTP) og andre midler som er avsatt av Staten. Deretter følger relevante planer og vedtak om infrastruktur, og sammen danner dette grunnlaget for tiltakene i tabellen i forslaget til vedtak.

Administrasjonen har i prosessen vært i dialog med Avinor og Sør-Varanger utvikling. Kommunen har også søkt å få innspill fra Kirkenes næringshage, men de hadde ikke mulighet på grunn av kort svarfrist.

I gjeldende **NTP (2018-2029)** ligger følgende prosjekter:

Veg:

- E105 Elvenes – Hesseng; restbehov 66 millioner NOK
- Vedlikehold og fornying, ca. 1/3 av vedlikeholdsetterslepet fjernes
- Programområder og utbedringsstrekninger, etter handlingsprogram fra Statens vegvesen

Kyst:

Vedlikehold og fornying av navigasjonsinnretninger o.a.

Luffart:

Forlenging av rullebane for Kirkenes lufthavn, ferdigstilles 2021.

Igjennom **KVU Kirkenes** er det satt av følgende midler:

- Planlegging av havn i Høybukta vest (avsluttet)
- 100mill NOK til vei til en framtidig havn (stamnetterminal)

I **Handlingsprogram 2018-2030** er det satt av følgende midler:

- 51mill NOK til trafiksikkerhetstiltak i Kirkenes sentrum (2021-2022)
- 9mill NOK til fasadetiltak mot støy i Kirkenes (2021)
- 31mill NOK til Kontrollstasjon på Hesseng (2022-2023)

I **Kommuneplanens samfunnsdel (2014-2026)** står det at fremtidig havnerelatert industriutvikling skal foregå på Tømmerneset. Støy og arealkrevende industri skal lokaliseres på Tømmerneset/KILA.

I prioritert rekkefølge skal det særskilt satses på;

1. Havne og industri-/næringsareal
2. Fremtidsretta innfartsløsning til Kirkenes

3. Utbedring og utbygging av Høybukta lufthavn.
4. Storskog tollstasjon
5. En styrking av vedlikeholdet på det kommunale, fylkeskommunale og statlige veinettet
6. Mellomriksveiløsning Pasvik-Nellim

Kommunestyret vedtok i møte 12.06.19 (sak 031/19) følgende:

«1. Sør-Varanger kommunestyre vedtar å stoppe planleggingen av Høybukta vest. Avtalen om planarbeidet av 19.05.17 videreføres ikke.

2. I det videre arbeidet med planlegging og utvikling av større havne- og næringsarealer legger kommunestyret til grunn en etappevis utvikling, med Slambanken som utgangspunkt. Samtidig opprettholder Sør-Varanger kommune ambisjoner om å etablere en storhavn av nasjonal og internasjonal betydning med jernbanetilknytning Kirkenes Rovaniemi. En forutsetning for en slik etablering er at staten går inn og sikrer offentlig finansiering og nasjonal kontroll over den delen av havna som blir stamnetterminal.

3. Den kommunale utbyggingen må utredes og kostnader godkjennes av Kommunestyret. Rådmannen vil komme tilbake med egen sak for finansiering av utredningen.

4. Det forutsettes at Staten bidrar med veimidler til prosjektet.

5. I Sør-Varanger kommune skal det legges til grunn at kommunale kaifronter med et tilstrekkelig bakareal i umiddelbar nærhet skal eies og drives av det kommunale havnevesenet.

6. I valg av private samarbeidspartnere skal ILO-konvensjon 137 respekteres og implementeres i drifta.

7. Ny innfartsåre til Kirkenes over Slambanken skal ikke bompengefinansieres.

Begrunnelse:

Kommunestyret finner at utbyggingskostnadene på Høybukta vest er så store at det ikke er forsvarlig å videreføre arbeidet med dette området.

Utbygging av Slambanken vil gi kommunen nødvendige kaier og havneområder i lang tid framover. Veiframføring kan gi en ny innfartsvei til Kirkenes, som vil avlaste dagens veinett mellom Hesseng og Kirkenes.

En utbygging på Slambanken vil også gjøre et stort areal tilgjengelig for nærings-/industriformål. Dette vil i overskuelig framtid dekke behovet for nærings-/industriareal i kommunen, og kan for eksempel tilbys virksomheter som medfører mye tungtrafikk. Dersom disse kan etablere seg her istedenfor på Prestøya, vil dette være positivt for Kirkenes by. Nærheten til Kirkenes by er også positivt med tanke på reiseavstand mellom bolig og arbeidssted, i tillegg vil bedriftene ha kort reiseavstand til sitt kundegrunnlag på

Kirkeneshalvøya. Samtidig som området ligger nært byen er det skjermet for innsyn.

En utbygging vil ha noe risiko ut ifra kommunens nåværende økonomi, utbygging må derfor gjøres innenfor de rammer som er synliggjort i saksutredningen over.

Veifremføring som beskrevet over vil også redusere investeringsbehovet for en fremtidig etappevis havne- og industriutvikling utover Tømmerneset via Tømmernesets østside.»

Kommunestyret vedtok den 13.11.19 (sak 070/19) følgende:

«Det igangsettes et forstudie for utbygging av en stamnetterminal (offentlig havn).

Forstudien skal danne grunnlaget for kommunestyrets avgjørelse om hvilket løsningsalternativ for stamnetterminal som skal utredes nærmere i et forprosjekt.

Forstudien skal inneholde definerte overordnede kostnadselementer knyttet til vei, opparbeidelse av bakarealer, kommunale kaier, bru, tunnelløsning og teknisk infrastruktur.

Følgende alternativer skal legges til grunn for forstudien:

Alternativ 1:

Ny riksvei fra påkobling på E6 ved Strømmen bru, langs Langfjordens vestsida, med bru over kanal/Langfjorden til Slambanken og tunnel fra Slambanken til påkobling i planlagt rundkjøring på E6 i Kirkenes sentrum. Etablering av 2 kommunale kaier med 100 da kommunalt bakareal på Slambanken.

Alternativ 2:

Ny riksvei fra påkobling på E6 ved Strømmen bru, langs Langfjordens vestsida til ny stamnetterminal i Leirpollen sør. Etablering av 2 kommunale kaier med 100da kommunalt bakareal i Leirpollen sør. Etablering av bru over kanal/Langfjorden og vei fra ny statlig vei til tunnelpåkobling på Slambanken, inklusive ny tunnel fra Slambanken til planlagt rundkjøring E6 i Kirkenes sentrum.

Det skal for begge alternativer utredes for kaier med kaifront på minimum 100 meter, dybde minimum 15 meter ved LAT. Dybde ved kai (LAT) må dimensjoneres i henhold til de ulike funksjoner som kaien skal fylle. Alle kaier skal ha kapasitet til å håndtere tunge løft og store belastninger. Dimensjonerende fartøy skal ha en lengde på 170 meter.

Rådmannen gis fullmakt til å innhente tilbud og kontrahere tilbyder til utarbeidelse av forstudien. Prosjektet finansieres over memoriakonto 2910212, som er avsatt til havneformål.»

Kommuneplanens hovedmål:

Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12.000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør

kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.

Hovedmålet vil være retningsgivende for de politiske og administrative prioriteringer i hele den kommunale organisasjon i planperioden. Ut fra dette, skal det gjøres vurderinger i forhold til følgende satsingsområder:

Næringsutvikling:

Nasjonal transportplan er viktig for næringsutviklingen i Sør-Varanger. Gode kommunikasjonsmuligheter er helt grunnleggende for attraktivitet for næring og nye etableringer.

Infrastruktur:

Nasjonal transportplan er av stor betydning for å sikre framtidig infrastruktur i Sør-Varanger.

Barn og ungdom:

Trygge og gode transportsystemer er viktig for gode oppvekstsvilkår.

Folkehelse:

Trygge og gode transportsystemer, spesielt veisystemer, er viktig for muligheter for å være i fysisk aktivitet.

Kompetansebygging:

Ikke relevant.

Økonomi:

Ikke relevant.

Universell utforming, jfr bestemmelser i plan og bygningslov:

Ikke relevant.

Alternative løsninger:*

Alternativ til vedtak:*

Forslag til innstilling:

Formannskapet i Sør-Varanger kommune avgir på bakgrunn av gjeldende planverk og tidligere vedtak følgende innspill til kommende NTP:

Sør-Varanger kommune forventer at de prosjekter som allerede ligger inne i handlingsprogram og NTP videreføres. Sør-Varanger kommune foreslår at følgende tiltak innarbeides i NTP 2022-2033:

Tiltak	Rangering av tiltak	Begrunnelse for tiltak	
Riksveg (store tiltak)	1: Ny innfartsvei fra Strømmen bru til Kirkenes sentrum, inkl. bru og tunnel.	1: Ny innfartsvei til Kirkenes sentrum vil avlaste dagens E6 mellom Hesseng og Kirkenes som har en ÅDT på ca. 9000 kjøretøy, med høy andel av tungtrafikk. Ny bru over Langfjorden vil forbedre beredskapen mellom Kirkenes og Varangerbotn, spesielt til Kirkenes lufthavn, se helhetlig ROS for Sør-Varanger kommune.	
	2: Ny SMART mellomriksvei til Finland, fra E6 til riksgrensen. Oppgradering til Europavei i samarbeid med finske myndigheter. 3:	2: Dagens vei (Rv 92) mellom Kaamanen (E75) og Neiden (E6) har et stort potensiale som transportkorridor, jfr. Joint Barents transportplan. Det forventes vekst i både persontrafikk og gods over denne strekningen. Å utstyre veien med intelligente transportsystem kan bidra til økt utnyttelse av veien for vogntog i konvoi. I tillegg kan prosjektet utvikle systemer for å oppdage vilt og reinsdyr med formål å redusere påkjørsler. Dagens veg er av dårlig forfatning og har behov for en solid oppgradering. 3:	
Riksveg (mindre tiltak, mellom 10 og 500mill NOK)		1: Vei til nytt havneområde på Tømmerneset.	1: Staten bør videreføre sine forpliktelser til en veiframføring til ei offentlig havn på Tømmerneset. Denne kan kobles på, eller være en del av ny innfartsvei til Kirkenes fra Strømmen bru.
		2: Ny avlastningsvei til Kirkenes, mellom Førstevann og Kirkenes sentrum via Verksbakken	2: Avlastningsvei ned Verksbakken vil

			redusere trafikkmengden ned Solheimslia som er veldig trafikkert i dag.
		3: Kyst	3: 1: Utbygging av en Barentshavn.

--	--	--	--

--	--	--	--

--	--	--	--

--	--	--	--

			2:
			3:
			Luffart

--	--	--	--

--	--	--	--

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

- Dette dokumentet er godkjent elektronisk i Sør-Varanger kommune og har derfor ingen signatur. -

Fra: Selmer, Eirik <eirik.selmer@ffk.no>
Sendt: mandag 2. desember 2019 13:52
Til: Kommuner i Finnmark; malfrid.baik@nho.no; tromsogfinnmark@lo.no; ohp@lastebil.no; nhf@nhf.no; forsvaret@mil.no
Kopi: Bente Olsen Husby; th@ofr.no; Selmer, Eirik; Marius Chramer (marius.chramer@tromsfylke.no); Kristina Hansen; ivar.b.prestbakmo@tromsfylke.no; Holm-Varsi, Per Bjørn; bjorn.kavli@tromsfylke.no
Emne: Invitasjon til å gi innspill til fylkeskommunens behandling av Nasjonal Transportplan 2022-33
Vedlegg: Brev til kommuner og næringsliv - Invitasjon til dialog med fylkeskommunen om NTP 2022-33 - pr. 28.11v2.docx; Fellesinnspill Troms og Finnmark fylkeskommuner -NTP 2022-33 hovedutfordringer - Finnmark.pdf; Fellesinnspill Troms og Finnmark fylkeskommuner -NTP 2022-33 hovedutfordringer - Troms.pdf; Høringsuttalelse. Finnmark fylkeskommunes innspill til fagetatenes forslag til NTP 2018 -29.pdf; Høringsuttalelse. Troms fylke. Forslaget til Nasjonal transportplan 2018-29_Saksprotokoll med vedtak fra Fylkestinget i Troms.pdf

Hei

Invitasjon

Vedlagt følger invitasjon fra Troms og Finnmark fylkeskommune til å gi innspill på tiltak til fylkeskommunens behandling av Nasjonal Transportplan 2022-33.(se vedlagt invitasjonsbrev). I tillegg vedlegges tidligere NTP vedtak i Troms og Finnmark som er relevant for innspillene på prosjekt/tiltak.

Høringsfrist

Fristen er satt til 27.januar 2020. Årsaken til kort frist er at premissene på nasjonalt nivå ble klargjort først i uke 47, og at Fylkestinget Troms og Finnmark skal behandle saken i mars 2020. (Saken må ferdigstilles 1. februar)

Innspillet skal leveres i utfylt tabell der prioriterte tiltak med begrunnelse settes inn. Se vedlagt invitasjonsbrev for instruks og tabell.

Innspillskonferanse

Troms og Finnmark fylkeskommune arrangerer også en Innspillskonferanse på Scandic Ishavshotell 14.januar 2020. Vi byr på lunsj. Møtedeltakerne dekker egne reise- og oppholdskostnader. Tidligst møtestart vil være kl. 10:00. Informasjon om program med påmelding sendes ut medio desember til adressatene. Regionrådene inviteres til å holde innlegg for å sikre at hele fylket blir representert.

Likelydende brev er sendt ut til alle kommuner i Troms og Finnmark og utvalgte organisasjoner.

På vegne av fylkesordfører Ivar B. Prestbakmo og fylkesråd for samferdsel Kristina Hansen i Troms og Finnmark fylkeskommune

Finnmark fylkeskommune
Finnmárkku fylkkagielda
Sentraladministrasjonen
Guovddášhálldahus

Eirik Selmer

Seniorrådgiver

78 96 31 20 / 922 49 441

<http://www.ffk.no>

Troms og Finnmark fylkeskommune

Romssa ja Finnmárkku fylkkagiella

Tromssan ja Finmarkun fylkinkomuuni

NASJONAL TRANSPORTPLAN (NTP) 2022-33

Nasjonal prosess for NTP 2022-33

Nasjonal transportplan (NTP) for perioden 2022-33 skal vedtas i Stortingsmeldingen som legges fram under vårsesjonen 2021. Prosessen for utarbeidelsen av NTP er endret fra tidligere. Transportetatene (Statens vegvesen, Kystverket, Jernbanedirektoratet og Avinor) har i foregående NTP utarbeidet «Transportetatenes forslag til NTP.». Dette har vært grunnlaget for fylkenes hørings svar til departementet. For NTP 2022-33 har Samferdselsdepartementet (SD) overtatt hele ansvaret for NTP-prosessen, og transportetatene har ansvaret for å utarbeide grunnlagsdokumenter etter politisk bestilling hos SD. Informasjon knyttet til SDs med Nasjonal transportplan 2022-2033 finnes her: <https://www.regjeringen.no/no/tema/transport-og-kommunikasjon/nasjonal-transportplan/ntp-2022-2033-i-arbeid-ny/nasjonal-transportplan-2022-2033---i-arbeid/id2643246/>

Fylkeskommunens involvering i NTP 2022-33

Fylkeskommunene er fortsatt høringsinstans for NTP og deltar i politisk kontaktgruppe ledet av Samferdselsministeren. Troms og Finnmark er allerede fått bestilling på å vedta felles strategiske innspill. Fylkene vedtok i mai 2019 felles innspill til hovedutfordringer på transportområdet (vedlagt).

- I møte 22.november 2019 orienterte Samferdselsminister Jon G Dale om NTP prosessen og anmodet fylkeskommunen å «Buk muligheten til å overbevise». Målet er at Norge skal være et land som folk bor og hvor det skapes verdier i hele landet.
- De største utfordringene skal løses først. I første 6-årsperiode skal det kun være fokus på konkrete tiltak, løsninger og prosjekt (2022-27). Den neste 6 års-perioden (2027-33) er det fokus på det strategiske og plangrunnlaget innrettes mot de største utfordringene som skal løses og ikke konkret tiltak, prosjekt og virkemidler.
- Samferdselsdepartementet ønsker at fylkeskommunene fremmer prioriterte løsninger for å handtere utfordringene på transportområdet de kommende årene. Fristen for å komme med innspill er satt til 14.mai 2020. Troms og Finnmark fylkeskommune skal behandle saken i Fylkestinget medio mars 2020. Fylkeskommunens vedtak skal også ivareta innspill fra kommuner, næringsliv og andre regionale høringsparter.

Dialog med fylkeskommunen

Sammenslåingen av fylkene og endring av NTP-prosessen har medført utfordringer. Fylkene har imidlertid over år hatt en felles strategisk plattform og et faglig innarbeidet samarbeid rundt NTP. Troms og Finnmark har etter regionreformen fått nye oppgaver.

Herunder ansvaret for regionale FOT-ruter (ikke-kommersielle flyruter) og de statlige fiskerihavnene. Disse oppgavene vil derfor ikke være en del av NTP-prosessen.

Troms og Finnmark fylkeskommune ønsker som tidligere å involvere kommuner og næringsliv. Målet med regional involvering er å sikre at vi fanger opp relevante behov og konkret argumentasjon for prioriteringer. Det foreslås følgende involvering:

1. Utsending av invitasjon (Dette brev) til kommuner, næringsliv og andre høringsparter til å gi innspill på tiltak sendes ut i uke 49 (se egen bestilling til slutt i dette dokumentet).
 - Frist for innspill på tiltak til fylkeskommunen er 27. januar 2019.
 - På grunn av regionsammenslåingen ber vi om at innspillene sendes inn tidligst 3.1.2020.
 - Innspillene sendes: postmottak@tffk.no

Kontaktpersoner:

- Seniorrådgiver Eirik Selmer, Finnmark fylkeskommune
E-post: eirik.selmer@ffk.no - Mobiltelefon: 92 24 94 41
 - Spesialrådgiver Marius Chramer, Troms fylkeskommune
E-post: marius.chramer@tromsfylke.no Mobiltelefon: 95 81 67 37
2. Invitasjon til regionalt informasjons- og høringsmøte rundt NTP 2022-33 på Scandic Ishavshotell i Tromsø den 14. januar 2020. Program og evt. ny info. vil sendes ut innen medio desember.
Merk: Her vil regionrådene gis ansvar for å holde innleggene fra kommunene.

Utgangspunkt for å utarbeide innspill til Troms og Finnmark fylkeskommunes behandling er:

1. Høringsbrev fra Samferdselsdepartementet 21.november 2019. Link:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/6f6cae4b119f42328fb42d979b4b9b94/ntp-2022-2033-invitasjon-til-a-komme-med-innspill-om-prioriteringer-pa-transportomradet.pdf>
2. Felles fylkesvise vedtatte strategiske innspill til NTP 2022-33 fra 10.mai 2019 (vedlegg)
3. Fylkesvise vedtak i Troms og fylkesvise vedtak i Finnmark til prosessen for NTP 2018-29 (vedlegg)
4. Politisk plattform for nytt fylkesråd «Et sterkt nord». Link:
<http://nyetffk.no/media/1331/plattform-ap-sp-og-sv-2019-2023-troms-og-finnmark-med-logo.pdf>

Konkret bestilling til kommuner, næringsliv og andre høringsinstanser:

For å sikre at innspill blir ivaretatt i tråd med departementets ønsker rettes disse inn mot et fokus på:

- Framkommelighet, regularitet og sikkerhet for nærings- og persontransporter – med kopling til transportkorridorer.

Innspillet skal inneholde:

- Underskrift fra ansvarlig på brev med organisasjonens logo (styrevedtak, politiske vedtak fra kommuner).
- Innspillet skal omhandle utfylling av rangerte tiltak med begrunnelse på punktene i tabellen som vurderes som relevant.

Føringer for innspillet:

Riksveg:

1. Rangering av 1-3 store investeringsprosjekt på riksveg med begrunnelse. Tiltak kan også omfatte rassikringsprosjekter.
2. Rangering av 3 mindre riksvegtiltak (fra 10- 500 mill. kr) med begrunnelse. Tiltakene kan omhandle eks. bru, tunnel, trafikksikkerhet, næringstransporttiltak, intelligente transportsystemer og kollektivløsninger).

Maritim transport:

- Rangering 1-3 maritime tiltak med begrunnelse. Tiltak kan rettes mot farled, sjøtransport og sjøsikkerhet.

For luftfart:

- Rangering av 1-3 lufthavntiltak med begrunnelse. Tiltak kan omfatte rullebane, terminal og annen infrastruktur rettet mot lokale og regionale/nasjonale lufthavner.

For jernbane:

- Rangering av 1-3 jernbanetiltak. Herunder eksisterende jernbaner samt innspill på jernbanetilknytning til Troms og Finnmark.

Tabell under fylles ut for rangering av tiltak med begrunnelse:

Tiltak	Rangering av tiltak	Begrunnelse for tiltak
Riksveg (store tiltak)	1	1
	2	2
	3	3
Riksveg (mindre tiltak)	1	1
	2	2
	3	3
Kyst (Farled og sikkerhet)	1	1
	2	2
	3	3
Lufthavner (terminal, rullebane, sikkerhet)	1	1
	2	2
	3	3
Jernbane (store tiltak)	1	1
	2	2
	3	3

Med hilsen

Kristina Hansen (Ap)

Fylkesråd for samferdsel Troms og Finnmark fylkeskommune (Sign.)

Ivar B Prestbakmo(Sp)

Fylkesordfører Troms og Finnmark fylkeskommune (Sign.)

Det kongelige
Samferdselsdepartement
Postboks 8010 dep
0030 OSLO

NASJONAL TRANSPORTPLAN 2022 – 2033. TROMS OG FINNMARK FYLKESKOMMUNERS FELLESINNSPILL TIL HOVEDUTFORDRINGER PÅ TRANSPORTOMRÅDET TIL NTP 2022-33

Fellesinnspill til NTP ble behandlet i fylkesutvalget i Finnmark i sak 19/19 på møte 7.mai.
Følgende likelydende vedtak med Troms fylkeskommune ble fattet:

«Introduksjon

Den nye regionen Troms og Finnmark har betydelige avstander, klimatiske utfordringer og stor verdiskaping av nasjonal og internasjonal betydning. Regionen er avgjørende for tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nord. Næringslivet og befolkningen trenger mer effektive kommunikasjon- og transportløsninger internt i regionen, til resten av Norge og til utlandet som ivaretar dagens og framtidens behov.

Troms og Finnmark har følgende konkrete innspill på hovedutfordringer som er rangert innen kategorier:

Hovedutfordringer i dag

1. *Prioriterte godskorridorer:* For å utnytte våre naturressurser og konkurransefortrinn trenger vi betydelige investeringer for å sikre en helhetlig og sammenhengende satsing på prioriterte godskorridorer for eksport fra kysten til markedet (fylkesveg-riksveg-utlands-korridorer).
2. *Kommunikasjonsløsninger:* Vår region må ha tilgang til kommunikasjonsløsninger som sikrer bolyst, attraktiviteten og konkurransekraft.
3. *Skred- og ras:* Vi mangler en helhetlig, nasjonal plan for skredsikring av riks- og fylkesvegnettet innen høy og middels skredfaktor som er sikret finansiering for gjennomføring i løpet av planperioden.
4. *Miljø og klima:* Overgang til det grønne skiftet innebærer høyere investeringskostnader for å være innovativ i utviklingen av nye transportløsninger (el, gass, hydrogen).
5. *Teknologi:* Det teknologiske skiftets framtidige innovasjon og digitalisering i infrastrukturen utfordres av svak kommunikasjonsdekning, -manglende tilgang på kraft langs veg og et tilrettelagt regelverk.
6. *Utvikling av logistikk:* Utvikling av logistikktiltak i Barentsregionen er viktig for den nye fylkeskommunen.

Vegutfordringer

1. *Framkommelighet- og regularitet:* Lange avstander gjennom hovedvegtraseer og prioriterte transportkorridorer preges av lav standard (stigning, kurvatur, liten vegbredde), nedsatt hastighet, flaskehals og begrensninger på lengere strekninger for modulvogntog.
2. *Vinterdrift:* Et mer uforutsigbart klima og næringslivets krav til regularitet øker behovet for større driftsinnsats i vinterhalvåret. Spesielt på utsatte fjelloverganger og kyst-strekninger.
3. *Forfall og vedlikehold:* Vegnettet svekkes av tungt forfall og store standardforskjeller mellom nasjonal og regional infrastruktur. Dette påvirker sikkerhet og regularitet i negativ retning. Stort finansieringsbehov spesielt for å stanse- og å ta igjen forfallet på det regionale vegnettet.
4. *Ulykker:* Økende vogntogtrafikk og trafikksikkerhet utgjør en utfordring, spesielt på vinterføre. Dette forsterkes ved at vegmyndighetene ikke har kontrollhjemmel inn i våre naboland til å stanse kjøretøy før de utgjør en risiko.

Maritime utfordringer

1. *Sjøsikkerhet:* Den maritime næringen utvider sine aktivitetsområder og gir økte sjøsikkerhetsutfordringer knyttet til overvåkning, beredskap ved uønskede hendelser og akutt forurensing.
2. *Klimateknologi:* Det må tilrettelegges bedre for klimavennlig, kostnadseffektiv sjø-transport og mer klimatilpasset infrastruktur i havnene.
3. *Transportpolitikk:* Dagens ordninger for konkurransedyktig godstransport på sjø er ikke tilstrekkelig for å sikre et sjøverts godstilbud til hele regionen.
4. *Globalisering:* Økning i internasjonal transport vil kunne skape behov for nye logistikk-løsninger og transportkorridorer i nordområdene. Vi savner en klart definert nordområde-politikk for utvikling av strategisk havneinfrastruktur i nord som kan utnytte geografiske fortrinn og logistikkmuligheter.

Luffartsutfordringer

1. *Regional forutsigbarhet:* Lufthavnstrukturen i regionen må være forutsigbar. Regionale og lokale lufthavner har en stor betydning for befolkningens sikkerhet og beredskap. Pris-nivået er en utfordring for bruk av fly som nødvendig kollektivtransportmiddel.
2. *Passasjerutvikling:* Det er en utfordring å utvikle prioriterte lufthavner raskt nok for å ta imot økte passasjerstrømmer og gi en regularitet og et rutetilbud som ivaretar befolkningens og næringslivets behov.
3. *Teknologi:* Tilrettelegge for en innovativ og fremtidsrettet luftfart gjennom utvikling av flytyper, klimavennlig drivstoff og tilpasset lufthavninfrastruktur.
4. *Reiseliv:* Sterk økning i vinterturismen i nord. Behov for god terminalkapasitet, utlands-fasiliteter og flere direkte flyruter – spesielt øst-vest.

By- og kollektivutfordringer

1. *Bymiljø:* Store og små byer har behov for en areal- og infrastrukturtilrettelegging (bypakker og strategi for småbyer) som bidrar til vekst, bedre trafikksikkerhet og skaper attraktive bymiljøer.
2. *Byvekst:* Det er en klar forutsetning at byvekstavtaler ferdigforhandles og iverksettes for å nå de overordnede samfunnsmålene og for å klare omstillingen til et framtidig lavutslipps-samfunn.
3. *Regional tilrettelegging:* Regionale kollektivknutepunkter langs hovedvegnettet (i hele landsdelen) har store utfordringer mht. funksjon, tilrettelegging og utforming, og at standarden er lav.

Hovedutfordringer i framtiden

1. Dagens hovedutfordringer for Troms og Finnmark vil med manglende løsninger forsterkes og også bli framtidens hovedutfordringer.
2. *Transportpolitikk:* Hvis dagens transportpolitikk ikke lykkes i å overføre betydelig mer gods til sjø og bane vil belastningen på vegtransport bli sterkt økende i en region uten jernbane.
3. *Klimautfordringer:* Ekstremvær og et mer uforutsigbart klima stiller høyere krav til beredskap samt mer robust og dyrere infrastruktur.
4. *Digital teknologiutvikling:* Samfunnets transportinfrastruktur og kollektivtilbudtilbudet må tilpasses økt global digitalisering og teknologiutvikling for å være innovativ, konkurransedyktig og moderne.
5. *Industrielle drivere i endring:* Økende utnyttelse av naturressurser som fiskeri og havbruk, petroleum, mineral og internasjonal handel kan endre dagens infrastrukturbehov i vesentlig grad.
6. *Framtidige muligheter:* Klimatiske endringer, nye internasjonale sjøruter og økt gods-transport vil også kunne medføre behov for nye logistikkvalg og et jernbanenett med tilknytninger nasjonalt og internasjonalt.»

Ragnhild Vassvik
fylkesordfører

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Kopi til:
Troms fylkeskommune, Postboks 6600, 9296 TROMSØ

Samferdselsdepartementet
Postboks 8010 DEP

0030 OSLO

Vår ref.:
18/2773-13
Løpenr.:
31819/19

Saksbehandler:
Marius Chramer
Tlf. dir.innvalg:
77 78 81 54

Arkiv:
122N00 SAKSARKIV
Deres ref.:
19/91-1

Dato:
10.05.2019

NASJONAL TRANSPORTPLAN 2022 – 2033. TROMS OG FINNMARK FYLKESKOMMUNERS FELLESINNSPILL TIL HOVEDUTFORDRINGER PÅ TRANSPORTOMRÅDET TIL NTP 2022-33

Vi viser til Samferdselsdepartementets invitasjon til fylkeskommunen om å komme med innspill på hovedutfordringene på transportområdet fra fylkene til NTP-2022-33. Samferdselsdepartementet ønsker kortfattede innspill med en rangering av de viktigste utfordringene på transportområdet. Fylkesinndelingen per 1.1.2020 etter gjennomføring av regionreformen er lagt til grunn. Et fellesinnspill ble således behandlet av Fylkesrådet i Troms i sak 108/19 på vedtaksmøte i Tromsø 7.mai. 2019.

Følgende likelydende vedtak med Finnmark fylkeskommune ble fattet:

I. «Introduksjon

Den nye regionen Troms og Finnmark har betydelige avstander, klimatiske utfordringer og stor verdiskaping av nasjonal og internasjonal betydning. Regionen er avgjørende for tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nord. Næringslivet og befolkningen trenger mer effektive kommunikasjon- og transportløsninger internt i regionen, til resten av Norge og til utlandet som ivaretar dagens og framtidens behov.

Troms og Finnmark har følgende konkrete innspill på hovedutfordringer som er rangert innen kategorier:

II. Hovedutfordringer i dag

1. *Prioriterte godskorridorer:* For å utnytte våre naturressurser og konkurransefortrinn trenger vi betydelige investeringer for å sikre en helhetlig og sammenhengende satsing på prioriterte godskorridorer for eksport fra kysten til markedet (fylkesveg-riksveg-utlandskorridorer).
2. *Kommunikasjonsløsninger:* Vår region må ha tilgang til kommunikasjonsløsninger som sikrer bolyst, attraktiviteten og konkurransekraft.
3. *Skred- og ras:* Vi mangler en helhetlig, nasjonal plan for skredsikring av riks- og fylkesvegnettet innen høy og middels skredfaktor som er sikret finansiering for gjennomføring i løpet av planperioden.

4. *Miljø og klima:* Overgang til det grønne skiftet innebærer høyere investeringskostnader for å være innovativ i utviklingen av nye transportløsninger (el, gass, hydrogen).
5. *Teknologi:* Det teknologiske skiftets framtidige innovasjon og digitalisering i infrastrukturen utfordres av svak kommunikasjonsdekning, -manglende tilgang på kraft langs veg og et tilrettelagt regelverk.
6. *Utvikling av logistikk:* Utvikling av logistikktiltak i Barentsregionen er viktig for den nye fylkeskommunen.

III. Vegutfordringer

1. *Framkommelighet- og regularitet:* Lange avstander gjennom hovedvegtraseer og prioriterte transportkorridorer preges av lav standard (stigning, kurvatur, liten vegbredde), nedsatt hastighet, flaskehals og begrensninger på lengere strekninger for modulvogntog.
2. *Vinterdrift:* Et mer uforutsigbart klima og næringslivets krav til regularitet øker behovet for større driftsinnsats i vinterhalvåret. Spesielt på utsatte fjelloverganger og kyststrekninger.
3. *Forfall og vedlikehold:* Vegnettet svekkes av tungt forfall og store standardforskjeller mellom nasjonal og regional infrastruktur. Dette påvirker sikkerhet og regularitet i negativ retning. Stort finansieringsbehov spesielt for å stanse- og å ta igjen forfallet på det regionale vegnettet.
4. *Ulykker:* Økende vogntogtrafikk og trafikksikkerhet utgjør en utfordring, spesielt på vinterføre. Dette forsterkes ved at vegmyndighetene ikke har kontrollhjemmel inn i våre naboland til å stanse kjøretøy før de utgjør en risiko.

IV. Maritime utfordringer

1. *Sjøsikkerhet:* Den maritime næringen utvider sine aktivitetsområder og gir økte sjøsikkerhetsutfordringer knyttet til overvåkning, beredskap ved uønskede hendelser og akutt forurensing.
2. *Klimateknologi:* Det må tilrettelegges bedre for klimavennlig, kostnadseffektiv sjøtransport og mer klimatilpasset infrastruktur i havnene.
3. *Transportpolitikk:* Dagens ordninger for konkurransedyktig godstransport på sjø er ikke tilstrekkelig for å sikre et sjøverts godstilbud til hele regionen.
4. *Globalisering:* Økning i internasjonal transport vil kunne skape behov for nye logistikk-løsninger og transportkorridorer i nordområdene. Vi savner en klart definert nordområdepolitikk for utvikling av strategisk havneinfrastruktur i nord som kan utnytte geografiske fortrinn og logistikkmuligheter.

V. Luftfartsutfordringer

1. *Regional forutsigbarhet:* Lufthavnstrukturen i regionen må være forutsigbar. Regionale og lokale lufthavner har en stor betydning for befolkningens sikkerhet og beredskap. Prisnivået er en utfordring for bruk av fly som nødvendig kollektivtransportmiddel.
2. *Passasjerutvikling:* Det er en utfordring å utvikle prioriterte lufthavner raskt nok for å ta imot økte passasjerstrømmer og gi en regularitet og et rutetilbud som ivaretar befolkningens og næringslivets behov.
3. *Teknologi:* Tilrettelegge for en innovativ og fremtidsrettet luftfart gjennom utvikling av flytyper, klimavennlig drivstoff og tilpasset lufthavninfrastruktur.
4. *Reiseliv:* Sterk økning i vinterturismen i nord. Behov for god terminalkapasitet, utlandsfasiliteter og flere direkte flyruter – spesielt øst-vest.

VI. By- og kollektivutfordringer

1. *Bymiljø:* Store og små byer har behov for en areal- og infrastrukturtilrettelegging (bypakker og strategi for småbyer) som bidrar til vekst, bedre trafikksikkerhet og skaper attraktive bymiljøer.

2. *Byvekst*: Det er en klar forutsetning at byvekstvtaler ferdigforhandles og iverksettes for å nå de overordnede samfunnsmålene og for å klare omstillingen til et framtidig lavutslipps-samfunn.
3. *Regional tilrettelegging*: Regionale kollektivknutepunkter langs hovedvegnettet (i hele landsdelen) har store utfordringer mht. funksjon, tilrettelegging og utforming, og at standarden er lav.

VII. Hovedutfordringer i framtiden

1. Dagens hovedutfordringer for Troms og Finnmark vil med manglende løsninger forsterkes og også bli framtidens hovedutfordringer.
2. *Transportpolitikk*: Hvis dagens transportpolitikk ikke lykkes i å overføre betydelig mer gods til sjø og bane vil belastningen på vegtransport bli sterkt økende i en region uten jernbane.
3. *Klimautfordringer*: Ekstremvær og et mer uforutsigbart klima stiller høyere krav til beredskap samt mer robust og dyrere infrastruktur.
4. *Digital teknologiutvikling*: Samfunnets transportinfrastruktur og kollektivtilbudtilbudet må tilpasses økt global digitalisering og teknologiutvikling for å være innovativ, konkurransedyktig og moderne.
5. *Industrielle drivere i endring*: Økende utnyttelse av naturressurser som fiskeri og havbruk, petroleum, mineral og internasjonal handel kan endre dagens infrastrukturbehov i vesentlig grad.
6. *Framtidige muligheter*: Klimatiske endringer, nye internasjonale sjøruter og økt gods-transport vil også kunne medføre behov for nye logistikkvalg og et jernbanenett med tilknytninger nasjonalt og internasjonalt.»

Med vennlig hilsen

Bjørn Kavli
Samferdselssjef

Marius Chramer
spesialrådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og krever ikke signatur.

Kopi:
Finnmark fylkeskommune, Postboks, 9815 Vadsø

Samferdselsdepartementet
Postboks 8010 Dep

0030 OSLO

FINNMARK FYLKESKOMMUNES HØRINGSINNSPILL TIL FAGETATENES FORSLAG TIL NTP 2018-29

Fylkestinget behandlet i møte 9. juni 2016 i sak 1/16 Høringsinnspill til fagetatens forslag til Nasjonal Transportplan 2018-29. Følgende vedtak ble fattet.

«Finnmark fylkeskommune har følgende innspill på fagetatens forslag til NTP 2018-2029.

Overordnede strategier

Samfunnsøkonomiske lønnsomhetsmodeller tar ikke hensyn til den økende nasjonale verdiskapingen i Nord-Norge. Verdiskaping og tilrettelegging av infrastruktur for framtidens eksportnæringer må gi sterkere uttelling ved større investeringsprosjekter på riksveger, fiskerihavner og lufthavner. NTP- forslaget gir ikke en nordområdesatsing. Fylkene i nord står samlet om en «Kyst til marked»-strategi som i større grad ser helheten i transportkorridorene. Derfor må nordområdesatsingen konkretiseres med prosjekter som bygger opp om en helhetlig korridorsatsing.

NTP-forslagets fokus på å styrke rammen for drift- og vedlikehold på dagens statlige infrastruktur må prioriteres. Dette vil på sikt kunne stoppe forfallet og ta igjen etterslepet. NTP-forslagets bindinger for allerede igangsatte prosjekter må opprettholdes. Nye investeringer i planperioden må rettes mot å fjerne kritiske flaskehalsen innen 2029 på E6, mellomriksvegene, fiskerihavner og Ofotbanen for å styrke regulariteten og bedre transportsikkerheten i nord. Kravet fra Nasjonal rassikringsgruppe om at det offentlige vegnettet skal være sikret mot skred innen 2030 må oppfylles.

Transportetatene erkjenner den store utfordringen det betydelige etterslepet på fylkesvegene utgjør for samfunnet. Standardforskjeller på riksveger og viktige fylkesveger svekker næringslivets transportkorridorer. Fylkeskommunene må gis betydelig økte rammer for å innhente etterslepet og tilrettelegge for helhetlige transportkorridorer. Kollektivtransporten må gis rammer for å iverksette miljøtiltak i mindre byer og distriktene.

Riksvegprioriteringer

Prioritert strategi på riksveg

1. NTP 2018-29 må bidra til flere riksvegprosjekter i perioden og høy ramme legges til grunn.
2. Nordområdesatsingen forutsetter en ekstra ramme til nordområdeprosjekt og «Kyst til marked» strategien.
3. I «Kyst til marked» strategien prioriteres prosjekter på akse Hammerfest- Alta-finskegrensen. Som konkret «nordområdeprosjekt» prioriteres prosjekt i konseptvalgutredning (KVU) i Kirkenes.

Rangering av større prosjekter på riksveger

1. Ferdigstille riksvegprosjektene E6 Alta vest og E105 Elvenes-Hesseng i 2018.
2. Ferdigstille E6 ny Tana bru innen 2019.
3. Forsere rv.94 Hammerfest sentrum fra planlagt periode 2022-23 til oppstart i 2018. Prosjektet medfinansieres med bompenger (kyst til marked prosjekt).
4. Innarbeide tiltak i KVU Kirkenes i NTP gjennom riksvegtilknytning til ny stamnetterminal på Pulkneset eller Leirpollen i 2018-21 forutsatt utbygging. Forskuttering av riksveg må vurderes av utbyggere (nordområdeprosjekt).
5. Innarbeide rv. 94 Rypefjord-Grøtnes (Arisberget) i NTP med oppstart i 2024 (kyst til marked prosjekt).
6. Innarbeide ny E6 i Alta i NTP. Prosjektet medfinansieres med oppstart i perioden 2024-29 (kyst til marked prosjekt).
7. Innarbeide tiltak i KVU Kirkenes i NTP gjennom utbedring av E6 strekningen Høybukt vest-Hesseng i perioden 2024-29 (nordområdeprosjekt).
8. Innarbeide E6 Kvænangsfjellet som er planlagt i 2024-29 og er en forlengelse av E6 Alta vest- prosjektet for å bedre E6 forbindelsen mellom Troms og Finnmark.

Rangering av rassikring på riksveger

1. Starte opp og ferdigstille E6 ny Skarvbergtunell i 2018-21.
2. Forsere oppstart av rv. 93 Kløfta fra 2024-29 til oppstart i 2022. Prioriteringen gjøres med bakgrunn i flaskehals for næringslivet i den mest trafikkerte internasjonale godstranportkorridoren i fylket. Rv 93 omklassifisering til E45 (kyst til marked prosjekt).
3. Starte opp E6 Melkeelva-Herranes (Langfjorden) som planlagt i perioden 2024-2029.
4. Innarbeide mindre rassikringsprosjekt i handlingsprogrammet for prosjekter under 50 mill. kr. Prosjektene må identifiseres og prioriteres i samarbeid med fylkeskommunen.

Prioriteringer av mindre investeringer (programområder) på riksveger

1. Identifisere og prioritere mindre investeringstiltak i samarbeid med fylkeskommunen. Dette er spesielt viktig på strekninger hvor det ikke er planlagt større investeringer i perioden.
2. Ferdigstille pålagte sikkerhetskrav på tunneler i starten av perioden for å muliggjøre andre tiltak som utbedring av mindre flaskehals, ulykkespunkter og tiltak på gang/sykkelveg.
3. Involvere fylkeskommunen i utarbeidelsen av Statens vegvesens handlingsprogram for perioden 2018-21(22-23). Forslaget skal sendes på høring til fylkeskommunen.

Drift og vedlikehold riksveger

1. Prioritere økt satsing på drift og vedlikehold. Målet er 100 km i årlig dekkelegging i Finnmark.

Nye prosjekter til rullering av NTP

1. E6 Alta - Skaidi og rv. 93 Kløfta- Soulovuopmi (kyst til marked tiltak).
2. Rv. 92 Karasjok – Giudneguoika (for bedre øst-vest forbindelse) og E6 Olderfjord - Lakselv, og E6 Tana bru - Tanadalen (prioritering av E6 gjennom Finnmark).

Fiskerihavn og farledsprioriteringer

Økonomiske prinsipper for fiskerihavn og farled

1. NTP 2018-29 må bidra til flere fiskerihavn- og farledprosjekter i perioden, og høy ramme legges til grunn.
2. Nordområdesatsing må bidra til økte investeringer i fiskerihavner og farled, som grunnlag for «Kyst til marked» strategien.
3. Statlig 100 % finansiering av fiskerihavner gjennom NTP post 30 må videreføres i hele perioden.
4. Finnmark forventer en andel av mindre investeringer som muliggjør ferdigstilling av planlagte prosjekter under 50 mill. kr i innen 2021.
5. Finansiering av 50 % tilskudd i post 60 til mindre tiltak i kommunale fiskerihavner må også videreføres.

Rangering av større fiskerihavn- og farledsprosjekter

1. Ferdigstille utdyping/molo i Båtsfjord, og ved behov molo/utdyping i Breivikbotn og molo i Kamøyvær i 2018.
2. Starte opp planlagt moloforlengelse/utdyping i Kjøllefjord i 2018 og forsere molo/utdyping i Gamvik til 2018-21.
3. Starte opp farledstiltak i Honningsvåg forutsatt utbygging av oljeterminal på Veidnes i perioden 2018-2021.
4. Starte opp og forsere utdyping Kiberg og molo/utdyping Havøysund fra 2024-29 til 2022-23.
5. Følgende nye fiskerihavnprosjekter med utdyping i Mehamn og Vadsø, og moloforlengelse i Vardø(Svartnes havn) planlegges og innarbeides i perioden 2024-29.

Rangerte grupper av mindre fiskerihavn og farledsprosjekter:

1. Starte opp og ferdigstille følgende prosjekter i 2018-2021 (uprioritert rekkefølge):
 - utdyping i Sørvær (Hasvik)
 - utdyping i Gjesvær (Nordkapp)
 - farledsprosjekter i Forsøl (Hammerfest)
 - farledsprosjekt Hamnbukt (Porsanger)
 - moloutbedring Storkornsnes (Alta)
2. Starte opp og ferdigstille følgende prosjekter i 2018-2021 (uprioritert rekkefølge):
 - utdyping/molo Torhop (Tana)
 - utdyping Fuglenes (Hammerfest)
 - utdypning i Hasvik
 - moloforlengelse i Kongsfjord(Berlevåg)

Handlingsprogram for farled og fiskerihavner

1. Involvere fylkeskommunen i utarbeidelsen av Kystverkets handlingsprogram for perioden 2018-21(22-23). Handlingsprogram må sees i sammenheng med andre fagetater og fylkeskommunen for å legge til rette for «Kyst til marked» strategien. Forslaget skal sendes på høring til fylkeskommunen.

Lufthavnprioriteringer

Prioritering av lufthavnstruktur og økonomi

1. Videreføre dagens lufthavnstruktur med 8 lokale lufthavner og 3 regionale lufthavner med dagens tilbud, regularitet og sikkerhet.
2. Opprettholde sikkerheten og tilbudet på lufthavner også ved kostnadsreducerende tiltak på drift og fjernstyring av tårn på utvalgte lufthavner.
3. Sikre lavt prisnivå og videreføre dagens ordning med FOT-ruter.
4. Legge til rette for helikopterbase i Øst-Finnmark.
5. Støtte opp om en 3. rullebane på Gardermoen for økt trafikk og bedre tilbud på flygninger til Nord-Norge.
6. Beredskapsflyplass i Kautokeino utredes.
7. Utvidelse av rullebane Alta Lufthavn som sikrer regularitet/sikkerhetssone og bidrar til medfinansiering til Alta kommune.

Rangerte lufthavnprosjekt

1. Ferdigstille en samfunnsøkonomisk analyse av ny lokal lufthavn i Hammerfest som grunnlag for beslutning om utbygging i 2017.
2. Iverksette kapasitetsøkende tiltak på Hammerfest lufthavn i 2018 for å sikre regulariteten.
3. Prioritere rullebaneutvidelse i Kirkenes i 2019.
4. Starte opp utvidelse av terminalbygget på Lakselv lufthavn i 2020.
5. Forutsatt grunnlag, oppstart utbygging av ny lokal lufthavn i Hammerfest før 2021.

Fylkesveger

1. Øke den nasjonale rammen i NTP til rassikring på fylkesveger fra 812 mill. kr til 1 milliard kr.
2. Utvikle en plan i NTP for å redusere standardforskjellen mellom riksveger og fylkesveger i viktige transportkorridorer «Kyst til marked» strategi.
3. Innarbeide en egen nasjonal ramme i NTP for å fjerne flaskehalsen på viktige fylkesveger for næringstransporter.

Kollektiv og miljø

1. Staten må bidra til finansiering av tilskudd til nye miljøvennlige fartøyer og busser med tilpasset infrastruktur.
2. Staten må prioritere tilskuddsordninger for kollektivprosjekter i mindre byer og distrikter. Fylkeskommunen har som mål å redusere klimautslippene gjennom å øke andelen av kollektivtransporten i byene. Store avstander og spredt bosetning betyr høye kostnader for å kunne gi et miljøvennlig kollektivtransporttilbud.
3. For å sikre en økt overføring av gods fra veg til sjøtransport i et klimaperspektiv må staten bidra til finansiering av en mer effektiv godsomlastning i stamnetterminaler.
4. Dagens seilingsmønster og krav til godfrakt må være en forutsetning i nytt konkurransegrunnlag for kystruta (hurtigruta) når nye kontrakter skal iverksettes fra 2020.

Universell utforming(UU)

1. Sikre tiltak som bidrar til at hele reisekjeden blir universelt utformet og ivaretar alle reisende.
2. Vektlegge universell utforming på alle nye investeringer med særlig vekt på kollektivknutepunkt.»

Med hilsen

Per Bjørn Holm-Varsi
samferdselssjef

Kopi til: Kystverket Troms og Finnmark, Postboks 1502, 6025 ÅLESUND
Avinor AS, Postboks 150, 2061 GARDERMOEN
Statens vegvesen - Region nord, Postboks 1403, 8002 BODØ
Alle kommuner i Finnmark

SAKSPROTOKOLL

Utvalg: Fylkestinget
Møtedato: 14.06.2016
Utvalgssak: 48/16

Resultat:

Arkivsak: 16/1512-33
Tittel: HØRINGSSVAR FRA TROMS FYLKESKommUNE - FORSLAG
TIL NASJONAL TRANSPORTPLAN 2018 - 2029

Behandling:

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (1):

«Punkt 6 strykes.»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (2):

«Punkt 19 strykes.»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (3) som alternativ til punkt 20:

- A) Fv. 86/fv. 861/862 på akse Senja-E6 med strekningen Buktamoen-Silsand de viktigste sjømatveiene på Senja, Nasjonal Turistvei og den fremtidige ytre kystriksvei omklassifiseres til riksvei.
- B) FV 858 i tilknytning til ny Kvaløyforbindelse over Håkøya omklassifiseres til riksveg som starten på en kystriksveg.
- C) FV 862 Tromsøysundbrua med tilknytning til Prostneset omklassifiseres til riksveg.
- D) Fv 866 Langbakken Skjervøy omklassifiseres til riksveg

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (4):

«Punkt 22 strykes.»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (5):

«Punkt 23 strykes.»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (6) til punkt 25, endring strekpunkt 1:

«E8 Sørbotn – Laukslett i henhold til kommunaldepartementets vedtak 2015, med oppstart i 2018-21.»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (7) til punkt 25, nytt strekpunkt 3:

«Ny Kvaløyforbindelse via Håkøya med oppstart i 2022-2023.»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (8) til punkt 25, endring strekpunkt 5:

«RV 862 Tverrforbindelsen med oppstart 2024-2029.»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (9) som nytt punkt 26:

«Ny Kvaløyforbindelse via Håkøya omklassifiseres til riksveg hvor også FV 858 omklassifiseres som tilknytning til prosjektet Prosjektet må gjennomføres med statlig plan. Ny Kvaløyforbindelse og ny Tverrforbindelse må innarbeides i porteføljen til det statlige vegselskapet Nye Veier AS.»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (10):

«Stryk punkt 44.»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (11):

«Stryk punkt 45.»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (12):

«Stryk punkt 46.»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (13) som nytt punkt 49:

«Forslaget om ny sykkelekspressveg i Tromsø må endres og vurderes innarbeides i bymiljøavtalearbeidet mellom Tromsø kommune, Troms fylkeskommune og Statens vegvesen hvor gang og sykkeltiltak får større effekt.»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (14) til punkt 50 som endringsforslag:

«..behov for **økt statlig finansiering**.»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (15):

«Stryk punkt 51.»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (16) som alternativ til punkt 55, første setning:

«Fylkestinget er meget fornøyd med at belønningsordningen for kollektiv, gang og sykkel er inngått mellom staten, fylkeskommune og Tromsø kommune basert på objektive kriterier og målstyring fremfor restriktive virkemidler som brukerfinansieringsalternativer..»

Representanten Tom Erik Forså, FrP, fremmet følgende forslag (17) til nytt punkt:

«For å bidra til en bedre reisemiddelfordeling og utvikling av kollektivtrafikken må Park and Ride løsninger tilrettelegges innfartsområdene i Tromsdalen og Eidkjosen/-Håkøybotn. Disse må realiseres som prosjekter i bymiljøavtalearbeidet.»

Representanten Ellen Øseth, SV, fremmet følgende forslag (18) som ny innledning før innstillingen (før «Overordnet») slik den står:

«Troms Fylkesting har en rekke innspill til Nasjonal Transportplan 2018 – 2029, men ønsker spesielt å fremheve tre hovedsatsinger. De påfølgende punkter er likevel å anse som viktige innspill fra Troms.»

Hovedsatsing 1: *Ny E8 gjennom Ramfjorden må realiseres tidlig i prosjektperioden, med oppstart i 2017 eller 2018. Veien er hovedfartsåre inn mot Tromsø og har i dag store utfordringer med trafiksikkerhet.*

Hovedsatsing 2: *Vedlikeholdsetterslepet på fylkesvegene i Troms er enormt, og økte dramatisk etter overtagelse av «øvrige riksveger» i 2010. En realistisk og offensiv plan for å ta igjen etterslepet må legges.*

Hovedsatsing 3: *Fremtidens godstransport vil måtte være miljøvennlig. Med utviklingen i nord, er det et behov for å bygge jernbane i hele landet. Troms Fylkesting mener at en snarlig utredning av jernbane til Tromsø må prioriteres.»*

Representanten Ellen Øseth, SV, fremmet følgende forslag (19):

«Andre setning i punkt 6 i innstillingen strykes.»

Representanten Christine Killie, H, fremmet følgende forslag (20) som alternativ til punkt 19:

«Fylkestinget krever at innfartsvegen til Finnsnes/Senja (Fv 855 og Fv 86 fram til Gisundbru) samt Fv 53 fra E 8 til Grøtsund havn og innfartsveien til Skjervøy (FV 866), overføres fra fylkeskommunen til Staten og gis riksvegklassifisering. Dette på bakgrunn av vegenes strategiske- og næringsmessige viktige betydning.»

Representanten Christine Killie, H, fremmet følgende forslag (21) som nytt punkt:

«Fylkestinget anmoder om at det i løpet 2018-21 gjennomføres en utredning av fergefri E6.»

Representanten Askild Gjerstad, MDG, fremmet følgende forslag (22) som nytt forslag i punkt 8:

«Det må startes et arbeid for å utrede de beste prosjektene for å korte ned avstanden og reisetid på strekningen Tromsø-Alta.»

Representanten Askild Gjerstad, MDG, fremmet følgende forslag (23) som alternativ til første setning i punkt 30:

"Fylkestinget krever at Avinor fra 2017 investerer i ny terminal på Tromsø Lufthavn, Langnes slik at nødvendige flyoppstillingsopplasser og tilstrekkelige utenslandsfasiliteter blir prioritert."

Representanten Lise Lorentzen, MDG, fremmet følgende forslag (24) som alternativ til innlendingen i punkt 44:

«Fylkestinget krever at det...»

Votering (37 representanter til stede):

Forslag (18) falt med 6 stemmer for forslaget og 31 stemmer mot.

Innstillingens pkt. 1 - 5 enstemmig vedtatt.

Forslag (19) falt med 11 stemmer for forslaget og 26 stemmer mot.

Innstillingens pkt. 6 satt opp mot forslag (1) – Det ble avgitt 28 stemmer for innstillingen og 9 stemmer for forslag (1). Innstillingen vedtatt.

Innstillingens pkt. 7 – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 8 satt opp mot forslag (22) – Det ble avgitt 33 stemmer for innstillingen og 4 stemmer for forslag (22). Innstillingen vedtatt.

Innstillingens pkt. 9 – 18 enstemmig vedtatt.

Forslag (20) falt med 11 stemmer for forslaget og 26 stemmer mot.

Innstillingens pkt. 19 satt opp mot forslag (2) – Det ble avgitt 26 stemmer for innstillingen og 11 stemmer for forslag (2). Innstillingen vedtatt.

Innstillingens pkt. 20 satt opp mot forslag (3) – Det ble avgitt 26 stemmer for innstillingen og 11 stemmer for forslag (1). Innstillingen vedtatt.

Innstillingens pkt. 21 – enstemmig vedtatt.

Forslag (4) trukket.

Innstillingens pkt. 22 – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 23 satt opp mot forslag (5) – Det ble avgitt 30 stemmer for innstillingen og 7 stemmer for forslag (5). Innstillingen vedtatt.

Innstillingens pkt. 24 – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 25, inngressen – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 25, 1. strekpunkt, satt opp mot forslag (6) – Det ble avgitt 26 stemmer for innstillingen og 11 stemmer for forslag (6). Innstillingen vedtatt.

Forslag (7) falt med 5 stemmer for forslaget og 32 stemmer mot.

Innstillingens pkt. 25, strekpunkt 2, 3 og 4 – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 25, 5. strekpunkt satt opp mot forslag (8) – Det ble avgitt 26 stemmer for innstillingen og 11 stemmer for forslag (8). Innstillingen vedtatt.

Innstillingens pkt. 25, to siste strekpunkt – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 26 – vedtatt med 32 stemmer for og 5 stemmer mot.

Innstillingens pkt. 27 – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 28 – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 29 – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 30, første setning satt opp mot forslag (23) – Det ble avgitt 31 stemmer for innstillingen og 6 stemmer for forslag (23). Innstillingen vedtatt.

Resten av innstillingens pkt. 30 – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 31 – vedtatt med 35 stemmer for og 2 mot.

Innstillingens pkt. 32 – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 33 – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 34 – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 35 – vedtatt med 35 stemmer for og 2 mot.

Innstillingens pkt. 36 – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 37 – 42 enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 43 – enstemmig vedtatt.

Forslag (24) – falt med 13 stemmer for forslaget og 24 mot.

Innstillingens pkt. 44 satt opp mot forslag (10) – Det ble avgitt 32 stemmer for innstillingen og 5 stemmer for forslag (10). Innstillingen vedtatt.

Innstillingens pkt. 45 satt opp mot forslag (11) – Det ble avgitt 32 stemmer for innstillingen og 5 stemmer for forslag (11). Innstillingen vedtatt.

Innstillingens pkt. 46 satt opp mot forslag (12) – Det ble avgitt 32 stemmer for innstillingen og 5 stemmer for forslag (12). Innstillingen vedtatt.

Innstillingens pkt. 47 – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 48 – enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 49 satt opp mot forslag (13) – Forslag (13) enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 50 satt opp mot forslag (14) – Det ble avgitt 22 stemmer for innstillingen og 15 stemmer for forslag (14). Innstillingen vedtatt.

Innstillingens pkt. 51 satt opp mot forslag (15) – Det ble avgitt 32 stemmer for innstillingen og 5 stemmer for forslag (15). Innstillingen vedtatt.

Innstillingens pkt. 52 – 54 enstemmig vedtatt.

Innstillingens pkt. 55, 1.setning satt opp mot forslag (16) – Det ble avgitt 26 stemmer for innstillingen og 11 stemmer for forslag (16). Innstillingen vedtatt.

Resten av pkt. 55 – enstemmig vedtatt.

Forslag (9) – falt med 11 stemmer for forslaget og 26 stemmer mot.

Forslag (17) – falt med 13 stemmer for forslaget og 24 stemmer mot.

Forslag (21) – falt med 11 stemmer for forslaget og 26 stemmer mot.

Vedtak:

Overordnet

1. Fylkestinget ber om nasjonal oppmerksomhet rundt Troms fylkes vekstkraft i Norden og betydningen for å tilrettelegge for videre vekst gjennom infrastrukturutvikling. Nordregio plasserer Troms som nummer 14 av i alt 74 regioner i de nordiske landene når det gjelder potensial for vekst i befolkning, arbeidsmarked og økonomi. På de siste fem årene har Troms klatret 18 plasser opp fra en 32.plass, Ingen andre regioner i hele Norden har forbedret ranking så mye som Troms.
2. Betydningen av verdiskaping, eksport, regional utvikling og fremtidig vekstpotensial i Troms er for dårlig vektlagt i de samfunnsøkonomiske lønnsomhetsberegningene i NTP.
3. Troms Fylkeskommune viser til nasjonal rassikringsgruppe sitt krav om at det offentlige vegnettet skal være sikret mot skred innen 2030, og støtter dette kravet.
4. Fylkestinget vil prioritere prosjekter som binder regioner sammen og sikrer utvikling av effektive transportkorridorer mot nasjonale og internasjonale markeder. Hovedkorridorene i strategien vil være E 6, E 8 samt OPS «Hålogalandsvegen» Rv 85/E 10/rv 83. De mest sentrale fylkesvegstrekingene i Troms; til de viktigste sjømatbedriftene på Senja og Skjervøy fra E 6 inngår i strategien. Strategien vil gjenspeiles operasjonelt gjennom fylkeskommunens prioriteringer.
5. Vårt næringslivs rammebetingelser vil være avgjørende for nasjonal velferd framover. I dag er avstandsulemper og transportkostnader en begrensende faktor for vår konkurransekraft målt mot andre dele av landet og våre naboland. Fylkestinget krever at tiltakene i NTP må gjennomføres med en rammeøkning på minimum høy ramme for riksvegtiltak, gange- og sykkeltiltak, farledstiltak, fiskerihavnetiltak, jernbanetiltak og skredsikring i Nord-Norge.
6. Bindingene som ligger inne forslaget må opprettholdes. Ved lave rammer må InterCity-satsingen på Østlandet tones kraftig ned, slik nevnt i forslaget.
7. Fylkestinget er svært fornøyd med at forslaget legger til rette for en økt satsing på driftvedlikehold og til fornying av riksvegene for å ta igjen etterslepet og stoppe forfallet innen 2029. Det er avgjørende at dette arbeidet ikke rammes, selv ved økning i nyinvesteringer.

8. Det må startes et arbeid for å utrede de beste prosjektene for å korte ned avstanden og reisetid på strekningene Tromsø – Alta, Tromsø – Finnsnes, Tromsø - Harstad/Narvik.
9. Fylkestinget er svært bekymret over at ingen nye skredsikringsprosjekter i Troms foreslås på riksveg etter 2021. Skredsikringsarbeidet i Troms må styrkes betydelig både langs riksveger og fylkesveger, i tråd med Nasjonal skredsikringsgruppes målsetninger.
10. Fylkestinget krever at Staten dekker en stor andel av kostnadene knyttet til drift og vedlikehold av fergekaier og ferger for strekningen Andenes – Gryllefjord samt Botnhamn – Brensholmen, for at Nasjonal turistveg Senja skal kunne oppfylle sin funksjon og få det omdømme et og markedsverdien det bør ha.
11. Fylkestinget ber Statens vegvesen om å vurdere å utvide nasjonal turistveg fra Senja over Kvaløya til Tromsø.
12. Fylkestinget er glad for transportetatens sterke fokus på trafiksikkerhetstiltak og opprettholdelse av nullvisjonen for drepte og hardt skadde. Fylkestinget mener at et avgjørende grep for å få dette på plass vil være å bygge en infrastruktur som ivaretar langtransportsjåførenes behov for døgnhvileplasser og rasteplasser med gode toalettfasiliteter langs riksvegene.
13. Fylkestinget viser til innspill fra Trygg trafikk som er tydelig på at trafiksikkerhetsforslagene i NTP må suppleres med økte midler til fylkeskommunene fra KMD for å utbedre de mange farlige fylkesvegstrekingene. Sikkerhetsstandarden på fylkesveinettet er mange steder lav, og ulykkesrisikoen betydelig høyere enn på riksveinettet. Trafiksikkerhet for myke trafikanter må prioriteres sterkere med hensyn til en utvidelse av nullvekstmålet.
14. Fylkestinget krever at arbeidet med å opprette flere døgnhvileplasser i Troms intensiveres og at det etableres slike i transportknutepunktet Tromsø og Harstad i forbindelse med E 8 og E 10/RV 83.
15. Fylkestinget ønsker at det utarbeides en ny og oppdatert ”Nordområdeutredning” til neste NTP og at samarbeidet mellom fylkene og transportetatene/Avinor styrkes gjennom flere formelle strategiske møtearenaer i utrednings- og planfasen.
16. Nullvekstmålet medfører økte kostnader for fylkeskommunen til drift av kollektivtransporten. Dette må følges opp fra Staten.

Fylkesvegene

17. Fylkestinget er positiv til at fagetatene ønsker at det bør vurderes et eget program for fornyelse av fylkesvegene og svært bekymret over bekjentgjøring av en årlig nasjonal underfinansiering på fylkesvegnettet til drift- og vedlikehold med opp til 2 mrd kroner.
18. Fylkestinget støtter KS i sitt krav om et tiårig program som støttes med årlige bevilgninger som likestiller ambisjonsnivået for å fjerne vedlikeholdsetterslepet langs fylkeskommunale veier (inkludert fergekaier, bruer og tunneler) med det som gjelder for riksvegnettet. Med et slikt program vil fylkeskommunene gis mulighet til å operere langsiktig, samtidig som tidsspennet er kort nok til at det kan forventes å se fortløpende resultater i programperioden.
19. Fylkestinget i Troms viser til vårt vedtak (utvalgssak 80/15) fra desember 2015 vedr. omklassifisering av fylkesveger. Her går det fram «(...) at ingen av fylkesvegene i Troms i dag treffer kriteriene for omklassifisering, med unntak av Fv 53-strekning ved en evt. ny framtidig stamnetthavn på Tønsnes/Grøtsund. Fylkestinget ønsker å beholde dagens fylkesveger i fylkeskommunens eie. Fylkestinget er positiv til økt innsats på større veger med sterke næringsinteresser og ber om økte rammeoverføringer til fylkeskommunene. Det er vanskelig å se at endret eierskap på riks og fylkesveinettet i seg selv vil endre innsatsen på veiene. Fylkeskommunene har prioritert de foreslåtte strekningene høyere til drift, vedlikehold og investeringer enn det Staten gjorde før forvaltningsreformen.
20. Uavhengig av om Fv 855/84 til Senja omklassifiseres mener Fylkestinget at det vil være viktig å ha et fokus på trafikkutfordring på Finnsnes sett i sammenheng med investeringstiltak på E 6 Bardu/Målselv.
21. Ved en evt. omklassifisering av Fv 866 til Skjervøy krever Fylkestinget at fylkeskommunen får dekt inn sine kapitalkostnader ved en nvinvestering på Langbakken.

Riksvegene

22. Fylkestinget støtter forslaget om anbefaling om at drift-, vedlikehold og fornying gis høyeste prioritet for å få tatt igjen vedlikeholdsetterslepet på riksvegene mv.
23. Forslaget innebærer ingen sikre riksveginvesteringer i Troms for perioden 2022 -29 med mindre det kommer inn brukerfinansiering og/eller høye rammer. Fylkestinget vil uttrykke stor bekymring rundt dette og finner dette helt uakseptabelt.
24. Fylkestinget krever at de bundne riksvegprosjekter må ferdigstilles i Nord-Norge og særlig trekker vi fram betydningen av å få på plass vegtilknytningen/adkomst fra E 8 til Breivika, Tromsø havn, i 2017. Dette prosjektet betydning og øverste prioritet står et samlet regionalt næringsliv bak. Flaskehalsen må fjernes.
25. Fylkestinget prioriterer følgende prosjektrekkefølge for nye prosjekter i Troms ut over bindingene:
 - E 8 Sørbotn – Laukslett, vestre trasealternativ, med oppstart i 2018-21
 - E 6 Kvænangsfjellet med oppstart i 2018-21
 - E 8 Riksgrensen - Skibotn, øvre del med oppstart i 2018-21
 - E 6/E 8 Nordkjotsbotn – Hatteng med oppstart 2018-21
 - Rv 862 Tverrforbindelsen med oppstart 2022-23 (Vedtatt kommunedelplan)
 - E 6 Olderdalen – Langslett med oppstart 2024-29
 - E 6 Brandvoll– Olsborg – Heia med oppstart 2024 – 2029
26. Fylkestinget viser til vedtak i Bardu kommune vedr. utbedringen av E6-strekningen Brandvoll-Heia. Fylkeskommunen ber Statens vegvesen i samarbeid med kommuner og fylkeskommune om å utrede en delvis bompengefinansiering av tiltak på strekningen.
27. Fylkestinget krever at Rv 83 fra Tjeldsundet til Harstad må bli en integrert del av i OPS-prosjekt «Hålogalandsvegen» sammen med strekningen E 10/Rv 85 Tjeldsund – Snubba/Veggfjellet.
28. Fylkestinget ser behovet er stort for å ta igjen deler av forfallet for å bevare vegkapitalen. Drift- og vedlikeholdsrammen er ikke fylkesvis fordelt og fungerer som en stor «sekkepost» som det er vanskelig å forholde seg til. Fylkeskommunen må få innsyn og regional medvirkning i Statens vegvesens ramme for drift- og vedlikehold.
29. Fylkestinget er positiv til at Statens vegvesen går i gang med ITS-prosjekt på E 8. Dette bør ses i sammenheng med godstransportene mot Finland over Fv 866 og fiskerihavna/slakteriet i Skjervøy.

Lufthavner

30. Fylkestinget krever at Avinor fra 2017 investerer i ny terminal på Tromsø lufthavn, Langnes slik at nødvendige flyoppstillingsplasser, tilstrekkelige utlandsfasiliteter blir prioritert og at lufthavnen oppgraderes med rullebane som gjør den i stand til å ta imot de største interkontinentale flyvningene. Et styrket flytilbud er avgjørende for å øke besøksvolumene i reiselivsnæringen i landsdelen. Fylkestinget understreker Tromsø lufthavn, Langnes' avgjørende betydning som vital infrastruktur for befolkning og næringsliv i Nord-Norge. Det er navet for helsetransporter, knutepunkt for Finnmark og Svalbard.
31. Fylkestinget er svært bekymret for at lufthavnen vil kunne stå i fare for å miste sin internasjonale status dersom ikke terminalutbyggingen i Tromsø skjer som planlagt. Avinor anmodes om å utrede rullebaneforlengelse for Tromsø lufthavn allerede i 2018.
32. Fylkestinget understreker betydningen av lufthavnen på Bardufoss lufthavn for hele Midt-Troms regionen, reiselivet og Forsvaret. Utviklingen følges nøye da langsiktigheten i Forsvarets eierskap og drift av flyplassen er en grunnleggende forutsetning for dagens trafikktilbud
33. Fylkestinget ønsker en oppgradering av Harstad/Narvik Lufthavn Evenes for å ivareta de funksjoner lufthavnen skal ha for Hålogalandsregionen og Vesterålen/Lofoten.

34. Fylkestinget står bak en fortsatt utvikling av Sørkjosen lufthavn, rutetilbudet og for betydningen av dagens FOT-ruter. Lufthavnen er svært viktig for næringslivet, beredskapen og befolkningens mobilitet, vekst og verdiskaping.
35. Troms fylkesting støtter Avinors arealavsetningsbehov for 3. rullebane på OSL
36. Troms fylkesting er ikke fornøyd med at Avinor progresjon for ekstra innsjekk og tollklarering mellom OSL og innlandstrafikken. Dette skaper utfordringer og mertidsbruk på OSL for passasjerer til og fra Nord-Norge som burde vært ordnet opp i.

Havn, farled og maritim transport

37. Foruten den gledelige bindingen av midler til innseiling Senjahopen tidlig i planperioden er kystfylket Troms uten investeringsprosjekt i 2021-22. Prosjektene som er lagt til 2024-29 ved høy ramme må prioriteres igangsatt tidligere og uavhengig av rammenivå ut fra den helhetlige betydningen tiltakene har i «fra kyst til markedsstrategien» til Nord-Norge. Det samme gjelder prosjektene «Molo Brensholmen» og «Molo Tromvik» som lå inne i gjeldende NTP.
38. Fylkestinget krever at arbeidet med adkomsten fra E 8 til Breivika havneavsnitt i Tromsø må igangsettes som forventet i 2017 og gis meget høy prioritet fra Statens vegvesen sin side.
39. Fylkestinget understreker viktigheten av å utvikle Grøtsund/Tønsnes havneavsnitt i Tromsø som en næringsstrategisk plattform for Norge som må tildeles status som stamnetthavn.
40. Fylkestinget støtter til forslaget om en tilskuddsordning for effektive og miljømessige gode havner og etterlyser en vurdering av hvordan Staten kan bidra til at dette realiseres.
41. Fylkestinget understreker behovet for økt rammetilskudd til fiskerihavner og farleder i Nord-Norge. Dagens ordning hvor investeringer i fiskerihavner er en del av NTP beholdes og styrkes og ses i sammenheng med tilskudd til kommunale tilskuddsmidler over post 551.60.
42. Fylkestinget er tilfreds med at Kystverket og flere havner i nord samarbeider med å gjenopprette en «Nord-Norgelinje» for regulær godstransport på båt fra Nordlandsbanen og nordover og ber om at Staten bidrar med gode incentiver og tilskudd til arbeidet for den viktige forsyningslinjen.

Jernbane

43. Ofofbanen utgjør en helt kritisk del av Nord-Norges infrastruktur og bidrar tungt til å sikre at forsynings sikkerheten opprettholdes. Kapasiteten for godstogene utfordres av mineralindustriens enormt store og økende volumer i form av antall malmtog. Grep må foretas for at ikke transportvegen skal trues. Fylkestinget ber om at dobbeltspor mellom Kiruna og Narvik blir gitt prioritet i 2018-21 og kommer på plass raskt.
44. Fylkestinget anmoder om at det i 2018-21 gjennomføres en utredning av en helhetlig jernbaneinfrastruktur i Nord-Norge, som kan møte ytterligere økte behov for miljøvennlig og effektiv næringstransport, særlig med tanke på sjømattransport ut av landsdelen og landet.

Klima og miljø

45. Fylkestinget støtter NTP sine ambisjoner om null- og lavutslippstransport og et mål om nullvekst av trafikk i byene. For å kunne bidra til dette må det tilføres ressurser for å styrke kompetanse og mulighet til innkjøp av de mest klimavennlige alternativene.
46. Håndtering av vannforurensing som følge av transport, og klimautfordringer som økt nedbør og ekstremværhendelser med alvorlige følger for drift og vedlikehold av transportinfrastruktur, er i for liten grad omhandlet i NTP. Fylkestinget ber om at etterlevelse av Naturmangfoldloven og Vanddirektivet presiseres som prioritet på linje med mål for støy, ren luft og å redusere miljøskadelige virkninger av transport.
47. Fylkestinget er tilfreds med at Kystverket og flere havner i nord samarbeider med å gjenopprette en «Nord-Norgelinje» for regulær godstransport på båt fra Nordlandsbanen og nordover. Fylkestinget ber om at Staten bidrar med gode incentiver og tilskudd til

arbeidet for den viktige forsyningslinjen som vil bidra til å vri transporter fra veg til sjø og bane.

Byområder, kollektivtransport, gange og sykkel

48. Fylkestinget følger arbeidet med en bymiljøavtale for Tromsø tett og anser dette som et regionalt utviklingsprosjekt av aller største betydning. Målsettingen er å komme i forhandlingsposisjon i løpet av 2017 og at bymiljøavtale for Tromsø by er klart i fra NTP-periodens start i 2018.
49. Forslaget om ny sykkelekspressveg i Tromsø må endres og vurderes innarbeides i bymiljøavtalearbeidet mellom Tromsø kommune, Troms fylkeskommune og Statens vegvesen hvor gang og sykkeltiltak får større effekt.
50. Fylkestinget mener det vil være behov for økt finansiering av Harstadpakken og at dette tas høyde for i handlingsplanperioden 2018-21 i ny NTP. Dette på grunn økte kostnader, samt behovet for nye tiltak som vil styrke graden av måloppnåelse for kollektivtransport, sykkel og gange.
51. Fylkestinget vi påpeke behov for økt rammetilskudd for drift av kollektivtransport, begrunnet både i nullvekstmålet for persontrafikk i byområdene, behovet for en fleksibel og brukertilpasset kollektivtransporttilbud i distriktene, og underfinansiering av økte anbuds-kostnader i båt- og ferjetrafikk langs kysten.
52. Fylkestinget i Troms etterlyser en vurdering av hvordan Stortingets vedtak om utslippsfri kollektivtrafikk innen 2025 skal realiseres og finansieres.
53. Fylkestinget er positiv til en utvidelsen av ordningen med bymiljøavtaler, forutsatt at de finansielle virkemidlene styrkes tilsvarende.
54. Fylkestinget er prinsipielt for byutviklingsavtaler som kan supplere bymiljøavtalene og styrke regionale arealplaner som verktøy, forutsatt reelle statlig bidrag.
55. Det har over tid vært satset meget tungt på en miljøvennlig utvikling av Tromsø, uten at byen har fått tatt del i statlige belønningsordninger. Fylkestinget krever at det innføres flere muligheter til å inngå avtaler som kvalifiserer til «belønning» for de byer som forslaget premisses ikke omfatter.

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Aud Rushfeldt Enhetsleder: Kristiansen, Kristin, tlf. 78 97 74 00	Dato: 12.11.2019
Arkivsak: <arkivsaksnr>	
Saksordfører: Mathisen, Gunn-Bodil	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Formannskapet	005/20	22.01.2020

Søknad om økonomisk støtte - Jusshjelpa i Nord-Norge

Vedlagte dokumenter:

Søknad om økonomisk støtte
Driftsrute for 2020
Tentativt budsjett for 2020

Dokumenter i saken:

2019022619 Søknad om økonomisk støtte

Kort sammendrag:*

Jusshjelpa i Nord-Norge søker om kr 7 500,- i økonomisk støtte for driftsåret 2020.

Faktiske opplysninger:*

Jusshjelpa fikk tildelt kr 7 500,- for driftsåret 2019, hvor de gjennomførte 2 saksinntaksturer til Sør-Varanger.

Jusshjelpa i Nord-Norge tilbyr gratis juridisk bistand til befolkningen i Nordland, Troms og Finnmark. Jusshjelpa består hovedsakelig studenter ved Det juridiske fakuleet, som nedlegger

en betydelig andel frivillig arbeid.

Jusshjelpa i Nord-Norge søker om kr 7 500,- i økonomisk støtte for driftsåret 2020.

Saken overføres til Formannskapet for avgjørelse.

Økonomisk støtte til Jusshjelpa i Nord-Norge

Kommuneplanens hovedmål:

Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12.000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.

Hovedmålet vil være retningsgivende for de politiske og administrative prioriteringer i hele den kommunale organisasjon i planperioden. Ut fra dette, skal det gjøres vurderinger i forhold til følgende satsingsområder:

Næringsutvikling: Ikke vurdert

Infrastruktur: Ikke vurdert

Barn og ungdom: Ikke vurdert

Folkehelse: Ikke vurdert

Kompetansebygging: Ikke vurdert

Økonomi: Formannskapet avgjør om det gis økonomisk støtte ut i fra kommunens budsjett.

Universell utforming, jfr bestemmelser i plan og bygningslov: Ikke vurdert

Alternative løsninger:*

Alternativ til vedtak:*

Forslag til innstilling:

* Rådmannen i Sør-Varanger foreslår å innvilge kr 7 500,- til Jusshjelpe i Nord-Norge.

Beløpet overføres til konto 7694.05.18691, merkes «Avdeling 360390, prosjekt A48009

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

- Dette dokumentet er godkjent elektronisk i Sør-Varanger kommune og har derfor ingen signatur. -

SØR-VARANGER KOMMUNE Boks 406, 9915 Kirkenes		
05 NOV 2019		
Saksnr: 19/3050	Dok.nr:	Off.vurdering: Kopi til:

Sør-Varanger kommune

Postboks 406
9915 Kirkenes

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato: 30.10.2019

SØKNAD OM ØKONOMISK STØTTE

Vi vil først få takke så mye for støtten vi fikk for driftsåret 2019.

Jusshjelpa i Nord-Norge har i over 30 år tilbudt gratis juridisk bistand til befolkningen i Nordland, Troms og Finnmark. Vår målsetning er å bedre rettshjelpstilbudet i Nord-Norge.

Sør-Varanger kommune

Jusshjelpa i Nord-Norge fikk for driftsåret 2019 tildelt kr 7 500,- av Sør-Varanger kommune. Disse midlene har bidratt til at vi kan gjennomføre 2 saksinntaksturer til kommunen i 2019.

Fra Sør-Varanger kommune mottok vi 26 saker i løpet av 2018. Vi håper at deres kommune ønsker å bidra til at vi kan besøke dere også neste år. Derfor vil vi søke om økonomisk støtte, som kan være med på å finansiere vår oppsøkende virksomhet blant annet i deres nærområde.

Vi tillater oss derfor å søke om kr 7 500,- i støtte fra dere for driftsåret 2020.

Jusshjelpa i Nord-Norge i kommunens økonomiplan

Forutsigbarhet i bevilgninger er en nødvendig forutsetning for å kunne tilby en stabil tjeneste. Derfor ber vi også om at dere vurderer muligheten for å la oss inngå i økonomiplanen til Sør-Varanger kommune. Vår virksomhet vil med det kunne planlegges i et lengre perspektiv og innenfor mer stabile rammer.

Om Jusshjelpa i Nord-Norge

Jusshjelpa i Nord-Norge skal ha en sosial profil og gi gratis rettshjelp til dem som har størst behov for det. Behovet for rettshjelp er større enn det offentlige tilbudet klarer å dekke. Mange mennesker har av geografiske, økonomiske, sosiale eller andre årsaker ikke tilgang til nødvendig juridisk bistand. I praksis er disse avskåret fra å ivareta sine rettigheter. Jusshjelpa i Nord-Norge er et av fire studentrettshjelpstiltak i landet. I Nord-Norge er vi det eneste.

Vår virksomhet fordeler seg mellom å tilby bistand i enkeltsaker, oppsøkende virksomhet, foredrag, rettsinformasjon og annen type prosjektbasert arbeid, herunder også noe rettspolitisk innsats. Vi skriver innimellom høringsuttalelser, gjennomfører undersøkelser med videre.

Postadresse:
Jusshjelpa i Nord-Norge
UiT Norges arktiske universitet
Breivika senter
9037 TROMSØ

Besøksadresse:
Terminalgata 38
9019 TROMSØ
Org.nr.: 989 974 645

Telefon: (+47) 77 64 45 59

E-post: post@jusshjelpa.uit.no
Internett: jusshjelpa.no

Jusshjelpa er på mange måter et selvstendig tiltak, men har en viktig administrativ og faglig tilknytning til Det juridiske fakultet ved UiT Norges arktiske universitet. Medarbeiderne ved Jusshjelpa i Nord-Norge er i hovedsak studenter ved Det juridiske fakultet. De nedlegger en betydelig andel frivillig arbeid, i perioder over det dobbelte av lønnet stillingsprosent.

I 2018 hadde vi 47 uker med full drift, og behandlet til sammen 1204 saker.

For ytterligere informasjon om vårt tiltak vises det til vår hjemmeside www.jusshjelpa.no, her finnes også vår årsrapport for 2018: <https://jusshjelpa.no/wp-content/uploads/2019/07/Arssrapport-2018.pdf>

Hvorfor støtte Jusshjelpa i Nord-Norge?

Jusshjelpa i Nord-Norge yter bistand i saker som er av stor velferdsmessig betydning for klientene. Det vil si at vi primært bistår dem som ikke har økonomiske ressurser til å engasjere advokat eller som faller utenfor offentlige eller andre rettshjelpsordninger.

Jusshjelpa jobber i stor grad forebyggende ved å spre rettsinformasjon og holde foredrag. Dette fordi vi ønsker kunnskap og gode løsninger på lavest mulig nivå, for å forhindre videre rettergang. Det er en effektiv måte å spare både den enkelte part og samfunnet på.

Vår oppsøkende virksomhet er ressurskrevende, både når det gjelder reisekostnader, tidsbruk og annonsering av turene. Denne aktiviteten er likevel helt essensiell, fordi den bidrar til en tilgjengeliggjøring og senker terskelen for å kontakte oss. Det er spesielt viktig for de mest sårbare klientene at vi kommer dit de er.

Driften av Jusshjelpa finansieres i hovedsak av Justis- og beredskapsdepartementet, gjennom årlige bevilgninger. Den årlige driftsstøtten fra departementet er viktig for oss, men den alene er ikke nok for å opprettholde drifta. Vi er helt avhengig av andre bidragsytere. Støtten vi jevnlig har fått fra kommuner, fylkeskommuner, Det juridiske fakultet og Norges arktiske studentsamskipnad ved UiT Norges arktiske universitet har også vært helt nødvendig for oss.

Vi holder driftskostnader på et minimum, slik at støtten vi får i størst mulig utstrekning kommer våre målgrupper til gode.

For flere detaljer om finansieringen se årsrapport side 38 flg.

Søknadsbeløp

Gjennom økonomisk støtte fra Sør-Varanger kommune kan vi fortsette med å ta ansvar for at de mest sårbare i samfunnet får mulighet til å ivareta sine rettigheter. Vi håper at Sør-Varanger kommune vil anerkjenne den innsatsen Jusshjelpa i Nord-Norge gjør for landsdelens befolkning.

Postadresse:
Jusshjelpa i Nord-Norge
UiT Norges Arktiske Universitet
Breivika senter
9037 TROMSØ

Besøksadresse:
Terminalgata 38
9019 TROMSØ
Org.nr.: 989 974 645

Telefon: (+47) 77 64 45 59

E-post: post@jusshjelpa.uit.no
Internett: jusshjelpa.no

Jusshjelpa i Nord-Norge søker Sør-Varanger kommune om et tilskudd på kr 7 500,-.

Hvis dere innvilger vår søknad, kan støtten innbetales på **kontonr. 7694.05.18691** og merkes «**Avdeling 360390, prosjekt A48009**».

Dersom dere ønsker ytterligere opplysninger, ønsker vi velkommen til å ta kontakt med daglig leder per telefon 776 20770 eller via e-post leder@jusshjelpa.uit.no.

Vi takker for at dere vurderer vår søknad, og håper på et positivt svar.

Med vennlig hilsen

Erin
Erin Wilhelmsen
daglig leder
Jusshjelpa i Nord-Norge

Vedlegg

- 1) Driftsrute for 2020
- 2) Tentativt budsjett for 2020

Postadresse:
Jusshjelpa i Nord-Norge
UiT Norges Arktiske Universitet
Breivika senter
9037 TROMSØ

Besøksadresse:
Terminalgata 38
9019 TROMSØ
Org.nr.: 989 974 645

Telefon: (+47) 77 64 45 59
E-post: post@jusshjelpa.uit.no
Internett: jusshjelpa.no

Driftsrute for Jusshjelpe i Nord-Norge for driftsåret 2020

VÅREN 2020

Januar	Februar	Mars	April	Mai
4 uker drift	4 uker drift	4 uker drift	4 uker drift	4 uker drift
<u>Oppstart drift:</u> Mandag 06.01.20 <u>Oppstart nye:</u> mandag 13.01.20			Påskestengt i uke 15.	<u>Siste driftsdag:</u> fredag 29.05.20
Uke 2, 3, 4, 5	Uke 6, 7, 8, 9	Uke 10, 11, 12, 13	Uke 14, 16, 17, 18	Uke 19, 20, 21, 22

Jusshjelpe i Nord-Norge legger opp til 20 uker ordinær drift våren 2020.

SOMMERDRIFT 2020

Juni og juli	August
8 uker drift	Stengt i uke 31 og 32
<u>Sommergruppa:</u> 02.06.20 – 24.07.20 Uke 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 og 30	<u>Stengt:</u> f.o.m. 25.07.20 t.o.m. 09.08.20

Jusshjelpe i Nord-Norge vil ha sommerdrift i 8 uker sommeren 2020.

HØST 2020

August	September	Oktober	November	Desember
3 uker drift	5 uker drift	4 uker drift	4 uker drift	2 uker drift
<u>Oppstart drift:</u> mandag 10.08.20 <u>Oppstart nye:</u> mandag 17.08.20				<u>Siste driftsdag:</u> fredag 11.12.20
Uke 33, 34, 35	Uke 36, 37, 38, 39, 40	Uke 41, 42, 43, 44	Uke 45, 46, 47, 48	Uke 49 og 50

Jusshjelpe i Nord-Norge legger opp til 18 uker ordinær drift høsten 2020.

Totalt legger Jusshjelpe til 46 ukers drift i 2020.

Tentativt budsjett for Jusshjelpa i Nord-Norge 2020	
<i>(ikke vedtatt)</i>	
INNETEKTER	
Justis- og beredskapsdepartementet	-2 800 000
Det juridiske fakultet	-200 000
Kommuner og fylker	-300 000
Norges arktiske studentsamskipnad	-215 000
Klientkonto (saldo)	
Andre tilfeldige inntekter (Grasrotandel o.l.)	-10 000
Bergesenstiftelsen	-100 000
Inntekter totalt	-3 625 000
UTGIFTER	
Lønn: faste, engasjerte, vikarer, feriepenger, forsikring, avgifter m.m.	3 050 000
Styrehonorar	41 000
Inventar	50 000
IT- og AV utstyr	10 000
Telefon og telefaks, kjøp	2 000
Kontorrekvisita	8 000
Forsikringskostnader	14 000
Trykningsutgifter	14 000
Bøker generelt	8 000
Avis-abonnement	15 000
Kunngjøring, oppsøkende virksomhet	30 000
Kunngjøring, annet	10 000
Profileringsartikler	15 000
Tjenestereiser, oppsøkende virksomhet (utgifter, diett)	135 000
Tjenestereiser, annet (utgifter, diett)	60 000
Kurs og seminar, egne ansatte (deltakeravgift, arrangement)	120 000
Annen kontorkostnad (porto, nettside/domene, sms-tjeneste o.l.)	30 000
Advisor, drift av saksinntaksside, nettside m.m.	110 000
Velferdstilskudd (gaver, premier, rekvisitter/pynt, velkomstfest nyansatte o.l.)	30 000
Beverting ved interne møter (felleslunsj, prosjektpizza, styremøte o.l.)	40 000
Andre personalkostnader (kaffe/kaffefilter, julebord, sommerfest o.l.)	20 000
Gaver til eksterne	5 000
Beverting for øvrig (ved eksterne deltakere)	3 000
Utgifter totalt	3 820 000
Resultat	195 000

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Mæland, Magnus Enhetsleder: Mæland, Magnus, tlf. 97080054	Dato: 10.01.2020
Arkivsak: <arkivsaksnr>	
Saksordfører: Gabrielsen, Pål K.	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Kommunestyret	004/20	05.02.2020
Formannskapet	006/20	22.01.2020

Selskapsavtale Varanger Museum IKS

Vedlagte dokumenter:

Avtale om driftsansvar

Selskapsavtale

Følgeskriv

Sak til kommunestyret - Forslag til ny selskapsavtale og avtale om driftsansvar

1. Selskapsavtale for Varanger museum 2009

Kort sammendrag:

Varanger Museum IKS har i brev sendt forslag til ny selskapsavtale til eierkommunene Sør-Varanger kommune, Vardø kommune og Vadsø kommune. Formålet med ny selskapsavtale er å oppnå mer rettferdighet og likhet mellom kommunene, og sikre at Varanger Museum IKS får tydelig delegert myndighet til å avgjøre hva som skal prioriteres av kulturhistoriske gjenstander.

Faktiske opplysninger:

Varanger Museum IKS har i enstemmig representantskapsmøte sendt ny selskapsavtale og avtale om driftsansvar for behandling i medlemskommunene Vardø, Vadsø og Sør-Varanger

kommune. Selskapet skriver i følgebrev til forslag til ny selskapsavtale at formålet med ny selskapsavtale er korrigere skjevfordeling mellom kommunenes innsats og bidrag og derav rette opp i skjevfordelinger som kan skape uenighet og misnøye.

Lov om interkommunale selskaps § 4 andre setning fastslår at *for de enkelte deltakere skal kommunestyret eller fylkestinget selv vedta avtalen.*

Forslag til ny selskapsavtale § 5 regulerer innskuddsplikt og årlige eierbidrag. Alle eierkommunene betaler et grunnbeløp på 100.000,- og 200,- per innbygger. Dette indeksreguleres hvert år. Det er presisert i selskapsavtalen at denne modellen tilfredsstillende departementets ønskede fordelingsmodell mellom stat, fylkeskommune og kommunene på henholdsvis 60 %, 20 % og 20 %.

For Sør-Varanger kommune betyr dette et årlig bidrag til Varanger Museum IKS på 2.130.600,-. I følgebrev til forslag til selskapsavtale er det skrevet at intensjonen med dette er å regulere tilskuddet fra eierne basert på innbyggertall for å finne en rettferdig løsning, og at den totale driften vil avspeile dette og gi indikasjoner på fordelingen av ressurser. I klart språk at eierkommunene kan forvente at de pengene man legger inn i selskapet også skal komme til syne i hva Varanger museum IKS gjør i de ulike kommunene.

Selv om det er beskrevet i følgebrevet at kommunenes innskudd skal gjenspeiles i aktiviteten i kommunene er ikke dette nedfelt i selskapsavtalen. Per definisjonen blir ikke dette vedtatt med nåværende selskapsavtale.

Kommunene skal jf. vedtektenes § 6 tilby Varanger Museum IKS tilfredsstillende museumsfasiliteter som Varanger Museum IKS betaler husleie relatert til faktiske utgifter til FDV, kapitalkostnader og strøm i henhold til egne leieavtaler. Dette gjelder Grenselandsmuseumet og museumsanlegg i Pasvik (Strand skoleinternat, Bjørklund gård og Nordre Namdalen gård), Bugøynes (Lassigården og Pleymkaia) og Labahågården i Neiden i Sør-Varanger kommune.

Rådmannen mener denne formuleringen fører til større rettferdighet mellom kommunene. I dag betaler Sør-Varanger kommune 465.000,- i husleie for Grenselandsmuseumet til Stiftelsen Grenselandssenteret. Etter samtaler med Varanger Museum IKS forekommer ikke dette i de øvrige eierkommunene. Rådmannen legger derfor til grunn at Varanger Museum IKS gjennom selskapsavtalens § 6 skal dekke denne husleien gjennom en vurdering på hva som er de faktiske utgiftene til FDV, kapitalkostnader og strøm i en egen leieavtale.

Selskapsavtalens § 8 *representantskap* regulerer maktforholdet i det interkommunale selskapet. I avtalen legges det opp til lik representasjon mellom kommunene. Dette på tross av at Sør-Varanger kommune bidrar økonomisk mest til selskapet. En utfordring som kan forekomme med lik representasjon er at Sør-Varanger kommunes økonomiske bidrag, som etter intensjon i følgebrevet skal gjenspeile aktiviteten i kommunen, kan bli brukt på andre aktiviteter i øvrige kommuner etter vedtak i representantskapet. Det kan menes at maktforholdet i selskapet blir skeivt med like stor eierandel.

I selskapsavtalens § 2 er eierandelene delt likt mellom eierkommunene og at man hefter for selskapets forpliktelser i forhold til sin eierandel. § 3 i lov om interkommunale selskap regulerer at *en selskapskreditor må først gjøre sitt krav gjeldende mot selskapet. Dersom kreditor ikke oppnår dekning av selskapet innen 14 dager regnet fra påkrav, kan kreditor kreve den enkelte deltakeren direkte for deltakerens andel av forpliktelsen. En deltaker som helt eller delvis har dekket en fordring på selskapet, kan straks søke tilbake sitt utlegg av selskapet.* Rådmannen anser det som naturlig at man i en diskusjon om representasjon også

må diskutere eierandel. Dette kan komme gjeldende i henhold til selskapsavtalens § 7:

§ 7. Kulturhistoriske bygg, anlegg og samlinger.

Varanger museum IKS står fritt til å vurdere hvilke kulturhistoriske bygninger, anlegg og samlinger de kan inngå «avtale om driftsansvar» for. Det legges til grunn museumsfaglige vurderinger, museets satsningsområder og selskapets økonomiske forutsetninger.

I § 7 presiseres det at det er Varanger Museum IKS som står fritt til å inngå nye avtaler om driftsansvar. Dette kan hypotetisk føre til en skjevfordeling av bruken av ressurser i selskapet i forhold til kommunenes økonomiske bidrag.

Rådmannens anbefaling

Rådmannen mener forslag til selskapsavtale har svakheter. Dette gjelder:

- § 5 *innskuddsplikt og årlig eierbidrag* hvor følgebrevets intensjon om at kommunenes økonomiske bidrag skal gjenspeile aktiviteten i de ulike eierkommunene ikke er stadfestet i paragrafen.
- § 8 *representantskap* hvor representasjonen ikke er fordelt etter økonomisk bidrag eller antall innbyggere.
- § 7 *kulturhistoriske bygg, anlegg og samlinger* som kan føre til skjevhet i selskapets aktivitet i kommunene grunnet § 8.

Intensjonen i forslaget om ny selskapsavtale om å korrigere skjevfordelinger, tydeliggjøring av egne leieavtaler for rettfærdige husleie og at selskapet skal ha et tydelig mandat for å vurdere hvilken kulturhistoriske bygg og annet man skal inngå avtale om driftsansvar for er god. Til sistnevnte vil rådmannen også presisere at man har delegert myndighet til selskapet for å ta slike beslutninger nettopp fordi det er selskapet som har denne kompetansen og faglige tyngden.

Rådmannen vil derfor anbefale at selskapsavtalen vedtas for å sikre en endring mot mer likhet og tydeliggjøring, men vil også oppfordre representantskapet til å inngå i en ny prosess for å lage en mer tydelig selskapsavtale. Det er forståelse for at en gjennomgang av leieavtaler med kommunene for å sikre likhet og rettfærdighet vil ta tid, og at en eventuell ny selskapsavtale vil måtte vente.

Varanger Museum IKS er en viktig målbærer av Varangers kulturarv, og innehar en kompetanse som det er viktig at det støttes opp under.

Sør-Varanger kommune bruker betydelig midler på museum. I tillegg til Varanger Museum IKS gir man driftstilskudd til Stiftelsen Tana og Varanger museumssiida med kr 492.000 til Saviomuseet og kr 150.000 til Øst-Samisk museum. Samlet er det budsjettert med kostnader og tilskudd til museer for 3,1 mill. kroner i 2020.

Kommuneplanens hovedmål:

Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12.000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.

Hovedmålet vil være retningsgivende for de politiske og administrative prioriteringer i hele den kommunale organisasjon i planperioden. Ut fra dette, skal det gjøres vurderinger i forhold til følgende satsingsområder:

Næringsutvikling:Infrastruktur:Barn og ungdom:Folkehelse:Kompetansebygging:Økonomi:

Rådmannen legger til grunn at husleien Sør-Varanger kommune i dag betaler, pålydende 465.000,-, i husleie for Grenselandsmuseumet til Stiftelsen Grenselandssenteret skal dekkes innenfor kommunens nye bidrag til Varanger Museum IKS. Med dette premisset lagt til grunn vil kommunens bidrag øke med 277.600,- med ny selskapsavtale.

Universell utforming, jfr bestemmelser i plan og bygningslov:**Alternative løsninger:*****Alternativ til vedtak:*****Forslag til innstilling:**

1. Selskapsavtalen for Varanger Museum IKS vedtas.
2. Representantskapet og styret til Varanger Museum IKS bes fremlegge ny selskapsavtale hvor:
 - a. § 5 er presisert med at kommunenes økonomiske bidrag skal gjenspeile aktiviteten i kommunen.

- b. § 8 hvor representasjonen gjenspeiler økonomisk bidrag i større grad.
- c. § 2 eierandel bør også drøftes.

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

- Dette dokumentet er godkjent elektronisk i Sør-Varanger kommune og har derfor ingen signatur. -

Avtale om driftsansvar

mellom

Varanger museum IKS

og

.....(eier)

1. Innledning

Varanger museum IKS er et interkommunalt selskap eid av Vardø, Sør-Varanger og Vadsø kommuner.

Selskapsavtalen regulerer den daglige driften av selskapet. Avtalen om driftsansvar regulerer ansvarsforholdet mellom Varanger museum IKS og den enkelte eier av kulturhistoriske bygg, anlegg og samlinger.

2. Mål

Målet med avtalen er å avklare hvilket ansvar eierne og Varanger museum IKS har for forvaltning og drift av bygg, anlegg og samlinger.

Med utgangspunkt i overnevnte mål skal Varanger museum IKS ha ansvaret for forvaltning og drift av gjeldende:

Bygg.....(spesifiseres i eget nummerert vedlegg ved behov).

Anlegg.....(spesifiseres i eget nummerert vedlegg ved behov).

Samlinger.....(spesifiseres i eget nummerert vedlegg ved behov).

3 . Forvaltning, drift og vedlikehold av bygninger og anlegg

Varanger museum IKS har ansvaret for drift, vedlikehold og restaurering etter antikvariske prinsipper for bygninger og anlegg som er nevnt i pk.2. Varanger museum IKS skal stå som søker og ansvarshaver, etter fullmakt fra eier, for gjennomføring av sikring og restaurering både faglig og økonomisk.

Følgende retningslinjer legges til grunn:

Eier har ansvar for forsikring og eventuell alarm.

Varanger museum IKS har ansvarsforsikring som skal dekke eventuelle skader påført under vårt ansvar.

Kommunale avgifter, vann og avløp og eiendomsskatt skal betales av eier.

Eier kan verken helt eller delvis selge, gi bort, framleie eller pantsette bygningene i avtaleperioden, med mindre det avtales skriftlig med Varanger museum IKS.

Eiere beholder eiendomsretten til bygninger og anlegg.

Varanger museum IKS har disposisjons- og formidlingsretten i avtaleperioden.

4 . Oppbevaring og forvaltning av samlinger

Varanger museum IKS skal ha ansvaret for samlingene som er nevnt i pkt. 2, og skal påse at det blir gjort etter nasjonal standard for samlingsforvaltning.

Med samlinger menes foto, gjenstander, lyd/film og privatarkiv.

Varanger museum IKS har ansvarsforsikring som skal dekke eventuelle skader påført under vårt ansvar.

Eier kan verken helt eller delvis selge, gi bort, deponere eller pantsette samlingene i avtaleperioden, med mindre det avtales skriftlig med Varanger museum IKS.

Eiere beholder eiendomsretten til samlingene.

Varanger museum IKS har disposisjons- og formidlingsretten i avtaleperioden.

5. Egeninntekter

Egeninntekter fra drift tilfaller Varanger museum IKS.

6. Oppsigelse og varighet

Denne avtalen løper inntil den blir sagt opp av en av partene.

Gjensidig oppsigelsestid er på 1 år. Oppsigelse skal skje skriftlig, og oppsigelsestiden løper fra 1. januar påfølgende år.

Avtalen skal gjennomgås/revideres minimum hvert 5. år.

Dersom avtaleforholdet avsluttes skal følgende gjelde:

Drifts- og forvaltningsansvar tilbakeføres eier.

Denne avtalen er utferdiget i to eksemplarer

.....den.....

Varanger museum IKS

Eier

Vedlegg:

Hvilke bygning/er avtalen gjelder for.

Hvilke anlegg avtalen gjelder for.....

Hvilke samlinger avtalen gjelder for.

SELSKAPSAVTALE FOR VARANGER MUSEUM IKS

§ 1 Selskapets navn

Selskapets navn er Varanger museum IKS. Varanger museum IKS er et interkommunalt driftsselskap opprettet etter lov om interkommunale selskaper av 29. januar 1999. Selskapsavtalen gjelder i tillegg til lov om interkommunale selskaper.

Selskapet er etablert ved sammenslåing av Vardø-museene, Sør-Varanger museum og Vadsø museum – Ruija kvenmuseum.

§ 2 Deltakere og ansvar

Deltakere i selskapet er Vardø, Sør-Varanger og Vadsø kommuner.

Hver kommune eier en tredel av selskapet.

Deltakerne hefter for selskapets samlede forpliktelser i forhold til sin eierandel, jfr. lov om interkommunale selskaper § 3.

§ 3 Hovedkontor

Selskapets hovedkontor er i Vardø kommune.

§ 4 Formål

Museumsreformen av 1999, la opp til effektivisering av drift og styrking av faglig kompetanse. Reformen inneholdt også krav til konsolidering, derfor har Vardø, Sør-Varanger og Vadsø kommuner dannet Varanger museum IKS.

Varanger museum IKS skal gi et godt museumstilbud i hver kommune.

Varanger museum IKS skal drive og videreutvikle samlingene og museumsanleggene i samsvar med avtaler om driftsansvar.

Varanger museum IKS skal dessuten være et historie- og museumsfaglig kompetansesenter for regionen.

Varanger museum IKS skal forvalte og samle inn relevant kulturhistorisk materiale og antikvariske bygninger, i tråd med egne faglige strategier og overordnede føringer. Det skal drives et systematisk arbeid rundt felles bevaring, forvaltning og dokumentasjon av samlingene og legges til rette for forskning, kunnskapsutvikling og formidling knyttet til disse.

Det legges til rette for frivillig deltakelse i det museale arbeidet.

Varanger museum IKS kan etter avtale gi faglig bistand til museer og kommuner som ikke er med i selskapet.

Varanger museum IKS skal jobbe kontinuerlig med søknader, knyttet til utvikling og oppgradering av museumsfasiliteter, kulturhistoriske bygg, anlegg og samlinger.

§ 5 Innskuddsplikt og årlig eierbidrag

De deltagende kommuner yter årlig tilskudd til selskapet slik at hver kommune betaler kr. 100.000.- i grunnbeløp, og kr. 200,- pr. innbygger (innbyggertall pr. 31.12), beløpet indeksreguleres årlig.

Denne modellen tilfredsstillende departementets ønskede fordelingsmodell mellom stat, fylkeskommunen og kommunene på hhv. 60, 20 og 20 %

§ 6 Museumsfasiliteter i hver kommune.

De enkelte kommunene skal tilby Varanger museum IKS sine lokalavdelinger tilfredsstillende museumsfasiliteter. Museumsfasiliteter må inneholde, magasin, kontorer for fagpersonell og administrasjon, formidlings- og utstillingslokaler. Varanger museum IKS betaler husleie relatert til faktiske utgifter som forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdskostnader, kapitalkostnader og strøm, iht. egne leieavtaler.

§ 7. Kulturhistoriske bygg, anlegg og samlinger.

Varanger museum IKS står fritt til å vurdere hvilke kulturhistoriske bygninger, anlegg og samlinger de kan inngå «avtale om driftsansvar» for. Det legges til grunn museumsfaglige vurderinger, museets satsningsområder og selskapets økonomiske forutsetninger.

§ 8 Representantskap

Representantskapet er Varanger museum IKS sin høyeste myndighet, og de deltagende kommuner utøver sin myndighet i selskapet gjennom dette.

Representantskapets medlemmer og varamedlemmer velges for 4 år, halvparten hvert annet år. Det kan foretas nyvalg i perioden.

Representantskapet har 6 medlemmer og personlige varamedlemmer, 2 for hver eierkommune. Kjønnbalansen skal ivaretas. Representantskapet velger selv sin leder og nestleder.

For representantskapets gjøremål og fullmakter gjelder selskapsavtalen i tillegg til lov om interkommunale selskaper § 6 (Representantskapet og dets sammensetning), § 7 (Representantskapets myndighet), § 8 (Innkalling til møte i representantskapet) og § 9 (Saksbehandling i representantskapet).

Representantskapets leder innkaller til møte i representantskapet i samsvar med lov om interkommunale selskaper § 8. Representantskapet holder minst to ordinære møter i året. Første møte holdes innen utgangen av juni, andre innen utgangen av november. Innkalling og saksdokumenter skal normalt sendes representantskapets medlemmer og administrasjonen i eierkommunene minst 4 uker i forkant.

Ordinært representantskap behandler:

- Overordnede målsetninger og retningslinjer for driften i kommende periode
- Budsjett og økonomiplan
- Årsmelding og regnskap

Representantskapet skal også behandle:

- Valg av representantskapets leder og nestleder
- Valg av valgkomité
- Endring av selskapsavtalen - herunder oppløsning av selskapet
- Godtgjørelse for verv i selskapet
- Valg av styremedlemmer, valg av styrets leder og nestleder
- Valg av revisor

Saksbehandlingen følger reglene i lov om interkommunale selskaper § 9 og selskapsavtalen.

Om ikke representantskapet for det enkelte tilfelle bestemmer noe annet, skal styrets leder og daglig leder møte i representantskapet med talerett.

§ 9 Styre

Varanger museum IKS skal ha et styre på 7 medlemmer med personlige varamedlemmer, 6 velges av representantskapet, og 1 velges av de ansatte. Hver kommune foreslår 2 kandidater til styret, med personlig vara. Kjønnbalansen skal ivaretas.

Valgperioden er 4 år, 1 fra hver kommune velges i oddetallsår.

Representantskapet kan når som helst erstatte et styremedlem som det selv har valgt, herunder leder og nestleder.

Styremøter ledes av styrets leder eller, i dennes fravær, av nestleder. Dersom ingen av disse er tilstede, velges en møteleder. Styret fatter vedtak med alminnelig flertall. Ved votering i styret skal hver stemme telle likt. Ved stemmelikhet teller møteleders stemme dobbelt. Styret er beslutningsdyktig når minst halvparten av medlemmene er tilstede, inkludert møtende varamedlemmer. Styrets leder sørger for at det blir ført protokoll fra møtet. Protokollen skal signeres av samtlige styremedlemmer/varamedlemmer som har deltatt på møtet. For øvrig gjelder lov om interkommunale selskaper §§ 11 og 12.

Styrets møter skal normalt være åpne, og innkallinger, saksdokumenter og protokoller skal normalt være offentlige. Vedtak om å lukke møter og unnta dokumenter fra innsyn skal følge reglene i kommuneloven og offentlighetsloven tilsvarende.

§ 10 Styrets oppgaver

Styret har ansvar for selskapets drift i samsvar med lov om interkommunale selskaper §§ 10, 11, 12 og 13, selskapsavtalen, og vedtak i representantskapet.

Styret representerer selskapet utad og tegner dets firma. Styret kan gi et styremedlem og/eller daglig leder rett til å tegne selskapets firma, jfr. lov om interkommunale selskaper § 16.

Styret skal normalt saksforberede og legge frem de saker som skal behandles i representantskapet.

Styret ansetter daglig leder/direktør og øvrig personale, fatter vedtak om eventuelle oppsigelser og fastsetter lønn. Styret kan delegerer tilsetting og lønnsfastsettelse til daglig leder.

Styret skal drive selskapet innenfor vedtatte budsjett, i samsvar med selskapets form og etter selskapsavtalen og representantskapets vedtak.

Styret skal sørge for betryggende regnskapsføring og formuesforvaltning.

Styret har ansvar for at selskapet er organisert på en formålstjenlig måte.

§ 11 Daglig leder

Varanger museum IKS skal ha en daglig leder/direktør. Daglig leder har det administrative og faglige ansvar for selskapet. Daglig ledelse innebærer:

- Ledelse av selskapets daglige drift
- Anvisningsmyndighet innenfor vedtatt budsjett
- Ansvar for at pålegg og retningslinjer som gis av styret, følges opp
- Rapportering til styret
- Sekretærfunksjon for styret
- Daglig personalforvaltning etter styrets nærmere retningslinjer

Daglig leder har møterett og talerett i styret og representantskapet. Forøvrig gjelder lov om interkommunale selskaper § 14.

§ 12 Valgkomité

Representantskapet velger en valgkomité som skal bestå av:

3 medlemmer valgt blant representantskapets medlemmer, én fra hver kommune

1 medlem foreslått av daglig leder/administrasjonen

Valgkomitéen skal innstille til representantskapet ved valg av styre.

§ 13 Selskapet og de ansattes rettigheter

Selskapet skal være medlem av en arbeidsgiverorganisasjon. Hovedavtale og tariffavtaler skal følges, og selskapet skal sikre de ansatte pensjoner gjennom felles pensjonsordning.

§ 14 Regnskap og revisjon

Selskapet skal avgi regnskap etter kommunale regnskapsprinsipper. Selskapets revisor velges av representantskapet.

§ 15 Selskapets representasjon

Styret representerer selskapet utad og tegner dets firma. Styret kan beslutte at styreleder og/eller daglig leder kan tegne selskapets firma.

§ 16 Utvidelse av selskapet

Selskapet kan utvides med deltakelse fra andre kommuner og interkommunale selskap.

Innskuddsplikt, driftstilskudd og andre vilkår for nye medlemmer foreslås av representantskapet og vedtas av selskapets eiere.

§ 17 Uttreden

For uttreden gjelder lov om interkommunale selskaper § 30 med følgende unntak: En deltaker kan med to års forutgående skriftlig varsel si opp sitt deltakerforhold. Deltaker som trer ut av selskapet, kan ikke gjøre krav på utløsningssum. Eventuelle eiendommer og gjenstander eid av Varanger museum, men geografisk og museumsfaglig knyttet til det lokale museum, skal etter nærmere avtale kunne overføres til det lokale museum.

§ 18 Oppløsning av selskapet

Beslutning om oppløsning treffes av eierne i fellesskap. For øvrig gjelder lov om interkommunale selskaper § 32.

Ved oppløsning av selskapet skal selskapets verdier fordeles i samsvar med deltakeransvaret.

Dersom selskapets ansvar, oppgaver og plikter ikke blir overført til en ny enhet i Finnmark, skal eiendelene tilbakeføres til institusjoner som tilsvarer de konsoliderte enhetene, dersom slike blir opprettet, alternativt til Sør-Varanger kommune, Vadsø kommune, Vardø kommune og Vardøhus museumsforening. Tvist om tilbakeføring av eiendommer og gjenstander skal avgjøres ved voldgift.

I den utstrekning disse retningslinjene ikke ivaretar forvaltningen av eiendeler og verdier i forbindelse med oppløsning, gjelder intensjonene i oppløsningsparagrafene hos de respektive institusjoner som inngikk i selskapet ved etableringen. For øvrig skal eierkommunene sammen eller hver for seg ha en uavgrenset rett til å få tilbakeført eiendommer, bygninger, gjenstander, arkiver osv.

§ 19 Endring av selskapsavtalen

For endringer i selskapsavtalen gjelder lov om interkommunale selskaper § 4. Mindre endringer kan vedtas av representantskapet.

ET MUSEUM I VEKST OG I FERD MED Å FINNE SIN FORM...

- er avhengig av et solid og samstemmig grunnlag for å utøve sitt samfunnsoppdrag.

Uforutsigbarhet er mor til mange svakheter i en virksomhet. Behovet for en felles konsensus i kommunene om driften av det interkommunale selskapet Varanger Museum er ikke bare til glede for oss 25 ivrige museumsfolk som hver dag går til en spennende jobb. Like mye er det en garantist for samarbeid, samfunnsutvikling og generasjoners ansvar.

Økonomi

Med konsolideringen og opprettelsen av Varanger Museum IKS tilfredsstiller vi kriteriene for å inngå i det nasjonale museumsnettverket. Dette utløser i overkant av 14 mill. i tildeling over statsbudsjettet. Dette følges opp av tildeling fra Fylkeskommunen. Midler som pløyes inn i lokal aktivitet og faglig forsvarlig ivaretagelse av kulturarven. I det totale budsjettet handler ikke kommunens tilskudd om mer enn 20% av budsjettet. En god investering. Som enhver annen virksomhet er vi avhengige av forutsigbar indeksregulering og at hver kommune forplikter seg til ansvaret det medfører å være eier av et selskap.

Likhet

Avtalen som er utformet tar spesielt ansvar for å korrigere skjevfordeling mellom kommunenes innsats og bidrag. Om ikke vi retter opp skjevfordelingen reder vi grunnen for uenighet og misnøye som utfordrer samarbeidet. Noe som igjen skaper en usikkerhet og uforutsigbarhet i driften. Avtalens intensjoner om å regulere tilskuddet fra eierne ved å beregne størrelsen basert på innbyggertall handler om å finne en rettferdig løsning. Den totale driften vil avspeile dette og gi indikasjoner på fordeling av ressurser. Avtalen gir klare føringer som blir påkrevet i arbeidet med å utvikle avdelingene med hensiktsmessige museumsfasiliteter og attraktive besøkssentre.

Driftsansvar

Som et vedlegg til selskapsavtalen har vi utarbeidet en avtale om driftsansvar. Denne er avgjørende for å definere ansvarsforholdet mellom eiere av kulturhistorisk materiale og museet som en leverandør av museale tjenester og som forvalter. Målet er igjen å skape en likhet mellom eierkommunene for å unngå at en kommune oppnår fordeler og økonomisk innsats som belaster IKS'ets totale budsjett skjevt.

Verdiskaping

Museet er en kompetanseinstitusjon som investerer i videreutdanning og som attraherer høyt utdannede til regionen. Vi er en arbeidsintensiv virksomhet som sysselsetter 25 årsverk med de ringvirkninger det har på skatt, handel, bolig etc. Utstrakt samarbeid med øvrig museumsnettverk, universiteter og bilateralt arbeid resulterer i stadig oppmerksomhet av regionen vår og økt aktivitet. Museet har til enhver tid i gang prosjekter og entrepriser som i snitt bringer inn 5 mill. pr. år. Vi nevner Nasjonalt museums møte 2020 med 350 delegater som skal trakteres i 5 dager, 65 mill. friske kroner for utviklingen av nasjonalt kvenmuseum i Vadsø, kvenfestivalen, Pomorfestivalen, frigjøringsarrangement, nasjonale midler for bygningsvern og mye mer. I tillegg kommer en rekke finansierte faglige prosjekter innen arkiv og samlingsarbeid. Museets rolle i satsningen på reiseliv i regionen er betydelig og vi jobber stadig for å bli en bedre samarbeidspartner.

Med vennlig hilsen,

Ole Martin Lislevand
Direktør, Varanger Museum IKS

Kurt Wikan
Styreleder, Varanger Museum IKS

Fra: Turid Strand
Sendt: onsdag 6. november 2019 13:53
Til: Postmottak; postmottak@vardo.kommune.no;
servicekontoret@vadso.kommune.no
Kopi: Ole Martin Lislevand; Wikan, Kurt
Emne: Sak til kommunestyret
Vedlegg: Følgeskriv.docx; Selskapsavtale.docx; Avtale om driftsansvar.docx

Viktighet: Høy

Eierkommunene i Varanger museum IKS
Vardø, Sør-Varanger og Vadsø
Rådmannen

Vedlagt følger forslag til ny «Selskapsavtale» og «Avtale om driftsansvar»
Forslagene er behandlet og enstemmig vedtatt i sine respektive fora;
AU 07.08.19
Styret 03.09.19
Representantskapet 18.10.19.

Vi håper saken kan behandles i de respektive kommunestyrene innen utgangen av 2019.

Med vennlig hilsen
Turid Strand
Administrasjonssjef
Varanger museum IKS

Selskapsavtale for Varanger museum – interkommunalt selskap

2009

§1 Ansvarsområde

Varanger museum IKS er et driftsselskap for Vadsø museum – Ruija kvenmuseum, Vardø museene og Sør-Varanger museum, som er avdelinger i selskapet. Avdelingene er også lokalmuseum for sine respektive kommuner.

Varanger museum IKS har spesielt ansvar for kvenhistorie, pomorhistorie og grensehistorie.

Utad er deltagerne ansvarlig for selskapskreditorene og selskapets øvrige forpliktelser med en tredjedel hver.

§2 Selskapets formål

Varanger museums formål er å samle, bevare, forske på og formidle materiell og immateriell kulturarv og følge ICOMs museumsetiske regelverk.

Museumsavdelingene skal bidra til bevaring og forvaltning av faste verneverdige kulturminner i kommunen og bidra til verneplanlegging.

Driftsselskapet har ikke som formål å skaffe eierne økonomisk utbytte. Eventuelle overskudd skal forbli i driftsselskapet og komme virksomheten til gode.

§3 Hjemmel

Driftsselskapets selskapsavtale er utarbeidet i samsvar med lov om interkommunale selskaper av 29. januar 1999 nr. 6.

§4 Selskapets navn, eier og adresse

Driftsselskapets navn er Varanger museum IKS

Museumsavdelingene beholder sine navn under felles logo.

Driftsselskapet deltakere er Vardø, - Vadsø – og Sør-Varanger kommune med en tredjedels eierandel hver.

Driftsselskapets hovedkontor er i Vardø.

§5 Representantskap

Representantskapet er driftsselskapets høyeste myndighet og behandler og godkjenner saker i tråd med lov om interkommunale selskap. Dette blant annet selskapets regnskap, budsjetttramme og økonomiplan. Representantskapet består av to representanter fra hver av de tre kommunene i tillegg til ett varamedlem per representant. Disse representerer eierne. Representantskapet velger selv sin leder.

§6 Styret

Selskapet skal ledes av et styre bestående av 7 – sju – medlemmer.

Seks styremedlemmer velges av representantskapet. En valgkomite' foreslår kandidater til seks av styrets plasser innen 60 dager før valg av nytt styre skal finne sted. Valgkomiteen skal bestå av representantskapets leder, styreleder og direktør.

Ett medlem med varamedlem skal velges av og blant selskapets ansatte.

Styret konstituerer seg selv.

§ 7 Valgperiode

Valgperioden for styret er 2 år. Neste periode gjelder fra 1.3.2009.

§ 8 Styrets myndighet

Driftsselskapet ledes av styret som har myndighet til å treffe avgjørelser i alle saker som gjelder driftsselskapet og dets virksomhet. Styret fastsetter organiseringen av nødvendige regnskapstjenester.

Styret skal påse at driftsselskapet drives i samsvar med selskapets formål, vedtekter, budsjett og andre vedtak og retningslinjer som er fastsatt av representantskapet. Videre skal det sørge for at bokføringen og formuesforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll.

Styret fører tilsyn med direktørens ledelse av selskapet.

Styret ansetter direktør og fastsetter lønn.

§9 Styremøter

Styrets leder innkaller til styremøte når viktige saker gjør det nødvendig, eller minst to av styrets øvrige medlemmer forlanger møte for behandling av en sak.

Innkalling skal skje med rimelig varsel og så langt som mulig inneholde saksliste.

Styret er beslutningsdyktig når minst 4 av medlemmene er til stedet.

Som styret vedtak gjelder det som flertallet av de møtende har stemt for. Ved eventuell stemmelikhet skal styreleders stemme være utslagsgivende.

Det skal føres protokoll fra styremøtene som skal underskrives av samtlige av de tilstedeværende styremedlemmene.

§10 Direktør

Direktøren er ansatt av styret. Direktøren skal forestå den daglige ledelsen av driftsselskapet.

Direktøren er direkte underlagt styrets fullmakter. Direktøren har tale – og forslagsrett, og er sekretær for styret og representantskapet.

§11 Signatur/rett til å tegne selskapets firma

Styrets leder i fellesskap med direktøren innehar driftsselskapets signatur/rett til å tegne selskapets firma.

§ 12 Drift, rettigheter, daglig ansvar

Styret fastsetter hvilke faste stillinger museumsselskapet har til disposisjon og ansetter i disse. Ansettelse skal skje i henhold til lov – og avtaleverk, etter innstilling fra direktør.

Driftsselskapets direktør har det overordnede faglige og administrative ansvaret for selskapet innenfor de gitte økonomiske rammer, stillingsinstruks og delegasjonsreglement.

Avdelingsleder har det daglige ansvar for drift og faglig utvikling i sine enheter. Disse rapporterer til selskapets direktør. Retningslinjer for myndighetsutøvelse for driftsselskapets direktør og avdelingsledere utarbeides av styret.

§ 13 Eiendom

Eiendom og gjenstander som forvaltes av den enkelte avdelingen skal ved oppløsning, utelukkelse eller uttreden (lovens §§ 30-32) fortsette å tilhøre den kommune hvor avdelingen holder til.

§ 14 Økonomi

Driftsselskapets budsjett er underlagt forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper med hjemmel i lov av 17.01.99. Selskapet skal ha revisor som velges av representantskapet. Representantskapet vedtar selskapets budsjetttramme for kommende år.

Museet får tilskudd fra stat, fylkeskommune og kommunene. Den enkelte kommune/deltakers innskudd skal minimum være: Vadsø kr 630 000,

Vardø kr 350 000, Sør-Varanger kr 1 300 000. Beløpene skal indeksreguleres årlig i trå med konsumindeksen.

Den enkelte kommunes innskudd jr. forrige ledd skal nyttes på respektive kommuners egne avdelinger jf avtalens § 1.

Driftsselskapet forvalter museale eiendommer og gjenstander på vegne av kommunene. Eiernes tilskudd er styrende for nivået på vedlikehold og driftsselskapets eiendommer.

Ved investeringer og ekstraordinære vedlikeholdsutgifter i kommunale bygg og nybygg som driftsselskapet skal drive for kommunene, må disse kostnadene avtales med de respektive kommuner.

Inntektene fra museumsdriften skal uavkortet tilfalle driftsselskapet.

§ 15 Plan og melding

Driftsselskapet utarbeider årlig virksomhetsplan, som godkjennes av styret. Planen utformes i trå med de gjeldende resultatmål som framkommer i Kulturdepartementets årlige budsjett-tildelingsbrev og i tråd med styrets formål for museet, samt andre styrende planer. Det lages årsmeldinger i forhold til formulerte resultatmål.

§ 16 Deponering og avhendelse

Bygninger, gjenstander og annet materiale i Vadsø kommunes, Sør-Varanger kommunes og Vardø museumsforenings eie kan deponeres ved andre museer og verneinstitusjoner for bestemte formål og avgrenset tid, forutsatt sikring. Vedtak om langtidsdeponering vedtas av styret.

Bygninger, gjenstander og annet materiale kan ikke gis, selges eller byttes bort. Det kan i særlige tilfeller gis, selges eller byttes bort med godkjenning av eier.

Bygninger, gjenstander og annet originalt materiale i museets eie kan ikke sendes ut av landet uten samtykke fra høyere, nasjonal forvaltningsmyndighet.

Det utformes regler for kassasjon.

§17 Oppløsning

Oppløsning av selskapet reguleres av lov om interkommunale selskaper.

§ 18 Endring av selskapsavtalen

Selskapsavtalen kan endres av representantskapet, med unntak av

Endringer av selskapsavtalen som er omtalt i lov om interkommunale selskaper §4 tredje ledd. Slike endringer må vedtas av de respektive kommunestyrene.

§ 19 Ikrafttredelse

Denne selskapsavtalen trer i kraft etter samtlige bystyres vedtak og tidligst 01.01.09

§ 20 Evaluering

Denne selskapsavtalen gjelder fram til utgangen av 2011. Hvis det ikke vedtas endringer vil denne selskapsavtalen fortsette å gjelde.

§21 Henvising

For øvrig gjelder lov om interkommunale selskaper og forvaltningslovens bestemmelser

Vedlegg til selskaps avtalen: oversikt over eiendeler

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Wollmann, Siv Merete Enhetsleder: Mæland, Magnus, tlf. 97080054	Dato: 16.01.2020
Arkivsak: <arkivsaksnr>	
Saksordfører: Stunes, Odne Harald	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Formannskapet	007/20	22.01.2020

SAMFUNDSHUSET SA: SØKNAD OM ØKNING AV TILSKUDD

Vedlagte dokumenter:

SØKNAD OM ØKNING AV TILSKUDD

Kort sammendrag:*

Samfundshuset SA søker 09.01.20 om økning av tilskudd for 2020, jfr. vedlegg. Tilskuddet som søkes, er på kr 20.000,- og skal gå til utgivelse av historien om Samfundshuset.

Faktiske opplysninger:*

Samfundshuset har 19. mars i år 60-årsjubileum, og ønsker å få dokumentert historien til institusjonen. Dokumentasjonsprosjektet skal gjennomføres av lokal journalist og har en totalpris på kr 77.500,- inkl. mva.

Søknaden kommer ikke inn under kulturmidlenes statutter, jfr. pkt. 12:

Kulturmidler gis ikke til produksjon av bøker, tidsskrifter, filmer og annet formidlingsmateriale.

Kommunens økonomiske situasjon, tilsier at støtte til ulike prosjekter og tiltak er vanskelig å gjennomføre. Dette gjenspeiles også i kommunestyrets vedtak i budsjett 2020, kapittel

bolyst.

Løpende søknader – Tiltak som ikke er omfavnet av budsjettvedtak eller er lovregulert som støtte til ulike arrangementer og prosjekter, prioriteres ikke.

Rådmannens holdning er derfor at søknader som ikke omfattes av øvrige kommunale støtteordninger, på prinsipielt grunnlag derfor ikke kan støttes.

Kommuneplanens hovedmål:

Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12.000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.

Hovedmålet vil være retningsgivende for de politiske og administrative prioriteringer i hele den kommunale organisasjon i planperioden. Ut fra dette, skal det gjøres vurderinger i forhold til følgende satsingsområder:

Næringsutvikling:

Infrastruktur:

Barn og ungdom:

Folkehelse:

Kompetansebygging:

Økonomi:

Universell utforming, jfr bestemmelser i plan og bygningslov:

Alternative løsninger:*

Alternativ til vedtak:*

Forslag til innstilling:

Søknad fra Samfundshuset SA om støtte til trykking av historien om Samfundshuset med kr 20.000,- avslås.

Begrunnelsen er kommunestyrets vedtak i budsjett 2020, kapittel *bolyst*.

Løpende søknader – Tiltak som ikke er omfavnet av budsjettvedtak eller er lovregulert som støtte til ulike arrangementer og prosjekter, prioriteres ikke.

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

- Dette dokumentet er godkjent elektronisk i Sør-Varanger kommune og har derfor ingen signatur. -

Sør-Varanger Kommune
Formannskapet v/ordfører

Kirkenes 9.januar 2020

Søknad om økning av tilskudd

Samfundshuset SA i Kirkenes søker tilskudd på kr 20 000 til utgivelse av historien om Samfundshuset.

Den 19.mars 2020 har Samfundshuset 60års jubileum, og i den forbindelse er det ønskelig å få dokumentert historien til denne viktige institusjonen i Fagbevegelsens eie.

Historien:

Historien om Folkets Hus/Samfundshuset startet allerede i 1906 hvor Nordens Klippe fikk bygget et forsamlingshus for deres medlemmer. Dette huset ble brukt til 1913 da et nytt og større forsamlingslokale ble ferdig.

Folkets Hus overtok ansvaret for dette huset i 1917, slik at huset skulle være for alle fagforeninger. Huset brant ned under bombing av Kirkenes den 4.juli 1944.

Folkets Hus i Bjørnevatn ble oppført i 1916 men brant også ned under krigen.

Etter krigens slutt ble Folkets Hus i Bjørnevatn oppført og innviet i desember 1954. Huset ble innlemmet i Samfundshuset Kirkenes i 1978, men ble solgt på 2000tallet.

Samfundshuset Kirkenes ble planlagt og bygget i tiden 1949 til 1959/1960.

Den nye kinoen ble tatt i bruk i september 1959, men offisiell åpning av Samfundshuset ble satt til 19.mars 1960.

Dokumentasjonen:

Vi har fått pris på å lage et hefte hvor Samfundshusets historie beskrives i journalistisk form, med et tillegg på en faktaboks. Historien skal være på ca 35 A4sider og ytterligere 15 bildesider. Vi har engasjert journalist Rolf Randa til dette oppdraget.

Priser for dokumentasjonsarbeidet og skriveingen er kr 60 000.

Trykking av 300 eksemplarer i A5format er kr 12 500 og innhenting av bilder kr 5 000.

Samfundshuset SA
Postboks 349
Dr. Wesselsgate 18
9900 Kirkenes

Organisasjonsnummer
966 003 713

Kontonummer
4750 56 39541

Sum for ferdigtrykket historier er derfor kr 77 500, inkl mva, noe som oppfattes rimelig i f.t. arbeidsomfang og kvalitet.

Jubileumsarrangement;

Samfundshuset i Kirkenes er nå det eneste huset igjen i Finnmark som er i all hovedsak er eiet av Fagbevegelsen, med 61,8% av andelene. Sør-Varanger Kommune er også en betydelig eier med 38,2% av andelene.

Den største eier, Arbeidsmannsforbundet, har bidratt med kr 25 000,

Samfundshuset er 1 av de 8 store hus eiet av Fagbevegelsen i Norge.

Styret i Samfundshuset jobber kontinuerlig for å ha et oppdater og oppgradert hus, hvor forsvarlig økonomi er prioritert.

Jubileumsfesten er planlagt til fredag 20.mars 2020.

Det planlegges å avholde jubileumsmiddag, slik den var for 60 år siden.

Inviterte gjeste vi få den historiske pamfletten med tilleggshistorier.

Sør-Varanger Kommune vil være en naturlig gjest på arrangementet, både som stor eier og også som stor leietaker og bruker av våre lokaler.

Sør-Varanger Kommunes kulturmidler har ikke anledning til å bidra til denne type arrangement eller heftet om Samfundshusets historie

Vi håper Sør-Varanger Kommune v/Formannskapet kan bidra med det omsøkte beløp.

Av hensyn til planleggingen, ber vi om svar på denne søknaden innen 1.februar i år

Med vennlig hilsen

Leif Astor Bakken

Styrets leder

Samfundshuset SA
Postboks 349
Dr. Wesselsgate 18
9900 Kirkenes

Organisasjonsnummer
966 003 713

Kontonummer
4750 56 39541

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Wollmann, Siv Merete Enhetsleder: Mæland, Magnus, tlf. 97080054	Dato: 16.01.2020
Arkivsak: <arkivsaksnr>	
Saksordfører: Magga, Mariann Wollmann	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Formannskapet	008/20	22.01.2020

SØKNAD OM STØTTE TIL KONFIRMASJONSUNDERVISNING I REGI AV HUMANETISK FORBUND

Vedlagte dokumenter:

Støtte til konfirmasjonsundervisning i regi av HEF Sør-Varanger

Kort sammendrag:*

Humanetisk forbund Sør-Varanger søker 16.01.20 om støtte til konfirmasjonsundervisningen, jfr. vedlegg.

Det søkes om kr 20.000,- til årlig undervisning.

Faktiske opplysninger:*

Humanistisk konfirmasjon er et kurs i livssyn og etikk, med avsluttende seremoni. Forbundet argumenterer i søknaden med at de ikke har eget bygg, menighetsråd eller fast ansatte, og synes det dermed er rimelig at de får symbolsk støtte sett i forhold til hva som brukes av kommunale midler til å støtte opp om kirkelig konfirmasjon.

I forhold til argumentasjonen, viser rådmannen til kirkelovens § 15, som regulerer kommunens økonomiske forpliktelser overfor menighetsrådet. Kommunen har ut fra dette en lovpålagt plikt til å yte økonomisk støtte til bl.a. kirkebygg og andre lokaler, stillinger,

undervisning osv.

Søknaden fra HEF kommer ikke inn under kulturmidlenes statutter, da forbundet ikke defineres som en kulturorganisasjon.

Kommunens økonomiske situasjon, tilsier at støtte til ulike prosjekter og tiltak er vanskelig å gjennomføre. Dette gjenspeiles også i kommunestyrets vedtak i budsjett 2020, kapittel *bolyst*:

Løpende søknader – Tiltak som ikke er omfavnet av budsjettvedtak eller er lovregulert som støtte til ulike arrangementer og prosjekter, prioriteres ikke.

Rådmannens holdning er derfor at søknader som ikke omfattes av øvrige kommunale støtteordninger, på prinsipielt grunnlag derfor ikke kan støttes.

Kommuneplanens hovedmål:

Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12.000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.

Hovedmålet vil være retningsgivende for de politiske og administrative prioriteringer i hele den kommunale organisasjon i planperioden. Ut fra dette, skal det gjøres vurderinger i forhold til følgende satsingsområder:

Næringsutvikling:

Infrastruktur:

Barn og ungdom:

Folkehelse:

Kompetansebygging:

Økonomi:

Universell utforming, jfr bestemmelser i plan og bygningslov:

Alternative løsninger:*

Søknad fra HEF Sør-Varanger innvilges med kr

Beløpet dekkes over disposisjonsfondet.

Alternativ til vedtak:*

Forslag til innstilling:

Søknad fra HEF Sør-Varanger om støtte til konfirmasjonsundervisning med kr 20.000,- avslås.

Begrunnelsen er kommunestyrets vedtak i budsjett 2020, kapittel *bolyst*.

Løpende søknader – Tiltak som ikke er omfavnet av budsjettvedtak eller er lovregulert som støtte til ulike arrangementer og prosjekter, prioriteres ikke.

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

- Dette dokumentet er godkjent elektronisk i Sør-Varanger kommune og har derfor ingen signatur. -

Fra: Bernt Nilsen <BN@norsktest.no>
Sendt: torsdag 16. januar 2020 13:14
Til: Siv M. Wollmann
Kopi: Rune Rafaelsen
Emne: Støtte til konfirmasjonsundervisning i regi av HEF Sør-Varanger

Viser til tidligere samtaler og vil søke om støtte på kr. 20.000,- til konfirmasjonsundervisningen som vi driver årlig i Sør-Varanger Kommune.

HEF Sør-Varanger har over en rekke år bygget opp konfirmasjonsundervisning lokalt på dugnad for å ha et ikke-religiøst tilbud til ungdommen som ikke ønsker å konfirmere seg i kirken. Dette konkurrerer nå med kirkelig konfirmasjon i størrelse og vi har de siste årene måttet kjøre to seremonier i et fullt Samfundshus for å få plass til 20-30 konfirmanter og deres pårørende.

Humanistisk konfirmasjon er et kurs i livssyn og etikk, med en høytidelig avsluttende seremoni. Kurs og seremoni er på et humanistisk grunnlag. Vi samler en rekke ungdommer og pårørende fra ulike bakgrunner og kulturer og gir de en verdig markering ved overgangen til de voksnes rekker.

Vi bruker lokale talere og musikkutøvere og får veldig gode tilbakemeldinger på at dette også er med på å gi ungdommene et positivt bilde av Sør-Varanger.

HEF Sør-Varanger har litt under 200 medlemmer og arrangerer også Navnefest, Solsnu-arrangement, er aktiv støttespiller for Pride-samarbeidet med Russland osv.

Vi anmoder om støtte på kr. 20.000,- til konfirmasjonsundervisningen. Da vi hverken har fått eget bygg (kirke...) eller kommunalt støtteapparat (Menighetsråd...) eller faste ansatte (Kirkekontor...) synes vi det er rimelig at vi får en symbolsk støtte sett i forhold hva som brukes av kommunale midler til å støtte opp om kirkelig konfirmasjon. Vi yter en betydelig innsats for å ta vare på lokal ungdom i en viktig fase i livet – både til hjelp da og for at de skal få trygge rammer og ønske seg et langt liv i egen kommune.

Med vennlig hilsen
Bernt Nilsen
Leder HEF Sør-Varanger

telefon 9010 3456
bernt.nilsen@datakortet.no